

# 大般若波罗蜜多经

(六百卷：第四百五十一卷至第四百六十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译



南無本師釋迦牟尼佛

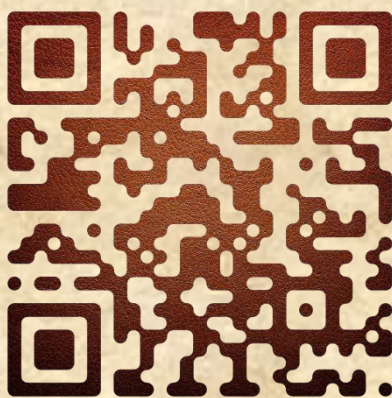
## 说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年六月



扫码关注仁慧草堂微信公众号

# 目 录

起诵仪 .....	- 1 -
香赞 .....	- 1 -
净口业真言 .....	- 1 -
净三业真言 .....	- 1 -
安土地真言 .....	- 1 -
普供养真言 .....	- 2 -
开经偈 .....	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十一 .....	- 3 -
第二分梦行品第五十六 .....	- 3 -
第二分愿行品第五十七 .....	- 7 -
第二分殄伽天品第五十八 .....	- 24 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十二 .....	- 29 -
第二分习近品第五十九 .....	- 29 -
第二分增上慢品第六十之一 .....	- 47 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十三 .....	- 55 -
第二分增上慢品第六十之二 .....	- 55 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十四 .....	- 80 -
第二分增上慢品第六十之三 .....	- 80 -
第二分同学品第六十一之一 .....	- 102 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十五 .....	- 112 -
第二分同学品第六十一之二 .....	- 112 -
第二分同性品第六十二之一 .....	- 126 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十六 .....	- 138 -
第二分同性品第六十二之二 .....	- 138 -
第二分无分别品第六十三 .....	- 143 -
第二分坚非坚品第六十四之一 .....	- 160 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十七 .....	- 165 -
第二分坚非坚品第六十四之二 .....	- 165 -
第二分实语品第六十五之一 .....	- 185 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十八 .....	- 192 -

---

第二分实语品第六十五之二.....	- 192 -
第二分无尽品第六十六.....	- 209 -
大般若波罗蜜多经卷第四百五十九.....	- 218 -
第二分相摄品第六十七.....	- 218 -
大般若波罗蜜多经卷第四百六十.....	- 244 -
第二分巧便品第六十八之一.....	- 244 -
补阙真言.....	- 270 -
回向偈.....	- 270 -

## ●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié  
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiàncuánshēn  
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà  
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē  
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn  
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē  
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán  
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng  
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó  
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì  
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ      bǎi qiān wàn jié nán zāo yù  
无 上 甚 深 微 妙 法      百 千 万 劫 难 遭 遇  
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí      yuàn jiě rú lái zhēn shí yì  
我 今 见 闻 得 受 持      愿 解 如 来 真 实 义

# dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí yī 大般若波罗蜜多经卷第四百五十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

## dì èr fēn mèng xíng pǐn dì wǔ shí liù 第二分 梦行品第五十六

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē  
尔时，具寿舍利子问善现言：“若菩萨摩诃  
sà mèng zhōng xíng cǐ sān sān mó dì yú shēn bō rě bō luó mì duō yǒu  
萨梦中行此三三摩地，于深般若波罗蜜多有  
zēng yì fǒu  
增益不？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà zhòu shí xíng cǐ sān sān mó  
善现答言：“若菩萨摩诃萨昼时行此三三摩  
dì yú shēn bō rě bō luó mì duō yǒu zēng yì zhě bǐ mèng zhōng xíng yì  
地，于深般若波罗蜜多有增益者，彼梦中行亦  
yǒu zēng yì hé yǐ gù shè lì zǐ zhòu yǔ mèng zhōng wú chā bié gù  
有增益。何以故？舍利子，昼与梦中无差别故。  
shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà zhòu xíng bō rě bō luó mì duō jì míng  
舍利子，若菩萨摩诃萨昼行般若波罗蜜多，既名  
xiū xí shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà mèng zhōng<sup>1</sup>  
修习甚深般若波罗蜜多，是菩萨摩诃萨梦中<sup>1</sup>  
xíng bō rě bō luó mì duō yì míng xiū xí shēn shēn bō rě bō luó mì duō  
行般若波罗蜜多，亦名修习甚深般若波罗蜜多，  
sān sān mó dì yú shēn bō rě bō luó mì duō néng wéi zēng yì yīng yì rú  
三三摩地于深般若波罗蜜多能为增益应亦如  
shì  
是。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà mèng  
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨梦  
zhōng zào yè wéi yǒu zēng yì yǒu sǔn jiǎn bù fó shuō yǒu wéi xū wàng bù  
中造业为有增益有损减不？佛说有为虚妄不

<sup>1</sup> 大正藏：梦；永乐北藏及龙藏：梦中

shí rú mèngsuǒzào yún hé bǐ yè néng yǒuzēng yì yì yǒusǔnjiǎn suǒ  
实如梦所造，云何彼业能有增益亦有损减？所  
yǐ zhě hé fēi yú mèngzhōngsuǒzàozhū yè néng yǒuzēngjiǎn yào zhì  
以者何？非于梦中所造诸业能有增减，要至  
jué shí yì xiǎng fēn bié mèngzhōngsuǒzào nǎi yǒuzēng yì huò yǒusǔn  
觉时忆想分别梦中所造，乃有增益或有损  
jiǎn  
减。”

shànxiàn dá yán zhūyǒuzhòu rì duàn tā mìng yǐ yú yè mèng  
善现答言：“诸有昼日断他命已，于夜梦  
zhōng yì xiǎng fēn bié shēn zì qìngkuài huò fù yǒurén mèngduàn tā mìng  
中忆想分别深自庆快，或复有人梦断他命，  
wèi zài jué shí shēng dà huān xǐ rú shì èr yè yú yì yún hé  
谓在觉时生大欢喜，如是二业于意云何？”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wú suǒyuán shì ruò sī ruò  
时，舍利子问善现言：“无所缘事，若思若  
yè jù bù dé shēng yào yǒusuǒyuán sī yè fāng qǐ mèngzhōng sī yè  
业俱不得生，要有所缘思业方起，梦中思业  
yuán hé ér shēng  
缘何而生？”

shànxiàn dá yán ruò mèng ruò jué wú suǒyuán shì sī yè bù  
善现答言：“若梦、若觉无所缘事思业不  
shēng yào yǒusuǒyuán sī yè fāng qǐ hé yǐ gù shè lì zǐ yào  
生，要有所缘思业方起。何以故？舍利子，要  
yú jiàn wén jué zhī fǎ zhōng yǒu jué huì zhuǎn yóu cǐ qǐ rǎn huò fù qǐ  
于见闻觉知法中有觉慧转，由此起染或复起  
jìng ruò wú jiàn wén jué zhī zhū fǎ wú jué huì zhuǎn yì wú rǎn jìng  
净。若无见闻觉知，诸法无觉慧转亦无染净。  
yóu cǐ gù zhī ruò mèng ruò jué yǒusuǒyuán shì sī yè fāng shēng wú suǒ  
由此故知若梦、若觉有所缘事思业方生，无所  
yuán shì sī yè bù qǐ  
缘事思业不起。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán fó shuō sī yè jiē lí zì xìng  
时，舍利子问善现言：“佛说思业皆离自性，  
yún hé kě yán yǒu suǒyuán qǐ  
云何可言有所缘起？”

shànxiàn dá yán suī zhū sī yè jí suǒyuán shì jiē zì xìngkōng  
善现答言：“虽诸思业及所缘事皆自性空，



ér yóu zì xīn qǔ xiàng fēn bié gù shuō sī yè yǒu suǒ yuán shēng ruò wú  
而由自心取相分别，故说思业有所缘生，若无  
suǒ yuán sī yè bù qǐ  
所缘思业不起。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà mèng  
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨梦  
zhōng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō  
中修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波  
luó mì duō chí cǐ shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú  
罗蜜多，持此善根与诸有情平等共有回向无  
shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà wéi shí huí xiàng suǒ qiú wú  
上正等菩提，是菩萨摩诃萨为实回向所求无  
shàng zhèng děng jué fǒu  
上正等觉不？”

shàn xiàn bào yán cí shì pú sà jiǔ yǐ dé shòu wú shàng pú tí  
善现报言：“慈氏菩萨久已得受无上菩提  
bú tuì zhuǎn jì wéi gé yī shēng dìng dāng zuò fó shàn néng chóu dá yī  
不退转记，唯隔一生定当作佛，善能酬答一  
qiè wèn nàn xiàn zài cǐ huì yí qǐng wèn zhī bǔ chù cí zūn dìng yīng wéi  
切问难，现在此会宜请问之，补处慈尊定应为  
dá  
答。”

shí shè lì zǐ rú shàn xiàn yán gōng jìng qǐng wèn cí shì pú  
时，舍利子如善现言：“恭敬请问慈氏菩  
sà  
萨。”

shí cí shì pú sà yǔ shè lì zǐ yán wèi hé děng míng cí shì  
时，慈氏菩萨语舍利子言：“谓何等名慈氏  
néng dá wéi sè yé wéi shòu xiǎng xíng shí yé wéi sè kōng  
能答？为色耶？为受、想、行、识耶？为色空  
yé wéi shòu xiǎng xíng shí kōng yé qiě sè bù néng dá shòu  
耶？为受、想、行、识空耶？且色不能答，受、  
xiǎng xíng shí yì bù néng dá sè kōng bù néng dá shòu xiǎng  
想、行、识亦不能答，色空不能答，受、想、  
xíng shí kōng yì bù néng dá hé yǐ gù shè lì zǐ wǒ dōu bú  
行、识空亦不能答。何以故？舍利子，我都不  
jiàn yǒu fǎ néng dá wǒ dōu bú jiàn yǒu fǎ suǒ dá dá chù dá shí jí  
见有法能答，我都不见有法所答，答处、答时及

yóu cǐ dá yì jiē bú jiàn wǒ dōu bú jiàn yǒu fǎ néng jì wǒ dōu bú jiàn  
由此答亦皆不见，我都不见有法能记，我都不见  
yǒu fǎ suǒ jì jì chù jì shí jí yóu cǐ jì yì jiē bú jiàn suǒ yǐ  
有法所记，记处、记时及由此记亦皆不见。所以  
zhě hé yǐ yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng dōu wú suǒ yǒu wú èr wú bié  
者何？以一切法本性皆空，都无所有无二无别，  
bì jìng tuī zhēng bù kě dé gù  
毕竟推征不可得故。”

ěr shí jù shòushè lì zǐ fù wèn cí shì pú sà mó hē sà yán  
尔时具寿舍利子，复问慈氏菩萨摩诃萨言：

rén zhě suǒ zhèng fǎ wéi rú suǒ shuō fǒu  
“仁者所证法为如所说不？”

cí shì pú sà mó hē sà yán wǒ suǒ zhèng fǎ fēi rú suǒ shuō  
慈氏菩萨摩诃萨言：“我所证法非如所说。

hé yǐ gù shè lì zǐ wǒ suǒ zhèng fǎ bù kě shuō gù  
何以故？舍利子，我所证法不可说故。”

shí shè lì zǐ biàn zuò shì niàn cí shì pú sà zhì huì shēn  
时，舍利子便作是念：“慈氏菩萨智慧深

guǎng xiū yī qiè zhǒng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù  
广，修一切种布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō jiǔ yī yuán mǎn yòng wú suǒ dé ér wéi fāng biàn  
般若波罗蜜多久已圆满，用无所得而为方便，

yú suǒ wèn nǎn néng rú shì dá  
于所问难能如是答。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán yú yì yún hé rǔ yóu shì fǎ  
尔时，佛告舍利子言：“于意云何？汝由是法

zhèng ā luó hàn guǒ wéi jiàn cǐ fǎ xìng shì kě shuō fǒu  
证阿罗汉果，为见此法性是可以说不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn  
舍利子言：“不也！世尊！”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó  
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō suǒ zhèng fǎ xìng yì fù rú shì bù kě xuān shuō shè lì zǐ  
蜜多，所证法性亦复如是，不可宣说。舍利子，

shì pú sà mó hē sà bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ yú qí wú shàng  
是菩萨摩诃萨不作是念：‘我由此法于其无上

zhèng děng pú tí yǐ dé shòu jì bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ  
正等菩提已得受记。’不作是念：‘我由此法

dāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí shè lì zǐ shì pú sà mó hē  
当证无上正等菩提。’舍利子，是菩萨摩诃  
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō bù shēngyóu yù wǒ yú wú shàng  
萨行深般若波罗蜜多不生犹豫：‘我于无上  
zhèngděng pú tí wéi dé bù dé dànzuò shì niàn wǒ yú wú shàng  
正等菩提为得不得？’但作是念：‘我于无上  
zhèngděng pú tí dìngdāngzhèng dé shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà  
正等菩提定当证得。’舍利子，是菩萨摩诃萨  
xíngshēn bō rě bō luó mì duōwénshēnshēn fǎ qí xīn bù jīng bù kǒng  
行深般若波罗蜜多闻甚深法，其心不惊、不恐、  
bú bù bù chén bú mò yì bù yōu huǐ jué dìng zì zhī wǒ dāng  
不怖、不沉、不没、亦不忧悔，决定自知：我当  
zhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí lì lè yǒuqíngqióngwèi lái  
证得所求无上正等菩提，利乐有情穷未来  
jì jì  
际。”

## dì èr fēnyuàn xíng pǐn dì wǔ shí qī 第二分愿行品第五十七

ěr shí fó gào jù shòushànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng  
尔时，佛告具寿善现：“有菩萨摩诃萨修行  
bù shī bō luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng jī kě suǒ bī yī fú bì huài  
布施波罗蜜多，见诸有情饥渴所逼，衣服弊坏，  
wò jù fá shǎo suǒ yù zī cái jiē bù rú yì jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī  
卧具乏少，所欲资财皆不如意。见此事已作是思  
wéi wǒ dāng yún hé bá jì rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng lí qiāntān  
惟：‘我当云何拔济如是诸有情类，令离慳贪，  
wú suǒ kuì fá jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú  
无所匮乏？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无  
suǒ gù liàn xiū xíng bù shī bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng  
所顾恋，修行布施波罗蜜多，成熟有情、严净  
fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ  
佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土  
zhōng dé wú rú shì zī jù kuì fá zhū yǒuqíng lèi rú sì dà wángzhòng  
中得无如是资具匮乏诸有情类。如四大王众  
tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān shòu yòng zhǒng zhǒng shàng miào lè jù wǒ  
天乃至他化自在天，受用种种上妙乐具，我

fó tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi yì shòuzhǒngzhǒngshàngmiào lè jù  
佛土中诸有情类，亦受种种上妙乐具。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ bù shī bō luó mì duō sù dé  
善现，是菩萨摩诃萨由此布施波罗蜜多，速得  
yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
圆满疾证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行净戒波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng fán nǎo chì shèng gēngxiāngshā hài nǎi zhì xié jiàn  
蜜多，见诸有情烦恼炽盛，更相杀害乃至邪见，

yóu cǐ yīn yuán duǎnshòuduōbìng yánróngqiáo cuì wú yǒuwēi dé zī cái  
由此因缘短寿多病，颜容憔悴无有威德，资财

kuì fá shēng xià jiàn jiā zhī tǐ quējiǎnzhòng shì bǐ huì jiàn cǐ shì yǐ  
匮乏生下贱家，支体缺减众事鄙秽。见此事已

zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé bá jì rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng qí  
作是思惟：‘我当云何拔济如是诸有情类，令其

yuǎn lí zhū è yè guǒ ? ’ jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng  
远离诸恶业果？’既思惟已作是愿言：‘我当精

qín wú suǒ gù liàn xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng  
勤无所顾恋，修行净戒波罗蜜多，成熟有情、

yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ  
严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我

fó tǔ zhōng dé wú rú shì zhòng è yè guǒ zhū yǒuqíng lèi yī qiè yǒu  
佛土中得无如是众恶业果诸有情类，一切有

qíng jiē xíng shí shàn shòuchángshòuděngshūshèngguǒbào shànxiàn  
情皆行十善，受长寿等殊胜果报。’善现，

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí  
是菩萨摩诃萨由此净戒波罗蜜多，速得圆满疾

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng ān rěn bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行安忍波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng gēngxiāng fèn huì kǒuchū máozuǎn huǐ mà líng rǔ  
蜜多，见诸有情更相忿恚，口出矛矜毁骂凌辱，

yǐ dāozhàngděng hù xiāngcánhài nǎi zhì duàn mìng è xīn bù shě jiàn  
以刀杖等互相残害，乃至断命恶心不舍。见

cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé bá jì rú shì zhū yǒuqíng lèi  
此事已作是思惟：‘我当云何拔济如是诸有情类，

lìng qí yuǎn lí rú shì zhū è jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ  
令其远离如是诸恶？’既思惟已作是愿言：‘我  
dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng ān rěn bō luó mì duō chéngshú yǒu  
当精勤无所顾恋，修行安忍波罗蜜多，成熟有  
qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú  
情、严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩  
tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì fán nǎo è yè zhū yǒu qíng lèi yī  
提，我佛土中得无如是烦恼恶业诸有情类，一  
qiè yǒu qíng zhǎn zhuǎn xiāng shì rú fù rú mǔ xiōng dì zǐ mèi qī zǐ  
切有情展转相视如父如母、兄弟姊妹、妻子  
juàn shǔ bù xiāng guāi wéi shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ ān  
眷属，不相乖违。’善现，是菩萨摩訶萨由此安  
rěn bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
忍波罗蜜多，速得圆满疾证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jīng jìn bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩訶萨修行精进波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng xiè dài lǎn duò bù qín jīng jìn qì shě sān shèng  
蜜多，见诸有情懈怠懒惰，不勤精进，舍弃三乘，  
yì bù néng xiū rén tiān shàn yè jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ  
亦不能修人、天善业。见此事已作是思惟：‘我  
dāng yún hé bá jì rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí lǎn duò xiè  
当云何拔济如是诸有情类，令其远离懒惰懈  
dài jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn  
怠？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，  
xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō chéngshú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng  
修行精进波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令  
sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú  
速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得无  
rú shì lǎn duò xiè dài zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu qíng jīng jìn yǒng měng  
如是懒惰懈怠诸有情类，一切有情精进勇猛，  
qín xiū shàn qù jí sān shèng yīn shēng rén tiān zhōng sù zhèng jiě tuō  
勤修善趣及三乘因，生人、天中速证解脱。’  
shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jīng jìn bō luó mì duō sù dé  
善现，是菩萨摩訶萨由此精进波罗蜜多，速得  
yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
圆满疾证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng lǜ bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩訶萨修行静虑波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng wǔ gài suǒ fù shī zhū jìng lù wú liàng wú  
蜜多，见诸有情五盖所覆，失诸静虑、无量、无  
biān<sup>2</sup> jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé bá jì rú shì  
边<sup>2</sup>。见此事已，作是思惟：‘我当云何拔济如是  
zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí zhū gài sǎn dòng jì sī wéi yǐ zuò  
诸有情类，令其远离诸盖散动？’既思惟已作  
shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng jìng lù bō luó mì  
是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行静虑波罗蜜  
duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú  
多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证无  
shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì jù gài sǎn dòng  
上正等菩提，我佛土中得无如是具盖散动  
zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu qíng zì zài rù chū zhū jìng lù děng wēi miào  
诸有情类，一切有情自在入出诸静虑等微妙  
shèng dìng shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jìng lù bō luó mì duō  
胜定。’善现，是菩萨摩诃萨由此静虑波罗蜜多，  
sù dé yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
速得圆满疾证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng yú chī è huì yú shì chū shì zhèng jiàn jù  
蜜多，见诸有情愚痴恶慧，于世、出世正见俱  
shī bō wú shàn è yè jí yè guǒ zhí duàn zhí cháng zhí yī  
失，拔无善恶业及业果，执断、执常、执一、  
zhí yì jù bú jù děng zhōng zhōng xié fǎ jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi  
执异俱不俱等种种邪法。见此事已作是思惟：

wǒ dāng yún hé bá jì rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí è jiàn  
‘我当云何拔济如是诸有情类，令其远离恶见  
xié zhí jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù  
邪执？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾  
liàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ  
恋，修行般若波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，  
lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé  
令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得  
wú rú shì è huì xié zhí zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu qíng chéng jiù zhèng  
无如是恶慧邪执诸有情类，一切有情成就正

<sup>2</sup> 大正藏：色；永乐北藏及龙藏：边

jiàn zhǒngzhǒngmiào huì jù zú zhuāngyán shànxiàn shì pú sà mó  
见，种种妙慧具足庄严。’善现，是菩萨摩  
hē sà yóu cǐ bō rě bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàng  
诃萨由此般若波罗蜜多，速得圆满疾证无上  
zhèngděng pú tí  
正等菩提。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng sān jù chā bié jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi  
罗蜜多，见诸有情三聚差别。见此事已作是思惟：  
wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng lí xié dìng jí bú  
‘我当云何方便济拔诸有情类，令离邪定及不  
dìng jù jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù  
定聚？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾  
liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ  
恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，  
lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé  
令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得  
wú xié dìng jí bú dìng míng yī qiè yǒuqíng jiē zhù zhèng dìng shànxiàn  
无邪定及不定名，一切有情皆住正定。’善现，  
shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆满  
jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾能证得一切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng duò sān è qù shòu zhū jù kǔ jiàn cǐ shì yǐ  
罗蜜多，见诸有情堕三恶趣受诸剧苦。见此事已  
zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá lìng qí yǒng lí sān è  
作是思惟：‘我当云何方便济拔，令其永离三恶  
qù kǔ jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù  
趣苦？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾  
liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ  
恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，  
lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé  
令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得  
wú rú shì sān è qù míng yī qiè yǒuqíng jiē shàn qù shè shànxiàn  
无如是三恶趣名，一切有情皆善趣摄。’善现，

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆满

jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾能证得一切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiànzhū yǒuqíng yóu è yè zhàng suǒ jū dà dì gāo xià bù  
罗蜜多，见诸有情由恶业障，所居大地高下不

píng duī fù gōukēng huì cǎozhū wù dú cì jīng jí bú jìng chōng  
平，埳阜沟坑，秽草株机，毒刺荆棘，不净充

mǎn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū  
满。见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸

yǒuqíng lèi lìng yǒngmièchúzhū è yè zhàng suǒ jū zhī chù dì píng rú  
有情类，令永灭除诸恶业障，所居之处地平如

zhǎng wú zhū huì cǎozhū wù děng shì jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán  
掌，无诸秽草株机等事？’既思惟已作是愿言：

wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō  
‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，

chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàng  
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证无上

zhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì zhū zá huì yè suǒ gǎn  
正等菩提，我佛土中得无如是诸杂秽业，所感

dà dì píngtǎn zhuāngyán fēngzhū huāguǒ shèn kě ài yào shànxiàn  
大地平坦庄严，丰诸华果甚可爱乐。’善现，

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆满

jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾能证得一切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiànzhū yǒuqíng bó fú dé gù suǒ jū dà dì wú zhū zhēnbǎo  
罗蜜多，见诸有情薄福德故，所居大地无诸珍宝，

wéiyǒuzhǒngzhǒng tǔ shí wǎ lì jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ  
唯有种种土石瓦砾。见此事已作是思惟：‘我

dāng yún hé jì bá rú shì duō zuì shǎo fú zhū yǒuqíng lèi lìng suǒ jū chù  
当云何济拔如是多罪少福诸有情类，令所居处

fēngráo zhēnbǎo jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín  
丰饶珍宝？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤



wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán  
无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严  
jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó  
净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我佛  
tǔ zhōng dé wú rú shì duō zuì shǎo fú zhū yǒuqíng lèi jīn shā bù dì  
土中得无如是多罪少福诸有情类，金沙布地，  
chùchù jiē yǒu fèi liú lí děngzhòngmiào zhēn qí yǒuqíng shòuyòng bù  
处处皆有吠琉璃等众妙珍奇，有情受用不  
shēng rǎn zhuó shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó  
生染著。’善现，是菩萨摩诃萨由此六种波罗  
mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
蜜多，速得圆满疾能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng fán suǒ shè shòu duō shēng ài zhuó fā qǐ  
罗蜜多，见诸有情凡所摄受多生爱著，发起  
zhǒngzhǒng è bú shàn yè jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún  
种种恶不善业。见此事已作是思惟：‘我当云  
hé jì bá rú shì duō suǒ shè shòu zhū yǒuqíng lèi lìng qí yǒng lí ài zhuó  
何济拔如是多所摄受诸有情类，令其永离爱著  
è yè jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù  
恶业？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾

liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ  
恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，  
lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé  
令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得  
wú rú shì duō suǒ shè shòu zhū yǒuqíng lèi yī qiè yǒuqíng yú sè shēng  
无如是多所摄受诸有情类，一切有情于色声

děng wú suǒ shè shòu bù shēng ài zhuó shànxiàn shì pú sà mó hē sà  
等无所摄受不生爱著。’善现，是菩萨摩诃萨  
yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè  
由此六种波罗蜜多，速得圆满疾能证得一切  
zhì zhì  
智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng yǒu sì sè lèi guì jiàn chā bié wèi chà dì lì  
罗蜜多，见诸有情有四色类贵贱差别，谓刹帝力、

pó luó ménděng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng  
婆罗门等。见此事已作是思惟：‘我当云何方

biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng wú rú shì guì jiàn chā bié jì sī wéi  
便济拔诸有情类，令无如是贵贱差别？’既思惟

yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng  
已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种

bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí  
波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì sì zhǒng  
证无上正等菩提，我佛土中得无如是四种

sè lèi guì jiàn chā bié yī qiè yǒu qíng tóng yī sè lèi xī jiē zūn guì rén  
色类贵贱差别，一切有情同一色类，悉皆尊贵人

qù suǒ shè shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì  
趣所摄。’善现，是菩萨摩訶萨由此六种波罗蜜

duō sù dé yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì  
多，速得圆满疾能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩訶萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng yǒu xià zhōng shàng jiā zú chā bié jiàn  
罗蜜多，见诸有情有下、中、上家族差别。见

cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng  
此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有情

lèi lìng wú rú shì xià zhōng shàng pǐn jiā zú chā bié jì sī  
类，令无如是下、中、上品家族差别？’既思

wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù  
惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六

zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán  
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆

mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì  
满疾证无上正等菩提，我佛土中得无如是

xià zhōng shàng pǐn jiā zú chā bié yī qiè yǒu qíng jiē tóng shàng pǐn  
下、中、上品家族差别，一切有情皆同上品。’

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé  
善现，是菩萨摩訶萨由此六种波罗蜜多，速得

yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì  
圆满疾能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩訶萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng duān zhèng chǒu lòu xíng sè chā bié jiàn cǐ shì  
罗蜜多，见诸有情端正丑陋形色差别。见此事  
yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng  
已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有情类，令  
wú rú shì duān zhèng chǒu lòu xíng sè chā bié jì sī wéi yǐ zuò shì  
无如是端正丑陋形色差别？’既思惟已作是  
yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì  
愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜  
duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú  
多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证无  
shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì duān zhèng chǒu  
上正等菩提，我佛土中得无如是端正丑  
lòu xíng sè chā bié zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu qíng jiē zhēn jīn sè duān  
陋形色差别诸有情类，一切有情皆真金色，端  
yán shū miào zhòng suǒ yào jiàn chéng jiù dì yī yuán mǎn jìng sè shàn  
严殊妙众所乐见，成就第一圆满净色。’善  
xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán  
现，是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆  
mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì  
满疾能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng xì shǔ zhǔ zǎi zhū yǒu suǒ zuò bù dé zì zài  
罗蜜多，见诸有情系属主宰，诸有所作不得自在。

jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu  
见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有  
qíng lèi lìng dé zì zài jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng  
情类令得自在？’既思惟已作是愿言：‘我当精

qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng  
勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、

yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ  
严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我

fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi dé wú zhǔ zǎi zhū yǒu suǒ zuò jiē dé zì zài  
佛土中诸有情类得无主宰，诸有所作皆得自在，

nǎi zhì bú jiàn zhǔ zǎi xíng xiàng yì fù bù wén zhǔ zǎi míng zì wéi yǒu  
乃至不见主宰形像，亦复不闻主宰名字，唯有

rú lái yīng zhèng děng jué yǐ fǎ tǒng shè míng wéi fǎ wáng shàn  
如来、应、正等觉，以法统摄名为法王。’善

xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán  
现，是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆  
mǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
满疾能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng yǒu dì yù děngzhū qù chābié jiàn cǐ shì yǐ  
罗蜜多，见诸有情有地狱等诸趣差别。见此事已  
zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng wú  
作是思惟：‘我当云何济拔如是诸有情类，令无  
shàn è zhū qù chābié jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng  
善恶诸趣差别？’既思惟已作是愿言：‘我当精  
qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng  
勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、  
yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ  
严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我  
fó tǔ zhōng dé wú shàn è zhū qù chābié nǎi zhì wú yǒu dì yù páng  
佛土中得无善恶诸趣差别，乃至无有地狱、傍  
shēng guǐ jiè ā sù luò rén tiānmíng zì yī qiè yǒuqíng jiē  
生、鬼界、阿素洛、人、天名字，一切有情皆  
tóng yī lèi děng xiū yī yè wèi jiē hé hé xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě  
同一类等修一业，谓皆和合修行布施乃至般若  
bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn  
波罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，安住真  
rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì  
如乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，  
xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú  
修行四念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无  
liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì  
量、四无色定，修行八解脱、八胜处、九次第  
dìng shí biàn chù xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū  
定、十遍处，修行空、无相、无愿解脱门，修  
xíng tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng  
行陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神通，  
xiū xíng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ  
修行佛十力乃至十八佛不共法，修行无忘失法、  
héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
恒住舍性，修行一切智、道相智、一切相智，

xiū xíng pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàngzhèngděng pú tí shàn  
修行菩萨摩诃萨行及佛无上正等菩提。’善  
xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán  
现，是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆  
mǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
满疾能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng sì shēngchābié suǒ wèi tāi luǎn jí shī huà  
罗蜜多，见诸有情四生差别，所谓胎卵及湿化  
shēng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá  
生。见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔  
lìng wú rú shì sì shēngchābié jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ  
令无如是四生差别？’既思惟已作是愿言：‘我  
dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú  
当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟  
yǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng  
有情、严净佛土，令速圆满疾证无上正等  
pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì sì shēngchābié zhū yǒuqíng lèi  
菩提，我佛土中得无如是四生差别，诸有情类  
jiē tóng huà shēng shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō  
皆同化生。’善现，是菩萨摩诃萨由此六种波  
luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
罗蜜多，速得圆满疾能证得一切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng wú wǔ tōng huì zhū yǒu suǒ zuò bù dé zì zài  
罗蜜多，见诸有情无五通慧，诸有所作不得自在。  
jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá jiē lìng  
见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔皆令  
huò dé wǔ shéntōng huì jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng  
获得五神通慧？’既思惟已作是愿言：‘我当  
jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng  
精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、  
yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ  
严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我  
fó tǔ zhōng zhū yǒuqíng lèi wǔ shéntōng huì jiē dé zì zài shànxiàn  
佛土中诸有情类，五神通慧皆得自在。’善现，

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆满

jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾能证得一切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíngshòuyòngduàn shí shēnyǒuzhǒngzhǒng dà xiǎo  
罗蜜多，见诸有情受用段食，身有种种大小

biàn lì nóngxuè chòu huì shèn kě yànshě jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi  
便利，脓血臭秽甚可厌舍。见此事已作是思惟：

wǒ dāng yún hé jì bá rú shì shòuyòngduàn shí zhū yǒuqíng lèi lìng  
‘我当云何济拔如是受用段食诸有情类，令

qí shēnzhōng wú zhū biàn huì jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ  
其身中无诸便秘？’既思惟已作是愿言：‘我

dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú  
当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟

yǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng  
有情、严净佛土，令速圆满疾证无上正等

pú tí wǒ fó tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi wéitóngshòuyòngmiào fǎ xǐ  
菩提，我佛土中诸有情类，唯同受用妙法喜

shí yī qiè jiē sì jí guāngjìng tiān nèi wàishēn zhī wú zhū zá huì  
食，一切皆似极光净天，内外身支无诸杂秽。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé  
善现，是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得

yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
圆满疾能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíngshēn wú guāngmíng zhū yǒusuǒ zuò xū qiú wài  
罗蜜多，见诸有情身无光明，诸有所作须求外

zhào jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá zhū  
照。见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸

yǒuqíng lèi lìng lí rú shì wú guāngmíngshēn jì sī wéi yǐ zuò shì  
有情类，令离如是无光明身？’既思惟已作是

yuànyán wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì  
愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜

duō chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú  
多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证无

shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi shēn jù guāng  
上 正 等 菩 提 ， 我 佛 土 中 诸 有 情 类 ， 身 具 光  
míng bù jiǎ wàizhào shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng  
明 不 假 外 照 。 ’ 善 现 ， 是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种  
bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
波 罗 蜜 多 ， 速 得 圆 满 疾 能 证 得 一 切 智 智 。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng suǒ jū zhī tǔ yǒuzhòu yǒu yè yǒuyuè  
罗 蜜 多 ， 见 诸 有 情 所 居 之 土 ， 有 昼 、 有 夜 、 有 月 、  
bànyuè shí jié suì shù zhuǎn biàn fēi héng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi  
半 月 ， 时 节 岁 数 转 变 非 恒 。 见 此 事 已 作 是 思 惟 ；

wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng suǒ jū chù wú zhòu  
‘ 我 当 云 何 济 拔 如 是 诸 有 情 类 ， 令 所 居 处 无 昼

yè děng shí jié biàn yì jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng  
夜 等 时 节 变 易 ？ ’ 既 思 惟 已 作 是 愿 言 ； ‘ 我 当

jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng  
精 勤 无 所 顾 恋 ， 修 行 六 种 波 罗 蜜 多 ， 成 熟 有 情 、

yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ  
严 净 佛 土 ， 令 速 圆 满 疾 证 无 上 正 等 菩 提 ， 我

fó tǔ zhōng dé wú zhòu yè yuè bàn yuè děng shí jié zhī míng shànxiàn  
佛 土 中 得 无 昼 夜 月 半 月 等 时 节 之 名 。 ’ 善 现 ，

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种 波 罗 蜜 多 ， 速 得 圆 满

jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾 能 证 得 一 切 智 智 。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shòu liàng duǎn cù jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī  
罗 蜜 多 ， 见 诸 有 情 寿 量 短 促 。 见 此 事 已 作 是 思

wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng lí rú shì shòu  
惟 ； ‘ 我 当 云 何 方 便 济 拔 诸 有 情 类 ， 令 离 如 是 寿

liàng duǎn cù jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú  
量 短 促 ？ ’ 既 思 惟 已 作 是 愿 言 ； ‘ 我 当 精 勤 无

suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng  
所 顾 恋 ， 修 行 六 种 波 罗 蜜 多 ， 成 熟 有 情 、 严 净

fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ  
佛 土 ， 令 速 圆 满 疾 证 无 上 正 等 菩 提 ， 我 佛 土

zhōngzhū yǒuqíng lèi shòuliàng chángyuǎn jié shù nán zhī shànxiàn  
中 诸 有 情 类 ， 寿 量 长 远 劫 数 难 知 。 ’ 善 现 ，  
shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn  
是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种 波 罗 蜜 多 ， 速 得 圆 满  
jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾 能 证 得 一 切 智 智 。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波  
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng shēn wú xiàng hǎo jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī  
罗 蜜 多 ， 见 诸 有 情 身 无 相 好 。 见 此 事 已 作 是 思  
wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng dé xiàng hǎo ?  
惟 ： ‘ 我 当 云 何 方 便 济 拔 诸 有 情 类 令 得 相 好 ？ ’  
jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng  
既 思 惟 已 作 是 愿 言 ： ‘ 我 当 精 勤 无 所 顾 恋 ， 修 行  
liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán  
六 种 波 罗 蜜 多 ， 成 熟 有 情 、 严 净 佛 土 ， 令 速 圆  
mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒuqíng lèi  
满 疾 证 无 上 正 等 菩 提 ， 我 佛 土 中 诸 有 情 类 ，  
shēn jù xiàng hǎo yuán mǎn zhuāng yán yǒuqíng jiàn zhī shēng jìng miào xǐ  
身 具 相 好 圆 满 庄 严 ， 有 情 见 之 生 净 妙 喜 。 ’  
shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé  
善 现 ， 是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种 波 罗 蜜 多 ， 速 得  
yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
圆 满 疾 能 证 得 一 切 智 智 。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次 ， 善 现 ， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波  
luó mì duō jiàn yǒuqíng lèi lí zhū shàn gēn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi  
罗 蜜 多 ， 见 有 情 类 离 诸 善 根 。 见 此 事 已 作 是 思 惟 ：  
wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng jù shàn gēn jì  
‘ 我 当 云 何 济 拔 如 是 诸 有 情 类 令 具 善 根 ？ ’ 既  
sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù  
思 惟 已 作 是 愿 言 ： ‘ 我 当 精 勤 无 所 顾 恋 ， 修 行 六  
zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán  
种 波 罗 蜜 多 ， 成 熟 有 情 、 严 净 佛 土 ， 令 速 圆  
mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒuqíng lèi  
满 疾 证 无 上 正 等 菩 提 ， 我 佛 土 中 诸 有 情 类 ，  
yī qiè chéng jiù shèng miào shàn gēn yóu cǐ shàn gēn néng bàn zhǒng zhǒng  
一 切 成 就 胜 妙 善 根 ， 由 此 善 根 ， 能 办 种 种



shàngmiào gòng jù gòngyǎng zhū fó chéng cǐ fú lì suí suǒ shēng chù  
上 妙 供 具 供 养 诸 佛， 乘 此 福 力<sup>3</sup> 随 所 生 处，  
fù néng gòng yǎng zhū fó shì zūn shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu  
复 能 供 养 诸 佛 世 尊。’ 善 现， 是 菩 萨 摩 诃 萨 由  
cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì  
此 六 种 波 罗 蜜 多， 速 得 圆 满 疾 能 证 得 一 切 智  
zhì  
智。”

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次， 善 现， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波  
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng jù shēn xīn bìng shēn bìng yǒu sì wèi fēng  
罗 蜜 多， 见 诸 有 情 具 身 心 病。 身 病 有 四， 谓 风、  
rè tán jí zhū zá bìng xīn bìng yì sì wèi tān chēn chí  
热、 痰、 及 诸 杂 病。 心 病 亦 四， 谓 贪、 瞋、 痴、  
jí màn děng bìng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá  
及 慢 等 病。 见 此 事 已 作 是 思 惟： ‘ 我 当 云 何 济 拔  
rú shì shēn xīn bìng kǔ zhū yǒu qíng lèi jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán  
如 是 身 心 病 苦 诸 有 情 类？ ’ 既 思 惟 已 作 是 愿 言：

wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō  
‘ 我 当 精 勤 无 所 顾 恋， 修 行 六 种 波 罗 蜜 多，  
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàng  
成 熟 有 情、 严 净 佛 土， 令 速 圆 满 疾 证 无 上  
zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi shēn xīn qīng jìng wú  
正 等 菩 提， 我 佛 土 中 诸 有 情 类， 身 心 清 净 无  
zhū bìng kǔ nǎi zhì wú yǒu shēn xīn bìng míng shàn xiàn shì pú sà mó hē  
诸 病 苦 乃 至 无 有 身 心 病 名。’ 善 现， 是 菩 萨 摩 诃  
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí néng zhèng dé yī  
萨 由 此 六 种 波 罗 蜜 多， 速 得 圆 满 疾 能 证 得 一  
qiè zhì zhì  
切 智 智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“ 复 次， 善 现， 有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波  
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng zhǒng zhǒng yì lè sān chéng chā bié jiàn cǐ  
罗 蜜 多， 见 诸 有 情 种 种 意 乐 三 乘 差 别。 见 此  
shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi  
事 已 作 是 思 惟： ‘ 我 当 云 何 方 便 济 拔 诸 有 情 类，

<sup>3</sup> 大正藏：力；永乐北藏：力；龙藏：有；校勘：力

lìng qí qì shě èr shèng yì yào wéi lèng yào qù wú shàng dà shèng  
令其弃舍二乘意乐，唯令乐趣无上大乘？’

jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng  
既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行

liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán  
六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆

mǎn jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒuqíng lèi  
满疾证无上正等菩提，我佛土中诸有情类，

wéi qiú wú shàng zhèngděng pú tí bú yào shēng wén dú jué shèng guǒ  
唯求无上正等菩提，不乐声闻、独觉乘果，

nǎi zhì wú yǒu èr shèng zhī míng shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ  
乃至无有二乘之名。’善现，是菩萨摩诃萨由此

liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì  
六种波罗蜜多，速得圆满疾能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng qǐ zēng shàngmàn wèi dé wèi dé wèi zhèng  
罗蜜多，见诸有情起增上慢，未得谓得未证

wèi zhèng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì  
谓证。见此事已作是思惟：‘我当云何济拔如是

zhū yǒuqíng lèi lìng qí qì shě zēng shàngmàn jié jì sī wéi yǐ zuò  
诸有情类，令其弃舍增上慢结？’既思惟已作

shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó  
是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗

mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng  
蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证

wú shàng zhèngděng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì zēng shàngmàn  
无上正等菩提，我佛土中得无如是增上慢

zhě yī qiè yǒuqíng lí zēng shàngmàn shàn xiàn shì pú sà mó hē  
者，一切有情离增上慢。’善现，是菩萨摩诃

sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néng zhèng dé yī  
萨由此六种波罗蜜多，速得圆满疾能证得一

qiè zhì zhì  
切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn yǒu rú lái yīng zhèngděng jué guāng míng shòu liàng  
罗蜜多，见有如来、应、正等觉光明寿量、

dì zǐ zhòngshù jiē yǒu fēnxiàn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ yún  
弟子众数皆有分限。见此事已作是思惟：‘我<sup>4</sup>云  
hé dé guāngmíngshòuliàng dì zǐ zhòngshù jiē wú fēnxiàn jì sī  
何得光明寿量、弟子众数皆无分限？’既思  
wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù  
惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六  
zhǒng bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuán  
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆  
mǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí lìng wǒ ěr shí guāngmíngshòu  
满疾证无上正等菩提，令我尔时光明寿  
liàng dì zǐ zhòngshù jiē wú fēnxiàn shànxiàn shì pú sà mó hē  
量、弟子众数皆无分限。’善现，是菩萨摩诃  
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng dé yī  
萨由此六种波罗蜜多，速得圆满疾能证得一  
qiè zhì zhì  
切智智。”

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn yǒu rú lái yīng zhèngděngjué suǒ jū zhī tǔ zhōuyuán  
罗蜜多，见有如来、应、正等觉所居之土周圆  
yǒuliàng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāngyún hé dé suǒ jū tǔ  
有量。见此事已作是思惟：‘我当云何得所居土  
zhōuyuán wú liàng jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāngjīng qín  
周圆无量？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤  
wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yán  
无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严  
jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shí  
净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，十  
fāng gè rú jìng qié shā shù dà qiān shì jiè hé wéi yī tǔ wǒ zhù qí zhōng  
方各如殄伽沙数大千世界合为一土，我住其中  
shuō fǎ jiàohuà wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng shànxiàn shì pú sà  
说法，教化无量无数无边有情。’善现，是菩萨  
mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí néngzhèng  
摩诃萨由此六种波罗蜜多，速得圆满疾能证  
dé yī qiè zhì zhì  
得一切智智。”

<sup>4</sup> 大正藏：我当；永乐北藏及龙藏：我

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波  
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shēng sǐ cháng yuǎn zhū yǒu qíng jiè qí shù  
罗蜜多，见诸有情生死长远，诸有情界其数  
wú biān jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi shēng sǐ biān jì yóu rú xū  
无边。见此事已作是思惟：‘生死边际犹如虚  
kōng zhū yǒu qíng jiè yì rú xū kōng suī wú zhēn shí zhū yǒu qíng lèi  
空，诸有情界亦如虚空，虽无真实诸有情类，  
liú zhuǎn shēng sǐ jí dé jiě tuō ér zhū yǒu qíng wàng zhí wéi yǒu lún  
流转生死及得解脱，而诸有情妄执为有，轮  
huí shēng sǐ shòu kǔ wú biān wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá jì  
回生死受苦无边，我当云何方便济拔？’既  
sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù  
思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六  
zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán  
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆  
mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wèi zhū yǒu qíng shuō wú shàng  
满疾证无上正等菩提，为诸有情说无上  
fǎ jiē lìng jiě tuō shēng sǐ dà kǔ yì lìng zhèng zhī shēng sǐ jiě tuō  
法，皆令解脱生死大苦，亦令证知生死解脱  
dōu wú suǒ yǒu bì jìng jiē kōng shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ  
都无所有毕竟皆空。’善现，是菩萨摩诃萨由此  
liù zhǒng bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì  
六种波罗蜜多，速得圆满疾能证得一切智  
zhì zhì  
智。”

## dì èr fēn jìng qié tiān pǐn dì wǔ shí bā 第二分殄伽天品第五十八

ěr shí zhòng zhōng yǒu yī tiān nǚ míng jìng qié tiān cóng zuò ér  
尔时，众中有一天女名殄伽天，从座而  
qǐ dǐng lǐ fó zú piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng gōng jìng  
起，顶礼佛足，偏覆左肩右膝著地，合掌恭敬  
bó yán shì zūn wǒ dāng jù xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng  
白言：“世尊！我当具修布施、净戒、安忍、精  
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó  
进、静虑、般若波罗蜜多，成熟有情、严净佛

tǔ suǒyánjìng tǔ rú jīn shì zūn wèizhū dà zhòng yú cǐ bō rě bō luó  
土，所严净土如今世尊为诸大众于此般若波罗  
mì duōshēnshēnjīngzhōngsuǒshuō tǔ xiàng yī qiè yuánmǎn  
蜜多甚深经中所说土相一切圆满。”

shí jìng qié tiānzuo shì yǔ yǐ jí qǔ zhǒngzhǒng jīn huā yín  
时，兢伽天作是语已，即取种种金华、银  
huā shuǐ lù shēnghuā jí zì yán jù bìng chí jīn sè tiān yī yī shuāng  
华、水陆生华及自严具，并持金色天衣一双，  
gōngjìng zhì xīn fèngsàn fó shàng fó shén lì gù shàngyǒng kōngzhōng  
恭敬至心奉散佛上，佛神力故上涌<sup>5</sup>空中  
wǎnzhuǎnyòuxuán yú fó dǐngshàngguàchéng sì zhù sì jiǎobǎo tái qǐ  
宛转右旋，于佛顶上化成四柱四角宝台，绮  
shì zhuāngyánshèn kě ài yào yú shì tiān nǚ chí cǐ shàngēn yǔ zhū yǒu  
饰庄严甚可爱乐，于是天女持此善根与诸有  
qíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí  
情平等共有回向无上正等菩提。

ěr shí shì zūn zhī bǐ tiān nǚ zhì yuànshēnguǎng jí biàn wēixiào  
尔时，世尊知彼天女志愿深广，即便微笑，  
zhū fó fǎ ěr yú wēixiào shí zhǒngzhǒng sè guāng cóng miàn mén chū  
诸佛法尔于微笑时，种种色光从面门出，  
jīn fó yì ěr cóng qí miàn mén fàng zhǒngzhǒng guāng qīng huáng chì bái  
今佛亦尔，从其面门放种种光，青黄赤白  
hóng zǐ bì lǜ biànzhào shí fāng wú liàng wú biānzhū fó shì jiè huán  
红紫碧绿，遍照十方无量无边诸佛世界，还  
lái cǐ tǔ xiàn dà shén biàn rào fó sān zā rù fó dǐngzhōng  
来此土现大神变，绕佛三匝入佛顶中。

shí ā nán tuó jiàn wén shì yǐ cóng zuò ér qǐ dǐng lǐ fó zú  
时，阿难陀见闻是已，从座而起顶礼佛足，  
piān fù zuò jiānyòu xī zhuó dì hé zhǎnggōngjìng bó yán shì zūn  
偏覆左肩右膝著地，合掌恭敬白言：“世尊！  
hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēixiào zhū fó xiàn xiào fēi wú yīn yuán  
何因何缘现此微笑？诸佛现笑非无因缘。”

ěr shí shì zūn gào qìng xǐ yuē jīn cǐ tiān nǚ yú wèi lái shì  
尔时，世尊告庆喜曰：“今此天女于未来世  
dāng chéng rú lái yīng zhèngděng jué jié míng xīng yù fó hào jīn  
当成如来、应、正等觉，劫名星喻，佛号金

<sup>5</sup> 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

huā qìng xǐ dāng zhī jīn cǐ tiān nǚ jí shì zuì hòu suǒ shòu nǚ shēn  
华。庆喜当知！今此天女即是最后所受女身，  
shě cǐ shēn yǐ biàn shòu nán shēn jìn wèi lái jì bú fù wéi nǚ cóng cǐ  
舍此身已便受男身，尽未来际不复为女。从此  
mò yǐ shēng yú dōng fāng bú dòng rú lái yīng zhèng děng jué shèn kě ài  
歿已生于东方不动如来、应、正等觉甚可爱  
yào fó guó tǔ zhōng yú bǐ fó suǒ qín xiū fàn xíng cǐ nǚ bǐ jiè biàn  
乐佛国土中，于彼佛所勤修梵行，此女彼界便  
hào jīn huā xiū zhū pú sà mó hē sà xíng qìng xǐ dāng zhī jīn huā  
号金华，修诸菩萨摩诃萨行。庆喜当知！金华  
pú sà cóng bú dòng fó shì jiè mò yǐ fù shēng tā fāng cóng yī fó tǔ  
菩萨从不动佛世界歿已复生他方，从一佛土  
zhì yī fó tǔ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn yú  
至一佛土，供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，于  
shēng shēng chù cháng bù lí fó rú zhuàn lún wáng cóng yī tái guān zhì  
生生处常不离佛，如转轮王从一台观至  
yī tái guān huān yú shòu lè nǎi zhì mìng zhōng zú bù lǚ dì jīn  
一台观，欢娱受乐，乃至命终足不履地。金  
huā pú sà yì fù rú shì cóng yī fó guó wǎng yī fó guó nǎi zhì wú  
华菩萨亦复如是，从一佛国往一佛国，乃至无  
shàng zhèng děng pú tí yú shēng shēng zhōng cháng jiàn zhū fó héng wén  
上正等菩提，于生生中常见诸佛，恒闻  
zhèng fǎ xiū pú sà xíng  
正法修菩萨行。”

ěr shí qìng xǐ qiè zuò shì niàn jīn huā pú sà dāng zuò fó shí  
尔时，庆喜窃作是念：“金华菩萨当作佛时，  
yì dāng xuān shuō shēn bō rě bō luó mì duō bǐ huì pú sà mó hē  
亦当宣说甚深般若波罗蜜多，彼会菩萨摩诃  
sà zhòng qí shù duō shǎo yīng rú jīn fó pú sà zhòng huì  
萨众，其数多少应如今佛菩萨众会。”

fó zhī qí niàn gào qìng xǐ yán rú shì rú shì rú rǔ  
佛知其念，告庆喜言：“如是！如是！如汝  
suǒ niàn jīn huā pú sà dāng zuò fó shí yì wèi zhòng huì xuān shuō rú  
所念。金华菩萨当作佛时，亦为众会宣说如  
shì shēn bō rě bō luó mì duō bǐ huì pú sà mó hē sà zhòng qí  
是甚深般若波罗蜜多，彼会菩萨摩诃萨众，其  
shù duō shǎo yì rú jīn fó pú sà zhòng huì qìng xǐ dāng zhī jīn huā pú  
数多少亦如今佛菩萨众会。庆喜当知！金华菩

sà dāngzuò fó shí chū jiā dì zǐ qí shùshènduō bù kě chēng jì wèi  
萨当作佛时，出家弟子其数甚多不可称计，谓  
bù kě shǔ ruò bǎi ruò qiān ruò bǎiqiānděng dàn kě zǒngshuō wú liàng  
不可数若百、若干、若百千等，但可总说无量  
wú biānbǎiqiān jù zhī nà yǔ duōzhòng qìng xǐ dāng zhī jīn huā pú sà  
无边百千俱抵那庾多众。庆喜当知！金华菩萨  
dāngzuò fó shí qí tǔ wú yǒu rú cǐ bō rě bō luó mì duō jīng zhōng  
当作佛时，其土无有如<sup>6</sup>此般若波罗蜜多经中  
suǒshuōzhǒngzhǒngguòhuàn  
所说种种过患。”

ěr shí qìng xǐ fù bó fó yán jīn cǐ tiān nǚ xiān yú hé fó  
尔时，庆喜复白佛言：“今此天女先于何佛  
yǐ fā wú shàngzhèngděngjué xīn zhòngzhūshàngēn huíxiàng fāyuàn  
已发无上正等觉心，种诸善根回向发愿，  
jīn dé yù fó gòngyǎnggōngjìng ér dé shòu yú bú tuì zhuǎn jì  
今得遇佛供养恭敬而得受于不退转记？”

fó gàoqìng xǐ jīn cǐ tiān nǚ yú rán dēng fó yǐ fā wú shàng  
佛告庆喜：“今此天女于燃灯佛已发无上  
zhèngděngjué xīn zhòngzhūshàngēn huíxiàng fāyuàn gù jīn yù wǒ  
正等觉心，种诸善根回向发愿，故今遇我  
gòngyǎnggōngjìng ér dé shòu yú bú tuì zhuǎn jì qìng xǐ dāng zhī wǒ  
供养恭敬而得受于不退转记。庆喜当知！我  
yú guò qù rán dēng fó suǒ yǐ wǔ jīng huā fèngsàn bǐ fó huíxiàng fāyuàn  
于过去燃灯佛所以五茎华奉散彼佛回向发愿，  
rán dēng rú lái yīng zhèngděngjué zhī wǒ gēn shú yǔ wǒ shòu jì  
燃灯如来、应、正等觉知我根熟与我受记：  
rǔ wèi lái shì dāng dé zuò fó hào yuē néng jì jiè míng kān rěn  
‘汝<sup>7</sup>未来世当得作佛，号曰能寂，界名堪忍，  
jié hào wéi xián  
劫号为贤。’

tiān nǚ ěr shí wén fó shòu wǒ dà pú tí jì huān xǐ yǒngyuè  
“天女尔时闻佛授我大菩提记，欢喜踊跃，  
jí yǐ jīn huā fèngsàn fó shàng biàn fā wú shàngzhèngděngjué xīn  
即以金华奉散佛上，便发无上正等觉心，  
zhòngzhūshàngēn huíxiàng fāyuàn shǐ wǒ lái shì yú cǐ pú sà dāngzuò  
种诸善根回向发愿，使我来世于此菩萨当作

<sup>6</sup> 大正藏：如；永乐北藏：如；龙藏：知；校勘：如

<sup>7</sup> 大正藏：汝于；永乐北藏及龙藏：汝

fó shí yì rú jīn fó xiànrúqiánshòu wǒ dà pú tí jì gù wǒ jīn zhě yǔ  
佛时，亦如今佛现前授我大菩提记，故我今者与  
bǐ shòu jì  
彼受<sup>8</sup>记。”

ěr shí qīng xǐ wén fó suǒshuō huān xǐ yǒngyuè fù bó fó yán  
尔时，庆喜闻佛所说欢喜踊跃，复白佛言：

jīn cǐ tiān nǚ jiǔ wéi wú shàngzhèngděng pú tí zhí zhòng dé běn jīn  
“今此天女久为无上正等菩提植众德本，今  
dé chéngshú shì gù rú lái yīng zhèngděngjué yǔ bǐ shòu jì  
得成熟，是故如来、应、正等觉与彼受<sup>9</sup>记。”

fó gàoqīng xǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō cǐ jìng  
佛告庆喜：“如是！如是！如汝所说。此殍

qié tiān nǚ jiǔ wéi wú shàngzhèngděng pú tí zhí zhòng dé běn jīn jì  
伽天女<sup>10</sup>久为无上正等菩提植众德本，今既  
chéngshú gù wǒ shòu bǐ suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn  
成熟，故我授彼所求无上正等菩提不退转  
jì  
记。”

大般若波罗蜜多经卷第四百五十一

<sup>8</sup> 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

<sup>9</sup> 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

<sup>10</sup> 大正藏：天；永乐北藏及龙藏：天女



dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí èr  
**大般若波罗蜜多经卷第四百五十二**

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn xí jìn pǐn dì wǔ shí jiǔ  
**第二分习近品第五十九**

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn xiū xíng rú shì  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！修行如是  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yún hé xí jìn kōng  
甚深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨，云何习近空？  
yún hé rù kōng sān mó dì yún hé xí jìn wú xiàng yún hé rù wú  
云何入空三摩地？云何习近无相？云何入无  
xiàng sān mó dì yún hé xí jìn wú yuàn yún hé rù wú yuàn sān mó  
相三摩地？云何习近无愿？云何入无愿三摩  
dì yún hé xí jìn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé xiū  
地？云何习近四念住乃至八圣道支？云何修  
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé xí jìn rú lái shí lì nǎi  
四念住乃至八圣道支？云何习近如来十力乃  
zhì shí bā fó bú gòng fǎ yún hé xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó  
至十八佛不共法？云何修如来十力乃至十八佛  
bú gòng fǎ  
不共法？”

fó gào shàn xiàn xiū xíng rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō  
佛告善现：“修行如是甚深般若波罗蜜多  
zhū pú sà mó hē sà yīng guān sè kōng yīng guān shòu xiǎng xíng  
诸菩萨摩诃萨，应观色空，应观受、想、行、  
shí kōng yīng guān yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng yīng guān sè chù nǎi zhì  
识、空；应观眼处乃至意处空，应观色处乃至  
fǎ chù kōng yīng guān yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kōng yīng guān sè jiè nǎi zhì  
法处空，应观眼界乃至意识界空，应观色界乃至  
fǎ jiè kōng yīng guān yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè kōng yīng guān yǎn chù  
法界空，应观眼识界乃至意识界空，应观眼触  
nǎi zhì yì chù kōng yīng guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì  
乃至意触空，应观眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng yīngguān dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng  
触为缘所生诸受空，应观地界乃至识界空，  
yīngguān wú míng nǎi zhì lǎo sǐ kōng yīngguān bù shī bō luó mì duō nǎi  
应观无明乃至老死空，应观布施波罗蜜多乃  
zhì bō rě bō luó mì duō kōng yīngguān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng  
至般若波罗蜜多空，应观内空乃至无性自性  
kōng kōng yīngguān zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè kōng yīngguān kǔ  
空空，应观真如乃至不思議界空，应观苦、  
jí miè dào shèng dì kōng yīngguān sì jìng lǜ sì wú liàng sì  
集、灭、道圣谛空，应观四静虑、四无量、四  
wú sè dìng kōng yīngguān bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù kōng yīngguān sì  
无色定空，应观八解脱乃至十遍处空，应观四  
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī kōng yīngguān kōng wú xiàng wú yuàn  
念住乃至八圣道支空，应观空、无相、无愿  
jiě tuō mén kōng yīngguān sān shèng pú sà shí dì kōng yīngguān tuó  
解脱门空，应观三乘、菩萨十地空，应观陀  
luó ní mén sān mó dì mén kōng yīngguān wǔ yǎn liù shén tōng kōng  
罗尼门、三摩地门空，应观五眼、六神通空，  
yīngguān fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng yīngguān sān shí  
应观佛十力乃至十八佛不共法空，应观三十  
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo kōng yīngguān wú wàng shī fǎ héng  
二大士相、八十随好空，应观无忘失法、恒  
zhù shě xìng kōng yīngguān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng  
住舍性空，应观一切智、道相智、一切相智空，  
yīngguān yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí kōng yīngguān yī qiè pú sà mó  
应观预流果乃至独觉菩提空，应观一切菩萨摩  
hē sà xíng kōng yīngguān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí kōng yīng  
诃萨行空，应观诸佛无上正等菩提空，应  
guān yǒu lòu wú lòu fǎ kōng yīngguān shì jiān chū shì jiān fǎ kōng  
观有漏、无漏法空，应观世间、出世间法空，  
yīngguān yǒu wéi wú wéi fǎ kōng yīngguān guò qù wèi lái xiàn zài  
应观有为、无为法空，应观过去、未来、现在  
fǎ kōng yīngguān shàn bú shàn wú jì fǎ kōng yīngguān yù jiè  
法空，应观善、不善、无记法空，应观欲界、  
sè jiè wú sè jiè fǎ kōng  
色界、无色界法空。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà zuò cǐ guān shí bú lìng xīn luàn  
“善现，是菩萨摩诃萨作此观时不令心乱。

ruò xīn bú luàn zé bú jiàn fǎ ruò bú jiàn fǎ zé bú zuò zhèng suǒ yǐ  
若心不乱则不见法，若不见法则不作证。所以

zhě hé shàn xiàn shì pú sà mó hē sà shàn xué zhū fǎ zì xiàng jiē  
者何？善现，是菩萨摩诃萨善学诸法自相皆

kōng wú fǎ kě zēng wú fǎ kě jiǎn gù yú zhū fǎ bú jiàn bú zhèng  
空，无法可增无法可减，故于诸法不见不证。

hé yǐ gù shàn xiàn yú yī qiè fǎ shèng yì dì zhōng néng zhèng  
何以故？善现，于一切法胜义谛中，能证、

suǒ zhèng zhèng chù zhèng shí jí yóu cǐ zhèng ruò hé ruò lí jiē bù  
所证、证处、证时及由此证，若合若离皆不

kě dé bù kě jiàn gù  
可得不可见故。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō zhū pú  
具寿善现白佛<sup>11</sup>言：“世尊！如佛所说诸菩

sà mó hē sà yīng guān fǎ kōng ér bú zuò zhèng shì zūn yún hé zhū pú  
萨摩诃萨应观法空而不作证，世尊！云何诸菩

sà mó hē sà yīng guān fǎ kōng ér bú zuò zhèng  
萨摩诃萨应观法空而不作证？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà guān fǎ kōng shí xiān zuò  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨观法空时，先作

shì niàn wǒ yīng guān fǎ zhū xiàng jiē kōng bù yīng zuò zhèng wǒ wèi  
是念：‘我应观法诸相皆空，不应作证。我为

xué gù guān zhū fǎ kōng bú wèi zhèng gù guān zhū fǎ kōng jīn shì xué  
学故观诸法空，不为证故观诸法空，今是学

shí fēi wéi zhèng shí shàn xiàn shì pú sà mó hē sà wèi rù dìng wèi  
时，非为证时。’善现，是菩萨摩诃萨未入定位，

xì xīn yú suǒ yuán yǐ rù dìng shí bú xì xīn yú jìng  
系心于所缘，已入定时不系心于境。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yú rú shì shí bú tuì bù shī  
“善现，是菩萨摩诃萨于如是时，不退布施

bō luó mì duō bú zhèng lòu jìn nǎi zhì bú tuì bō rě bō luó mì duō bú  
波罗蜜多不证漏尽，乃至不退般若波罗蜜多不

zhèng lòu jìn bú tuì nèi kōng bú zhèng lòu jìn nǎi zhì bú tuì wú xìng zì  
证漏尽；不退内空不证漏尽，乃至不退无性自

xìng kōng bú zhèng lòu jìn bú tuì zhēn rú bú zhèng lòu jìn nǎi zhì bú  
性空不证漏尽；不退真如不证漏尽，乃至不

<sup>11</sup> 大正藏：白；永乐北藏及龙藏：白佛

tuì bù sī yì jiè bú zhèng lǒu jìn bú tuì kǔ shèng dì bú zhèng lǒu jìn  
退不 思议界不 证漏尽；不退 苦圣谛不 证漏尽，  
bú tuì jí miè dào shèng dì bú zhèng lǒu jìn bú tuì sì jìng lǜ bú  
不退 集、灭、道 圣谛不 证漏尽；不退 四静虑不  
zhèng lǒu jìn bú tuì sì wú liàng sì wú sè dìng bú zhèng lǒu jìn bú  
证漏尽，不退 四无量、四无色定不 证漏尽；不  
tuì bā jiě tuō bú zhèng lǒu jìn bú tuì bā shèng chù jiǔ cì dì dìng  
退八 解脱不 证漏尽，不退 八胜处、九次第定、  
shí biàn chù bú zhèng lǒu jìn bú tuì sì niàn zhù bú zhèng lǒu jìn nǎi zhì  
十遍处不 证漏尽；不退 四念住不 证漏尽，乃至  
bú tuì bā shèng dào zhī bú zhèng lǒu jìn bú tuì kōng jiě tuō mén bú  
不退 八圣道支不 证漏尽；不退 空解脱门不  
zhèng lǒu jìn bú tuì wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú zhèng lǒu jìn  
证漏尽，不退 无相、无愿解脱门不 证漏尽；  
bú tuì sān shèng pú sà shí dì bú zhèng lǒu jìn bú tuì tuó luó ní mén  
不退 三乘、菩萨十地不 证漏尽；不退 陀罗尼门、  
sān mó dì mén bú zhèng lǒu jìn bú tuì wǔ yǎn liù shén tōng bú zhèng  
三摩地门不 证漏尽；不退 五眼、六神通不 证  
lòu jìn bú tuì fó shí lì bú zhèng lǒu jìn nǎi zhì bú tuì shí bā fó bú  
漏尽；不退 佛十力不 证漏尽，乃至不退 十八佛不  
gòng fǎ bú zhèng lǒu jìn bú tuì xiàng hǎo bú zhèng lǒu jìn bú tuì wú  
共法不 证漏尽；不退 相好不 证漏尽；不退 无  
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng bú zhèng lǒu jìn bú tuì yī qiè zhì dào  
忘失法、恒住舍性不 证漏尽；不退 一切智、道  
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú zhèng lǒu jìn bú tuì pú sà mó hē sà xíng  
相智、一切相智不 证漏尽；不退 菩萨摩诃萨行  
bú zhèng lǒu jìn bú tuì wú shàng zhèng děng pú tí bú zhèng lǒu jìn  
不 证漏尽；不退 无上正等菩提不 证漏尽。

hé yǐ gù shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì  
“何以故？善现，是菩萨摩诃萨成就如是

wēi miào dà zhì shàn zhù fǎ kōng jí yī qiè zhǒng pú tí fēn fǎ cháng  
微妙大智善住法空，及一切种菩提分法，常  
zuò shì niàn jīn shí yīng xué bù yīng zuò zhèng shàn xiàn shì pú sà  
作是念：‘今时应学不应作证。’善现，是菩萨  
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō héng zuò shì niàn wǒ yú bù  
摩诃萨行深般若波罗蜜多，恒作是念：‘我于布  
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jīn shí yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ  
施乃至般若波罗蜜多，今时应学不应作证。我

yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jīn shí yīng xué bù yīng zuò zhèng  
于内空乃至无性自性空，今时应学不应作证。

wǒ yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jīn shí yīng xué bù yīng zuò zhèng  
我于真如乃至不思議界，今时应学不应作证。

wǒ yú kǔ jí miè dào shèng dì jīn shí yīng xué bù yīng zuò zhèng  
我于苦、集、灭、道圣谛，今时应学不应作证。

wǒ yú sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jīn shí yīng xué bù yīng  
我于四静虑、四无量、四无色定，今时应学不应

zuò zhèng wǒ yú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jīn shí yīng xué bù yīng  
作证。我于八解脱乃至十遍处，今时应学不应

zuò zhèng wǒ yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jīn shí yīng xué bù  
作证。我于四念住乃至八圣道支，今时应学不

yīng zuò zhèng wǒ yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jīn shí  
应作证。我于空、无相、无愿解脱门，今时

yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú sān shèng pú sà shí dì jīn shí yīng  
应学不应作证。我于三乘、菩萨十地，今时应

xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú tuó luó ní mén sān mó dì mén jīn shí yīng  
学不应作证。我于陀罗尼门三摩地门，今时应

xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú wǔ yǎn liù shén tōng jīn shí yīng xué bù  
学不应作证。我于五眼、六神通，今时应学不

yīng zuò zhèng wǒ yú fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jīn shí  
应作证。我于佛十力乃至十八佛不共法，今时

yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú xiàng hǎo jīn shí yīng xué bù yīng zuò  
应学不应作证。我于相好，今时应学不应作

zhèng wǒ yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng jīn shí yīng xué bù yīng  
证。我于无忘失法、恒住舍性，今时应学不应

zuò zhèng wǒ yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jīn shí  
作证。我于一切智、道相智、一切相智，今时

yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng jīn shí  
应学不应作证。我于一切菩萨摩诃萨行，今时

yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jīn  
应学不应作证。我于诸佛无上正等菩提，今

shí yīng xué bù yīng zuò zhèng wǒ jīn wéi xué yī qiè zhì zhì yīng xué yù  
时应学不应作证。我今为学一切智智，应学预

liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jīe ling shàn qiǎo bù yīng zuò zhèng  
流果乃至独觉菩提，皆令善巧不应作证。’

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō  
“善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，

yīng xí jìn kōng yīng ān zhù kōng yīng xiū xíng kōng sān mó dì ér yú  
应习近空，应安住空，应修行空三摩地，而于  
shí jì bù yīng zuò zhèng yīng xí jìn wú xiàng yīng ān zhù wú xiàng yīng  
实际不应作证。应习近无相，应安住无相，应  
xiū xíng wú xiàng sān mó dì ér yú shí jì bù yīng zuò zhèng yīng xí jìn  
修行无相三摩地，而于实际不应作证。应习近  
wú yuàn yīng ān zhù wú yuàn yīng xiū xíng wú yuàn sān mó dì ér yú  
无愿，应安住无愿，应修行无愿三摩地，而于  
shí jì bù yīng zuò zhèng yīng xí jìn sì niàn zhù yīng ān zhù sì niàn zhù  
实际不应作证。应习近四念住，应安住四念住，  
yīng xiū xíng sì niàn zhù ér yú shí jì bù yīng zuò zhèng yīng xí jìn sì  
应修行四念住，而于实际不应作证。应习近四  
zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī yīng ān zhù sì zhèng duàn nǎi zhì bā  
正断乃至八圣道支，应安住四正断乃至八  
shèng dào zhī yīng xiū xíng sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī ér yú  
圣道支，应修行四正断乃至八圣道支，而于  
shí jì bù yīng zuò zhèng rú shì nǎi zhì yīng xí jìn fó shí lì yīng fā  
实际不应作证。如是乃至应习近佛十力，应发  
qù fó shí lì yīng xiū xíng fó shí lì ér yú shí jì bù yīng zuò zhèng  
趣佛十力，应修行佛十力，而于实际不应作证。  
yīng xí jìn sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yīng fā qù sì  
应习近四无所畏乃至十八佛不共法，应发趣四  
wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yīng xiū xíng sì wú suǒ wèi nǎi  
无所畏乃至十八佛不共法，应修行四无所畏乃  
zhì shí bā fó bú gòng fǎ ér yú shí jì bù yīng zuò zhèng  
至十八佛不共法，而于实际不应作证。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà suī xí jìn kōng wú xiàng  
“善现，是菩萨摩诃萨虽习近空、无相、  
wú yuàn yì ān zhù kōng wú xiàng wú yuàn yì xiū xíng kōng wú  
无愿，亦安住空、无相、无愿，亦修行空、无  
xiàng wú yuàn sān mó dì ér bú zhèng yù liú guǒ nǎi zhì bú zhèng dú  
相、无愿三摩地，而不证预流果乃至不证独  
jué pú tí suī xí jìn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì ān zhù  
觉菩提。虽习近四念住乃至八圣道支，亦安住  
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā  
四念住乃至八圣道支，亦修行四念住乃至八  
shèng dào zhī ér bú zhèng yù liú guǒ nǎi zhì bú zhèng dú jué pú tí  
圣道支，而不证预流果乃至不证独觉菩提。

yóu cǐ yīn yuán bú duòshēngwén jí dú jué dì jí zhèng wú shàngzhèng  
由此因缘不堕声闻及独觉地，疾证无上正  
děng pú tí  
等菩提。

shànxiàn rú yǒuzhuàng shì xíngmào duānyán wēiměng yǒngjiàn  
“善现，如有壮士形貌端严威猛勇健，

jiànzhěhuān xǐ jù shèngyuánmǎnqīngjìngjuànshǔ yú zhūbīng fǎ xué  
见者欢喜，具胜圆满清净眷属，于诸兵法学

zhì jiū jìng shàn chí qì zhàng ān gù bú dòng liù shí sì néng shí  
至究竟，善持器仗，安固不动，六十四能、十

bā míngchù yī qiè jì shù wú bú shànqiǎo zhòng rén qīn yǎng xī jiē  
八明处，一切技<sup>12</sup>术无不善巧，众人钦仰悉皆

jìng fú shàn shì yè gù gōngshǎo lì duō yóu cǐ zhū rén gòng yǎng gōng  
敬伏，善事业故功少利多。由此诸人供养恭

jìng zūnzhòngzàn tàn wú shí zànshě bǐ yú ěr shí bèizēng xǐ yuè  
敬、尊重赞叹，无时暂舍，彼于尔时倍增喜跃，

duì zhū juànshǔ ér zì qīngwèi yǒu yīn yuán gù jiāng qí fù mǔ qī zǐ  
对诸眷属而自庆慰。有因缘故，将其父母妻子

juànshǔ fā qù tā fāng zhōng lù jīngguò xiǎn nànkàng yě qí jiānduō  
眷属发趣他方，中路经过险难旷野，其间多

yǒu è shòu jié zéi yuàn jiā qián fú zhū bù wèi shì juànshǔ xiǎo dà  
有恶兽、劫贼、怨家潜伏诸怖畏事，眷属小大

wú bú jīng huáng qí rén zì shì duō zhū jì shù wēiměng yǒngjiànshēn  
无不惊惶。其人自恃多诸技术，威猛勇健身

yì tài rán ān wèi fù mǔ bìng zhū juànshǔ wù yǒu yōu jù bì lìng wú kǔ  
意泰然，安慰父母并诸眷属，勿有忧惧必令无苦。

bǐ rén yú shì yǐ shànqiǎoshù jiāng zhū juànshǔ zhì ān wēnchù jì miǎn  
彼人于是以善巧术，将诸眷属至安隐处，既免

wēinàn huān yú shòu lè rán bǐ zhuàng shì yú kuàng yě zhōng è  
危难，欢娱受乐。然彼壮士于旷野中，恶

shòu yuàn zéi wú jiā hài yì suǒ yǐ zhě hé zì shì wēiměng jù zhū  
兽、怨贼无加害意。所以者何？自恃威猛具诸

jì shù wú suǒ wèi gù  
技<sup>13</sup>术无所畏故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì mǐn  
“善现当知！诸菩萨摩诃萨亦复如是，愍

<sup>12</sup> 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

<sup>13</sup> 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

shēng sǐ kǔ zhū yǒu qíng lèi fā qù wú shàng zhèng děng pú tí pǔ yuán  
生死苦诸有情类，发趣无上正等菩提，普缘  
yǒu qíng fā sì wú liàng zhù sì wú liàng jù xíng zhī xīn yǒng měng xiū xí  
有情发四无量，住四无量俱行之心，勇猛修习  
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō  
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，  
lìng sù yuán mǎn shì pú sà mó hē sà yú cǐ liù zhǒng bō luó mì duō  
令速圆满。是菩萨摩訶萨于此六种波罗蜜多  
wèi yuán mǎn wèi wèi yù xiū xué yī qiè zhì zhì bú zhèng lòu jìn suī zhù  
未圆满位，为欲修学一切智智不证漏尽，虽住  
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rán bù suí qí shì lì ér zhuǎn  
空、无相、无愿解脱门，然不随其势力而转，  
yì bù wéi bǐ zhàng suǒ yǐn duó yú jiě tuō mén yì bú zuò zhèng yóu bú  
亦不为彼障所引夺，于解脱门亦不作证。由不  
zhèng gù bú duò shēng wén jí dú jué dì bì qù wú shàng zhèng děng  
证故，不堕声闻及独觉地，必趣无上正等  
pú tí shàn xiàn rú jiān chì niǎo fēi téng xū kōng zì zài áo xiáng jiǔ  
菩提。善现，如坚翅鸟飞腾虚空，自在翱翔久  
bú duò luò suī yī kōng xì ér bú jù kōng yì bù wéi kōng zhī suǒ jū  
不堕落，虽依空戏而不据空，亦不为空之所拘  
ài  
碍。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī  
“善现当知！诸菩萨摩訶萨亦复如是，虽  
yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shù shù xí jìn ān zhù  
于空、无相、无愿解脱门数数习近、安住、  
xiū xíng ér yú qí zhōng néng bú zuò zhèng yóu bú zhèng gù bú duò shēng  
修行，而于其中能不作证，由不证故不堕声  
wén jí dú jué dì xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě  
闻及独觉地。修佛十力、四无所畏、四无碍解、  
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ wú wàng  
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法、无忘  
shī fǎ héng zhù shě xìng tuó luó ní mén sān mó dì mén yī qiè  
失法、恒住舍性、陀罗尼门、三摩地门、一切  
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ  
智、道相智、一切相智，及余无量无边佛法，  
ruò wèi yuán mǎn zhōng bù yī kōng wú xiàng wú yuàn sān sān mó dì  
若未圆满，终不依空、无相、无愿三三摩地



ér zhèng lǒu jìn shànxiàn rú yǒuzhuàng fū shànxiánshè shù yù xiǎn  
而证漏尽。善现，如有壮夫善闲射术，欲显  
jǐ jì yǎngshè xū kōng wèi lìng kōngzhōng jiàn bú duò dì fù yǐ hòu  
己技，仰射虚空，为令空中箭不堕地，复以后  
jiàn shè qián jiàn guā<sup>14</sup> rú shì zhǎnzhuǎn jīng yú duō shí jiàn jiàn xiāng  
箭射前箭<sup>14</sup>，如是展转经于多时，箭箭相  
chéng bú lìng qí duò ruò yù lìng duò biàn zhǐ hòu jiàn ěr shí zhū jiàn fāng  
承不令其堕。若欲令堕便止后箭，尔时诸箭方  
dùnduò luò  
顿堕落。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng  
“善现当知！诸菩萨摩诃萨亦复如是，行  
shēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎosuǒ shèshòu gù nǎi zhì wú  
深般若波罗蜜多，方便善巧所摄受故，乃至无  
shàngzhèngděng pú tí yīn xíngshàngēnwèi jiē chéngshú zhōng bù zhōng  
上正等菩提，因行善根未皆成熟，终不中  
dào zhèng yú shí jì ruò shí wú shàngzhèngděng pú tí yīn xíngshàngēn  
道证于实际。若时无上正等菩提，因行善根  
yī qiè chéngshú ěr shí pú sà fāngzhèng shí jì biàn dé wú shàng  
一切成熟，尔时菩萨方证实际，便得无上  
zhèngděng pú tí shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō  
正等菩提。是故，善现，诸菩萨摩诃萨行深般  
rě bō luó mì duō jiē yīng rú shì shěn dì guānchá rú xiānsuǒshuō zhū  
若波罗蜜多，皆应如是审谛观察，如先所说诸  
fǎ shí xiàng  
法实相。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩  
hē sà shèn wéi xī yǒu néng wéi nán shì suī xué zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè  
诃萨甚为希有能为难事，虽学诸法真如、法界、  
fǎ xìng shí jì suī xué zhū fǎ jiē bì jìng kōng nǎi zhì zì xiàng kōng  
法性、实际，虽学诸法皆毕竟空乃至自相空，  
suī xué kǔ jí miè dào shèng dì suī xué sì niàn zhù nǎi zhì bā  
虽学苦、集、灭、道圣谛，虽学四念住乃至八  
shèng dào zhī suī xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér yú  
圣道支，虽学空、无相、无愿解脱门，而于

<sup>14</sup> 大正藏：筈；永乐北藏及龙藏：栝

zhōngdào bú duòshēngwén jí dú jué dì tuì shī wú shàngzhèngděng pú  
中道不堕声闻及独觉地，退失无上正等菩  
tí  
提。”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú zhūyǒuqíng shì bù shě  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨于诸有情誓不舍，  
gù wèizuò shì yuàn ruò zhūyǒuqíngwèi dé jiě tuō wǒ zhōng bù shě suǒ  
故谓作是愿：‘若诸有情未得解脱，我终不舍所  
qǐ jiā xíng shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yuàn lì shūshèng cháng  
起加行。’善现，诸菩萨摩诃萨愿力殊胜，常  
zuò shì niàn yī qiè yǒuqíng ruò wèi jiě tuō wǒ zhōng bù shě yóu  
作是念：‘一切有情若未解脱，我终不舍。’由  
qǐ rú shì guǎng dà xīn gù yú qí zhōngdào bì bú tuì luò shànxiàn  
起如是广大心故，于其中道必不退落。善现，  
zhū pú sà mó hē sà héngzuò shì niàn wǒ bù yīngshě yī qiè yǒuqíng  
诸菩萨摩诃萨，恒作是念：‘我不应舍一切有情，  
bì lìng jiě tuō rán zhūyǒuqíng xíng bú zhèng fǎ wǒ wèi dù bǐ yīng  
必令解脱，然诸有情行不正法，我为度彼，应  
shuò yīn fā jì jìngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén suī shuò yīn  
数引发寂静空、无相、无愿解脱门，虽数引  
fā ér bù qǔ zhèng shànxiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù shànqiǎo  
发而不取证。’善现，是菩萨摩诃萨成就善巧  
fāngbiàn lì gù suī shuò xiàn qǐ sān jiě tuō mén ér yú zhōngjiān bú  
方便力故，虽数现起三解脱门，而于中间不  
zhèng shí jì nǎi zhì wèi dé yī qiè zhì zhì yào dé wú shàngzhèngděng  
证实，乃至未得一切智智，要得无上正等  
pú tí fāng nǎi qǔ zhèng  
菩提方乃取证。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú shēnshēnchùcháng  
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨于甚深处常  
yào guānchá wèi yào guānchá nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng  
乐观察。谓乐观察内空、外空、内外空、空  
kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng  
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟  
kōng wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng běn xìng kōng zì gòng xiàng kōng  
空、无际空、散无散空、本性空、自共相空、  
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng  
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìngkōng yì yào guānchá sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú  
自性空，亦乐观察四念住、四正断、四神足、  
wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī jí kōng wú  
五根、五力、七等觉支、八圣道支，及空、无  
xiàng wú yuàn jiě tuō ménděng jiē zì xiàngkōng shànxiàn shì pú sà  
相、无愿解脱门等皆自相空。善现，是菩萨  
mó hē sà zuò cǐ guān yǐ shēng rú shì niàn zhū yǒuqíng lèi yóu è  
摩诃萨作此观已，生如是念：‘诸有情类由恶  
yǒu lì yú cháng yè zhōng qǐ wǒ xiǎng zhí yǒuqíngxiǎng zhí nǎi zhì  
友力，于长夜中起我想执，有情想执，乃至  
zhī zhě jiàn zhě xiǎng zhí yóu cǐ xiǎng zhí xíng yǒu suǒ dé lún huí shēng  
知者见者想执。由此想执，行有所得，轮回生  
sǐ shòu zhǒng zhǒng kǔ wèi duàn yǒuqíng rú shì xiǎng zhí yīng qù wú  
死受种种苦。为断有情如是想执，应趣无  
shàng zhèngděng pú tí wèi zhū yǒuqíng shuō shēn miào fǎ lìng duàn xiǎng  
上正等菩提，为诸有情说深妙法，令断想  
zhí lí shēng sǐ kǔ  
执离生死苦。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ěr shí suī xuékōng jiě tuō mén  
“善现，是菩萨摩诃萨尔时虽学空解脱门，  
ér bù yī cǐ zhèng yú shí jì suī xué wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
而不依此证于实际。虽学无相、无愿解脱门，  
ér bù yī cǐ zhèng yú shí jì yǐ yú shí jì bù qǔ zhèng gù bú duò  
而不依此证于实际。以于实际不取证故，不堕  
yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì fù bú duò dú jué pú  
预流、一来、不还、阿罗汉果，亦复不堕独觉菩  
tí shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu rú shì niàn xíng shēn bō rě bō  
提。善现，是菩萨摩诃萨由如是念行深般若波  
luó mì duō chéng jiù shàngēn bú zhèng shí jì suī yú shí jì wèi jí zuò  
罗蜜多，成就善根不证实际。虽于实际未即作  
zhèng ér bù tuì shī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì  
证，而不退失四静虑、四无量、四无色定，亦  
bú tuì shī sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì  
不退失四念住、四正断、四神足、五根、五力、  
qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì bú tuì shī bā jiě tuō bā shèng  
七等觉支、八圣道支，亦不退失八解脱、八胜  
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì bú tuì shī kōng wú xiàng  
处、九次第定、十遍处，亦不退失空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén yì bú tuì shī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng  
无愿解脱门，亦不退失内空乃至无性自性空，  
yì bú tuì shī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì bú tuì shī kǔ jí  
亦不退失真如乃至不思議界，亦不退失苦、集、  
miè dào shèng dì yì bú tuì shī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě  
灭、道圣谛，亦不退失布施波罗蜜多乃至般若  
bō luó mì duō yì bú tuì shī tuó luó ní mén sān mó dì mén yì bú  
波罗蜜多，亦不退失陀罗尼门、三摩地门，亦不  
tuì shī wǔ yǎn liù shéntōng yì bú tuì shī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā  
退失五眼、六神通，亦不退失如来十力乃至十八  
fó bú gòng fǎ yì bú tuì shī wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì  
佛不共法，亦不退失无忘失法、恒住舍性，亦  
bú tuì shī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bú tuì shī  
不退失一切智、道相智、一切相智，亦不退失  
zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ  
诸余无量无边佛法。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ěr shí chéng jiù yī qiè pú tí  
“善现，是菩萨摩诃萨尔时成就一切菩提  
fēn fǎ nǎi zhì zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yú zhū gōng dé  
分法，乃至证得无上正等菩提，于诸功德  
zhōng bù shuāi jiǎn shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó  
终不衰减。善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗  
mì duō fāng biàn shàn qiǎo suǒ shè shòu gù yú niàn niàn zhōng bái fǎ zēng  
蜜多，方便善巧所摄受故，于念念中白法增  
yì zhū gēn měng lì chāo guò yī qiè shēng wén dú jué  
益，诸根猛利超过一切声闻、独觉。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cháng zuò shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨常作是念：  
zhū yǒu qíng lèi yú cháng yè zhōng wéi zhū è yǒu suǒ shè shòu gù qí  
‘诸有情类于长夜中，为诸恶友所摄受故，其  
xīn cháng xíng sān sì diān dǎo wèi cháng xiǎng dào xīn dào jiàn dào  
心常行三四颠倒。谓常想倒、心倒、见倒，  
ruò yào xiǎng dào xīn dào jiàn dào ruò wǒ xiǎng dào xīn dào jiàn  
若乐想倒、心倒、见倒，若我想倒、心倒、见  
dào ruò jìng xiǎng dào xīn dào jiàn dào wǒ wèi rú shì zhū yǒu qíng  
倒，若净想倒、心倒、见倒。我为如是诸有情  
gù yīng qù wú shàng zhèng děng pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng  
故，应趣无上正等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，

zhèng dé wú shàngzhèngděngjué shí wèi zhū yǒu qíng shuō wú dào fǎ wèi  
证得无上正等觉时，为诸有情说无倒法，谓  
shuō shēng sǐ wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng wéi yǒu niè pán wēi  
说生死无常、无乐、无我、无净，唯有涅槃微  
miào jì jìng jù zú zhǒngzhǒngcháng lè wǒ jìng zhēn shí gōng  
妙寂静，具足种种常、乐、我、净真实功  
dé shànxiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ niàn xíngshēn bō  
德。’善现，是菩萨摩诃萨成就此念，行深般  
rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo suǒ shè shòu gù yú fó shí lì  
若波罗蜜多，方便善巧所摄受故，于佛十力、  
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě  
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、  
shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ ruò wèi yuán mǎn  
十八佛不共法，及余无量无边佛法，若未圆满，  
zhōng bú zhèng rù rú lái shèng dìng  
终不证入如来胜定。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ěr shí suī xuékōng wú xiàng  
“善现，是菩萨摩诃萨尔时虽学空、无相、  
wú yuàn jiě tuō mén rù chū zì zài ér yú shí jì wèi jí zuò zhèng nǎi  
无愿解脱门入出自在，而于实际未即作证，乃  
zhì wú shàngzhèngděng pú tí yīn xíng gōng dé wèi shàn yuán mǎn bú  
至无上正等菩提，因行功德未善圆满，不  
zhèng shí jì jí yú gōng dé ruò dé wú shàngzhèngděngjué shí nǎi kě  
证实际及余功德，若得无上正等觉时，乃可  
zhèng dé cǐ shí jì děng shànxiàn shì pú sà mó hē sà ěr shí suī yú  
证得此实际等。善现，是菩萨摩诃萨尔时虽于  
zhū yú gōng dé xiū wèi yuán mǎn ér yú wú yuàn sān mó dì mén xiū yǐ  
诸余功德修未圆满，而于无愿三摩地门修已  
yuán mǎn  
圆满。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cháng zuò shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨常作是念：  
zhū yǒu qíng lèi yú cháng yè zhōng wéi zhū è yǒu suǒ shè shòu gù xíng  
‘诸有情类于长夜中，为诸恶友所摄受故行  
yǒu suǒ dé wèi zhí yǒu wǒ huò zhí yǒu qíng nǎi zhì zhí yǒu zhī zhě jiàn zhě  
有所得，谓执有我或执<sup>15</sup>有情乃至执有知者见者，

<sup>15</sup> 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：执

huò zhí yǒu sè shòu xiǎng xíng shí huò zhí yǒuyǎnchù nǎi zhì  
或执有色、受、想、行、识，或执有眼处乃至  
yì chù huò zhí yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù huò zhí yǒuyǎn jiè nǎi zhì yì  
意处，或执有色处乃至法处，或执有眼界乃至意  
jiè huò zhí yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè huò zhí yǒuyǎn shí jiè nǎi zhì yì  
界，或执有色界乃至法界，或执有眼识界乃至意  
shí jiè huò zhí yǒuyǎnchù nǎi zhì yì chù huò zhí yǒuyǎnchù wéiyuánsuǒ  
识界，或执有眼触乃至意触，或执有眼触为缘所  
shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu huò zhí yǒu dì  
生诸受，乃至意触为缘所生诸受，或执有地  
jiè nǎi zhì shí jiè huò zhí yǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ huò zhí yǒu shí shàn  
界乃至识界，或执有无明乃至老死，或执有十善  
yè dào huò zhí yǒu sì jìng lǜ huò zhí yǒu sì wú liàng huò zhí yǒu sì  
业道，或执有四静虑，或执有四无量，或执有四  
wú sè dìng huò zhí yǒu sì shè shì wǒ wèi rú shì zhū yǒu qíng gù yīng  
无色定，或执有四摄事。我为如是诸有情故，应  
qù wú shàngzhèngděng pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé  
趣无上正等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，证得  
wú shàngzhèngděng jué shí lìng zhū yǒu qíng yǒng duàn rú shì yǒu suǒ dé  
无上正等觉时，令诸有情永断如是有所得  
zhí shànxiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ niàn xíngshēn bō  
执。’善现，是菩萨摩诃萨成就此念，行深般  
rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎosuǒ shèshòu gù yú fó shí lì  
若波罗蜜多，方便善巧所摄受故，于佛十力、  
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě  
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、  
shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ ruò wèi yuán mǎn  
十八佛不共法，及余无量无边佛法，若未圆满，  
zhōng bú zhèng rù rú lái shèng dìng shànxiàn shì pú sà mó hē sà ěr  
终不证入如来胜定。善现，是菩萨摩诃萨尔  
shí suī xuékōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rù chū zì zài ér  
时虽学空、无相、无愿解脱门，入出自在，而  
yú shí jì wèi jí zuòzhèng nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí yīn xíng  
于实际未即作证。乃至无上正等菩提，因行  
gōng dé wèi shàn yuán mǎn bú zhèng shí jí jí yú gōng dé ruò dé wú  
功德未善圆满，不证实际及余功德，若得无  
shàngzhèngděng jué shí nǎi kě zhèng dé cǐ shí jì děng shànxiàn  
上正等觉时，乃可证得此实际等。善现，

shì pú sà mó hē sà ěr shí suī yú zhū yú gōng dé xiū wèi yuán mǎn  
是菩萨摩诃萨尔时虽于诸余功德，修未圆满，  
ér dàn yú kōng sān mó dì mén xiū yǐ yuán mǎn  
而但于空三摩地门修已圆满。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cháng zuò shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨常作是念：

zhū yǒu qíng lèi yú cháng yè zhōng wéi zhū è yǒu suǒ shè shòu gù  
‘诸有情类于长夜中，为诸恶友所摄受故

cháng xíng zhū xiàng wèi zhí nán xiàng huò zhí nǚ xiàng huò zhí sè xiàng  
常行诸相。谓执男相，或执女相，或执色相，

huò zhí shēng xiàng huò zhí xiāng xiàng huò zhí wèi xiàng huò zhí chù xiàng  
或执声相，或执香相，或执味相，或执触相，

huò zhí fǎ xiàng huò fù yú zhōng zhí zhū yú xiàng wǒ wèi rú shì zhū yǒu  
或执法相，或复于中执诸余相，我为如是诸有

qíng lèi yīng qù wú shàng zhèng děng pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng  
情类，应趣无上正等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，

zhèng dé wú shàng zhèng děng jué shí lìng zhū yǒu qíng yǒng duàn rú shì zhū  
证得无上正等觉时，令诸有情永断如是诸

xiàng zhí zhuó shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ niàn xíng  
相执著。’善现，是菩萨摩诃萨成就此念：‘行

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo suǒ shè shòu gù yú fó shí  
深般若波罗蜜多，方便善巧所摄受故，于佛十

lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ  
力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、

dà shě shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ ruò  
大舍、十八佛不共法，及余无量无边佛法。若

wèi yuán mǎn zhōng bú zhèng rù rú lái shèng dìng shàn xiàn shì pú  
未圆满，终不证入如来胜定。’善现，是菩

sà mó hē sà ěr shí suī xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rù chū  
萨摩诃萨尔时虽学空无相无愿解脱门，入出

zì zài ér yú shí jì wèi jí zuò zhèng nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú  
自在，而于实际未即作证，乃至无上正等菩

tí yīn xíng gōng dé wèi shàn yuán mǎn bú zhèng shí jì jí yú gōng dé  
提因行功德，未善圆满，不证实际及余功德。

ruò dé wú shàng zhèng děng jué shí nǎi kě zhèng dé cǐ shí jì děng  
若得无上正等觉时，乃可证得此实际等。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ěr shí suī yú zhū yú gōng dé xiū wèi  
善现，是菩萨摩诃萨尔时虽于诸余功德，修未

yuánmǎn ér yú wú xiàng sān mó dì mén xiū yǐ yuánmǎn  
圆 满， 而 于 无 相 三 摩 地 门 修 已 圆 满。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xué bù shī  
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 已 善 修 学 布 施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ shàn ān zhù nèi kōng nǎi  
波 罗 蜜 多 乃 至 般 若 波 罗 蜜 多 ， 已 善 安 住 内 空 乃

zhì wú xìng zì xìng kōng yǐ shàn ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè  
至 无 性 自 性 空 ， 已 善 安 住 真 如 乃 至 不 思 议 界 ，

yǐ shàn ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì yǐ shàn xiū xué sì niàn  
已 善 安 住 苦 、 集 、 灭 、 道 圣 谛 ， 已 善 修 学 四 念

zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yǐ shàn xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn  
住 乃 至 八 圣 道 支 ， 已 善 修 学 空 、 无 相 、 无 愿

jiě tuō mén yǐ shàn xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng  
解 脱 门 ， 已 善 修 学 四 静 虑 、 四 无 量 、 四 无 色 定 ，

yǐ shàn xiū xué bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù  
已 善 修 学 八 解 脱 、 八 胜 处 、 九 次 第 定 、 十 遍 处 ，

yǐ shàn xiū xué suǒ xíng shí dì yǐ shàn xiū xué tuó luó ní mén sān mó  
已 善 修 学 所 行 十 地 ， 已 善 修 学 陀 罗 尼 门 、 三 摩

dì mén yǐ shàn xiū xué wǔ yǎn liù shén tōng yǐ shàn xiū xué rú lái  
地 门 ， 已 善 修 学 五 眼 、 六 神 通 ， 已 善 修 学 如 来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǐ shàn xiū xué wú wàng shī fǎ  
十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 ， 已 善 修 学 无 忘 失 法 、

héng zhù shě xìng yǐ shàn xiū xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng  
恒 住 舍 性 ， 已 善 修 学 一 切 智 、 道 相 智 、 一 切 相

zhì yǐ shàn xiū xué yī qiè pú sà mó hē sà xíng yǐ shàn xiū xué zhū fó  
智 ， 已 善 修 学 一 切 菩 萨 摩 诃 萨 行 ， 已 善 修 学 诸 佛

wú shàng zhèng děng pú tí shànxiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú  
无 上 正 等 菩 提 ， 善 现 ， 是 菩 萨 摩 诃 萨 成 就 如

shì gōng dé zhì huì ruò yú shēng sǐ fā qǐ lè xiǎng huò shuō yǒu lè  
是 功 德 智 慧 ， 若 于 生 死 发 起 乐 想 ， 或 说 有 乐 ，

huò yú sān jiè ān zhù zhí zhuó bì wú shì chù  
或 于 三 界 安 住 执 著 ， 必 无 是 处 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xíng pú tí  
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 已 善 修 行 菩 提

fēn fǎ yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú sà mó hē sà  
分 法 、 一 切 如 来 、 应 、 正 等 觉 及 诸 菩 萨 摩 诃 萨

zhòng fǎ yīng shì wèn ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng  
众 法 ， 应 试 问 ： ‘ 若 菩 萨 摩 诃 萨 欲 证 无 上 正



děng pú tí yún hé xiū xué pú tí fēn fǎ ér bú zhèng kōng wú xiàng  
等菩提，云何修学菩提分法而不证空、无相、  
wú yuàn wú shēng wú miè wú zuò wú wéi wú xìng shí jì  
无愿、无生、无灭、无作、无为、无性、实际，  
yóu bú zhèng gù bù dé yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ  
由不证故不得预流、一来、不还、阿罗汉果、  
dú jué pú tí ér qín xiū xué shēn bō rě bō luó mì duō cháng wú  
独觉菩提，而勤修学甚深般若波罗蜜多，常无  
suǒ zhí  
所执？’

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà dé cǐ wèn shí ruò zuò shì dá  
“善现，是菩萨摩诃萨得此问时，若作是答：

zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dàn yīng  
‘诸菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，但应  
sī wéi kōng wú xiàng wú yuàn wú shēng wú miè wú zuò wú  
思惟空、无相、无愿、无生、无灭、无作、无  
wéi wú xìng shí jì jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ bù yīng xiū xué  
为、无性、实际，及余一切菩提分法，不应修学。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà wèi méng rú lái yīng zhèng  
善现当知！是菩萨摩诃萨未蒙如来、应、正  
děng jué shòu yǔ wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì hé yǐ gù  
等觉授与无上正等菩提不退转记。何以故？

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà wèi néng kāi shì jì bié xiǎn liǎo zhù  
善现，是菩萨摩诃萨未能开示、记别、显了住  
bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà xiū xué fǎ xiàng  
不退转地菩萨摩诃萨修学法相。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà dé cǐ wèn shí ruò zuò shì dá  
“善现，是菩萨摩诃萨得此问时，若作是答：

zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng zhèng  
‘诸菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，应正  
sī wéi kōng wú xiàng wú yuàn wú shēng wú miè wú zuò wú  
思惟空、无相、无愿、无生、无灭、无作、无  
wéi wú xìng shí jì jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ yì yīng fāng biàn  
为、无性、实际，及余一切菩提分法，亦应方便

rú xiān suǒ shuō shàn qiǎo xiū xué ér bú zuò zhèng shàn xiàn dāng zhī shì  
如先所说善巧修学而不作证。’善现当知！是  
pú sà mó hē sà yǐ méng rú lái yīng zhèng děng jué shòu yǔ wú shàng  
菩萨摩诃萨已蒙如来、应、正等觉授与无上

zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà  
正等菩提不退转记。何以故？善现，是菩萨  
mó hē sà yǐ néng kāi shì jì bié xiǎnliǎo zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà  
摩诃萨已能开示、记别、显了住不退转地菩萨  
mó hē sà xiū xué fǎ xiàng  
摩诃萨修学法相。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wèi néng kāi shì jì bié  
“善现，若菩萨摩诃萨未能开示、记别、  
xiǎnliǎo zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà xiū xué fǎ xiàng dāng zhī  
显了住不退转地菩萨摩诃萨修学法相，当知  
shì pú sà mó hē sà wèi shàn xiū xué liù bō luó mì duō jí yú yī qiè pú  
是菩萨摩诃萨未善修学六波罗蜜多及余一切菩  
tí fēn fǎ wèi rù bó dì wèi rú qí yú zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó  
提分法，未入薄地，未如其余住不退转地菩萨摩  
hē sà kāi shì jì bié xiǎnliǎo ān zhù bú tuì zhuǎn xiàng shànxiàn  
诃萨开示、记别、显了安住不退转相。善现，  
ruò pú sà mó hē sà yǐ néng kāi shì jì bié xiǎnliǎo zhù bú tuì zhuǎn  
若菩萨摩诃萨已能开示、记别、显了住不退转  
dì pú sà mó hē sà xiū xué fǎ xiàng dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ  
地菩萨摩诃萨修学法相，当知是菩萨摩诃萨已  
shàn xiū xué liù bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ yǐ rù bó  
善修学六波罗蜜多及余一切菩提分法，已入薄  
dì yǐ rú qí yú zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà kāi shì jì bié  
地，已如其余住不退转地菩萨摩诃萨开示、记别、  
xiǎnliǎo ān zhù bú tuì zhuǎn xiàng  
显了安住不退转相。”

ěr shí shànxiàn bó yán shì zūn pō yǒu wèi dé bú tuì zhuǎn  
尔时，善现白言：“世尊！颇有未得不退转  
pú sà mó hē sà néng zuò rú shí dá fǒu  
菩萨摩诃萨能作如是如实答不？”

fó gào shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà suī wèi dé bú tuì zhuǎn  
佛告善现：“有菩萨摩诃萨虽未得不退转，  
ér néng yú cǐ zuò rú shí dá shànxiàn shì pú sà mó hē sà suī wèi  
而能于此作如实答。善现，是菩萨摩诃萨虽未  
dé bú tuì zhuǎn ér néng xiū xué liù bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí  
得不退转，而能修学六波罗蜜多及余一切菩提  
fēn fǎ yǐ dé chéngshú jué huì měng lì ruò wén bù wén néng rú  
分法，已得成熟觉慧猛利，若闻、不闻能如

shí dá rú bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà  
实答如不退转地菩萨摩诃萨。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán duōyǒu pú sà mó hē sà xiū  
尔时，善现复白佛言：“多有菩萨摩诃萨修

xíng wú shàngzhèngděng pú tí shǎoyǒunéng rú shí dá rú bú tuì zhuǎn  
行无上正等菩提，少有能如实答如不退转

dì pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xí dì wèishàn xiū xí dì ér ān zhù  
地菩萨摩诃萨已善修习地，未善修习地而安住  
gù 故。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō hé yǐ  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。何以

gù shànxiàn shǎoyǒu pú sà mó hē sà dé shòu rú shì bú tuì zhuǎn  
故？善现，少有菩萨摩诃萨得受如是不退转

dì wēimiào huì jì ruòyǒu dé shòu rú shì jì zhě jiē néng yú cǐ zuò  
地微妙慧记，若有得受如是记者，皆能于此作

rú shí dá shànxiàn ruònéng yú cǐ rú shí dá zhě dāng zhī shì pú  
如实答。善现，若能于此如实答者，当知是菩

sà mó hē sà shàngēnmíng lì zhì huì shēnguǎng shì jiāntiān rén  
萨摩诃萨善根明利，智慧深广，世间天、人、

ā sù luò děng bù néng yǐn duó  
阿素洛等不能引夺。”

## dì èr fēnzēngshàngmànpǐn dì liù shí zhī yī 第二分增上慢品第六十一

ěr shí fó gào jù shòushànxiàn ruò pú sà mó hē sà nǎi zhì  
尔时，佛告具寿善现：“若菩萨摩诃萨乃至

mèngzhōng yì bú ài yào chēng zàn shēng wén jí dú jué dì yú sān jiè  
梦中，亦不爱乐称赞声闻及独觉地，于三界

fǎ yì bù qǐ xīn ài yào chēng zàn chángguānzhū fǎ rú mèng rú xiǎng  
法亦不起心爱乐称赞，常观诸法如梦、如响、

rú xiàng rú huàn rú yángyàn rú guāngyǐng rú biànhuà shì  
如像、如幻、如阳焰、如光影、如变化事、

rú xúnxiāngchéng suī rú shì guānchá ér bú zhèng shí jì dāng zhī shì  
如寻香城，虽如是观察而不证实际，当知是

pú sà yǒu bú tuì zhuǎnxiàng  
菩萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mèngjiàn rú lái  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见如来、  
yīng zhèngděngjué yǒu wú shùliàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duōzhòng  
应、正等觉，有无数量百千俱胝那庾多众，  
gōngjīng wéirào ér wèishuō fǎ jì wén fǎ yǐ shàn jiě yì qù jiě yì  
恭敬围绕而为说法。既闻法已善解义趣，解义  
qù yǐ jīng jìn xiū xíng fǎ suí fǎ xíng jí hé jìng xíng bìng suí fǎ xíng  
趣已精进修行，法随法行，及和敬行，并随法行，  
dāng zhī shì pú sà yǒu bú tuì zhuǎnxiàng  
当知是菩萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mèngjiàn rú lái  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见如来、  
yīng zhèngděngjué jù sān shí èr dà zhàng fū xiàng bā shí suí hǎo  
应、正等觉，具三十二大丈<sup>16</sup>夫相，八十随好  
yuánmǎnzhuāngyán chángguāng yī xúnzhōu zā zhào yào yǔ wú liàng  
圆满庄严，常光一寻周匝照曜，与无量  
zhòngténgyǒng xū kōng xiàn dà shéntōngshuōzhèng fǎ yào huàzuòhuà  
众腾涌<sup>17</sup>虚空，现大神通说正法要，化作化  
shì lìng wǎng tā fāng wú biān fó tǔ shī zuò fó shì dāng zhī shì pú  
<sup>18</sup>事，令往他方无边佛土施作佛事，当知是菩  
sà yǒu bú tuì zhuǎnxiàng  
萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mèngjiàn kuáng zéi pò  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见狂贼破  
huàicūnchéng huòjiàn huǒ qǐ fén shāo jù luò huòjiàn shī zǐ hǔ láng  
坏村城，或见火起焚烧聚落，或见师子、虎狼、  
měngshòu dú shé è xiē yù lái hài shēn huòjiàn yuàn jiā yù zhǎn qí  
猛兽、毒蛇、恶蝎欲来害身，或见怨家欲斩其  
shǒu huòjiàn fù mǔ xiōng dì zǐ mèi qī zǐ qīn yǒu lín dāng  
首，或见父母、兄弟、姊妹、妻子、亲友临当  
mìngzhōng huòjiàn zì shēnhán rè jī kě jí yú kǔ shì zhī suǒ bī nǎo  
命终，或见自身寒热饥渴及余苦事之所逼恼。  
jiàn rú shì děng kě bù wèi shì bù jīng bú jù yì bù yōunǎo cóng mèng  
见如是等可怖畏事，不惊不惧亦不忧恼，从梦

<sup>16</sup> 大正藏：士；永乐北藏及龙藏：丈

<sup>17</sup> 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

<sup>18</sup> 大正藏：佛；永乐北藏及龙藏：化

jué yǐ jí néng sī wéi sān jiè fēi zhēn jiē rú mèngjiàn wǒ zhèng wú  
觉已即能思惟：‘三界非真皆如梦见，我证无  
shàngzhèngděng jué shí dāng wèi yǒu qíng shuō sān jiè fǎ yī qiè xū  
上正等觉时，当为有情说三界法，一切虚  
wàng jiē rú mèngjìng lìng zhū yǒu qíng bù shēng zhí zhuó dāng zhī shì  
妄皆如梦境，令诸有情不生执著。’当知是  
pú sà yǒu bú tuì zhuǎn xiàng  
菩萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà nǎi zhì mèngzhōngjiàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨乃至梦中见  
yǒu dì yù pángshēng guǐ jiè zhū yǒu qíng lèi biàn zuò shì niàn  
有地狱、傍生、鬼界诸有情类，便作是念：  
wǒ dāng jīng qín xiū pú sà xíng sù qù wú shàngzhèngděng pú tí  
‘我当精勤修菩萨行，速趣无上正等菩提，  
wǒ fó tǔ zhōng wú yǒu dì yù pángshēng guǐ jiè è qù zhī míng  
我佛土中无有地狱、傍生、鬼界恶趣之名。’  
cóng mèng jué yǐ yì zuò shì niàn shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē  
从梦觉已亦作是念。善现当知！是菩萨摩诃  
sà dāng zuò fó shí bǐ fó tǔ zhōng dìng wú è qù suǒ yǐ zhě hé  
萨当作佛时，彼佛土中定无恶趣。所以者何？  
ruò mèng ruò jué zhū fǎ wú è wú è fēn gù dāng zhī shì pú sà  
若梦、若觉诸法无二、无二分故，当知是菩萨  
yǒu bú tuì zhuǎn xiàng  
有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mèngzhōngjiàn huǒ  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦中见火  
shāo dì yù děng zhū yǒu qíng lèi huò fù jiàn shāo chéng yì jù luò  
烧地狱等诸有情类，或复见烧城邑、聚落，  
biàn fā shì yuàn ruò wǒ yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì dāng dé wú shàng  
便发誓愿：‘若我已受不退转记，当得无上  
zhèngděng pú tí yuàn cǐ dà huǒ jí shí dùn miè biàn wéi qīng liáng ruò  
正等菩提，愿此大火即时顿灭变为清凉。’若  
cǐ pú sà zuò shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn huǒ jí shí dùn miè dāng zhī  
此菩萨作是愿已，梦中见火即时顿灭，当知  
yǐ dé bú tuì zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn  
已得不退转记。若此菩萨作是愿已，梦中见  
huǒ bù jí dùn miè dāng zhī wèi dé bú tuì zhuǎn jì  
火不即顿灭，当知未得不退转记。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jué shí xiànjiàn dà huǒ  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨觉时现见大火

cù qǐ shāozhūchéng yì huòshāo jù luò biànzhuò shì niàn wǒ zài  
卒起，烧诸城邑或烧聚落，便作是念：‘我在

mèngzhōnghuò zài jué wèi céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎnxiàng wèishěn xū  
梦中或在觉位，曾见自有不退转相未审虚

shí ruò wǒ suǒ jiàn shì shí yǒuzhě yuàn cǐ dà huǒ jí shí dùnmièbiàn wéi  
实，若我所见是实有者，愿此大火即时顿灭变为

qīngliáng ruò cǐ pú sà zuò shì shì yuàn fā chéng dì yán ěr shí dà  
清凉。’若此菩萨作是誓愿发诚谛言，尔时大

huǒ jí wéidùnmiè dāng zhī yǐ dé bú tuì zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò  
火即为顿灭，当知已得不退转记。若此菩萨作

shì shì yuàn fā chéng dì yán huǒ bú dùnmiè dāng zhī wèi dé bú tuì  
是誓愿发诚谛言，火不顿灭，当知未得不退

zhuǎn jì  
转记。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jué shí jiàn huǒ shāo  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨觉时见火烧

zhūchéng yì huòshāo jù luò biànzhuò shì niàn wǒ zài mèngzhōnghuò  
诸城邑或烧聚落，便作是念：‘我在梦中或

zài jué wèi céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎnxiàng ruò wǒ suǒ jiàn dìng shì shí  
在觉位，曾见自有不退转相。若我所见定是实

yǒu bì huò wú shàngzhèngděng pú tí yuàn cǐ dà huǒ jí shí dùnmiè  
有，必获无上正等菩提，愿此大火即时顿灭

biàn wéi qīngliáng shì pú sà mó hē sà fā cǐ shì yuàn chéng dì yán yǐ  
变为清凉。’是菩萨摩诃萨发此誓愿诚谛言已，

ěr shí dà huǒ bù wéidùnmiè rán shāo yī jiā yuè zhì yī jiā fù shāo yī  
尔时大火不为顿灭，然烧一家越置一家，复烧一

jiā huòshāo yī xiàng yuè zhì yī xiàng fù shāo yī xiàng rú shì zhǎnzhuǎn  
家或烧一巷，越置一巷复烧一巷，如是展转

qí huǒ nǎi miè shì pú sà mó hē sà yīng zì liǎo zhī jué dìng yǐ dé bú  
其火乃灭，是菩萨摩诃萨应自了知决定已得不

tuì zhuǎn jì rán bèi shāozhě yóu bǐ yǒuqíngzào zuò zēngzhǎnghuàizhèng  
退转记。然被烧者，由彼有情造作增长坏正

fǎ yè bǐ yóu cǐ yè xiānduò è qù wú liàng jié zhōngshòuzhèng kǔ  
法业，彼由此业先堕恶趣，无量劫中受正苦

guǒ jīn shēngrén qù shòu bǐ yú yāng huòyóu cǐ yè dāngduò è qù  
果，今生人趣受彼余殃，或由此业当堕恶趣，

jīng wú liàng jié shòuzhèng kǔ guǒ jīn zài rén qù xiānxiànshǎoyāng  
经无量劫受正苦果，今在人趣先现少殃。

fù cì shànxiàn yī qiánsuǒshuōzhǒngzhǒng yīn yuán zhī  
“复次，善现，依前所说种种因缘，知

shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà fù yǒuchéng jiù yú xíng zhuàng  
是不退转菩萨摩诃萨。复有成就余行、状、

xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wú dāngwèi rǔ fēn bié jiě  
相，知是不退转菩萨摩诃萨，吾当为汝分别解

shuō rǔ yīng dì tīng jí shàn sī wéi  
说，汝应谛听！极善思惟！”

shànxiàn duì yuē wéiyuàn wèishuō  
善现对曰：“惟愿为说！”

fó yán shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jiànyǒunán zǐ huòyǒu  
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨见有男子或有

nǚ rén xiànwèi fēi rén zhī suǒ mèizhuó shòuzhū kǔ nǎo bù néngyuǎn lí  
女人，现为非人之所魅著，受诸苦恼不能远离，

biànzuò shì niàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué zhī wǒ yǐ dé  
便作是念：‘若诸如来、应、正等觉知我已得

qīngjìng yì lè shòu wǒ wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì ruò  
清净意乐，授我无上正等菩提不退转记；若

wǒ jiǔ fā qīngjìng zuò yì qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yuǎn lí  
我久发清净作意，求证无上正等菩提，远离

shēngwén dú jué zuò yì bù yǐ shēngwén dú jué zuò yì qiú zhèng  
声闻、独觉作意，不以声闻、独觉作意求证

wú shàngzhèngděng pú tí ruò wǒ dāng lái bì dé wú shàngzhèngděng  
无上正等菩提；若我当来必得无上正等

pú tí qióngwèi lái jì lì yì ān lè zhū yǒuqíng lèi ruò shí fāng jiè  
菩提，穷未来际利益安乐诸有情类；若十方界

xiàn zài shí yǒu wú liàng rú lái yīng zhèngděng jué shuō wēimào fǎ  
现在实有无量如来、应、正等觉，说微妙法

lì lè yǒuqíng bǐ zhū rú lái yīng zhèngděng jué wú suǒ bú jiàn  
利乐有情，彼诸如来、应、正等觉无所不见、

wú suǒ bù zhī wú suǒ bù jiě wú suǒ bú zhèng xiàn zhī jiàn  
无所不知、无所不解、无所不证，现知、见、

jué yī qiè yǒuqíng yì lè chā bié yuàn chuí zhào chá wǒ xīn suǒ niàn jí  
觉一切有情意乐差别，愿垂照察我心所念及

chéng dì yán ruò wǒ shí néng xiū pú sà xíng bì huò wú shàngzhèngděng  
诚谛言；若我实能修菩萨行，必获无上正等

pú tí jì bá yǒuqíngshēng sǐ kǔ zhě yuàn shì nán zǐ huò cǐ nǚ rén  
菩提，济拔有情生死苦者，愿是男子或此女人，  
bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎonǎo bǐ suí wǒ yǔ jí dāngshě qù shì pú  
不为非人之所烦恼，彼随我语即当舍去。’是菩  
sà mó hē sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ fēi rén bù wéi qù zhě dāng zhī wèi  
萨摩诃萨作此语时，若彼非人不为去者，当知未  
dé bú tuì zhuǎn jì shì pú sà mó hē sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ fēi rén  
得不退转记。是菩萨摩诃萨作此语时，若彼非人  
jí wéi qù zhě dāng zhī yǐ dé bú tuì zhuǎn jì  
即为去者，当知已得不退转记。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà wèishàn xiū xué bù shī  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨未善修学布施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wèishàn ān zhù nèi kōng nǎi  
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，未善安住内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng wèishàn ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè  
至无性自性空，未善安住真如乃至不思議界，

wèishàn ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì wèishàn xiū xué sì niàn  
未善安住苦、集、灭、道圣谛，未善修学四念

zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wèishàn xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng  
住乃至八圣道支，未善修学四静虑、四无量、

sì wú sè dìng wèishàn xiū xué bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì  
四无色定，未善修学八解脱、八胜处、九次第

dìng shí biàn chù wèishàn xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
定、十遍处，未善修学空、无相、无愿解脱门，

wèishàn xiū xué tuó luó ní mén sān mó dì mén wèi rù pú sà zhèng xìng  
未善修学陀罗尼门、三摩地门，未入菩萨正性

lí shēng wèi jù xiū xí yī qiè fó fǎ yuǎn lí pú sà fāng biàn shàn  
离生，未具修习一切佛法，远离菩萨方便善

qiǎo wèi miǎn è mó zhī suǒ rǎo luàn yú zhū mó shì wèi néng jué zhī  
巧，未免恶魔之所扰乱，于诸魔事未能觉知，

bú zì duó liáng shàng ēn duō shǎo xué zhū pú sà fā chéng dì yán biàn  
不自度量善根多少，学诸菩萨发诚谛言，便

wéi è mó zhī suǒ kuàng huò shì pú sà mó hē sà jiàn yǒu nán zǐ huò yǒu  
为恶魔之所诳惑。是菩萨摩诃萨见有男子或有

nǚ rén xiàn wéi fēi rén zhī suǒ mèi zhù shòu zhū kǔ nǎo bù néng yuǎn lí  
女人，现为非人之所魅著，受诸苦恼不能远离，

jí biàn qīng ěr fā chéng dì yán wǒ ruò yǐ cóng guò qù zhū fó shòu  
即便轻尔发诚谛言：‘我若已从过去诸佛，受



dé wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì lìng shì nán zǐ huò cǐ  
得无上正等菩提不退转记，令是男子或此  
nǚ rén bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎo nǎo bǐ suí wǒ yǔ sù dāng shě qù  
女人，不为非人之所烦恼，彼随我语速当舍去。  
shì pú sà mó hē sà zuò cǐ yǔ yǐ ěr shí è mó wèi kuáng huò gù  
是菩萨摩诃萨作此语已，尔时恶魔为诳惑故，  
jí biàn qū bī fēi rén lìng qù suǒ yǐ zhě hé è mó shì lì shèng bǐ  
即便驱逼非人令去。所以者何？恶魔势力胜彼  
fēi rén shì gù fēi rén shòu mó jiào chì jí biàn shě qù  
非人，是故非人受魔教勅即便舍去。

shì pú sà mó hē sà jiàn cǐ shì yǐ huān xǐ yǒng yuè zuò shì  
“是菩萨摩诃萨见此事已，欢喜踊跃作是

niàn yán fēi rén jīn qù shì wú wēi lì suǒ yǐ zhě hé fēi rén suí  
念言：‘非人今去是吾威力！所以者何？非人随  
wǒ suǒ fā shì yuàn jí biàn fàng cǐ nán zǐ nǚ rén wú bié yuán gù  
我所发誓愿，即便放此男子、女人无别缘故。’

shì pú sà mó hē sà bù néng jué zhī è mó suǒ zuò wèi shì jǐ lì wàng  
是菩萨摩诃萨不能觉知恶魔所作，谓是己力妄  
shēng huān xǐ shì cǐ qīng nòng zhū yú pú sà yán wǒ yǐ cóng guò qù  
生欢喜，恃此轻弄诸余菩萨言：‘我已从过去

zhū fó shòu dé wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ fā shì  
诸佛受得无上正等菩提不退转记，所发誓  
yuàn jiē bù táng juān rǔ děng wèi méng zhū fó shòu jì bù yīng xué wǒ  
愿皆不唐捐，汝等未蒙诸佛授记，不应学我

fā chéng dì yán shè yǒu yāo qī bì kōng wú guǒ shì pú sà mó hē sà  
发诚谛言，设有要期必空无果。’是菩萨摩诃萨  
qīng nòng zǐ huǐ zhū pú sà gù wàng shì shǎo néng yú zhū gōng dé  
轻弄些毁<sup>19</sup>诸菩萨故，妄恃少能，于诸功德

shēng zhǎng duō zhǒng zēng shàng màn gù yuǎn lí wú shàngzhèngděng pú  
生长多种增上慢故，远离无上正等菩  
tí bù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yǐ wú shàn  
提，不能证得一切智智。是菩萨摩诃萨以无善

qiǎo fāng biàn lì gù shēng zhǎng duō pǐn zēng shàng màn gù qīng miè huǐ  
巧方便力故，生长多品增上慢故，轻蔑毁  
zǐ zhū pú sà gù suī qín jīng jìn ér duò shēng wén huò dú jué dì shì  
些诸菩萨故，虽勤精进而堕声闻或独觉地。是

<sup>19</sup> 大正藏：毁些；永乐北藏及龙藏：些毁

pú sà mó hē sà bó fú dé gù suǒ zuò shàn yè fā chéng dì yán jiē  
菩萨摩诃萨薄福德故，所作善业、发诚谛言皆  
qǐ mó shì shì pú sà mó hē sà bù néng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn  
起魔事。是菩萨摩诃萨不能亲近供养恭敬、尊  
zhòng zàn tàn zhū shàn zhī shí bù néng qǐng wèn dé bú tuì zhuǎn zhū pú sà  
重赞叹诸善知识，不能请问得不退转诸菩萨  
xiàng bù néng zī shòu zhū è mó jūn suǒ zuò shì yè yóu sī mó fù zhuǎn  
相，不能咨受诸恶魔军所作事业，由斯魔缚转  
fù jiān láo suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà wèi jiǔ xiū xíng bù shī  
复坚牢。所以者何？是菩萨摩诃萨未久修行布施、  
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō nǎi zhì  
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，乃至  
yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ kuāng huò shì gù  
远离方便善巧故，为恶魔之所诳惑。是故，  
shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng shàn jué zhī zhū è mó shì bù yīng  
善现，诸菩萨摩诃萨应善觉知诸恶魔事，不应  
wàng qǐ zēng shàng màn xīn tuì shī suǒ qiú wú shàng fó guǒ  
妄起增上慢心，退失所求无上佛果。

大般若波罗蜜多经卷第四百五十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí sān  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn zēng shàng màn pǐn dì liù shí zhī èr  
第二分增 上 慢品第六十二

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà wèi jiǔ xiū xíng bù  
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨未久修行布

shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō nǎi  
施、净戒、安忍、精进、静虑般若波罗蜜多，乃

zhì yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ kuáng huò quàn zhū  
至远离方便善巧故，为恶魔之所诳惑，劝诸

pú sà yīng shàn jué zhī wèi yǒu è mó wéi kuáng huò gù fāng biàn huà  
菩萨应善觉知？谓有恶魔为诳惑故，方便化

zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng lái zhì pú sà mó hē sà qián zuò rú shì yán  
作种种形像，来至菩萨摩诃萨前，作如是言：

duō zāi nán zǐ rǔ zì zhī fǒu guò qù zhū fó yǐ céng shòu rǔ  
‘咄哉！男子！汝自知不？过去诸佛已曾授汝

dà pú tí jì rǔ yú wú shàng zhèng děng pú tí jué dìng dāng dé bù fù  
大菩提记，汝于无上正等菩提决定当得不复

tuì zhuǎn rǔ shēn fù mǔ xiōng dì zǐ mèi qīn yǒu juàn shǔ nǎi  
退转。汝身父母、兄弟、姊妹、亲友、眷属乃

zhì qī shì míng zì chā bié wǒ xī shàn zhī rǔ shēn shēng zài mǒu fāng  
至七世名字差别我悉善知。汝身生在某方、

mǒu guó mǒu chéng mǒu yì mǒu jù luò zhōng rǔ zài mǒu nián  
某国、某城、某邑、某聚落中，汝在某年、

mǒu yuè mǒu rì mǒu shí mǒu xiù xiàng wáng zhōng shēng rú  
某月、某日、某时、某宿、相王中生。’如

shì è mó ruò jiàn pú sà bǐng xìng róu ruǎn zhū gēn mèi dùn biàn zhà jì yán  
是恶魔若见菩萨禀性柔软，诸根昧钝，便诈记言：

rǔ yú xiān shì suǒ bǐng gēn xìng yǐ céng rú shì ruò jiàn pú sà bǐng  
‘汝于先世所禀根性已曾如是。’若见菩萨禀

xìng gāng qiáng zhū gēn míng lì biàn zhà jì yán rǔ yú xiān shì suǒ  
性刚强，诸根明利，便诈记言：‘汝于先世所

bǐngēnxìng yì céng rú shì ruò jiàn pú sà jū ā liàn rě huò cháng  
禀根性亦曾如是。’若见菩萨居阿练若、或常  
qǐ shí huò yī shòu shí huò yī zuò shí huò yī bō shí huò jū zhǒng  
乞食、或一受食、或一坐食、或一钵食、或居冢  
jiān huò jū lù dì huò jū shù xià huò fèn sǎo yī huò dàn sān yī  
间、或居露地、或居树下、或粪扫衣、或但三衣、  
huò cháng zuò bú wò huò rú jiù fū jù huò shǎo yù huò xǐ zú  
或常坐不卧、或如旧敷具、或少欲、或喜足、  
huò yào yuǎn lí huò jù zhèng niàn huò yào jì dìng huò jù miào huì  
或乐远离、或具正念、或乐寂定、或具妙慧、  
huò bú zhòng lì yǎng huò bú guì míng yù huò hào lián jiǎn bù tú qí zú  
或不重利养、或不贵名誉、或好廉俭不涂其足、  
huò shǎo shuì mián huò lí diào jǔ huò yào ruǎn yǔ huò hào shǎo yán  
或少睡眠、或离掉举、或乐软语、或好少言、  
rú shì è mó jiàn cǐ pú sà chā bié xíng yǐ biàn zhà jì yán rǔ yú  
如是恶魔见此菩萨差别行已，便诈记言：‘汝于  
xiān shì yì céng rú shì suǒ yǐ zhě hé rǔ jīn chéng jiù rú shì rú  
先世亦曾如是。所以者何？汝今成就如是如  
shì chā bié gōng dé shì jiān tóng jiàn xiān shì dìng yīng yì yǒu rú shì zhǒng  
是差别功德，世间同见，先世定应亦有如是种  
zhǒng gōng dé yīng shēn qìng wèi wú dé zì qīng  
种功德，应深庆慰无得自轻。’

shì pú sà mó hē sà wén bǐ è mó shuō qí guò qù dāng lái  
“是菩萨摩诃萨闻彼恶魔说其过去当来  
gōng dé jí shuō xiàn zài qīn yǒu zì shēn míng děng chā bié jiān zàn zhǒng  
功德，及说现在亲友自身名等差别，兼赞种  
zhǒng shū shèng shàngēn huān xǐ yǒng yuè shēng zēng shàng màn líng miè huǐ  
种殊胜善根，欢喜踊跃生增上慢，凌蔑毁  
mà zhū yú pú sà ěr shí è mó zhī qí àn dùn qǐ zēng shàng màn líng  
骂诸余菩萨。尔时，恶魔知其暗钝起增上慢凌  
miè tā rén fù gào zhī yán rǔ dìng chéng jiù shū shèng gōng dé guò  
蔑他人，复告之言：‘汝定成就殊胜功德，过  
qù rú lái yīng zhèng děng jué yǐ shòu rǔ jì rǔ yú wú shàng zhèng  
去如来、应、正等觉已授汝记。汝于无上正  
děng pú tí dìng dāng zhèng dé bú fù tuì zhuǎn yǐ yǒu rú shì ruì xiàng  
等菩提，定当证得不复退转，已有如是瑞相  
xiàn qián shì shí è mó wèi rǎo bǐ gù huò jiǎo huà zuò bì chū xíng xiàng  
现前。’是时恶魔为娆彼故，或矫化作苾刍形像，

huòjiǎohuàzuò jū shì xíngxiàng huòjiǎohuàzuò fù mǔ qīnyǒu rén fēi  
或矫化作居士形像，或矫化作父母、亲友、人非  
rén dēng xíngxiàng xiànjiāngāoshēngchàngyán shàn zāi dà shì nǎi  
人等形像，现前高声唱言：‘善哉！大士乃  
néng chéng jiù rú shì gōng dé guò qù zhū fó jiǔ yǐ shòu rǔ dà pú tí  
能成就如是功德，过去诸佛久已授汝大菩提  
jì rǔ yú wú shàngzhèngděng pú tí yǐ bú tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé  
记，汝于无上正等菩提已不退转。所以者何？  
zhū bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà shènggōng dé xiàng rǔ jiē jù yǒu  
诸不退转地菩萨摩诃萨胜功德相，汝皆具有，  
yīng zì zūnzhòng wù shēng yí huò shí cǐ pú sà wén bǐ yǔ yǐ  
应自尊重，勿生疑惑。’ 时此菩萨闻彼语已，  
zēngshàngmàn xīn zhuǎn fù jiān gù  
增上慢心转复坚固。

shànxiàn rú wǒ suǒshuō shí dé bú tuì zhuǎn pú sà mó hē  
“善现，如我所说，实得不退转菩萨摩诃  
sà zhū xíng zhuàng xiàng shì pú sà mó hē sà shí jiē fēi yǒu shàn  
萨诸行、状、相，是菩萨摩诃萨实皆非有。善  
xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà mó suǒ zhí chí wéi mó suǒ rǎo bù dé  
现当知！是菩萨摩诃萨魔所执持，为魔所娆不得  
zì zài suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú dé bú tuì zhuǎn pú  
自在。所以者何？是菩萨摩诃萨于得不退转菩  
sà mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng shí jiē wèi yǒu dàn wén è mó jiǎo  
萨摩诃萨诸行、状、相实皆未有，但闻恶魔矫  
shuō qí dé jí míng zì děng shēngzēngshàngmàn líng miè huǐ mà zhū yú  
说其德及名字等，生增上慢，凌蔑毁骂诸余  
pú sà shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèng  
菩萨。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲证无上正  
děng pú tí yīngshàn jué zhī zhū è mó shì wù wéi qī kuángshēngjiāo  
等菩提，应善觉知诸恶魔事，勿为欺诳生憍  
màn xīn  
慢心。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà mó suǒ zhí chí wéi  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨魔所执持，为  
mó suǒ rǎo dàn wén xū míng ér shēngjiāomàn suǒ yǐ zhě hé shì pú  
魔所娆，但闻虚名而生憍慢。所以者何？是菩  
sà mó hē sà xiānwèi xiū xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó  
萨摩诃萨先未修学布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō xiānwèi ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiānwèi ān  
蜜多，先未安住内空乃至无性自性空，先未安  
zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xiānwèi ān zhù kǔ jí miè dào  
住真如乃至不思議界，先未安住苦、集、灭、道  
shèng dì xiānwèi xiū xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiānwèi xiū  
圣帝，先未修学四念住乃至八圣道支，先未修  
xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiānwèi xiū xué bā jiě tuō  
学四静虑、四无量、四无色定，先未修学八解脱  
nǎi zhì shí biàn chù xiānwèi xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
乃至十遍处，先未修学空、无相、无愿解脱门，  
xiānwèi xiū xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiānwèi xiū xué tuó luó ní  
先未修学极喜地乃至法云地，先未修学陀罗尼  
mén sān mó dì mén xiānwèi xiū xué wǔ yǎn liù shéntōng xiānwèi  
门、三摩地门，先未修学五眼、六神通，先未  
xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiānwèi xiū xué wú  
修学如来十力乃至十八佛不共法，先未修学无  
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiānwèi xiū xué yī qiè zhì dào xiàng zhì  
忘失法、恒住舍性，先未修学一切智、道相智、  
yī qiè xiàng zhì xiānwèi xiū xué yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú  
一切相智，先未修学一切菩萨摩诃萨行、诸佛无  
shàng zhèng děng pú tí yóu shì yīn yuán lìng mó dé biàn shì pú sà mó  
上正等菩提，由是因缘令魔得便。是菩萨摩  
hē sà bù néng liǎo zhī sì mó xíng xiàng yóu cǐ yīn yuán lìng mó dé biàn  
诃萨不能了知四魔行相，由此因缘令魔得便。

shì pú sà mó hē sà bù liǎo zhī sè shòu xiǎng xíng shí  
“是菩萨摩诃萨不了知色、受、想、行、识，

bù liǎo zhī yǎn chù nǎi zhì yì chù bù liǎo zhī sè chù nǎi zhì fǎ chù bù  
不了知眼处乃至意处，不了知色处乃至法处，不  
liǎo zhī yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù liǎo zhī sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù liǎo  
了知眼界乃至意识界，不了知色界乃至法界，不了  
zhī yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù liǎo zhī yǎn chù nǎi zhì yì chù bù  
知眼识界乃至意识界，不了知眼触乃至意触，不  
liǎo zhī yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng  
了知眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生  
zhū shòu bù liǎo zhī dì jiè nǎi zhì shí jiè bù liǎo zhī wú míng nǎi zhì lǎo  
诸受，不了知地界乃至识界，不了知无明乃至老  
sǐ bù liǎo zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù  
死，不了知布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，不

liǎo zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng      bù liǎo zhī zhēn rú nǎi zhì bù  
了知内空乃至无性自性空，不了知真如乃至不  
sī yì jiè      bù liǎo zhī kǔ      jí      miè      dào shèng dì      bù liǎo zhī  
思议界，不了知苦、集、灭、道圣谛，不了知  
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī      bù liǎo zhī sì jìng lǜ      sì wú liàng  
四念住乃至八圣道支，不了知四静虑、四无量、  
sì wú sè dìng      bù liǎo zhī bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù      bù liǎo zhī kōng  
四无色定，不了知八解脱乃至十遍处，不了知空、  
wú xiàng      wú yuàn jiě tuō mén      bù liǎo zhī jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì  
无相、无愿解脱门，不了知极喜地乃至法云地，  
bù liǎo zhī tuó luó ní mén      sān mó dì mén      bù liǎo zhī wǔ yǎn      liù shén  
不了知陀罗尼门、三摩地门，不了知五眼、六神  
tōng      bù liǎo zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ      bù liǎo zhī  
通，不了知如来十力乃至十八佛不共法，不了知  
wú wàng shī fǎ      héng zhù shě xìng      bù liǎo zhī yù liú guǒ nǎi zhì dú jué  
无忘失法、恒住舍性，不了知预流果乃至独觉  
pú tí      bù liǎo zhī yī qiè zhì      dào xiàng zhì      yī qiè xiàng zhì      yì  
菩提，不了知一切智、道相智、一切相智，亦  
bù liǎo zhī yǒu qíng zhū fǎ míng zì shí xiàng      suǒ wèi wú xiàng      yóu cǐ yīn  
不了知有情诸法名字实相，所谓无相。由此因  
yuán lìng mó dé biàn      fāng biàn huà zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng      yǔ cǐ pú sà  
缘令魔得便，方便化作种种形像，语此菩萨  
mó hē sà yán      rǔ suǒ xiū xíng yuàn xíng yǐ mǎn      dāng zhèng wú shàng  
摩诃萨言：‘汝所修行愿行已满，当证无上  
zhèng děng pú tí      rǔ chéng fó shí dāng dé rú shì shū shèng gōng dé zūn  
正等菩提，汝成佛时当得如是殊胜功德尊  
guì míng hào      wèi bǐ è mó zhī cǐ pú sà cháng yè sī yuàn      wǒ  
贵名号！’谓彼恶魔知此菩萨长夜思愿：‘我  
chéng fó shí      dāng dé rú shì gōng dé míng hào      suí qí sī yuàn ér jì  
成佛时，当得如是功德名号！’随其思愿而记  
shuō zhī      shí cǐ pú sà yuǎn lí ān rō wō luó mì duō      wú fāng biàn shàn  
说之。时此菩萨远离般若波罗蜜多，无方便善  
qiǎo gù      wén mó jì shuō      zuò shì niàn yán      qí zāi      cǐ rén wèi wǒ  
巧故，闻魔记说，作是念言：‘奇哉！此人为我  
jì shuō dāng dé chéng fó gōng dé míng hào      yǔ wǒ cháng yè sī yuàn  
记说当得成佛功德名号，与我长夜思愿  
xiāng yìng      yóu cǐ gù zhī guò qù zhū fó bì yǐ shòu wǒ dà pú tí jì  
相应。由此故知过去诸佛必已授我大菩提记，

wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí jué dìngdāng dé bú fù tuì zhuǎn wǒ  
我于无上正等菩提决定当得不复退转。我

chéng fó shí bì dìngdāng dé rú shì gōng dé zūnzhòngmíng hào shì pú  
成佛时必定当得如是功德尊重名号。’是菩

sà mó hē sà rú shì è mó huò mó juànshǔ huò mó suǒ shǐ zhū shā mén  
萨摩诃萨如是恶魔、或魔眷属、或魔所使诸沙门

děng jì shuōdāng lái chéng fó míng hào rú shì rú shì jiāo màn zhuǎn zēng  
等记说当来成佛名号，如是如是僇慢转增：

wǒ yú wèi lái dìng dāng zuò fó huò dé rú shì gōng dé míng hào zhū  
‘我于未来定当作佛，获得如是功德名号，诸

yú pú sà wú yǔ wǒ děng  
余菩萨无与我等。’

shànxiàndāng zhī rú wǒ suǒ shuō yǐ dé bú tuì zhuǎn pú sà  
“善现当知！如我所说，已得不退转菩萨

mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng cǐ pú sà mó hē sà jiē wèi chéng  
摩诃萨诸行、状、相，此菩萨摩诃萨皆未成

jiù dàn wén mó shuō chéng fó xū míng biàn shēng jiāo màn qīng nòng  
就，但闻魔说成佛虚名，便生僇慢，轻弄

huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà zhòng shànxiàndāng zhī shì pú sà mó  
毁蔑诸余菩萨摩诃萨众。善现当知！是菩萨摩

hē sà yóu qǐ jiāo màn qīng nòng huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà gù  
诃萨由起僇慢，轻弄毁蔑诸余菩萨摩诃萨故，

yuǎn lí wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē  
远离无上正等菩提。善现当知！是菩萨摩诃

sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō wú fāngbiàn shànqiǎo gù qì shàn yǒu  
萨远离般若波罗蜜多，无方便善巧故，弃善友

gù cháng wéi è yǒu suǒ shè shòu gù dāng duò shēng wén huò dú jué dì  
故，常为恶友所摄受故，当堕声闻或独觉地。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà huò yǒu cǐ shēn huán  
“善现当知！是菩萨摩诃萨或有此身还

de zhèng niàn zhì xīn huǐ guò shě jiāo màn xīn shuò shuò qīn jìn zhēn shèng  
得正念，至心悔过舍僇慢心，数数亲近真胜

shàn yǒu bǐ suī liú zhuǎn shēng sǐ duō shí ér hòu hái yī shēn shēn bō  
善友。彼虽流转生死多时，而后还依甚深般

rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo jiàn cì xiū xué dāng zhèng wú shàng  
若波罗蜜多方便善巧渐次修学，当证无上

zhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ruò yǒu cǐ  
正等菩提。善现当知！是菩萨摩诃萨若有此



shēn bù dé zhèngniàn    bù néng huǐ guò    bù shě màn xīn    bú yào qīn jìn  
身不得正念，不能悔过，不舍慢心，不乐亲近

zhēnshèngshànyǒu    bǐ dìng liú zhuǎnshēng sǐ duō shí    hòu<sup>20</sup> suī jīng jìn  
真胜善友，彼定流转生死多时，后<sup>20</sup>虽精进

xiū zhūshàn yè    ér duòshēngwénhuò dú jué dì    pì rú bì chū qíú shēng  
修诸善业，而堕声闻或独觉地。譬如苾芻求声

wénzhě    yú sì zhòng zuì ruò suí fàn yī    biàn fēi shā mén fēi shì jiā zǐ  
闻者，于四重罪若随犯一，便非沙门非释迦子，

bǐ yú xiàn zài dìng bù néng dé sì shā mén guǒ    wàng zhí xū míng pú sà  
彼于现在定不能得四沙门果。妄执虚名菩萨

yì ěr    dàn wén mó shuō chéng fó kōng míng    biàn qǐ màn xīn    qīng nòng  
亦尔，但闻魔说成佛空名，便起慢心，轻弄

huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà zhòng    dāng zhī cǐ zuì guò bǐ bì chū suǒ  
毁蔑诸余菩萨摩诃萨众，当知此罪过彼苾芻所

qǐ sì zhòng wú liàng bèi shù    zhì bǐ bì chū suǒ fàn sì zhòng    cǐ pú sà  
起四重无量倍数，置彼苾芻所犯四重，此菩萨

zuì guò wǔ wú jiàn yì wú liàng bèi    suǒ yǐ zhě hé    shì pú sà mó hē  
罪过五无间亦无量倍。所以者何？是菩萨摩诃

sà shí bù chéng jiù shū shèng gōng dé    wén è mó shuō chéng fó xū míng  
萨实不成就殊胜功德，闻恶魔说成佛虚名，

biàn zì jiāo màn qīng yú pú sà    shì gù cǐ zuì guò wǔ wú jiàn    yóu cǐ  
便自僣慢轻余菩萨，是故此罪过五无间。由此

dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí    yīng  
当知若菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，应

shàn jué zhī rú shì jì shuō xū míng hào děng wēi xì mó shì    qín qiú wú  
善觉知如是记说虚名号等微细魔事，勤求无

shàng zhèng děng pú tí  
上正等菩提。

fù cì    shàn xiàn    yǒu pú sà mó hē sà xiū yuǎn lí xíng  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修远离行，

wèi yīn shān lín    kōng zé    kuàng yě    jū ā liàn rě yàn zuò sī wéi  
谓隐山林、空泽、旷野，居阿练若宴坐思惟。

shí yǒu è mó lái zhì qí suǒ    gōng jìng zàn tàn wèi zuò shì yán    shàn zāi  
时有恶魔来至其所，恭敬赞叹谓作是言：‘善哉！

dà shì    néng xiū rú shì zhēn yuǎn lí xíng    cǐ yuǎn lí xíng    yī qiè rú  
大士！能修如是真远离行。此远离行，一切如

<sup>20</sup> 大正藏：彼；永乐北藏及龙藏：后

lái yīng zhèngděng jué gòngsuǒ chēngzàn tiān dì shì dēngzhū tiānshén  
来、应、正等觉共所称赞，天帝释等诸天神  
xiān jiē gòngshǒu hù gòngyǎng zūn zhòng yīng cháng zhù cǐ wù wǎng yú  
仙皆共守护供养尊重，应常住此勿往余  
chù shànxiàndāng zhī wǒ bú zàn tàn zhū pú sà mó hē sà jū ā liàn  
处。’善现当知！我不赞叹诸菩萨摩诃萨居阿练  
rě kuàng yě shān lín yànzuò sī wéi xiū yuǎn lí xíng  
若、旷野、山林，宴坐思惟修远离行。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà yīng xiū  
具寿善现白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨应修  
hé děng yú yuǎn lí xíng ér fó bú zàn jū ā liàn rě kuàng yě shān  
何等余远离行，而佛不赞居阿练若、旷野、山  
lín qì shèng wò jù sī wéi yànzuò yuǎn lí gōng dé ? ”  
林，弃胜卧具思惟宴坐远离功德？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò jū shān lín kōng zé  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨若居山林、空泽、  
kuàng yě ā liàn rě chù ruò zhù chéng yì jù luò wáng dū xuān zá  
旷野阿练若处，若住城邑、聚落、王都喧杂  
zhī chù dàn néng yuǎn lí fán nǎo è yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì  
之处，但能远离烦恼恶业及诸声闻独觉作意，  
qín xiū bō rě bō luó mì duō jí xiū zhū yú shū shèng gōng dé shì míng  
勤修般若波罗蜜多，及修诸余殊胜功德，是名  
pú sà zhēn yuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng yī qiè rú lái yīng zhèng děng  
菩萨真远离行。此远离行一切如来、应、正等  
jué gòngsuǒ chēngzàn zhū fó shì zūn gòngsuǒ kāi xǔ zhū pú sà zhòng  
觉共所称赞，诸佛世尊共所开许，诸菩萨众  
cháng yīng xiū xué ruò zhòu ruò yè yīng zhèng sī wéi jīng jìn xiū xíng cǐ  
常应修学，若昼若夜应正思惟，精进修行此  
yuǎn lí fǎ shì míng pú sà xiū yuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng bù zá  
远离法，是名菩萨修远离行。此远离行不杂  
shēng wén dú jué zuò yì bù zá yī qiè fán nǎo è yè lí zhū xuān  
声闻、独觉作意，不杂一切烦恼恶业，离诸喧  
zá bì jìng qīng jìng lìng zhū pú sà sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
杂毕竟清净，令诸菩萨速证无上正等菩提，  
lì lè yǒu qíng cháng wú duàn jìn è mó suǒ zàn yīn yú shān lín kōng  
利乐有情常无断尽。恶魔所赞隐于山林、空  
zé kuàng yě ā liàn rě chù qì shèng wò jù yànzuò sī wéi fēi zhū  
泽、旷野阿练若处，弃胜卧具宴坐思惟，非诸

pú sà zhēnyuǎn lí xíng suǒ yǐ zhě hé bǐ yuǎn lí xíng yóu yǒu xuān  
菩萨真远离行。所以者何？彼远离行犹有喧  
zá wèi bǐ huò zá è yè fán nǎo huò zá shēng wén dú jué zuò yì  
杂，谓彼或杂恶业烦恼，或杂声闻、独觉作意，  
yú shēn bō rě bō luó mì duō bù néng jīng qín xìn shòu xiū xué bù néng  
于深般若波罗蜜多，不能精勤信受修学，不能  
yuán mǎn yī qiè zhì zhì  
圆满一切智智。

shàn xiàn dāng zhī yǒu pú sà mó hē sà suī yào xiū xíng mó suǒ  
“善现当知！有菩萨摩诃萨虽乐修行魔所  
chēng zàn yuǎn lí xíng fǎ ér qǐ jiāo màn bù qīng jìng xīn qīng miè huǐ zǐ  
称赞远离行法，而起憍慢不清净心，轻蔑毁訾  
zhū yú pú sà mó hē sà zhòng wèi yǒu pú sà mó hē sà zhòng suī jū  
诸余菩萨摩诃萨众。谓有菩萨摩诃萨众虽居  
chéng yì jù luò wáng dū ér xīn qīng jìng bù zá zhǒng zhǒng fán nǎo è  
城邑、聚落、王都而心清净不杂种种烦恼恶  
yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì jīng qín xiū xué bù shī bō luó mì  
业及诸声闻、独觉作意，精勤修学布施波罗蜜  
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jīng qín ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng  
多乃至般若波罗蜜多，精勤安住内空乃至无性  
zì xìng kōng jīng qín ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jīng qín ān zhù  
自性空，精勤安住真如乃至不思議界，精勤安住  
kǔ jí miè dào shèng dì jīng qín xiū xué sì niàn zhù nǎi zhì bā  
苦、集、灭、道圣谛，精勤修学四念住乃至八  
shèng dào zhī jīng qín xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng  
圣道支，精勤修学四静虑、四无量、四无色定、  
wǔ shén tōng děng shì jiāng gōng dé jīng qín xiū xué kōng wú xiàng wú  
五神通等世间功德，精勤修学空、无相、无  
yuàn jiě tuō mén jīng qín xiū xué pú sà shí dì jīng qín xiū xué tuó luó ní  
愿解脱门，精勤修学菩萨十地，精勤修学院罗尼  
mén sān mó dì mén jīng qín xiū xué wǔ yǎn liù shén tōng jīng qín  
门、三摩地门，精勤修学五眼、六神通，精勤  
xiū xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jīng qín xiū xué rú lái shí lì nǎi  
修学八解脱乃至十遍处，精勤修学如来十力乃  
zhì shí bā fó bú gòng fǎ jīng qín xiū xué wú wàng shī fǎ héng zhù shě  
至十八佛不共法，精勤修学无忘失法、恒住舍  
xìng jīng qín xiū xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yán  
性，精勤修学一切智、道相智、一切相智，严

jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng suī jū kuì nào ér xīn jì jìng héng qín  
净佛土、成熟有情。虽居愤闹而心寂静，恒勤  
xiū xí zhēnyuǎn lí xíng bǐ yú rú shì zhēnjìng pú sà mó hē sà zhòng  
修习真远离行。彼于如是真净菩萨摩诃萨众，  
xīn cháng ào màn qīngnòng huī zǐ fěi bàng líng miè  
心常傲慢，轻弄毁訾，诽谤凌蔑。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó  
“善现当知！是菩萨摩诃萨远离般若波罗

mì duō wú fāngbiàn shànqiǎo gù suī jū kuàng yě bǎi yú shàn nà  
蜜多，无方便善巧故，虽居旷野百踰缮那，  
qí zhōng jué wú zhū è qín shòu shé xiē dào zéi wéiyǒu guǐ shén  
其中绝无诸恶禽兽、蛇蝎、盗贼，唯有鬼神、  
luó<sup>21</sup> chāsū dēngyóu zhǐ qí zhōng bǐ zhù rú shì ā liàn rě chù shè jīng  
逻刹娑等游止其中。彼住如是阿练若处，设经  
yī nián huò wǔ huò shí huò fù nǎi zhì bǎi qiān jù zhī ruò guò shì  
一年、或五、或十、或复乃至百千俱胝，若过是  
shù xiū yuǎn lí xíng ér bù liǎo zhī zhēnyuǎn lí xíng wèi zhū pú sà mó  
数修远离行，而不了知真远离行。谓诸菩萨摩  
hē sà zhòng suī jū kuì nào ér xīn jì jìng yuǎn lí zhǒngzhǒng fán nǎo è  
诃萨众虽居愤闹而心寂静，远离种种烦恼恶  
yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì fā qù wú shàng zhèng děng pú tí  
业及诸声闻、独觉作意，发趣无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà suī jū kuàng yě jīng lì duō shí ér zá  
善现当知！是诸菩萨虽居旷野经历多时，而杂  
shēng wén dú jué zuò yì yú bǐ èr dì shēnshēng yào zhuó yī èr  
声闻、独觉作意，于彼二地深生乐著，依二  
dì fǎ xiū yuǎn lí xíng fù yú cǐ xíng shēnshēng dān rǎn shànxiàndāng  
地法修远离行，复于此行深生耽染。善现当  
zhī bǐ suī rú shì xiū yuǎn lí xíng ér bù chèn shùn zhū rú lái xīn  
知！彼虽如是修远离行，而不称顺诸如来心。

shànxiàndāng zhī wǒ suǒ chēng zàn zhū pú sà mó hē sà zhēn  
“善现当知！我所称赞诸菩萨摩诃萨真  
yuǎn lí xíng shì pú sà mó hē sà dōu bù chéng jiù bǐ yú zhēn shèng  
远离行，是菩萨摩诃萨都不成就，彼于真胜  
yuǎn lí xíng zhōng yì bú jiàn yǒu xiāng sì xíng xiàng suǒ yǐ zhě hé bǐ  
远离行中亦不见有相似行相。所以者何？彼

<sup>21</sup> 大正藏：罗；永乐北藏及龙藏：逻

yú pú sà zhēnyuǎn lí xíng bù shēng ài yào dàn yào qín xiū shēngwén  
于菩萨真远离行不生爱乐，但乐勤修声闻、  
dú jué kōngyuǎn lí xíng shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà xiū bù zhēn  
独觉空远离行。善现当知！是诸菩萨修不真  
shèngyuǎn lí xíng shí mó lái kōngzhōng huān xǐ zàn tàn gào yán dà  
胜远离行时，魔来空中，欢喜赞叹告言：‘大  
shì shàn zāi shàn zāi rǔ néng qín xiū zhēnyuǎn lí xíng cǐ yuǎn  
士！善哉！善哉！汝能勤修真远离行，此远  
lí xíng yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué gòngsuǒ chēngzàn rǔ yú  
离行一切如来、应、正等觉共所称赞。汝于  
cǐ xíng jīng qín xiū xué sù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shànxiàndāng  
此行精勤修学，速能证得一切智智。’善现当  
zhī shì zhū pú sà yào zhuó rú shì èr shèngsuǒ xiū yuǎn lí xíng fǎ qīng  
知！是诸菩萨乐著如是二乘所修远离行法，轻  
nòng huǐ miè zhù pú sà shèng suī jū kuì nào ér xīn jì jìng zhū bì chūděng  
弄毁蔑住菩萨乘虽居愤闹而心寂静诸苾刍等，  
yán bǐ bù néng xiū yuǎn lí xíng shēn jū kuì nào xīn bú jì jìng wú tiáo  
言彼不能修远离行，身居愤闹心不寂静无调  
shàn fǎ  
善法。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú fó suǒ zàn zhù zhēnyuǎn  
“善现当知！是诸菩萨于佛所赞住真远

lí xíng pú sà mó hē sà qīngmiè huǐ zǐ wèi jū kuì nào xīn bú jì jìng  
离行菩萨摩诃萨轻蔑毁訾，谓居愤闹心不寂静，  
bù néng qín xiū zhēnyuǎn lí xíng yú zhū rú lái yīng zhèngděng jué  
不能勤修真远离行；于诸如来、应、正等觉  
suǒ bù chēngzàn zhù zhēnxuān zá xíng pú sà mó hē sà zūn zhòng zàn tàn  
所不称赞住真喧闹行菩萨摩诃萨尊重赞叹，  
wèi bù xuān zá qí xīn jì jìng néng zhèng xiū xíng zhēnyuǎn lí xíng  
谓不喧闹，其心寂静，能正修行真远离行。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú yīng qīn jìn gōng jìng gòng yǎng rú zhū  
善现当知！是诸菩萨于应亲近恭敬供养如诸  
fó zhě ér bù qīn jìn gōng jìng gòng yǎng fǎn shēng qīng huǐ yú yīngyuǎn  
佛者，而不亲近恭敬供养，反生轻毁；于应远  
lí bù yīng qīn jìn gōng jìng gòng yǎng rú è yǒu zhě ér fǎn qīn jìn gōng  
离不应亲近恭敬供养如恶友者，而反亲近恭  
jìng gòng yǎng rú shì zhū fó shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yuǎn lí bō  
敬供养如事诸佛。善现当知！是诸菩萨远离般

rě bō luó mì duō wú fāngbiànsànqiǎo gù wàngshēngzhǒngzhǒng fēn  
若波罗蜜多，无方便善巧故，妄生种种分  
bié zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé bǐ zuò shì niàn wǒ suǒ xiū xué shì zhēn  
别执著。所以者何？彼作是念：‘我所修学是真  
yuǎn lí gù wéi fēi rén chēng tàn hù niàn jū chéng yì zhě shēn xīn  
远离，故为非人称叹护念。居城邑者，身心  
rǎoluàn shéidāng hù niàngōngjìng zàn měi shì zhū pú sà yóu cǐ yīn  
扰乱，谁当护念恭敬赞美？’是诸菩萨由此因  
yuán xīn duōjiāomàn qīngmiè huǐ zǐ zhū yú pú sà mó hē sà zhòng  
缘，心多憍慢，轻蔑毁訾诸余菩萨摩诃萨众，  
fánǎo è yè zhòu yè zēngzhǎng  
烦恼恶业昼夜增长。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà yú yú pú sà mó hē sà  
“善现当知！是诸菩萨于余菩萨摩诃萨  
zhòngwéizhān tú luó rǎn wū pú sà mó hē sà zhòng suī rú<sup>23</sup> pú sà  
众为旃荼<sup>22</sup>罗，染污菩萨摩诃萨众。虽如<sup>23</sup>菩萨  
mó hē sà xiàng ér shì tiānshàng rén zhōng dà zéi kuáng huò tiān rén  
摩诃萨相，而是天上人中大贼，诳惑天、人、  
ā sù luò děng qí shēn suī fú shā mén fǎ yī ér xīn cháng huái dào  
阿素洛等，其身虽服沙门法衣，而心常怀盗  
zéi yì yào zhū yǒu fā qù pú sà shèngzhě bù yīng qīn jìn gōngjìng gòng  
贼意乐。诸有发趣菩萨乘者，不应亲近恭敬供  
yǎng zūnzhòng zàn tàn rú shì è rén hé yǐ gù dāng zhī shì rén huái  
养、尊重赞叹如是恶人。何以故？当知是人怀  
zēngshàngmàn wài sì pú sà nèi duō fánǎo shì gù shànxiàn ruò  
增上慢，外似菩萨内多烦恼。是故，善现，若  
pú sà mó hē sà zhēn shí bù shě yī qiè zhì zhì bù shě wú shàngzhèng  
菩萨摩诃萨真实不舍一切智智，不舍无上正  
děng pú tí shēn xīn yù qiú yī qiè zhì zhì yù zhèng wú shàngzhèngděng  
等菩提，深心欲求一切智智，欲证无上正等  
pú tí pǔ wèi lì lè zhū yǒu qíngzhě bù yīng qīn jìn gōngjìng gòng yǎng  
菩提，普为利乐诸有情者，不应亲近恭敬供养、  
zūnzhòng zàn tàn rú shì è rén  
尊重赞叹如是恶人。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng cháng jīng jìn xiū  
“善现当知！诸菩萨摩诃萨应常精进修

<sup>22</sup> 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

<sup>23</sup> 大正藏：似；永乐北藏及龙藏：如

zì shì yè yuǎn lí shēng sǐ bù zhuó sān jiè yú bǐ è zéi zhān chá  
自事业，远离生死，不著三界，于彼恶贼旃荼

luó rén cháng yīng fā shēng cí bēi xǐ shě yīng zuò shì niàn  
罗人，常应发生慈、悲、喜、舍，应作是念：

wǒ bù yīng qǐ rú bǐ è rén suǒ qǐ guò huàn shè dāng shī niàn rú bǐ  
‘我不应起如彼恶人所起过患，设当失念如彼

zàn qǐ jí yīng jué zhī lìng sù chú miè shì gù pú sà mó hē sà zhòng  
暂起，即应觉知令速除灭。’是故菩萨摩诃萨众

yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng shàn jué zhī zhū è mó shì  
欲证无上正等菩提，当善觉知诸恶魔事，

yīng qín jīng jìn yuǎn lí chú miè rú bǐ pú sà suǒ qǐ guò huàn qín qiú wú  
应勤精进远离除灭如彼菩萨所起过患，勤求无

shàng zhèng děng pú tí  
上正等菩提。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà zēng shàng zuò yì  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨增上作意，

yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng cháng qīn jìn gōng jìng gòng yǎng  
欲证无上正等菩提，应常亲近恭敬供养、

zūn zhòng zàn tàn zhēn shàn zhī shí  
尊重赞叹真善知识。”

ěr shí shàn xiàn jí bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà mó  
尔时，善现即白佛言：“何等名为诸菩萨摩

hē sà zhēn shàn zhī shí  
诃萨真善知识？”

fó gào shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shì zhū  
佛告善现：“一切如来、应、正等觉是诸

pú sà zhēn shàn zhī shí yī qiè pú sà mó hē sà zhòng yì shì pú sà  
菩萨真善知识，一切菩萨摩诃萨众亦是菩萨

zhēn shàn zhī shí zhū yǒu shēng wén jí yú shàn shì néng wéi pú sà mó  
真善知识。诸有声闻及余善士，能为菩萨摩

hē sà zhòng xuān shuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo bù shī jìng jiè ān rěn  
诃萨众宣说开示，分别显了布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xiāng yì qù lìng yì jiě zhě  
精进、静虑、般若波罗蜜多相应义趣令易解者，

yì shì pú sà zhēn shàn zhī shí  
亦是菩萨真善知识。

fù cì shàn xiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó  
“复次，善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō shì zhū pú sà zhēnshàn zhī shí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào  
蜜多是诸菩萨真善知识，四念住乃至八圣道  
zhī yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú  
支亦是菩萨真善知识，四静虑、四无量、四无  
sè dìng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì  
色定亦是菩萨真善知识，八解脱乃至十遍处亦  
shì pú sà zhēnshàn zhī shí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì  
是菩萨真善知识，空、无相、无愿解脱门亦  
shì pú sà zhēnshàn zhī shí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì shì pú sà  
是菩萨真善知识，极喜地乃至法云地亦是菩萨  
zhēnshàn zhī shí tuó luó ní mén sān mó dì mén yì shì pú sà zhēnshàn  
真善知识，陀罗尼门、三摩地门亦是菩萨真善  
zhī shí wǔ yǎn liù shéntōng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí rú lái  
知识，五眼、六神通亦是菩萨真善知识，如来  
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí wú  
十力乃至十八不共法亦是菩萨真善知识，无  
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí yī qiè zhì  
忘失法、恒住舍性亦是菩萨真善知识，一切智、  
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí yī qiè pú  
道相智、一切相智亦是菩萨真善知识，一切菩  
sà mó hē sà xíng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí zhū fó wú shàngzhèng  
萨摩诃萨行亦是菩萨真善知识，诸佛无上正  
děng pú tí yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng  
等菩提亦是菩萨真善知识，永断一切习气相  
xù yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí  
续亦是菩萨真善知识。

fù cì shànxiàn kǔ jí miè dàoshèng dì shì zhū  
“复次，善现，苦、集、灭、道圣谛是诸

pú sà zhēnshàn zhī shí zhū fǎ yuánxìng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí  
菩萨真善知识，诸法缘性亦是菩萨真善知识，  
zhū yuán qǐ zhī yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì  
诸缘起支亦是菩萨真善知识，内空乃至无性自  
xìng kōng yì shì pú sà zhēnshàn zhī shí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì  
性空亦是菩萨真善知识，真如乃至不思議界亦  
shì pú sà zhēnshàn zhī shí  
是菩萨真善知识。

fù cì shànxiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó  
“复次，善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗



mì duō yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù  
蜜多，与诸菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，

wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù  
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，

wéishè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ sì  
为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。四

niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī  
念住乃至八圣道支，亦与菩萨摩诃萨众为师

wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì  
为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，为智

wéi huì wéi jiù wéi hù wéishè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi  
为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为渚，为归为

qù wéi fù wéi mǔ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì  
趣，为父为母。四静虑、四无量、四无色定，亦

yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéi  
与菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为

zhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéishè wéizhái  
照，为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，

wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ bā jiě tuō nǎi zhì shí  
为洲为渚，为归为趣，为父为母。八解脱乃至十

biànchù yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù  
遍处，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，

wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù  
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，

wéishè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ  
为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì yǔ pú sà mó hē  
“空、无相、无愿解脱门，亦与菩萨摩诃

sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi  
萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为

jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéishè wéizhái wéizhōuwéizhǔ  
觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为渚，

wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì yǔ  
为归为趣，为父为母。极喜地乃至法云地，亦与

pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào  
菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，

wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéishè wéizhái wéi  
为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，为

zhōu wéi zǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ tuó luó ní mén sān mó  
洲为渚，为归为趣，为父为母。陀罗尼门、三摩  
dì mén yì yǔ pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù  
地门，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，  
wéi dēng wéi zhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù  
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，  
wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi zǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ wǔ  
为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。五  
yǎn liù shéntōng yì yǔ pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi  
眼、六神通，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为  
míng wéi jù wéi dēng wéi zhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi  
明为炬，为灯为照，为解为觉，为智为慧，为  
jiù wéi hù wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi zǔ wéi guī wéi qù wéi fù  
救为护，为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父  
wéi mǔ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì yǔ pú sà mó  
为母。如来十力乃至十八佛不共法，亦与菩萨摩  
hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù wéi dēng wéi zhào wéi jiě  
诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解  
wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi  
为觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为  
zhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ  
渚，为归为趣，为父为母。

wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì yǔ pú sà mó hē sà  
“无忘失法、恒住舍性，亦与菩萨摩诃萨  
zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù wéi dēng wéi zhào wéi jiě wéi jué  
众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，  
wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi zǔ wéi  
为智为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为渚，为  
guī wéi qù wéi fù wéi mǔ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng  
归为趣，为父为母。一切智、道相智、一切相  
zhì yì yǔ pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù  
智，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，  
wéi dēng wéi zhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù  
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，  
wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi zǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ yī  
为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。一  
qiè pú sà mó hē sà xíng yì yǔ pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo  
切菩萨摩诃萨行，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，

wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì  
为明为炬，为灯为照，为解为觉，为智为慧，  
wéi jiù wéi hù wéi shè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi  
为救为护，为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为  
fù wéi mǔ zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì yǔ pú sà mó hē sà  
父为母。诸佛无上正等菩提，亦与菩萨摩诃萨

zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué  
众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，  
wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi  
为智为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为渚，为  
guī wéi qù wéi fù wéi mǔ yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù yì yǔ  
归为趣，为父为母。永断一切习气相续，亦与  
pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào  
菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，  
wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéizhái wéi  
为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，为  
zhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ  
洲为渚，为归为趣，为父为母。

fù cì shànxiàn kǔ jí miè dàoshèng dì yǔ  
“复次，善现，苦、集、灭、道圣谛，与

zhū pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēng  
<sup>24</sup>诸菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯  
wéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi  
为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为  
zhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ zhū fǎ yuán  
宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。诸法缘  
xìng jí yuán qǐ zhī yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéi  
性及缘起支，亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为  
míngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi  
明为炬，为灯为照，为解为觉，为智为慧，为  
jiù wéi hù wéi shè wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù  
救为护，为舍为宅，为洲为渚，为归为趣，为父  
wéi mǔ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì yǔ pú sà mó hē sà  
为母。内空乃至无性自性空，亦与菩萨摩诃萨

zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué  
众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，

<sup>24</sup> 大正藏：亦与；永乐北藏及龙藏：与

wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi zhái wéi zhōu wéi zhǔ wéi  
为智为慧，为救为护，为舍为宅，为洲为渚，为  
guī wéi qù wéi fù wéi mǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì yǔ pú  
归为趣，为父为母。真如乃至不思議界，亦与菩  
sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù wéi dēng wéi zhào  
萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，  
wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi zhái wéi  
为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为宅，为  
zhōu wéi zhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ suǒ yǐ zhě hé yī qiè  
洲为渚，为归为趣，为父为母。所以者何？一切  
guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn jiē yǐ bù shī bō luó mì duō  
过去、未来、现在诸佛世尊皆以布施波罗蜜多，  
guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù wéi dēng  
广说乃至不思議界为师为导，为明为炬，为灯  
wéi zhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shè wéi  
为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，为舍为  
zhái wéi zhōu wéi zhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi mǔ hé yǐ gù  
宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。何以故？  
shàn xiàn yī qiè guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn jiē cóng bù  
善现，一切过去、未来、现在诸佛世尊皆从布  
shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè ér chū shēng gù  
施波罗蜜多，广说乃至不思議界而出生故。

shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà zēng shàng zuò yì yù  
“是故，善现，若菩萨摩诃萨增上作意欲

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ  
证无上正等菩提，成熟有情、严净佛土，  
dāng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō dāng xué sì  
当学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，当学四  
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī dāng xué sì jìng lù sì wú liàng sì  
念住乃至八圣道支，当学四静虑、四无量、四  
wú sè dìng dāng xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù dāng xué kōng wú  
无色定，当学八解脱乃至十遍处，当学空、无  
xiàng wú yuàn jiě tuō mén dāng xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì dāng  
相、无愿解脱门，当学极喜地乃至法云地，当  
xué tuó luó ní mén sān mó dì mén dāng xué wǔ yǎn liù shéntōng  
学院罗尼门、三摩地门，当学五眼、六神通，  
dāng xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ dāng xué wú wàng  
当学如来十力乃至十八佛不共法，当学无忘

shī fǎ héngzhù shěxìng dāngxué yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè  
失法、恒住舍性，当学一切智、道相智、一切  
xiàng zhì dāngxué yī qiè pú sà mó hē sà xíng dāngxué zhū fó wú  
相智，当学一切菩萨摩诃萨行，当学诸佛无  
shàngzhèngděng pú tí dāngxué yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù dāng  
上正等菩提，当学永断一切习气相续，当  
xué kǔ jí miè dào shèng dì dāngxué zhū fǎ yuánxìng jí yuán  
学苦、集、灭、道圣谛，当学诸法缘性及缘  
qǐ zhī dāngxué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng dāngxué zhēn rú nǎi  
起支，当学内空乃至无性自性空，当学真如乃  
zhì bù sī yì jiè  
至不思議界。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà jì xué bù shī bō luó mì duō  
“善现，是菩萨摩诃萨既学布施波罗蜜多，  
guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè fù yīng yǐ sì shè shì shè zhū yǒuqíng  
广说乃至不思議界，复应以四摄事摄诸有情。  
hé děng wéi sì yī zhě bù shī èr zhě ài yǔ sān zhě lì  
何等为四？一者、布施。二者、爱语。三者、利  
xíng sì zhě tóng shì shànxiàn wǒ guān cǐ yì gù zuò shì shuō  
行。四者、同事。善现，我观此义故作是说，  
suǒ yǒu bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè yǔ zhū  
所有布施波罗蜜多，广说乃至不思議界，与诸  
pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo guǎngshuō nǎi zhì wéi fù wéi mǔ  
菩萨摩诃萨众为师为导，广说乃至为父为母。  
shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yù dé bù suí tā yǔ xíng yù  
是故，善现，诸菩萨摩诃萨欲得不随他语行，欲  
dé bù yī tā yǔ zhù yù duàn yī qiè yǒuqíng yí yù mǎn yī qiè yǒu  
得不依他语住，欲断一切有情疑，欲满一切有  
qíngyuàn yù yán jìng fó tǔ yù chéngshú yǒuqíng yīngxué bō rě bō  
情愿，欲严净佛土，欲成熟有情，应学般若波  
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn  
罗蜜多。何以故？善现，于此般若波罗蜜多甚  
shēn jīng zhōng guǎngshuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīngxué fǎ yī qiè  
深经中，广说菩萨摩诃萨众所应学法，一切  
pú sà mó hē sà zhòng jīe yú qí zhōng yīng qín xiū xué  
菩萨摩诃萨众，皆于其中应勤修学。”

ěr shí shànxiàn bó yán shì zūn shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
尔时善现白言：“世尊！甚深般若波罗蜜多

yǐ hé wéixiàng  
以何为相？”

fó gàoshànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō xū kōngwéixiàng  
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多虚空为相，

wú zhuówéixiàng wú xiàngwéixiàng suǒ yǐ zhě hé shànxiàn yú  
无著为相，无相为相。所以者何？善现，于

cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēnxiàngzhōng zhū fǎ zhūxiàng jiē wú suǒ  
此般若波罗蜜多甚深相中，诸法诸相皆无所

yǒu bù kě dé gù  
有不可得故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán kě shuō bō rě  
具寿善现复白佛言：“颇有因缘可说般若

bō luó mì duōsuǒyǒumiàoxiàng zhū fǎ yì yǒu rú shì xiàng yé  
波罗蜜多所有妙相，诸法亦有如是相耶？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yǒu yīn  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。有因

yuán gù kě shuō bō rě bō luó mì duōsuǒyǒumiàoxiàng zhū fǎ yì yǒu  
缘故可说般若波罗蜜多所有妙相，诸法亦有

rú shì miào xiàng hé yǐ gù shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō  
如是妙相。何以故？善现，甚深般若波罗蜜多

yuǎn lí wéixiàng zhū fǎ yì yǐ yuǎn lí wéixiàng shènsēn bō rě bō  
远离为相，诸法亦以远离为相；甚深般若波

luó mì duōxìngkōngwéixiàng zhū fǎ yì yǐ xìngkōngwéixiàng yóu cǐ yīn  
罗蜜多性空为相，诸法亦以性空为相。由此因

yuán kě zuò shì shuō shènsēn bō rě bō luó mì duōsuǒyǒumiàoxiàng  
缘可作是说：甚深般若波罗蜜多所有妙相，

zhū fǎ yì yǒu rú shì miào xiàng yǐ yī qiè fǎ jiē zì xìngkōng lí zhū  
诸法亦有如是妙相。以一切法皆自性空离诸

xiàng gù  
相故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē zì xìngkōng  
具寿善现复白佛言：“若一切法皆自性空

yuǎn lí zhūxiàng zé yī qiè fǎ yī qiè fǎ kōng yì yī qiè fǎ yī qiè  
远离诸相，则一切法一切法空，亦一切法一切

fǎ lí yún hé yǒuqíng shī shè rǎn jìng fēi xìngkōng fǎ yǒurǎn yǒu jìng  
法离，云何有情施設染净？非性空法有染有净，

yì fēi lí fǎ yǒurǎn yǒu jìng fēi xìngkōng fǎ néngzhèng wú shàngzhèng  
亦非离法有染有净；非性空法能证无上正

děng pú tí yì fēi lí fǎ néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí fēi  
等菩提，亦非离法能证无上正等菩提；非  
xìngkōngzhōngyǒu fǎ kě dé yì fēi lí zhōngyǒu fǎ kě dé fēi xìng  
性空中有法可得，亦非离中有法可得；非性  
kōngzhōngyǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yì  
空中有菩萨摩诃萨证得无上正等菩提，亦  
fēi lí zhōngyǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí  
非离中有菩萨摩诃萨证得无上正等菩提。

shì zūn yún hé lìng wǒ jiě fó suǒshuōshēnshēn yì qù  
世尊！云何令我解佛所说甚深义趣？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé yǒuqíngcháng yè yǒu wǒ  
佛告善现：“于意云何？有情长夜有我、  
wǒ suǒ xīn zhí wǒ wǒ suǒ fǒu  
我所，心执我、我所不？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn yǒuqíngcháng yè yǒu wǒ  
善现对曰：“如是！世尊！有情长夜有我、  
wǒ suǒ xīn zhí zhuó wǒ wǒ suǒ  
我所，心执著我、我所。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé yǒuqíngsuǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ  
佛告善现：“于意云何？有情所执我及我所  
kōng yuǎn lí fǒu  
空、远离不？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn yǒuqíngsuǒ zhí wǒ jí wǒ  
善现对曰：“如是！世尊！有情所执我及我  
suǒ jiē kōng yuǎn lí  
所皆空、远离。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé qǐ bù yǒuqíngyóu wǒ wǒ  
佛告善现：“于意云何？岂不有情由我、我  
suǒ zhí chí liú shēng sǐ  
所执驰流生死？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn zhū yǒuqíng lèi yóu wǒ  
善现对曰：“如是！世尊！诸有情类由我、  
wǒ suǒ zhí chí liú shēng sǐ  
我所执驰流生死。”

fó gàoshànxiàn rú shì yǒuqíng chí liú shēng sǐ yóuyǒu zá rǎn  
佛告善现：“如是有情驰流生死，由有杂染，  
shì gù yǒuqíng shī shè yǒu rǎn ruò zhū yǒuqíng wú xīn zhí zhuó wǒ jí wǒ  
是故有情施设有染。若诸有情无心执著我及我

suǒ zé wú zá rǎn ruò wú zá rǎn zé bù dé yǒu chí liú shēng sǐ chí  
所则无杂染，若无杂染，则不得有驰流生死。驰  
liú shēng sǐ jì bù kě dé dāng zhī yǒu qíng yuǎn lí zá rǎn yóu wú zá  
流生死既不可得，当知有情远离杂染，由无杂  
rǎn shī shè yǒu qíng shì gù shàn xiàn yīng zhī yǒu qíng suī zì xìng kōng  
染施设有情。是故，善现，应知有情虽自性空，  
yuǎn lí zhū xiàng ér kě shī shè yǒu rǎn yǒu jìng  
远离诸相，而可施设有染有净。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó  
尔时具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà néng xíng rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí yī qiè fǎ kōng  
诃萨能行如是甚深般若波罗蜜多及一切法空、  
yuǎn lí xiàng shì pú sà mó hē sà zé bù xíng sè yì bù xíng shòu  
远离相，是菩萨摩诃萨则不行色，亦不行受、  
xiǎng xíng shí bù xíng yǎn chù yì bù xíng ěr bí shé shēn  
想、行、识；不行眼处，亦不行耳、鼻、舌、身、  
yì chù bù xíng sè chù yì bù xíng shēng xiāng wèi chù fǎ  
意处；不行色处，亦不行声、香、味、触、法  
chù bù xíng yǎn jiè yì bù xíng ěr bí shé shēn yì jiè  
处；不行眼界，亦不行耳、鼻、舌、身、意界；  
bù xíng sè jiè yì bù xíng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè bù  
不行色界，亦不行声、香、味、触、法界；不  
xíng yǎn shí jiè yì bù xíng ěr bí shé shēn yì shí jiè bù  
行眼识界，亦不行耳、鼻、舌、身、意识界；不  
xíng yǎn chù yì bù xíng ěr bí shé shēn yì chù bù xíng yǎn  
行眼触，亦不行耳、鼻、舌、身、意触；不行眼  
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù xíng ěr bí shé shēn yì  
触为缘所生诸受，亦不行耳、鼻、舌、身、意  
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù xíng dì jiè yì bù xíng shuǐ huǒ  
触为缘所生诸受；不行地界，亦不行水、火、  
fēng kōng shí jiè bù xíng yīn yuán yì bù xíng děng wú jiàn yuán  
风、空、识界；不行因缘，亦不行等无间缘、  
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán bù xíng wú míng yì bù xíng xíng shí  
所缘缘、增上缘；不行无明，亦不行行、识、  
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ  
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死；  
bù xíng bù shī bō luó mì duō yì bù xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn  
不行布施波罗蜜多，亦不行净戒、安忍、精进、



jìng lù bō rě bō luó mì duō bù xíng nèi kōng yì bù xíng wài kōng  
静虑、般若波罗蜜多；不行内空，亦不行外空、  
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú  
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无  
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn wú sǎn kōng běn xìng kōng  
为 空、毕竟空、无际空、散无散空、本性空、  
zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng  
自共相空、一切法空、不可得空、无性空、  
zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bù xíng zhēn rú yì bù xíng fǎ jiè  
自性空、无性自性空；不行真如，亦不行法界、  
fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng  
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生  
xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè bù  
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界；不  
xíng kǔ shèng dì yì bù xíng jí miè dào shèng dì bù xíng sì niàn  
行苦圣谛，亦不行集、灭、道圣谛；不行四念  
zhù yì bù xíng sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī  
住，亦不行四正断、四神足、五根、五力、七  
děng jué zhī bā shèng dào zhī bù xíng sì jìng lù yì bù xíng sì wú  
等觉支、八圣道支；不行四静虑，亦不行四无  
liàng sì wú sè dìng bù xíng bā jiě tuō yì bù xíng bā shèng chù  
量、四无色定；不行八解脱，亦不行八胜处、  
jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bù xíng kōng jiě tuō mén yì bù xíng wú  
九次第定、十遍处；不行空解脱门，亦不行无  
xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù xíng jìng guān dì yì bù xíng zhǒng xìng  
相、无愿解脱门；不行净观地，亦不行种性  
25 dì dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì  
地、第八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、  
dú jué dì pú sà dì rú lái dì bù xíng jí xǐ dì yì bù xíng  
独觉地、菩萨地、如来地；不行极喜地，亦不行  
lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì  
离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前地、  
yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì bù xíng yī qiè  
远行地、不动地、善慧地、法云地；不行一切  
tuó luó ní mén yì bù xíng yī qiè sān mó dì mén bù xíng wǔ yǎn yì  
陀罗尼门，亦不行一切三摩地门；不行五眼，亦

25 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

bù xíng liù shéntōng    bù xíng fó shí lì    yì bù xíng sì wú suǒ wèi    sì  
不行六神通；不行佛十力，亦不行四无所畏、四  
wú ài jiě    dà cí    dà bēi    dà xǐ    dà shě    shí bā fó bú gòng  
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共  
fǎ    bù xíng wú wàng shī fǎ    yì bù xíng héng zhù shě xìng    bù xíng yù  
法；不行无忘失法，亦不行恒住舍性；不行预  
liú guǒ    yì bù xíng yī lái    bù huán    ā luó hàn guǒ    dú jué pú tí  
流果，亦不行一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提；  
bù xíng yī qiè zhì    yì bù xíng dào xiàng zhì    yī qiè xiàng zhì    suǒ yǐ  
不行一切智，亦不行道相智、一切相智。所以  
zhě hé    rú shì zhū fǎ néng xíng    suǒ xíng jí yóu cǐ xíng    xíng shí    xíng  
者何？如是诸法能行、所行及由此行、行时、行  
chù jiē bù kě dé  
处皆不可得。

shì zūn    ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng    bù wéi yī qiè  
“世尊！若菩萨摩诃萨能如是行，不为一切

shì jiān tiān    rén    ā sù luò děng zhī suǒ xiáng fú    ér néng fú bǐ  
世间天、人、阿素洛等之所降伏，而能伏彼。

shì zūn    ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng    bù wéi yī qiè shēng wén  
世尊！若菩萨摩诃萨能如是行，不为一切声闻、

dú jué zhī suǒ xiáng fú    ér néng fú bǐ    suǒ yǐ zhě hé    shì pú sà  
独觉之所降伏，而能伏彼。所以者何？是菩萨

mó hē sà yǐ dé ān zhù wú néng fú wèi    wèi pú sà lí shēng wèi    shì  
摩诃萨已得安住无能伏位，谓菩萨离生位。世

zūn    shì pú sà mó hē sà héng zhù yī qiè zhì zhì zuò yì bù kě qū fú  
尊！是菩萨摩诃萨恒住一切智智作意不可屈伏。

shì zūn    shì pú sà mó hē sà rú shì xíng shí    zé wéi lín jìn yī qiè zhì  
世尊！是菩萨摩诃萨如是行时，则为邻近一切智

zhì    jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
智，疾证无上正等菩提。”

fó yán    shàn xiàn    rú shì    rú shì    rú rǔ suǒ shuō    ruò  
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。若

pú sà mó hē sà néng xíng rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí yī  
菩萨摩诃萨能行如是甚深般若波罗蜜多及一

qiè fǎ kōng    yuǎn lí xiàng    shì pú sà mó hē sà zé bù xíng sè    yì  
切法空、远离相，是菩萨摩诃萨则不行色，亦

bù xíng shòu    xiǎng    xíng    shí    nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì    yì bù xíng  
不行受、想、行、识；乃至不行一切智，亦不行

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú shì zhū fǎ néng xíng suǒ xíng jí yóu  
道相智、一切相智。如是诸法能行、所行及由  
cǐ xíng xíng shí xíng chù jiē bù kě dé ruò pú sà mó hē sà néng rú  
此行、行时、行处皆不可得。若菩萨摩诃萨能如  
shì xíng bù wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng zhī suǒ xiáng  
是行，不为一切世间天、人、阿素洛等之所降  
fú yì fù bù wéi shēng wén dú jué zhī suǒ xiáng fú ér néng fú bǐ  
伏，亦复不为声闻、独觉之所降伏，而能伏彼。  
shì pú sà mó hē sà yǐ dé ān zhù wú néng fú wèi wèi pú sà lí shēng  
是菩萨摩诃萨已得安住无能伏位，谓菩萨离生  
wèi héng zhù yī qiè zhì zhì zuò yì bù kě qū fú zé wéi lín jìn yī qiè  
位，恒住一切智智作意不可屈伏，则为邻近一切  
zhì zhì jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
智智，疾证无上正等菩提。

大般若波罗蜜多经卷第四百五十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí sì  
**大般若波罗蜜多经卷第四百五十四**

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn zēng shàng màn pǐn dì liù shí zhī sān  
**第二分增 上 慢品第六十三**

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ nán shàn bù  
“复次，善现，于意云何？假使于此南瞻部

zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē dé rén shēn dé rén shēn yǐ fā xīn xiū xué zhū pú  
洲诸有情类皆得人身，得人身已发心修学诸菩

sà xíng jiē zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ  
萨行，皆证无上正等菩提。有善男子、善女

rén děng jìn qí shòu liàng yǐ zhū shì jiān shàng miào lè jù gòng yǎng gōng  
人等尽其寿量以诸世间上妙乐具，供养恭

jìng zūn zhòng zàn tàn cǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué fù chí rú  
敬、尊重赞叹此诸如来、应、正等觉，复持如

shì suǒ jí shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng  
是所集善根，与诸有情平等共有回向无上

zhèng děng pú tí shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé  
正等菩提。是善男子、善女人等由此因缘得

fú duō fǒu  
福多不？”

shàn xiàn duì yuē shènduō shì zūn  
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shàn xiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú dà  
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòng zhōng xuān shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn  
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhù rú shì shēn shēn bō rě bō luó  
立分别开示令其易了，及住如是甚深般若波罗

mì duō xiāng yīng zuò yì cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì yīn  
蜜多相应作意。此善男子、善女人等由是因

yuán suǒ huò gōng dé shènduō yú qián wú liàng wú shù  
缘所获功德，甚多于前无量无数。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé rú shì nǎi zhì jiǎ shǐ sān  
“复次，善现，于意云何？如是乃至假使三

qiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng lèi jiē dé rénshēn dé rénshēn yǐ fā xīn  
千大千世界诸有情类皆得人身，得人身已发心

xiū xué zhū pú sà xíng jiē zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yǒushànnán  
修学诸菩萨行，皆证无上正等菩提。有善男

zǐ shàn nǚ rénděng jìn qí shòuliàng yǐ zhū shì jiānshàngmiào lè jù  
子、善女人等尽其寿量，以诸世间上妙乐具，

gòngyǎngōngjìng zūnzhòngzàntàn cǐ zhū rú lái yīng zhèngděngjué  
供养恭敬、尊重赞叹此诸如来、应、正等觉，

fù chí rú shì suǒ jí shàngēn yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng  
复持如是所集善根，与诸有情平等共有回向

wú shàngzhèngděng pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ yīn  
无上正等菩提。是善男子、善女人等由此因

yuán dé fú duō fǒu  
缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn  
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú dà  
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòngzhōngxuānshuō rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn  
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhù rú shì shènsēn bō rě bō luó  
立分别开示令其易了，及住如是甚深般若波罗

mì duōxiāngyìngzuò yì cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu shì yīn  
蜜多相应作意，此善男子、善女人等由是因

yuánsuǒhuògōng dé shènduō yú qián wú liàng wú shù  
缘所获功德，甚多于前无量无数。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ nánshàn bù  
“复次，善现，于意云何？假使于此南瞻部

zhōuzhūyǒuqíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rénshēn yǒushànnán zǐ  
洲诸有情类，非前非后皆得人身。有善男子、

shàn nǚ rénděng fāngbiànjiàodǎo jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào huò  
善女人等，方便教导，皆令安住十善业道、或

sì jìng lù huò sì wú liàng huò sì wú sè dìng huò wǔ shéntōng  
四静虑、或四无量、或四无色定、或五神通、

huò yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huánguǒ huò ā luó hàn guǒ  
或预流果、或一来果、或不还果、或阿罗汉果、

huò dú jué pú tí huò fù wú shàngzhèngděng pú tí fù chí rú shì jiào  
或独觉菩提、或复无上正等菩提，复持如是教  
dǎoshàngēn yǔ zhū yǒu qíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng  
导善根，与诸有情平等共有回向无上正等  
pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán dé fú duō  
菩提。是善男子、善女人等由此因缘得福多  
fǒu  
不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn  
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú dà  
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大  
zhòngzhōng xuānshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn  
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建  
lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhèng ān zhù yī qiè zhì zhì xiāng yìng  
立分别开示令其易了，及正安住一切智智相应  
zuò yì cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì yīn yuán suǒ huò gōng dé  
作意。此善男子、善女人等由是因缘所获功德，  
shènduō yú qián wú liàng wú shù  
甚多于前无量无数。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé rú shì nǎi zhì jiǎ shǐ sān  
“复次，善现，于意云何？如是乃至假使三

qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn yǒu  
千大千世界诸有情类，非前非后皆得人身。有  
shànnán zǐ shàn nǚ rén děng fāngbiàn jiào dǎo jiē lìng ān zhù shí shàn yè  
善男子、善女人等，方便教导皆令安住十善业  
dào huò sì jìng lǜ huò sì wú liàng huò sì wú sè dìng huò wǔ shén  
道、或四静虑、或四无量、或四无色定、或五神  
tōng huò yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó  
通、或预流果、或一来果、或不还果、或阿罗  
hànguǒ huò dú jué pú tí huò fù wú shàngzhèngděng pú tí fù chí  
汉果、或独觉菩提、或复无上正等菩提，复持  
rú shì jiào dǎoshàngēn yǔ zhū yǒu qíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú  
如是教导善根，与诸有情平等共有回向无  
shàngzhèngděng pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn  
上正等菩提。是善男子、善女人等由此因  
yuán dé fú duō fǒu  
缘得福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn  
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gàoshànxiàn ruò shànán zǐ shàn nǚ rénděng yú dà  
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòngzhōng xuānshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn  
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhèng ān zhù yī qiè zhì zhì xiāngyìng  
立分别开示令其易了，及正安住一切智智相应

zuò yì cǐ shànán zǐ shàn nǚ rénděngyóu shì yīn yuánsuǒ huò gōng dé  
作意。此善男子、善女人等由是因缘所获功德，

shènduō yú qián wú liàng wú shù  
甚多于前无量无数。

shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jīng jìn zēng  
“善现，当知是菩萨摩訶萨，由此精进增

shàngwēi lì dào zhū yǒuqíng fú tián bǐ àn suǒ yǐ zhě hé shì pú  
上威力，到诸有情福田彼岸。所以者何？是菩

sà mó hē sà yú fǎ jīng jìn zēngshàngwēi lì yī qiè yǒuqíng wú néng  
萨摩訶萨于法精进增上威力，一切有情无能

jí zhě wéichú rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shànxiàn  
及者，唯除如来、应、正等觉。何以故？善现，

shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng wú  
是菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜多，见诸有情无

lì lè zhě qǐ dà cí xīn fēi zhūshēngwén dú jué suǒ dé jiàn  
利乐者，起大慈心，非诸声闻、独觉所得；见

zhū yǒuqíng yǒushuāi kǔ zhě qǐ dà bēi xīn fēi zhūshēngwén dú jué  
诸有情有衰苦者，起大悲心，非诸声闻、独觉

suǒ dé jiàn zhū yǒuqíng dé lì lè zhě qǐ dà xǐ xīn fēi zhūshēng  
所得；见诸有情得利乐者，起大喜心，非诸声

wén dú jué suǒ dé jiàn zhū yǒuqíng lí xìng lí xiàng qǐ dà shě xīn  
闻、独觉所得；见诸有情离性离相，起大舍心，

fēi zhūshēngwén dú jué suǒ dé shànxiàn shì pú sà mó hē sà suī  
非诸声闻、独觉所得。善现，是菩萨摩訶萨虽

yú yǒuqíng píngděng fā qǐ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě ér yú  
于有情平等发起大慈、大悲、大喜、大舍，而于

yī qiè wú suǒ zhí zhuó bù tóng yì shēng shēngwén dú jué suí yǒu  
一切无所执著，不同异生、声闻、独觉随有

suǒ dé qǐ zhí zhuó xīn  
所得起执著心。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà suī yú yǒuqíngpíngděng fā qǐ  
“善现，是菩萨摩诃萨虽于有情平等发起

cí bēi xǐ shě rán yǔ shě xīn fēi hénggòngzhù chángwèiráo  
慈、悲、喜、舍，然与舍心非恒共住，常为饶

yì suǒhuà yǒuqíng wú zàn shě gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng  
益所化有情无暂舍故。善现，是菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō dé dà guāngmíng wèi dé bù shī bō luó mì duō dà  
般若波罗蜜多得大光明。谓得布施波罗蜜多大

guāngmíng gù yì dé jìng jiè bō luó mì duō dà guāngmíng gù yì dé  
光明故，亦得净戒波罗蜜多大光明故，亦得

ān rěn bō luó mì duō dà guāngmíng gù yì dé jīng jìn bō luó mì duō dà  
安忍波罗蜜多大光明故，亦得精进波罗蜜多大

guāngmíng gù yì dé jìng lǜ bō luó mì duō dà guāngmíng gù yì dé  
光明故，亦得静虑波罗蜜多大光明故，亦得

bō rě bō luó mì duō dà guāngmíng gù  
般若波罗蜜多大光明故。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà suī wèizhèng dé yī qiè zhì zhì  
“善现，是菩萨摩诃萨虽未证得一切智智，

ér yú wú shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn gù zhì yǒuqíng fú  
而于无上正等菩提得不退转故，至有情福

tián bǐ àn kānshòu yī qiè yī fú yǐn shí chuángzuò yī yào zhū  
田彼岸，堪受一切衣服、饮食、床座、医药诸

zī shēng jù shànxiàn shì pú sà mó hē sà héngzhù bō rě bō luó mì  
资生具。善现，是菩萨摩诃萨恒住般若波罗蜜

duōxiāngyìngzuò yì gù néng bì jìng bào shī zhǔ ēn yì néng qīn jìn yī  
多相应作意故，能毕竟报施主恩，亦能亲近一

qiè zhì zhì shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù bù xū shòuguó  
切智智。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲不虚受国

wáng dà chén jí yú yǒuqíngsuǒ yǒu xìn shī yù shì yǒuqíngzhēn jìng dào  
王大臣及余有情所有信施，欲示有情真净道

lù yù wèi yǒuqíngzuò dà míngzhào yù tuō yǒuqíngsān jiè láo yù  
路，欲为有情作大明照，欲脱有情三界牢狱，

yù shī yǒuqíngqīng jìng fǎ yǎn yù bá yǒuqíngchū shēng sǐ hǎi yù yǔ  
欲施有情清净法眼，欲拔有情出生死海，欲与

yǒuqíngzuò dà zhōuzhǔ yù huì yǒuqíng jiū jìng ān lè yīngcháng ān zhù  
有情作大洲渚，欲惠有情究竟安乐，应常安住

shènshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì  
甚深般若波罗蜜多相应作意。



shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néngcháng ān zhùshèshēn bō  
“善现，若菩萨摩诃萨能常安住甚深般

rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì zhūyǒusuǒshuō jiē shuō bō rě bō luó  
若波罗蜜多相应作意，诸有所说皆说般若波罗

mì duōxiāngyìng zhī fǎ jì shuō bō rě bō luó mì duōxiāngyìng fǎ yǐ  
蜜多相应之法，既说般若波罗蜜多相应法已，

fù néng rú lǐ sī wéi bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ shànxiàn  
复能如理思惟般若波罗蜜多相应之法。善现，

shì pú sà mó hē sà héngzhù bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì zhū  
是菩萨摩诃萨恒住般若波罗蜜多相应作意，诸

yú zuò yì yú qí zhōngjiān wú róngzàn qǐ  
余作意于其中间无容暂起。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhòu yè jīng jìn ān zhù bō rě  
“善现，是菩萨摩诃萨昼夜精进，安住般若

bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì wú shí zànshě pì rú yǒurénxiānwèicéng  
波罗蜜多相应作意无时暂舍。譬如有人先未曾

yǒumò ní zhūbǎo hòu shí yù dé huān xǐ zì qìng cáng gù bù jǐn  
有末尼珠宝，后时遇得，欢喜自庆，藏固不谨

yù yuánhuán shī shēng dà chóuyōuchánghuáitàn xī wèicéng lí niàn  
遇缘还失，生大愁忧常怀叹惜，未曾离念

sī dāng hé jì huán dé cǐ zhū bǐ rén yóu shì xiāngyìngzuò yì yuán cǐ  
思当何计还得此珠。彼人由是相应作意，缘此

bǎozhū bù lí xīnshǒu zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì héng shí  
宝珠不离心首。诸菩萨摩诃萨亦复如是，恒时

ān zhùshèshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì ruò lí bō rě bō  
安住甚深般若波罗蜜多相应作意。若离般若波

luó mì duōxiāngyìngzuò yì zé wéisàng shī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì  
罗蜜多相应作意，则为丧失一切智智相应作意。

shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngcháng ān zhùshèshēn bō rě  
是故，善现，诸菩萨摩诃萨应常安住甚深般若

bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì ruò cháng ān zhùshèshēn bō rě bō luó  
波罗蜜多相应作意。若常安住甚深般若波罗

mì duōxiāngyìngzuò yì zé bú sàng shī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì  
蜜多相应作意，则不丧失一切智智相应作意。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yī qiè zuò yì  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！一切作意

zì xìng jiē kōng yī qiè zuò yì zì xìng jiē lí zhū fǎ yì ěr yú yī  
自性皆空，一切作意自性皆离，诸法亦尔。于一

qiè fǎ jiē zì xìngkōng zì xìng lí zhōng ruò pú sà mó hē sà ruò  
切法皆自性空、自性离中，若菩萨摩诃萨、若  
bō rě bō luó mì duō ruò yī qiè zhì zhì ruò zhū zuò yì jiē bù kě dé  
般若波罗蜜多、若一切智智、若诸作意皆不可得，  
yún hé rú lái yīng zhèngděng jué quàn zhū pú sà mó hē sà zhòng  
云何如来、应、正等觉劝诸菩萨摩诃萨众，  
bù lí bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì yì lìng bù lí yī qiè zhì  
不离般若波罗蜜多相应作意，亦令不离一切智  
zhì xiāng yìng zuò yì  
智相应作意？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ yī qiè  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨知一切法、一切  
zuò yì jiē zì xìngkōng jiē zì xìng lí rú shì kōng lí fēi shēng  
作意皆自性空，皆自性离。如是空、离，非声  
wén zuò fēi dú jué zuò fēi pú sà zuò fēi rú lái zuò yì fēi yú  
闻作，非独觉作，非菩萨作，非如来作，亦非余  
zuò rán yī qiè fǎ fǎ dìng fǎ zhù fǎ xìng fǎ jiè bù xū wàng  
作。然一切法法定、法住、法性、法界、不虚妄  
xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng xū kōng jiè zhēn  
性、不变异性、平等性、离生性、虚空界、真  
rú shí jì bù sī yì jiè fǎ ěr cháng zhù shì pú sà mó hē  
如、实际、不思议界，法尔常住。是菩萨摩诃  
sà jí wéi bù lí shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì yì wéi  
萨即为不离甚深般若波罗蜜多相应作意，亦为  
bù lí yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě  
不离一切智智相应作意。所以者何？甚深般若  
bō luó mì duō yī qiè zhì zhì jí zhū zuò yì jiē zì xìngkōng jiē zì xìng  
波罗蜜多、一切智智及诸作意皆自性空，皆自性  
lí rú shì kōng lí wú zēng wú jiǎn néng zhèng tōng dá míng wéi bù  
离。如是空、离无增无减，能正通达名为不  
lí  
离。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò shēn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“若深般若波罗蜜多  
yì zì xìngkōng zì xìng lí zhě yún hé pú sà mó hē sà zhòng xiū zhèng  
亦自性空、自性离者，云何菩萨摩诃萨众修证  
bō rě bō luó mì duō píngděng xìng yǐ biàn dé wú shàng zhèngděng pú  
般若波罗蜜多平等性已，便得无上正等菩

fí  
提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū zhèng bō rě bō luó  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修证般若波罗  
mì duō píng děng xìng shí fēi zhū fó fǎ yǒu zēng yǒu jiǎn yì fēi zhū fǎ  
蜜多平等性时，非诸佛法有增有减，亦非诸法  
fǎ dìng fǎ zhù fǎ xìng fǎ jiè bù xū wàng xìng bú biàn yì  
法定、法住、法性、法界、不虚妄性、不变异  
xìng píng děng xìng lí shēng xìng xū kōng jiè zhēn rú shí jì  
性、平等性、离生性、虚空界、真如、实际、  
bù sī yì jiè yǒu zēng yǒu jiǎn hé yǐ gù shēn shēn bō rě bō luó mì duō  
不思議界有增有减。何以故？甚深般若波罗蜜  
duō fēi yī fēi èr fēi sān fēi sì yì fēi duō gù shàn xiàn  
多非一、非二、非三、非四，亦非多故。善现，  
ruo pú sà mó hē sà wén shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō qí  
若菩萨摩诃萨闻说如是甚深般若波罗蜜多，其  
xīn bù jīng bù kǒng bú bù bù chén bú mò yì bù shēng yí  
心不惊、不恐、不怖、不沉、不没、亦不生疑，  
shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yǐ dé jiū jìng ān  
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多已得究竟，安  
zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí pǔ wèi  
住菩萨不退转地，疾证无上正等菩提，普为  
yǒu qíng zuò dà ráo yì  
有情作大饶益。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn wéi jí shēn  
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！为即深  
bō rě bō luó mì duō kōng xū fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng  
般若波罗蜜多空虚、非有、不自在性、不坚实性，  
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shēn bō rě bō luó mì duō kōng xū fēi yǒu  
“世尊！为离深般若波罗蜜多空虚、非有、  
bú zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó  
不自在性、不坚实性有法可得，能行深般若波罗  
mì duō fǒu  
蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shēn bō rě bō luó mì duō néng xíng shēn bō  
“世尊！为即深般若波罗蜜多，能行深般  
rě bō luó mì duō fǒu  
若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shēn bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě dé néng  
“世尊！为离深般若波罗蜜多有法可得，能  
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng xìng néng xíng kōng fǒu  
“世尊！为即空性能行空不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōng xìng yǒu fǎ kě dé néng xíng kōng fǒu  
“世尊！为离空性有法可得能行空不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè shòu xiǎng xíng shí néng xíng  
“世尊！为即色、受、想、行、识，能行  
shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè shòu xiǎng xíng shí yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离色、受、想、行、识有法可得，  
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn chù nǎi zhì yì chù néng xíng shēn bō rě bō  
“世尊！为即眼处乃至意处，能行深般若波  
luó mì duō fǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎnchù nǎi zhì yì chùyǒu fǎ kě dé néngxíng  
“世尊！为离眼处乃至意处有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè chù nǎi zhì fǎ chù néngxíngshēn bō rě bō  
“世尊！为即色处乃至法处，能行深般若波

luó mì duōfǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè chù nǎi zhì fǎ chùyǒu fǎ kě dé néngxíng  
“世尊！为离色处乃至法处有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè néngxíngshēn bō rě bō  
“世尊！为即眼界乃至意界，能行深般若波

luó mì duōfǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yǒu fǎ kě dé néngxíng  
“世尊！为离眼界乃至意界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè néngxíngshēn bō rě bō  
“世尊！为即色界乃至法界，能行深般若波

luó mì duōfǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng  
“世尊！为离色界乃至法界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè néng xíng shēn bō  
“世尊！为即眼识界乃至意识界，能行深般

rě bō luó mì duō fǒu  
若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离眼识界乃至意识界有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn chù nǎi zhì yì chù néng xíng shēn bō rě bō  
“世尊！为即眼触乃至意触，能行深般若波

luó mì duō fǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn chù nǎi zhì yì chù yǒu fǎ kě dé néng xíng  
“世尊！为离眼触乃至意触有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì  
“世尊！为即眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
触为缘所生诸受，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì  
“世尊！为离眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó  
触为缘所生 诸受有法可得，能行深般若波罗

mì duō fǒu  
蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí dì jiè nǎi zhì shí jiè néng xíng shēn bō rě bō  
“世尊！为即地界乃至识界，能行深般若波

luó mì duō fǒu  
罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí dì jiè nǎi zhì shí jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng  
“世尊！为离地界乃至识界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán néng xíng shēn  
“世尊！为即因缘乃至增上缘，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu  
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离因缘乃至增上缘有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ néng xíng shēn bō rě  
“世尊！为即无明乃至老死，能行深般若

bō luó mì duō fǒu  
波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yǒu fǎ kě dé néng xíng  
“世尊！为离无明乃至老死有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì  
“世尊！为即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜  
duō néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
多，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì  
“世尊！为离布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜  
duō yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
多有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng néng xíng  
“世尊！为即内空乃至无性自性空，能行  
shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yǒu fǎ kě  
“世尊！为离内空乃至无性自性空有法可  
dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè néng xíng shēn  
“世尊！为即真如乃至不思議界，能行深  
bō rě bō luó mì duō fǒu  
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离真如乃至不思議界有法可得，  
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”



fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kǔ jí miè dào shèng dì néng xíng  
“世尊！为即苦、集、灭、道圣谛，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kǔ jí miè dào shèng dì yǒu fǎ kě  
“世尊！为离苦、集、灭、道圣谛有法可

dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng  
“世尊！为即四静虑、四无量、四无色定，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yǒu  
“世尊！为离四静虑、四无量、四无色定有

fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù néng xíng shēn  
“世尊！为即八解脱乃至十遍处，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu  
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离八解脱乃至十遍处有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī néngxíng  
“世尊！为即四念住乃至八圣道支，能行

shēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yǒu fǎ kě  
“世尊！为离四念住乃至八圣道支有法可

dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén néng  
“世尊！为即空、无相、无愿解脱门，能

xíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén yǒu fǎ  
“世尊！为离空、无相、无愿解脱门有法

kě dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì néngxíngshēn  
“世尊！为即净观地乃至如来地，能行深

bō rě bō luó mì duōfǒu  
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离净观地乃至如来地有法可得，

néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì néngxíngshēn bō  
“世尊！为即极喜地乃至法云地，能行深般

rě bō luó mì duō fǒu  
若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离极喜地乃至法云地有法可得，  
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén néng  
“世尊！为即一切陀罗尼门、三摩地门，能  
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yǒu fǎ  
“世尊！为离一切陀罗尼门、三摩地门有法  
kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wǔ yǎn liù shéntōng néng xíng shēn bō rě  
“世尊！为即五眼、六神通，能行深般若  
bō luó mì duō fǒu  
波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wǔ yǎn liù shéntōng yǒu fǎ kě dé néng  
“世尊！为离五眼、六神通有法可得，能  
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ  
“世尊！为即如来十力乃至十八佛不共法，  
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ  
“世尊！为离如来十力乃至十八佛不共法

yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo néng xíng  
“世尊！为即三十二相、八十随好，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离三十二相、八十随好有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng néng xíng  
“世尊！为即无忘失法、恒住舍性，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yǒu fǎ kě  
“世尊！为离无忘失法、恒住舍性有法可

de néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí néng xíng shēn  
“世尊！为即预流果乃至独觉菩提，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu  
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yǒu fǎ kě dé  
“世尊！为离预流果乃至独觉菩提有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng  
“世尊！为即一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上

zhèng děng pú tí néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
正等菩提，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng  
“世尊！为离一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上

zhèng děng pú tí yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō  
正等菩提有法可得，能行深般若波罗蜜多  
fǒu  
不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
“世尊！为即一切智、道相智、一切相智，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智

yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè shòu xiǎng xíng shí kōng xū  
“世尊！为即色、受、想、行、识空虚、

fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng néng xíng shēn bō rě bō luó mì  
非有、不自在性、不坚实性，能行深般若波罗蜜  
duō fǒu  
多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè shòu xiǎng xíng shí kōng xū  
“世尊！为离色、受、想、行、识空虚、  
fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō  
非有、不自在性、不坚实性有法可得，能行深般  
rě bō luó mì duō fǒu  
若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn rú shì nǎi zhì wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī  
“世尊！如是乃至为即一切智、道相智、一  
qiè xiàng zhì kōng xū fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng néng  
切相智空虚、非有、不自在性、不坚实性，能  
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智  
kōng xū fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng  
空虚、非有、不自在性、不坚实性有法可得，能  
xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè shòu xiǎng xíng shí zhēn rú  
“世尊！为即色、受、想、行、识真如、  
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bù biàn yì xìng píng děng xìng  
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、  
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì  
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議  
jiè néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
界，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè shòu xiǎng xíng shí zhēn rú  
“世尊！为离色、受、想、行、识真如、

fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng  
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、  
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì  
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思议  
jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
界有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn rú shì nǎi zhì wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī  
“世尊！如是乃至为即一切智、道相智、一  
qiè xiàng zhì zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì  
切相智真如、法界、法性、不虚妄性、不变异  
xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū  
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚  
kōng jiè bù sī yì jiè néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
空界、不思议界，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智  
zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng  
真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、平  
děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè  
等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、  
bù sī yì jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu  
不思议界有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn ruò rú shì zhū fǎ jiē bù néng xíng shēn bō rě bō luó  
“世尊！若如是诸法皆不能行深般若波罗  
mì duō zhū pú sà mó hē sà yún hé néng xíng shēn bō rě bō luó mì  
蜜多，诸菩萨摩诃萨云何能行深般若波罗蜜  
duō  
多？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn yǒu fǎ néng xíng shēn  
佛告善现：“于意云何？汝见有法能行深  
bō rě bō luó mì duō fǒu  
般若波罗蜜多不？”

shànxiàn duì yuē      fú yě      shì zūn  
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn      yú yì yún hé      rǔ jiànshēn bō rě bō luó mì  
佛告善现：“于意云何？汝见深般若波罗蜜

duō shì pú sà mó hē sà suǒ xíng chù fǒu  
多是菩萨摩诃萨所行处不？”

shànxiàn duì yuē      fú yě      shì zūn  
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn      yú yì yún hé      rǔ suǒ bú jiàn fǎ      shì fǎ  
佛告善现：“于意云何？汝所不见法，是法

kě dé fǒu  
可得不？”

shànxiàn duì yuē      fú yě      shì zūn  
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn      yú yì yún hé      bù kě dé fǎ yǒu shēng miè  
佛告善现：“于意云何？不可得法有生灭

fǒu  
不？”

shànxiàn duì yuē      fú yě      shì zūn  
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn      rú rǔ suǒ jiàn zhū fǎ fǎ xìng      jí shì pú sà  
佛告善现：“如汝所见诸法法性，即是菩萨

mó hē sà zhòng wú shēng fǎ rěn      ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì  
摩诃萨众无生法忍。若菩萨摩诃萨成就如是

wú shēng fǎ rěn      biàn wéi zhū fó shòu yǔ wú shàng zhèng děng pú tí bú  
无生法忍，便为诸佛授与无上正等菩提不

tuì zhuǎn jì      shì pú sà mó hē sà yú fó shí lì      sì wú suǒ wèi      sì  
退转记。是菩萨摩诃萨于佛十力、四无所畏、四

wú ài jiě      dà cí      dà bēi      dà xǐ      dà shě jí shí bā fó bú gòng  
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍及十八佛不共

fǎ děng      wú liàng wú biān shū shèng gōng dé      hào néng jīng jìn rú shí xíng  
法等，无量无边殊胜功德，号能精进如实行

zhě      ruò néng rú shì jīng jìn xiū xíng      bù dé wú shàng zhèng děng pú tí  
者。若能如是精进修行，不得无上正等菩提、

yī qiè xiàng zhì      dà zhì      miào zhì      wú yǒu shì chù      suǒ yǐ zhě hé  
一切相智、大智、妙智，无有是处。所以者何？

shì pú sà mó hē sà jì yǐ zhèng dé wú shēng fǎ rěn      nǎi zhì wú shàng  
是菩萨摩诃萨既已证得无生法忍，乃至无上



zhèngděng pú tí yú suǒ dé fǎ cháng wú tuì jiǎn  
正等菩提，于所得法常无退减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà  
具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

wéi yī yī qiè fǎ wú shēng xìng dé fó wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì  
为以一切法无生性，得佛无上正等菩提不退

zhuǎn jì fǒu  
转记不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ shēng xìng dé  
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法生性，得

fó wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì fǒu  
佛无上正等菩提不退转记不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ shēng wú shēng  
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法生无生

xìng dé fó wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì fǒu  
性，得佛无上正等菩提不退转记不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yī yī qiè fǎ fēi shēng fēi  
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法，非生非

wú shēng xìng dé fó wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì fǒu  
无生性，得佛无上正等菩提不退转记不？”

fú ěr shànxiàn  
“不尔！善现。”

shì zūn ruò ěr yún hé zhū pú sà mó hē sà dé fó wú shàng  
“世尊！若尔云何诸菩萨摩诃萨，得佛无上

zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì  
正等菩提不退转记？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ jiànyǒu fǎ néng dé fó  
佛告善现：“于意云何？汝见有法能得佛

wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì fǒu  
无上正等菩提不退转记不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiànyǒu fǎ néng dé  
善现对曰：“不也！世尊！我不见有法能得

fó wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì yì bú jiàn fǎ yú fó wú  
佛无上正等菩提不退转记，亦不见法于佛无  
shàngzhèngděng pú tí yǒunéngzhèngzhě zhèngchù zhèng shí jí yóu cǐ  
上正等菩提有能证者，证处、证时及由此  
zhèng jiē bù kě dé  
证皆不可得。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shànxiàn  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现，  
ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ dé shí bú zuò shì niàn  
若菩萨摩诃萨于一切法无所得时，不作是念：  
wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí dāngnéngzhèng dé wǒ yòng shì fǎ  
‘我于无上正等菩提当能证得，我用是法  
yú rú shì shí yú rú shì chù zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí  
于如是时，于如是处，证得无上正等菩提。’  
suǒ yǐ zhě hé shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shènsēn  
所以者何？善现，诸菩萨摩诃萨修行如是甚深  
bō rě bō luó mì duō wú rú shì děng yī qiè fēn bié hé yǐ gù  
般若波罗蜜多，无如是等一切分别。何以故？  
shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō yī qiè fēn bié jiē yuǎn lí gù  
善现，甚深般若波罗蜜多一切分别皆远离故。  
ruò qǐ rú shì zhǒngzhǒng fēn bié fēi xíng bō rě bō luó mì duō  
若起如是种种分别，非行般若波罗蜜多。”

## dì èr fēntóngxuépǐn dì liù shí yī zhī yī 第二分同学品第六十一之一

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó mì  
尔时天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗蜜  
duō jí wéishènsēnnánjiànnánjué bù kě xún sī guòxún sī jìng wēi  
多，极为甚深难见难觉，不可寻思过寻思境，微  
mì cōngmǐn zhì zhěsuǒzhèng zhūxiàng fēn bié bì jìng lí gù shì zūn  
密聪敏智者所证，诸相分别毕竟离故。世尊！  
ruò shànán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn  
若善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深  
jīng diǎn chángyào tīngwén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì  
经典，常乐听闻、受持、读诵、究竟通利、  
rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō nǎi zhì wú shàngzhèng  
如理思惟、依教修行、为他正说，乃至无上正

děng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ fǎ shì shànnán zǐ shàn  
等菩提，不杂诸余心、心所法，是善男子、善  
nǚ rén dēng fēi wéi chéng jiù shǎo fēn shàn gēn kě yú shì zhōng néng bàn  
女人等非为成就少分善根，可于是中能办  
sī shì  
斯事。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ  
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所  
shuō jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yú cǐ bō rě  
说。憍尸迦，若善男子、善女人等，于此般若  
bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng  
波罗蜜多甚深经典，常乐听闻、受持、读诵、  
jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèng shuō  
究竟通利、如理思惟、依教修行、为他正说，  
nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ fǎ shì  
乃至无上正等菩提，不杂诸余心、心所法，是  
shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng bì dìng chéng jiù guǎng dà shàn gēn dāng  
善男子、善女人等必定成就广大善根，当  
yú shì zhōng néng bàn sī shì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén  
于是中能办斯事。憍尸迦，若善男子、善女人  
děng jiǎ shǐ néng quàn cǐ shàn bù zhōu nǎi zhì sān qiān dà qiān shì jiè zhū  
等，假使能劝此赡部洲乃至三千大千世界诸  
yǒu qíng lèi jiē lìng shòu xíng shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì  
有情类，皆令受行十善业道、若四静虑、若四  
wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shén tōng děng wú liàng gōng dé yǒu  
无量、若四无色定、若五神通等无量功德。有  
shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng  
善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深经  
diǎn cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú  
典，常乐听闻、受持、读诵、究竟通利、如  
lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèng shuō shì shànnán zǐ shàn  
理思惟、依教修行、为他正说，是善男子、善  
nǚ rén dēng suǒ huò gōng dé shèng qián fú jù bǎi bèi qiān bèi nǎi zhì wū  
女人等所获功德，胜前福聚百倍、千倍乃至邬  
bō ní shā tán bèi  
波尼杀昙倍。”

ěr shí zhòng zhōng yǒu yī bì chū yǔ tiān dì shì yán jiāo shī  
尔时，众中有一苾刍语天帝释言：“憍尸

jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ bō rě bō luó mì duō  
迦，若善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多  
shènsēn jīng diǎnshè xīn bú luàn chángyào tīngwén shòu chí dú sòng  
甚深经典摄心不乱，常乐听闻、受持、读诵、  
jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō  
究竟通利、如理思惟、依教修行、为他正说，  
nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ fǎ shì  
乃至无上正等菩提，不杂诸余心、心所法。是  
shànnán zǐ shàn nǚ rénděngsuǒ huògōng dé shèngshàn bù zhōu nǎi zhì  
善男子、善女人等所获功德，胜赡部洲乃至  
sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng lèi jīe gòngshòuxíng shí shàn yè dào  
三千大千世界诸有情类，皆共受行十善业道、  
ruò sì jìng lǜ ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōng  
若四静虑、若四无量、若四无色定、若五神通  
děng wú liànggōng dé  
等无量功德。”

tiān dì shì yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng chū fā yī  
天帝释言：“是善男子、善女人等，初发一  
niàn yī qièxiàng zhì xiāngyìng xīn shí suǒ huògōng dé yǐ shèng yī qiè mǎn  
念一切相智相应心时所获功德，已胜一切满  
shàn bù zhōu nǎi zhì sānqiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng lèi jīe gòngshòu  
赡部洲乃至三千大千世界诸有情类，皆共受  
xíng shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng  
行十善业道、若四静虑、若四无量、若四无色定、  
ruò wǔ shéntōngděng wú liànggōng dé duō bǎi qiān bèi hé kuàng fù néng  
若五神通等无量功德多百千倍。何况复能  
yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn jīng diǎn shè xīn bú luàn chángyào  
于此般若波罗蜜多甚深经典，摄心不乱，常乐  
tīngwén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi yī  
听闻、受持、读诵、究竟通利、如理思惟、依  
jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí bù  
教修行、为他正说，乃至无上正等菩提，不  
zá zhū yú xīn xīn suǒ fǎ suǒ huògōng dé bù kě jiàoliàng  
杂诸余心、心所法，所获功德不可较量。

bì chū dāng zhī shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděnggōng dé zhì  
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智  
huì fēi dàn shèng bǐ mǎnshàn bù zhōu nǎi zhì sānqiān dà qiān shì jiè zhū  
慧，非但胜彼满赡部洲乃至三千大千世界诸

yǒuqíng lèi      jiē gòngshòuxíng shí shàn yè dào      sì jìng lǜ děng wú liàng  
有情类，皆共受行十善业道、四静虑等无量  
gōng dé      yì shèng yī qiē shì jiāntiān rén      ā sù luò děngsuǒ yǒugōng  
功德，亦胜一切世间天、人、阿素洛等所有功  
dé      suǒ yǐ zhě hé      shì shànnán zǐ      shàn nǚ rén děng sù zhèng wú  
德。所以者何？是善男子、善女人等速证无  
shàngzhèngděng pú tí      ráo yì yǒuqíng wú biān jì gù  
上正等菩提，饶益有情无边际故。

bì chúdāng zhī      shì shànnán zǐ      shàn nǚ rén děnggōng dé zhì  
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智

huì      fēi dànshèng yú shì jiāntiān rén      ā sù luò děngsuǒ yǒugōng dé  
慧，非但胜于世间天、人、阿素洛等所有功德，  
yì shèng yī qiē yù liú      yī lái      bù huán      ā luó hàn      dú jué suǒ  
亦胜一切预流、一来、不还、阿罗汉、独觉所  
yǒugōng dé      suǒ yǐ zhě hé      shì shànnán zǐ      shàn nǚ rén děng sù  
有功德。所以者何？是善男子、善女人等速  
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí      ráo yì yǒuqíng wú biān jì gù  
证无上正等菩提，饶益有情无边际故。

bì chúdāng zhī      shì shànnán zǐ      shàn nǚ rén děnggōng dé zhì  
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智

huì      fēi dànshèng bǐ yī qiē yù liú      yī lái      bù huán      ā luó hàn  
慧，非但胜彼一切预流、一来、不还、阿罗汉、  
dú jué suǒ yǒugōng dé      yì shèng yī qiē pú sà mó hē sà yuǎn lí bō  
独觉所有功德，亦胜一切菩萨摩訶萨远离般  
rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo      xiū xíng bù shī      jìng jiè      ān rěn  
若波罗蜜多方便善巧，修行布施、净戒、安忍、  
jīng jìn      jìng lǜ bō luó mì duō      ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng  
精进、静虑波罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，  
ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè      ān zhù kǔ      jí      miè      dào shèng  
安住真如乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣  
dì      xiū xíng sì jìng lǜ      sì wú liàng      sì wú sè dìng      xiū xíng bā jiě  
谛，修行四静虑、四无量、四无色定，修行八解  
tuō      bā shèng chù      jiǔ cì dì dìng      shí biàn chù      xiū xíng sì niàn zhù  
脱、八胜处、九次第定、十遍处，修行四念住  
nǎi zhì bā shèng dào zhī      xiū xíng kōng      wú xiàng      wú yuàn jiě tuō mén  
乃至八圣道支，修行空、无相、无愿解脱门，  
xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì      xiū xíng yī qiē tuó luó ní mén      sān  
修行极喜地乃至法云地，修行一切陀罗尼门、三

mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì  
摩地门，修行五眼、六神通，修行如来十力乃至  
shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng xiū  
十八佛不共法，修行无忘失法、恒住舍性，修  
xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng shùn nì shí èr  
行一切智、道相智、一切相智，修行顺逆十二  
yuán qǐ guān yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng xiū zhū pú sà mó hē  
缘起观，严净佛土、成熟有情，修诸菩萨摩诃  
sà xíng jí xiū wú shàng zhèng děng jué zhě suǒ yǒu gōng dé hé yǐ gù  
萨行，及修无上正等觉者所有功德。何以故？  
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
是善男子、善女人等速证无上正等菩提，  
ráo yì yǒu qíng wú biān jì gù  
饶益有情无边际故。

bì chúdāng zhī shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gōng dé zhì  
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智  
huì yì shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo xiū  
慧，亦胜一切菩萨摩诃萨远离方便善巧，修  
xíng bō rě bō luó mì duō zhě suǒ yǒu gōng dé hé yǐ gù shì shàn nán  
行般若波罗蜜多者所有功德。何以故？是善男  
zǐ shàn nǚ rén děng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ráo yì yǒu  
子、善女人等速证无上正等菩提，饶益有  
qíng wú biān jì gù  
情无边际故。

bì chúdāng zhī shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jí shì pú  
“苾刍当知！是善男子、善女人等即是菩  
sà mó hē sà shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíng shēn shēn bō rě bō  
萨摩诃萨，是菩萨摩诃萨如说修行甚深般若波  
luó mì duō gù bù wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng jí  
罗蜜多故，不为一切世间天、人、阿素洛等，及  
yú pú sà dú jué shēng wén zhī suǒ shèng fú néng shào yī qiè zhì  
余菩萨、独觉、声闻之所胜伏，能绍一切智  
zhì zhǒng xìng lìng bú duàn jué cháng bù yuǎn lí zhū fó pú sà zhēn shèng  
智种性令不断绝，常不远离诸佛菩萨真胜  
shàn yǒu bù jiǔ dāng zuò miào pú tí zuò xiáng fú yī qiè è mó juàn shǔ  
善友，不久当坐妙菩提座，降伏一切恶魔眷属，  
zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí bá zhū yǒu qíng shēng lǎo bìng sǐ  
证得无上正等菩提，拔诸有情生老病死，

lìng dé jiū jìng jì jìng ān lè  
令得究竟寂静安乐。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíng shēn shēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如说修行甚深

bō rě bō luó mì duō gù cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué  
般若波罗蜜多故，常学菩萨摩诃萨众所应学

fǎ bù xué shēng wén jí dú jué děng suǒ yīng xué fǎ  
法，不学声闻、及独觉等所应学法。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shēn shēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩诃萨众所应学故，

hù shì sì wáng lǐng jǐ tiān zhòng lái dào qí suǒ gòng yǎng gōng jìng zūn  
护世四王领已天众来到其所，供养恭敬、尊

zhòng zàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng jìn  
重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当速精进

xué zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén jí dú  
学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声闻及独

jué děng suǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí zuò  
觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙菩提座，

zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí rú xiān rú lái yīng zhèng děng  
证得无上正等菩提。如先如来、应、正等

jué shòu sì tiān wáng suǒ fèng sì bō rǔ yì dāng shòu rú xī hù shì sì  
觉受四天王所奉四钵，汝亦当受，如昔护世四

dà tiān wáng fèng shàng sì bō wǒ yì dāng fèng  
大天王奉上四钵，我亦当奉。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shēn shēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩诃萨众所应学故，

wǒ děng tiān dì lǐng jǐ tiān zhòng lái dào qí suǒ gòng yǎng gōng jìng zūn  
我等天帝领已天众来到其所，供养恭敬、尊

zhòng zàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng jìn  
重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当速精进

xiū zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén jí dú  
修诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声闻及独

jué děng suǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí zuò  
觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙菩提座，

zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng  
证得无上正等菩提，转妙法轮度有情  
zhòng  
众。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shènshēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué gù  
般若波罗蜜多，常<sup>26</sup>学菩萨摩诃萨众所应学故，

miào shí fēn tiān zǐ líng shí fēn tiān zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng  
妙时分天子领时分天众来到其所，供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng  
尊重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当速精

jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué fǎ wù xué shēng wén jí  
进学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声闻及

dú jué děngsuǒyīngxué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí  
独觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙菩提

zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng  
座，证得无上正等菩提，转妙法轮度有情

zhòng  
众。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shènshēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩诃萨众所应学故，

miào xǐ zú tiān zǐ líng xǐ zú tiān zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng  
妙喜足天子领喜足天众来到其所，供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng  
尊重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当速精

jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué fǎ wù xué shēng wén jí  
进学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声闻及

dú jué děngsuǒyīngxué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí  
独觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙菩提

zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng  
座，证得无上正等菩提，转妙法轮度有情

zhòng  
众。

<sup>26</sup> 大正藏：当；永乐北藏及龙藏：常



bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shèns hēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩訶萨众所应学故，

lè biàn huà tiān zǐ lǐng lè biàn huà tiān zhòng lái dào qí suǒ gòng yǎng gōng  
乐变化天子领乐变化天众来到其所，供养恭

jìng zūn zhòng zàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng  
敬、尊重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当

sù jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng  
速精进学诸菩萨摩訶萨众所应学法，勿学声

wén jí dú jué děng suǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào  
闻及独觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙

pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù  
菩提座，证得无上正等菩提，转妙法轮度

yǒu qíng zhòng  
有情众。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shèns hēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩訶萨众所应学故，

miào zì zài tiān zǐ lǐng tā huà zì zài tiān zhòng lái dào qí suǒ gòng yǎng  
妙自在天子领他化自在天众来到其所，供养

gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì dāng  
恭敬、尊重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！当

sù jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng  
速精进学诸菩萨摩訶萨众所应学法，勿学声

wén jí dú jué děng suǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào  
闻及独觉等所应学法，若如是学疾当安坐妙

pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù  
菩提座，证得无上正等菩提，转妙法轮度

yǒu qíng zhòng  
有情众。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shèns hēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩訶萨众所应学故，

suǒ hē jiè zhǔ dà fàn tiān wáng lǐng fàn zhòng tiān fàn fǔ tiān fàn huì tiān  
索诃界主大梵天王领梵众天、梵辅天、梵会天

zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zuò rú shì  
众来到其所，供养恭敬、尊重赞叹，作如是  
yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòng  
言：‘善哉！大士！当速精进学诸菩萨摩诃萨众  
suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén jí dú jué děng suǒ yīng xué fǎ ruò rú  
所应学法，勿学声闻及独觉等所应学法，若如  
shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú  
是学疾当安坐妙菩提座，证得无上正等菩  
tí wǒ dāng wǎng yì pú tí shù xià yīn qín qǐng zhuǎn wú shàng fǎ lún  
提，我当往诣菩提树下，殷勤请转无上法轮，  
lì lè wú biān zhū yǒu qíng zhòng  
利乐无边诸有情众。’

bì chū dāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shēn shēn  
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨修行如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng xué pú sà mó hē sà zhòng suǒ yīng xué gù  
般若波罗蜜多，常学菩萨摩诃萨众所应学故，  
jí guāng jìng tiān yǔ guāng tiān shǎo guāng tiān wú liàng guāng tiān zhòng lái  
极光净天与光天、少光天、无量光天众来  
dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn biàn jìng tiān yǔ jìng  
到其所，供养恭敬、尊重赞叹；遍净天与净  
tiān shǎo jìng tiān wú liàng jìng tiān zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōng  
天、少净天、无量净天众来到其所，供养恭  
jìng zūnzhòngzàn tàn guǎngguǒ tiān yǔ guǎng tiān shǎo guǎng tiān  
敬、尊重赞叹；广果天与广天、少广天、  
wú liàng guǎng tiān zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn  
无量广天众来到其所，供养恭敬、尊重赞  
tàn sè jiū jìng tiān yǔ wú fán tiān wú rè tiān shàn xiàn tiān shàn jiàn  
叹；色究竟天与无烦天、无热天、善现天、善见  
tiān zhòng lái dào qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn gè zuò  
天众来到其所，供养恭敬、尊重赞叹，各作  
shì yán shàn zāi dà shì dāng sù jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà  
是言：‘善哉！大士！当速精进学诸菩萨摩诃萨  
zhòng suǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén jí dú jué děng suǒ yīng xué fǎ  
众所应学法，勿学声闻及独觉等所应学法，  
ruò rú shì xué jí dāng ān zuò miào pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng  
若如是学疾当安坐妙菩提座，证得无上正  
děng pú tí zhuǎn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng  
等菩提，转妙法轮度有情众。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshènshēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨如说修行甚深

bō rě bō luó mì duō gù yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū  
般若波罗蜜多故，一切如来、应、正等觉及诸

pú sà mó hē sà zhòngbìngzhūtiān lóng ā sù luò děng cháng suí  
菩萨摩訶萨众并诸天、龙、阿素洛等，常随

hù niàn yóu cǐ yīn yuán shì pú sà mó hē sà shì jiān yī qiè xiǎnnànwēi  
护念。由此因缘是菩萨摩訶萨，世间一切险难危

è shēn xīn yōu kǔ jiē bù néng hài  
厄、身心忧苦皆不能害。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshènshēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨如说修行甚深

bō rě bō luó mì duō gù shì jiān suǒ yǒu sì dà xiāng wéi suǒ qǐ zhū bìng  
般若波罗蜜多故，世间所有四大相违所起诸病，

jiē bù qīn nǎo suǒ wèi yǎn bìng ěr bìng bí bìng shé bìng shēn  
皆不侵恼。所谓眼病、耳病、鼻病、舌病、身

bìng zhū zhī<sup>27</sup> jié bìng rú shì yī qiè sì bǎi sì bìng jiē yú shēnzhōng  
病、诸支<sup>27</sup>节病，如是一切四百四病，皆于身中

yǒng wú suǒ yǒu wéi chú zhòng yè zhuǎn xiàn qīng shòu  
永无所有，唯除重业转现轻受。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshènshēn  
“苾刍当知！是菩萨摩訶萨如说修行甚深

bō rě bō luó mì duō gù huò rú shì děng xiàn shì gōng dé hòu shì gōng  
般若波罗蜜多故，获如是等现世功德、后世功

dé wú liàng wú biān zhū fó shì zūn néng zhī jiàn jué  
德无量无边，诸佛世尊能知见觉。”

大般若波罗蜜多经卷第四百五十四

<sup>27</sup> 大正藏：肢；永乐北藏及龙藏：支

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí wǔ  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn tóng xué pǐn dì liù shí yī zhī èr  
第二分同学品第六十一之二

ěr shí jù shòu qìng xǐ qiè zuò shì niàn jīn tiān dì shì wéi zì  
尔时，具寿庆喜窃作是念：“今天帝释为自  
biàn cái xuān shuō rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō zàn tàn rú shì  
辩才宣说如是甚深般若波罗蜜多，赞叹如是  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì wéi shì rú lái wēi shén  
甚深般若波罗蜜多功德胜利，为是如来威神  
zhī lì  
之力？”

shí tiān dì shì jí zhī qìng xǐ xīn zhī suǒ niàn bó yán dà  
时，天帝释即知庆喜心之所念，白言：“大  
dé wǒ suǒ xuān shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō wǒ suǒ zàn tàn shèn  
德！我所宣说甚深般若波罗蜜多，我所赞叹甚  
shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì jiē shì rú lái wēi shén zhī  
深般若波罗蜜多功德胜利，皆是如来威神之  
lì  
力。”

ěr shí shì zūn gào qìng xǐ yuē rú shì rú shì jīn tiān  
尔时，世尊告庆喜曰：“如是！如是！今天  
dì shì xuān shuō zàn tàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì  
帝释宣说赞叹甚深般若波罗蜜多功德胜利，  
dāng zhī jiē shì rú lái shén lì fēi zì biàn cái suǒ yǐ zhě hé shèn  
当知皆是如来神力，非自辩才。所以者何？甚  
shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì dìng fēi yī qiè shì jiān tiān  
深般若波罗蜜多功德胜利，定非一切世间天、  
rén ā sù luò děng néng zhī néng shuō qìng xǐ dāng zhī ruò pú  
人、阿素洛等能知、能说。庆喜当知！若菩  
sà mó hē sà xí xué sī wéi xiū xíng rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì  
萨摩诃萨习学、思惟、修行如是甚深般若波罗蜜

duō shí cǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jiē shēng yí huò xián  
多时，此三千大千世界一切恶魔皆生疑惑，咸  
zuò shì niàn cǐ pú sà mó hē sà wéizhèng shí jì tuì qǔ yù liú  
作是念：‘此菩萨摩诃萨为证实，退取预流、  
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí wéi qù wú shàng  
一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提，为趣无上  
zhèngděng pú tí  
正等菩提？’

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà bù lí rú shì shēnshēn  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨不离如是甚深  
bō rě bō luó mì duō shí zhū è mó shēng dà chóu nǎo shēn xīn tòng qiè  
般若波罗蜜多时，诸恶魔生大愁恼，身心痛切  
rú zhòng dú jiàn fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng rú  
如中毒箭。复次，庆喜，若菩萨摩诃萨修行如  
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shí zhū è mó lái zhì qí suǒ huà zuò  
是甚深般若波罗蜜多时，诸恶魔来至其所，化作  
zhǒng zhǒng kě bù wèi shì yù lìng pú sà shēn xīn jīng kǒng mí shī wú  
种种可怖畏事，欲令菩萨身心惊恐，迷失无  
shàng zhèngděng jué xīn yú suǒ xiū xíng qíng huái tuì qū nǎi zhì fā qǐ  
上正等觉心，于所修行情怀退屈，乃至发起  
yī niàn luàn yì zhàng dé wú shàng zhèngděng pú tí shì bǐ è mó shēn  
一念乱意，障得无上正等菩提，是彼恶魔深  
xīn suǒ yuàn  
心所愿。”

ěr shí qìng xǐ jí bó fó yán wéizhū pú sà mó hē sà xíng  
尔时，庆喜即白佛言：“为诸菩萨摩诃萨行  
shēn bō rě bō luó mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ nǎo luàn wéi yǒu  
深般若波罗蜜多时，皆为恶魔之所恼乱？为有  
nǎo luàn bù nǎo luàn zhě  
恼乱、不恼乱者？”

fó gào qìng xǐ fēi zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó  
佛告庆喜：“非诸菩萨摩诃萨行深般若波罗  
mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ nǎo luàn rán yǒu nǎo luàn bù nǎo luàn  
蜜多时，皆为恶魔之所恼乱，然有恼乱、不恼乱  
zhě  
者。”

jù shòu qìng xǐ fù bó fó yán hé děng pú sà mó hē sà xíng  
具寿庆喜复白佛言：“何等菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí wéizhū è mó zhī suǒnǎoluàn hé děng  
深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所恼乱？何等  
pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú wéi è mó zhī  
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之  
suǒnǎoluàn  
所恼乱？”

fó gàoqìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shēnshēn  
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨先世闻此甚深  
bō rě bō luó mì duō xīn bú xìn jiě huǐ zǐ fěi bàng shì pú sà mó  
般若波罗蜜多，心不信解，毁些诽谤，是菩萨摩  
hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wéizhū è mó zhī suǒnǎoluàn  
诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所恼乱。  
ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō xìn  
若菩萨摩诃萨先世闻此甚深般若波罗蜜多，信  
jiě zàn měi bù shēng fěi bàng shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō  
解赞美，不生诽谤，是菩萨摩诃萨行深般若波  
luó mì duō shí bú wéi è mó zhī suǒnǎoluàn  
罗蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shēn  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨先世闻此甚  
shēn bō rě bō luó mì duō yí huòyóu yù wéiyǒuwéi wú wéi shí  
深般若波罗蜜多，疑惑犹豫：‘为有为无？为实、  
bù shí shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wéi  
不实？’是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为  
zhū è mó zhī suǒnǎoluàn ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shēnshēn  
诸恶魔之所恼乱。若菩萨摩诃萨先世闻此甚深  
bō rě bō luó mì duō qí xīn bù shēng yí huòyóu yù xìn dìng shí yǒu  
般若波罗蜜多，其心不生疑惑犹豫，信定实有，  
shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú wéi è mó  
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔  
zhī suǒnǎoluàn  
之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà lí shàn zhī shí wéi  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨离善知识，为  
è zhī shí zhī suǒshèshòu bù wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
恶知识之所摄受，不闻如是甚深般若波罗蜜多，  
yóu bù wén gù bù néng jiě liǎoshēnshēn bō rě bō luó mì duō bù jiě liǎo  
由不闻故不能解了甚深般若波罗蜜多，不解了

gù bù néng xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duō bù xiū xí gù bù  
故不能修习甚深般若波罗蜜多，不修习故不  
néngqǐngwènshēnshēn bō rě bō luó mì duō bù qǐngwèn gù bù rú shuō  
能请问甚深般若波罗蜜多，不请问故不如说  
xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō bù rú shuōxíng gù bù néngzhèng dé  
行甚深般若波罗蜜多，不如说行故不能证得  
shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō  
甚深般若波罗蜜多，是菩萨摩诃萨行深般若波  
luó mì duō shí wéizhū è mó zhī suǒnǎoluàn ruò pú sà mó hē sà jìn  
罗蜜多时，为诸恶魔之所恼乱。若菩萨摩诃萨近  
shàn zhī shí fēi è zhī shí zhī suǒshèshòu dé wén rú shì shēnshēn bō  
善知识，非恶知识之所摄受，得闻如是甚深般  
rě bō luó mì duō yóu dé wén gù biànnéng jiě liǎoshēnshēn bō rě bō  
若波罗蜜多，由得闻故便能解了甚深般若波  
luó mì duō yóu jiě liǎo gù zé néng xiū xí shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
罗蜜多，由解了故则能修习甚深般若波罗蜜多，  
yóu xiū xí gù biànnéngqǐngwènshēnshēn bō rě bō luó mì duō yóuqǐng  
由修习故便能请问甚深般若波罗蜜多，由请  
wèn gù néng rú shuōxíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō rú shuōxíng gù  
问故能如说行甚深般若波罗蜜多，如说行故  
biànnéngzhèng dé shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà  
便能证得甚深般若波罗蜜多，是菩萨摩诃萨  
xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒnǎoluàn  
行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗  
mì duō shèshòuzàn tàn fēi zhēnmiào fǎ shì pú sà mó hē sà xíngshēn  
蜜多，摄受赞叹非真妙法，是菩萨摩诃萨行深  
bō rě bō luó mì duō shí wéizhū è mó zhī suǒnǎoluàn ruò pú sà mó  
般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所恼乱。若菩萨摩  
hē sà qīn jìn bō rě bō luó mì duō bú shè bú zàn fēi zhēnmiào fǎ  
诃萨亲近般若波罗蜜多，不摄不赞非真妙法，  
shì pú sà mó hē sà xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó  
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔  
zhī suǒnǎoluàn  
之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗

mì duō yú zhēnmiào fǎ huǐ zǐ fěi bàng ěr shí è móbiànzuò shì  
蜜多，于真妙法毁訾诽谤，尔时，恶魔便作是  
niàn jīn cǐ pú sà yǔ wǒ wéi bàn yóu bǐ huǐ bàng zhēnmiào fǎ gù  
念：‘今此菩萨与我为伴，由彼毁谤真妙法故，  
biànyǒu wú liàngzhù pú sà shèng bǔ tè qié luó yú zhēnmiào fǎ yì shēng  
便有无量住菩萨乘补特伽罗，于真妙法亦生  
huǐ bàng yóu cǐ yīn yuán wǒ yuàn yuán mǎn shì pú sà shèng bǔ tè qié  
毁谤，由此因缘我愿圆满。’是菩萨乘补特伽  
luó shè qín jīng jìn xiū zhū shàn fǎ ér duò shēng wén huò dú jué dì yì  
罗，设勤精进修诸善法，而堕声闻或独觉地亦  
lìng tā duò shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wéi  
令他堕，是菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜多时，为  
zhū è mó zhī suǒ nǎo luàn ruò pú sà mó hē sà qīn jìn bō rě bō luó  
诸恶魔之所恼乱。若菩萨摩訶萨亲近般若波罗  
mì duō yú zhēnmiào fǎ zàn tàn xìn shòu yì lìng wú liàngzhù pú sà  
蜜多，于真妙法赞叹信受，亦令无量住菩萨  
shèng bǔ tè qié luó yú zhēnmiào fǎ zàn tàn xìn shòu yóu cǐ è mó chóu  
乘补特伽罗于真妙法赞叹信受，由此恶魔愁  
yōu jīng bù shì pú sà shèng bǔ tè qié luó shè bù jīng jìn xiū zhū shàn  
忧惊怖，是菩萨乘补特伽罗，设不精进修诸善  
fǎ ér yì jué dìng bú lìng zì tā tuì duò shēng wén huò dú jué dì bì  
法，而亦决定不令自他退堕声闻或独觉地，必  
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě  
证无上正等菩提，是菩萨摩訶萨行深般若  
bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ nǎo luàn  
波罗蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà wén shuō bō rě bō luó  
“复次，庆喜，若菩萨摩訶萨闻说般若波罗

mì duō shēn shēn jīng shí zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō  
蜜多甚深经时，作如是语：‘如是般若波罗蜜多  
lǐ qù shèn shēn nán jiàn nán jué hé yòng xuān shuō tīng wén shòu  
理趣甚深，难见难觉，何用宣说、听闻、受  
chí dú sòng sī wéi jīng qín xiū xí shū xiě liú bù cǐ jīng diǎn wéi  
持、读诵、思惟、精勤修习、书写流布此经典为？

wǒ shàng bù néng dé qí yuán dǐ kuàng yú bó fú qiǎn zhì zhě zāi shí  
我尚不能得其源底，况余薄福浅智者哉！’时，  
yǒu wú liàngzhù pú sà shèng bǔ tè qié luó wén qí suǒ shuō xīn jiē jīng  
有无量住菩萨乘补特伽罗闻其所说，心皆惊



bù biàn tuì wú shàngzhèngděngjué xīn duò èr shèng dì shì pú sà  
怖，便退无上正等觉心，堕二乘地，是菩萨  
mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wéizhū è mó zhī suǒnǎo  
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所恼  
luàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng shí  
乱。若菩萨摩诃萨闻说般若波罗蜜多甚深经时，  
zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō lǐ qù shèngshēn nánjiàn  
作如是语：‘如是般若波罗蜜多理趣甚深，难见  
nánjué ruò bù xuānshuō tīngwén shòu chí dú sòng sī wéi  
难觉，若不宣说、听闻、受持、读诵、思惟、  
jīng qín xiū xí shū xiě liú bù néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí bì  
精勤修习、书写流布，能证无上正等菩提必  
wú shì chù shí yǒu wú liàngzhù pú sà shèng bǔ tè qié luó wén qí suǒ  
无是处。’时，有无量住菩萨乘补特伽罗闻其所  
shuō huān xǐ yǒngyuè jiē yú rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
说，欢喜踊跃，皆于如是甚深般若波罗蜜多  
cháng lè tīngwén shòu chí dú sòng jiū jìngtōng lì rú lǐ sī wéi  
常乐听闻、受持、读诵、究竟通利、如理思惟、  
jīng jìn xiū xíng wèi tā yǎnshuō shū xiě liú bù fā qù wú shàngzhèng  
精进修行、为他演说、书写流布，发趣无上正  
děng pú tí shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí  
等菩提，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，  
bù wéi è mó zhī suǒnǎoluàn  
不为恶魔之所恼乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà shì jǐ suǒyǒugōng dé  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨恃己所有功德

shàngēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng wèizuò shì yán wǒ néng  
善根，轻余菩萨摩诃萨众，谓作是言：‘我能

xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rǔ děng bù  
修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，汝等不

néng wǒ néng ān zhù nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng rǔ děng bù  
能。我能安住内空乃至无性自性空，汝等不

néng wǒ néng ān zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè rǔ děng bù néng  
能。我能安住真如乃至不思議界，汝等不能。

wǒ néng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì rǔ děng bù néng  
我能安住苦、集、灭、道圣谛，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī rǔ děng bù néng  
我能修行四念住乃至八圣道支，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng rǔ děng bù  
我能修行四静虑、四无量、四无色定，汝等不

néng wǒ néng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù rǔ děng bù néng  
能。我能修行八解脱乃至十遍处，汝等不能。

wǒ néng xiū xíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rǔ děng bù néng  
我能修行空、无相、无愿解脱门，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì rǔ děng bù néng wǒ néng  
我能修行极喜地乃至法云地，汝等不能。我能

xiū xíng jìng guān dì zhì nǎi zhì rú lái dì zhì rǔ děng bù néng wǒ néng  
修行净观地智乃至如来地智，汝等不能。我能

xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng rú lái  
修行五眼、六神通，汝等不能。我能修行如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng  
十力乃至十八佛不共法，汝等不能。我能修行

wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng  
无忘失法、恒住舍性，汝等不能。我能修行

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rǔ děng bù néng wǒ néng  
一切智、道相智、一切相智，汝等不能。我能

yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng rǔ děng bù néng wǒ néng shùn nì  
严净佛土、成熟有情，汝等不能。我能顺逆

guānyuán qǐ zhī rǔ děng bù néng wǒ néng guānchá zì xiàng gòng xiàng  
观缘起支，汝等不能。我能观察自相共相，

rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xí tuó luó ní mén sān mó dì mén rǔ  
汝等不能。我能修习陀罗尼门、三摩地门，汝

děng bù néng wǒ néng xiū xí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú  
等不能。我能修习一切菩萨摩诃萨行、诸佛无

shàng zhèng děng pú tí rǔ děng bù néng ěr shí è mó huān xǐ  
上正等菩提，汝等不能。’尔时，恶魔欢喜

yǒngyuè yán cǐ pú sà shì wǒ bàn dǎng lún huí shēng sǐ wèi yǒu chū  
踊跃言：‘此菩萨是我伴党，轮回生死未有出

qī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wéi zhū  
期。’是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸

è mó zhī suǒ nǎo luàn ruò pú sà mó hē sà bú shì jǐ yǒu gōng dé shàn  
恶魔之所恼乱。若菩萨摩诃萨不恃己有功德善

gēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng suī cháng jīng qín xiū zhū shàn fǎ  
根，轻余菩萨摩诃萨众，虽常精勤修诸善法，

ér bù zhí zhuó zhū shàn fǎ xiàng shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō  
而不执著诸善法相，是菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí      bù wéi è mó zhī suǒ nǎoluàn  
罗蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì      qìng xǐ      ruò pú sà mó hē sà zì shì míng xìng zhòng  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨自恃名姓众

suǒ shí zhī      qīngmiè zhū yú xiū shàn pú sà      cháng zàn jǐ dé huǐ zǐ tā  
所识知，轻蔑诸余修善菩萨，常赞己德毁些他

guò      shí wú bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhū xíng      zhuàng      xiàng ér  
过，实无不退转菩萨摩诃萨诸行、状、相而

wèi shí yǒu      qǐ zhū fán nǎo zì zàn huǐ tā      yán      rǔ děng wú pú sà  
谓实有，起诸烦恼自赞毁他，言：‘汝等无菩萨

míng xìng      wéi wǒ dú yǒu pú sà míng xìng      yóu zēng shàng màn qīngmiè huǐ  
名姓，唯我独有菩萨名姓。’由增上慢轻蔑毁

zǐ zhū yú pú sà mó hē sà zhòng      ěr shí      è mó jiàn cǐ shì yǐ biàn  
些诸余菩萨摩诃萨众。尔时，恶魔见此事已，便

zuò shì niàn      jīn cǐ pú sà lìng wǒ guó tǔ gōng diàn bù kōng      zēng yì dì  
作是念：‘今此菩萨令我国土宫殿不空，增益地

yù      pángshēng      guǐ jiè      shì shí      è mó zhù qí shén lì      lìng  
狱、傍生、鬼界。’是时，恶魔助其神力，令

zhuǎnzēngshèngwēi shì biàn cái      yóu cǐ duō rén xìn shòu qí yǔ      yīn sī  
转增盛威势辩才，由此多人信受其语，因斯

quàn fā tóng bǐ è jiàn      tóng è jiàn yǐ suí bǐ xié xué      suí xié xué yǐ  
劝发同彼恶见。同恶见已随彼邪学，随邪学已

fán nǎo chì shèng      xīn diān dǎo gù      zhū suǒ fā qǐ shēn yǔ yì yè  
烦恼炽盛，心颠倒故，诸所发起身、语、意业，

jiē néng gǎn dé bù kě ài lè shuāi sǔn kǔ guǒ      yóu cǐ yīn yuán      zēng  
皆能感得不可爱乐衰损苦果。由此因缘，增

zhǎng dì yù      pángshēng      guǐ jiè      lìng mó gōng diàn guó tǔ chōng mǎn  
长地狱、傍生、鬼界，令魔宫殿国土充满，

yóu cǐ<sup>28</sup> è mó huān xǐ yǒng yuè      zhū yǒu suǒ zuò suí yì zì zài      shì pú  
由此<sup>28</sup> 恶魔欢喜踊跃，诸有所作随意自在，是菩

sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí      wéi zhū è mó zhī suǒ  
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所

nǎoluàn      ruò pú sà mó hē sà bú shì jǐ yǒu xū wàng xìng míng qīngmiè zhū  
恼乱。若菩萨摩诃萨不恃己有虚妄姓名轻蔑诸

yú xiū shàn pú sà      yú zhū gōng dé wú zēng shàng màn      cháng bú zì zàn  
余修善菩萨，于诸功德无增上慢，常不自赞

<sup>28</sup> 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：此

yì bù huǐ tā néngshànjué zhī zhū è mó shì shì pú sà mó hē sà xíng  
亦不毁他，能善觉知诸恶魔事，是菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒnǎoluàn  
深般若波罗蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú shēngwén  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨与求声闻、

dú jué shèngzhě gēngxiāng huǐ miè fěi bàngdòuzhēng ěr shí è mó  
独觉乘者，更相毁蔑诽谤斗争。尔时，恶魔

jiàn cǐ shì yǐ biànzuò shì niàn jīn cǐ pú sà yuǎn lí wú shàngzhèng  
见此事已，便作是念：‘今此菩萨远离无上正

děng pú tí qīn jìn dì yù pángshēng guǐ jiè suǒ yǐ zhě hé  
等菩提，亲近地狱、傍生、鬼界。所以者何？

gēngxiāng huǐ miè fěi bàngdòuzhēng fēi pú tí dào dàn shì dì yù  
更相毁蔑诽谤斗争，非菩提道，但是地狱、

pángshēng guǐ jiè xiǎn è qù dào zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒngyuè  
傍生、鬼界险恶趣道。’作是念已，欢喜踊跃，

lìng cǐ pú sà wēi lì zhuǎnshèng shǐ wú liàng rén zēngzhǎng è yè shì  
令此菩萨威力转盛，使无量人增长恶业，是

pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wéi zhū è mó zhī  
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之

suǒnǎoluàn ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú shēngwén dú jué shèngzhě  
所恼乱。若菩萨摩诃萨与求声闻、独觉乘者，

bù xiāng huǐ miè fěi bàngdòuzhēng fāngbiàn huà dǎo lǐng qù dà shèng huò  
不相毁蔑诽谤斗争，方便化导令趣大乘，或

lìng qín xiū zì shèngshàn fǎ shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó  
令勤修自乘善法，是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒnǎoluàn  
蜜多时，不为恶魔之所恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú wú shàngzhèng  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨与求无上正

děng pú tí rěn rǔ róu hé zhū pú sà zhòng dòuzhēng fěi bàng hù xiāng  
等菩提忍辱柔和诸菩萨众，斗争诽谤互相

huǐ miè ěr shí è mó jiàn cǐ shì yǐ biànzuò shì niàn cǐ èr  
毁蔑。尔时，恶魔见此事已，便作是念：‘此二

pú sà jù yuǎnsuǒ qiú yī qiè zhì zhì jiē jìn dì yù pángshēng è  
菩萨俱远所求一切智智，皆近地狱、傍生、饿

guǐ ā sù luò děngzhūxiǎn è qù suǒ yǐ zhě hé dòuzhēng fěi bàng  
鬼、阿素洛等诸险恶趣。所以者何？斗争诽谤，

hù xiāng huǐ miè fēi pú tí dào dàn shì dì yù pángshēng è guǐ  
互相毀蔑，非菩提道，但是地狱、傍生、饿鬼、  
ā sù luò děng xiǎn è qù lù shì shí è mó zuò cǐ niàn yǐ huān  
阿素洛等险恶趣路。’是时，恶魔作此念已，欢  
xǐ yǒngyuè zēng qí wēi shì lìng èr péng dǎng dòu zhēng bù xī shì pú  
喜踊跃增其威势，令二朋党斗争不息，是菩  
sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wéi zhū è mó zhī suǒ  
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所  
nǎo luàn ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú wú shàng zhèng děng pú tí rěn rǔ  
恼乱。若菩萨摩诃萨与求无上正等菩提忍辱  
róu hé zhū pú sà zhòng bù xiāng dòu zhēng fěi bàng huǐ miè dàn xiāng  
柔和诸菩萨众，不相斗争诽谤毁蔑，但相  
quàn shuài xiū shū shèng xíng sù qù wú shàng zhèng děng pú tí shì pú  
劝率修殊胜行，速趣无上正等菩提，是菩  
sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ  
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之所  
nǎo luàn  
恼乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng dà  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨未得无上大  
pú tí jì yú dé wú shàng dà pú tí jì zhū pú sà mó hē sà qǐ chēn  
菩提记，于得无上大菩提记诸菩萨摩诃萨起瞋  
fèn xīn dòu zhēng qīng miè mà rǔ fěi bàng shì pú sà mó hē sà suí qǐ  
忿心，斗争轻蔑骂辱诽谤，是菩萨摩诃萨随起  
ěr xǔ niàn bù ráo yì xīn huán tuì ěr xǔ jié céng xiū shèng xíng jīng ěr  
尔许念不饶益心，还退尔许劫曾修胜行，经尔  
xǔ shí yuǎn lí shàn yǒu huán shòu ěr xǔ shēng sǐ xì fù ruò bú qì  
许时远离善友，还受尔许生死系缚。若不弃  
shě dà pú tí xīn huán ěr xǔ jié pī dài jiǎ zhòu qín xiū shèng xíng shí  
舍大菩提心，还尔许劫被戴甲胄，勤修胜行时  
wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ suǒ tuì gōng dé  
无间断，然后乃补所退功德。”

ěr shí qìng xǐ bái yán shì zūn shì pú sà mó hē sà suǒ qǐ  
尔时，庆喜白言：“世尊！是菩萨摩诃萨所起  
è xīn shēng sǐ zuì kǔ wéi yào liú zhuǎn jīng ěr xǔ jié<sup>29</sup> wéi yú zhōng  
恶心生死罪苦，为要流转经尔许劫<sup>29</sup>，为于中

<sup>29</sup> 大正藏：时；永乐北藏及龙藏：劫

jiān yì dé chū lí shì pú sà mó hē sà suǒ tuì shèng xíng wéi yào jīng  
间亦得出离？是菩萨摩诃萨所退胜行，为要精  
qín jīng ěr xǔ jié rán hòu nǎi bǔ wéi yú zhōng jiān yǒu fù běn yì  
勤经尔许劫然后乃补，为于中间有复本义？”

fó gào qǐng xǐ wǒ wéi pú sà dú jué shēng wén shuō yǒu chū  
佛告庆喜：“我为菩萨、独觉、声闻说有出

zuì huán bǔ shàn fǎ qǐng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú  
罪还补善法。庆喜当知！若菩萨摩诃萨未得无

shàng dà pú tí jì yú dé wú shàng dà pú tí jì zhū pú sà mó hē sà  
上大菩提记，于得无上大菩提记诸菩萨摩诃萨

qǐ chēn fèn xīn dòu zhēng qīng miè mà rǔ fěi bàng hòu wú cán kuì huái  
起瞋忿心，斗争轻蔑骂辱诽谤后无惭愧，怀

è bù shě bù néng rú fǎ fā lù huǐ guò wǒ shuō bǐ lèi yú qí zhōng  
恶不舍，不能如法发露悔过，我说彼类于其中

jiān wú yǒu chū zuì huán bǔ shàn yì yào ěr xǔ jié liú zhuǎn shēng sǐ  
间无有出罪还补善义，要尔许劫流转生死，

yuǎn lí shàn yǒu zhòng kǔ suǒ fù ruò bú qì shě dà pú tí xīn yào  
远离善友、众苦所缚。若不弃舍大菩提心，要

ěr xǔ jié pī dài jiǎ zhōu qín xiū shèng xíng shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi  
尔许劫被戴甲冑，勤修胜行时无间断，然后乃

bǔ suǒ tuì gōng dé ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng dà pú tí jì  
补所退功德。若菩萨摩诃萨未得无上大菩提记，

yú dé wú shàng dà pú tí jì zhū pú sà mó hē sà qǐ chēn fèn xīn dòu  
于得无上大菩提记诸菩萨摩诃萨起瞋忿心，斗

zhēng qīng miè mà rǔ fěi bàng hòu shēng cán kuì xīn bú xì è xún néng  
争轻蔑骂辱诽谤后生惭愧，心不系恶，寻能

rú fǎ fā lù huǐ guò zuò rú shì niàn wǒ jīn yǐ dé nán dé rén shēn  
如法发露悔过，作如是念：“我今已得难得人身，

hé róng fù qǐ rú shì guò è shī dà shàn lì wǒ yīng ráo yì yī qiè yǒu  
何容复起如是过恶失大善利？我应饶益一切有

qíng hé róng yú zhōng fǎn zuò shuāi sǔn wǒ yīng gōng jìng yī qiè yǒu qíng  
情，何容于中反作衰损？我应恭敬一切有情

rú pú shì zhǔ hé róng yú zhōng fǎn shēng jiāo màn mà rǔ líng miè wǒ  
如仆事主，何容于中反生傲慢骂辱凌蔑？我

yīng rěn shòu yī qiè yǒu qíng chuí dǎ hē chì hé róng yú zhōng fǎn yǐ bào  
应忍受一切有情捶打呵叱，何容于中反以暴

è shēn yǔ jiā bào wǒ yīng hé jiě yī qiè yǒu qíng lìng xiāng jìng ài hé  
恶身语加报？我应和解一切有情令相敬爱，何

róng fù qǐ bó è yǔ yán yǔ bǐ guāizhēng wǒ yīngkān rěn yī qiè yǒu  
容复起勃恶语言与彼乖诤？我应堪忍一切有  
qíngcháng shí lǚ jiàn yóu rú dào lù yì rú qiáoliáng hé róng yú bǐ fǎn  
情长时履践，犹如道路亦如桥梁，何容于彼反  
jiē líng rǔ wǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí wèi bá yǒuqíngshēng  
皆<sup>30</sup>凌辱？我求无上正等菩提，为拔有情生  
sǐ dà kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán hé róng fǎn yù jiā zhī yǐ kǔ  
死大苦，令得究竟安乐涅槃，何容反欲加之以苦？  
wǒ yīngcóng jīn jìn wèi lái jì rú chī rú yǎ rú lóng rú máng  
我应从今尽未来际，如痴、如瘕、如聋、如盲，  
yú zhū yǒuqíng wú suǒ fēn bié jiǎ shǐ zhǎn jié tóu zú shǒu bì  
于诸有情无所分别，假使斩截头、足、手、臂，  
tiāoyǎn gē ěr yì bí jié shé jí yú yī qiè shēn fēn zhī tǐ  
挑眼、割耳、劓鼻、截舌，及余一切身分支<sup>31</sup>体，  
yú bǐ yǒuqíngzhōng bù qǐ è ruò wǒ qǐ è zé biàn tuì huàisuǒ fā  
于彼有情终不起恶。若我起恶，则便退坏所发  
wú shàngzhèngděngjué xīn zhàng ài suǒ qiú yī qiè zhì zhì bù néng lì  
无上正等觉心，障碍所求一切智智，不能利  
yì ān lè yǒuqíng qīng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà wǒ shuō  
益安乐有情。’庆喜当知！是菩萨摩诃萨我说  
zhōngjiān yì yǒuchū zuì huán bǔ shàn yì fēi yào jīng yú ěr xǔ jié shù  
中间亦有出罪还补善义，非要经于尔许劫数  
liú zhuǎnshēng sǐ è mó yú bǐ bù néngnǎoluàn jí zhèng wú shàng  
流转生死，恶魔于彼不能恼乱，疾证无上  
zhèngděng pú tí  
正等菩提。

fù cì qīng xǐ zhù pú sà shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ  
“复次，庆喜，住菩萨乘诸善男子、善女  
rén děng yǔ qiú shēngwén dú jué shèngzhě bù yīngjiāo shè shè yǔ jiāo shè  
人等与求声闻、独觉乘者不应交涉，设与交涉  
bù yīnggòngzhù shè yǔ gòngzhù bù yīng yǔ bǐ lùn yì jué zé suǒ yǐ  
不应共住，设与共住不应与彼论议决择。所以  
zhě hé ruò yǔ bǐ lèi lùn yì jué zé huòdāng fā dòng fèn huì děng  
者何？若与彼类论议决择，或当发动忿恚等  
xīn huò fù qǐ yú cū è yánshuō rán zhū pú sà yú yǒuqíng lèi bù  
心，或复起于粗恶言说，然诸菩萨于有情类，不

<sup>30</sup> 大正藏：加；永乐北藏及龙藏：皆

<sup>31</sup> 大正藏：肢；永乐北藏及龙藏：支

yīng fā qǐ fèn huì děng xīn yì bù yīng shēng cū è yán shuō shè bèi zhǎn  
应发起忿恚等心，亦不应生粗恶言说。设被斩  
jié shǒu zú shēn fēn yì bù yīng qǐ fèn huì cū yán suǒ yǐ zhě hé zhū  
截首足身分，亦不应起忿恚粗言。所以者何？诸  
pú sà mó hē sà yīng zuò shì niàn wǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí  
菩萨摩訶萨应作是念：‘我求无上正等菩提，  
wèi bá yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng dé jiū jìng lì yì ān lè hé róng  
为拔有情生死众苦，令得究竟利益安乐，何容  
yú bǐ fān wéi è shì qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yǒu  
于彼翻为恶事？’庆喜当知！若菩萨摩訶萨于有  
qíng lèi qǐ fèn huì xīn fā cū è yǔ biàn ài wú shàng zhèng děng pú  
情类起忿恚心，发粗恶语，便碍无上正等菩  
tí yì huài wú biān pú sà xíng fǎ shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù  
提，亦坏无边菩萨行法。是故菩萨摩訶萨众欲  
dé wú shàng zhèng děng pú tí yú zhū yǒu qíng bù yīng fèn huì yì bù  
得无上正等菩提，于诸有情不应忿恚，亦不  
yīng qǐ cū è yán shuō  
应起粗恶言说。”

jù shòu qīng xǐ bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà yǔ pú  
具寿庆喜白言：“世尊！诸菩萨摩訶萨与菩  
sà mó hē sà yún hé gòng zhù  
萨摩訶萨云何共住？”

fó gào qīng xǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ pú sà mó hē sà  
佛告庆喜：“诸菩萨摩訶萨与菩萨摩訶萨，  
gòng zhù xiāng shì yīng rú dà shī suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà zhǎn  
共住相视应如大师。所以者何？是诸菩萨展  
zhuǎn xiāng shì yīng zuò shì niàn bǐ jiē shì wǒ zhēn shàn zhī shí yǔ  
转相视，应作是念：‘彼皆是我真善知识，与  
wǒ wéi bàn tóng chéng yī chuán xué chù xué shí jí suǒ xué fǎ  
我为伴，同乘一船，学处、学时及所学法，  
ruò yóu cǐ xué jiē wú yǒu yì rú bǐ yīng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì  
若由此学皆无有异。如彼应学布施波罗蜜多乃至  
bō rě bō luó mì duō wǒ yì yīng xué rú bǐ yīng xué nèi kōng nǎi zhì wú  
般若波罗蜜多，我亦应学。如彼应学内空乃至无  
xìng zì xìng kōng wǒ yì yīng xué rú bǐ yīng xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì  
性自性空，我亦应学。如彼应学真如乃至不思議  
jiè wǒ yì yīng xué rú bǐ yīng xué kǔ jí miè dào shèng dì  
界，我亦应学。如彼应学苦、集、灭、道圣谛，



wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī wǒ  
我亦应学。如彼应学四念住乃至八圣道支，我  
yì yīngxué rú bǐ yīngxué sì jìng lǜ sì wúliàng sì wú sè dìng  
亦应学。如彼应学四静虑、四无量、四无色定，  
wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué bā jiě tuō nǎi zhì shí biānchù wǒ yì yīng  
我亦应学。如彼应学八解脱乃至十遍处，我亦应  
xué rú bǐ yīngxué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wǒ yì yīng  
学。如彼应学空、无相、无愿解脱门，我亦应  
xué rú bǐ yīngxué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wǒ yì yīngxué rú  
学。如彼应学极喜地乃至法云地，我亦应学。如  
bǐ yīngxué yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wǒ yì yīngxué rú  
彼应学一切陀罗尼门、三摩地门，我亦应学。如  
bǐ yīngxué wǔ yǎn liù shéntōng wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué rú lái  
彼应学五眼、六神通，我亦应学。如彼应学如来  
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué wú  
十力乃至十八佛不共法，我亦应学。如彼应学无  
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué chéngshú  
忘失法、恒住舍性，我亦应学。如彼应学成熟  
yǒuqíng yánjìng fó tǔ wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué yī qiè zhì  
有情、严净佛土，我亦应学。如彼应学一切智、  
dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì wǒ yì yīngxué  
道相智、一切相智，我亦应学。’

fù zuò shì niàn bǐ zhū pú sà wèi wǒ děngshuō dà pú tí  
“复作是念：‘彼诸菩萨为我等说大菩提

dào jí wǒ liángbàn yì wǒ dǎo shī ruò bǐ pú sà mó hē sà zhù zá  
道，即我良伴，亦我导师。若彼菩萨摩诃萨住杂  
rǎnzuò yì lí yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì wǒ dāng yú zhōng bù tóng  
染作意，离一切智智相应作意，我当于中不同

qí xué ruò bǐ pú sà mó hē sà lí zá rǎnzuò yì bù lí yī qiè zhì  
其学。若彼菩萨摩诃萨离杂染作意，不离一切智  
zhì xiāngyìngzuò yì wǒ dāng yú zhōng měitóng qí xué qìng xǐ dāng zhī  
智相应作意，我当于中每同其学。’庆喜当知！

ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xué pú tí zī liáng jí dé yuánmǎn  
若菩萨摩诃萨能如是学，菩提资粮疾得圆满。

ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòngmíng  
若菩萨摩诃萨如是学时，与诸菩萨摩诃萨众名

wéitóngxué  
为同学。”

dì èr fēntóngxìngpǐn dì liù shí èr zhī yī  
第二分同性品第六十二之一

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà tóngxìng yóuzhū pú sà mó hē sà zhù cǐ zhōngxué míng wéi  
摩诃萨同性，由诸菩萨摩诃萨住此中学名为  
tóngxué  
同学？”

fó gàoshànxiàn nèikōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng wàikōng  
佛告善现：“内空是菩萨摩诃萨同性，外空

nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng zhū pú sà mó  
乃至无性自性空是菩萨摩诃萨同性，诸菩萨摩  
hē sà zhù zhōngxué gù míng wéi tóngxué yóu cǐ tóngxué sù zhèng wú  
诃萨住中学故，名为同学，由此同学速证无  
shàngzhèngděng pú tí  
上正等菩提。

fù cì shànxiàn sè sè xìngkōng shòu xiǎng xíng  
“复次，善现，色色性空，受、想、行、

shí shòu xiǎng xíng shí xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng  
识受、想、行、识性空，是菩萨摩诃萨同性。

yǎnchùyǎnchùxìngkōng nǎi zhì yì chù yì chùxìngkōng shì pú sà mó hē  
眼处眼处性空，乃至意处意处性空，是菩萨摩诃

sà tóngxìng sè chù sè chùxìngkōng nǎi zhì fǎ chù fǎ chùxìngkōng  
萨同性。色处色处性空，乃至法处法处性空，

shì pú sà mó hē sà tóngxìng yǎn jiè yǎn jiè xìngkōng nǎi zhì yì jiè yì  
是菩萨摩诃萨同性。眼界眼界性空，乃至意识界意

jiè xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng sè jiè sè jiè xìngkōng  
界性空，是菩萨摩诃萨同性。色界色界性空，

nǎi zhì fǎ jiè fǎ jiè xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng yǎn shí jiè  
乃至法界法界性空，是菩萨摩诃萨同性。眼识界

yǎn shí jiè xìngkōng nǎi zhì yì shí jiè yì shí jiè xìngkōng shì pú sà mó  
眼识界性空，乃至意识界意识界性空，是菩萨摩

hē sà tóngxìng yǎnchùyǎnchùxìngkōng nǎi zhì yì chù yì chùxìngkōng  
诃萨同性。眼触眼触性空，乃至意触意触性空，

shì pú sà mó hē sà tóngxìng yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhū shòuyǎnchù  
是菩萨摩诃萨同性。眼触为缘所生诸受眼触

wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū  
为缘所生诸受性空，乃至意触为缘所生诸  
shòu yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng  
受意触为缘所生诸受性空，是菩萨摩诃萨同  
xìng dì jiè dì jiè xìng kōng nǎi zhì shí jiè shí jiè xìng kōng shì pú sà  
性。地界地界性空，乃至识界识界性空，是菩萨  
mó hē sà tóng xìng wú míng wú míng xìng kōng nǎi zhì lǎo sǐ lǎo sǐ xìng  
摩诃萨同性。无明无明性空，乃至老死老死性  
kōng shì pú sà mó hē sà tóng xìng bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó  
空，是菩萨摩诃萨同性。布施波罗蜜多布施波罗  
mì duō xìng kōng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō xìng  
蜜多性空，乃至般若波罗蜜多般若波罗蜜多性  
kōng shì pú sà mó hē sà tóng xìng nèi kōng nèi kōng xìng kōng nǎi zhì  
空，是菩萨摩诃萨同性。内空内空性空，乃至  
wú xìng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng  
无性自性空无性自性空性空，是菩萨摩诃萨同  
xìng zhēn rú zhēn rú xìng kōng nǎi zhì bù sī yì jiè bù sī yì jiè xìng  
性。真如真如性空，乃至不思議界不思議界性  
kōng shì pú sà mó hē sà tóng xìng kǔ shèng dì kǔ shèng dì xìng kōng  
空，是菩萨摩诃萨同性。苦圣谛苦圣谛性空，  
jí miè dào shèng dì jí miè dào shèng dì xìng kōng shì pú sà  
集、灭、道圣谛集、灭、道圣谛性空，是菩萨  
mó hē sà tóng xìng sì niàn zhù sì niàn zhù xìng kōng nǎi zhì bā shèng dào  
摩诃萨同性。四念住四念住性空，乃至八圣道  
zhī bā shèng dào zhī xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng xìng sì jìng lǜ  
支八圣道支性空，是菩萨摩诃萨同性。四静虑  
sì jìng lǜ xìng kōng sì wú liàng sì wú sè dìng sì wú liàng sì wú  
四静虑性空，四无量、四无色定四无量、四无  
sè dìng xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng xìng bā jiě tuō bā jiě tuō xìng  
色定性空，是菩萨摩诃萨同性。八解脱八解脱性  
kōng nǎi zhì shí biàn chù shí biàn chù xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng  
空，乃至十遍处十遍处性空，是菩萨摩诃萨同  
xìng kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě  
性。空解脱门空解脱门性空，无相、无愿解  
tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìng kōng shì pú sà mó hē sà tóng  
脱门无相、无愿解脱门性空，是菩萨摩诃萨同  
xìng jìng guān dì jìng guān dì xìng kōng nǎi zhì rú lái dì rú lái dì xìng  
性。净观地净观地性空，乃至如来地如来地性

kōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng jí xǐ dì jí xǐ dì xìngkōng  
空，是菩萨摩诃萨同性。极喜地极喜地性空，  
nǎi zhì fǎ yún dì fǎ yún dì xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng tuó  
乃至法云地法云地性空，是菩萨摩诃萨同性。陀  
luó ní mén tuó luó ní mén xìngkōng sān mó dì mén sān mó dì mén xìng  
罗尼门陀罗尼门性空，三摩地门三摩地门性  
kōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng wǔ yǎn wǔ yǎn xìngkōng liù shén  
空，是菩萨摩诃萨同性。五眼五眼性空，六神  
tōng liù shén tōng xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng rú lái shí lì  
通六神通性空，是菩萨摩诃萨同性。如来十力  
rú lái shí lì xìngkōng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shí bā fó bú gòng  
如来十力性空，乃至十八佛不共法十八佛不共  
fǎ xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng wú wàng shī fǎ wú wàng shī  
法性空，是菩萨摩诃萨同性。无忘失法无忘失  
fǎ xìngkōng héng zhù shě xìng héng zhù shě xìng xìngkōng shì pú sà mó hē  
法性空，恒住舍性恒住舍性性空，是菩萨摩诃  
sà tóngxìng yī qiè zhì yī qiè zhì xìngkōng dào xiàng zhì yī qiè xiàng  
萨同性。一切智一切智性空，道相智、一切相  
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng  
智道相智、一切相智性空，是菩萨摩诃萨同性。  
yù liú guǒ yù liú guǒ xìngkōng nǎi zhì dú jué pú tí dú jué pú tí xìng  
预流果预流果性空，乃至独觉菩提独觉菩提性  
kōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng pú sà mó hē sà xíng pú sà mó hē  
空，是菩萨摩诃萨同性。菩萨摩诃萨行菩萨摩诃  
sà xíng xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóngxìng fó wú shàng zhèng děng  
萨行性空，是菩萨摩诃萨同性。佛无上正等  
pú tí fó wú shàng zhèng děng pú tí xìngkōng shì pú sà mó hē sà tóng  
菩提佛无上正等菩提性空，是菩萨摩诃萨同  
xìng zhū pú sà mó hē sà zhù zhōng xué gù míng wéi tóng xué yóu cǐ  
性。诸菩萨摩诃萨住中学故，名为同学，由此  
tóng xué sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
同学速证无上正等菩提。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē  
尔时，善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃

sà wèi sè jìn gù xué wèi shòu xiǎng xíng shí jìn gù xué shì xué  
萨为色尽故学，为受、想、行、识尽故学，是学  
yī qiè zhì zhì fǒu wèi sè lí gù xué wèi shòu xiǎng xíng shí lí  
一切智智不？为色离故学，为受、想、行、识离

gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu wèi sè miè gù xué wèishòu xiǎng  
 故学，是学一切智智不？为色灭故学，为受、想、  
 xíng shí miè gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu wèi sè bù shēng gù xué  
 行、识灭故学，是学一切智智不？为色不生故学，  
 wèishòu xiǎng xíng shí bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu  
 为受、想、行、识不生故学，是学一切智智不？  
 shì zūn ruò pú sà mó hē sà rú shì nǎi zhì wèi pú sà mó hē sà xíng jìn  
 世尊！若菩萨摩诃萨如是乃至为菩萨摩诃萨行尽  
 gù xué wèi fó wú shàngzhèngděng pú tí jìn gù xué shì xué yī qiè zhì  
 故学，为佛无上正等菩提尽故学，是学一切智  
 zhì fǒu wèi pú sà mó hē sà xíng lí gù xué wèi fó wú shàngzhèng  
 智不？为菩萨摩诃萨行离故学，为佛无上正  
 děng pú tí lí gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu wèi pú sà mó hē  
 等菩提离故学，是学一切智智不？为菩萨摩诃  
 sà xíng miè gù xué wèi fó wú shàngzhèngděng pú tí miè gù xué shì xué  
 萨行灭故学，为佛无上正等菩提灭故学，是学  
 yī qiè zhì zhì fǒu wèi pú sà mó hē sà xíng bù shēng gù xué wèi fó  
 一切智智不？为菩萨摩诃萨行不生故学，为佛  
 wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ”  
 无上正等菩提不生故学，是学一切智智不？”

fó gào shàn xiàn rú rǔ suǒ shuō ruò pú sà mó hē sà wèi sè  
 佛告善现：“如汝所说‘若菩萨摩诃萨为色

jìn gù lí gù miè gù bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu  
 尽故、离故、灭故、不生故学，是学一切智智不？  
 wèishòu xiǎng xíng shí jìn gù lí gù miè gù bù shēng gù  
 为受、想、行、识尽故、离故、灭故、不生故  
 xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu rú shì nǎi zhì wèi pú sà mó hē sà xíng  
 学，是学一切智智不？如是乃至为菩萨摩诃萨行  
 jìn gù lí gù miè gù bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu  
 尽故、离故、灭故、不生故学，是学一切智智不？  
 wèi fó wú shàngzhèngděng pú tí jìn gù lí gù miè gù bù shēng  
 为佛无上正等菩提尽故、离故、灭故、不生  
 gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu shàn xiàn yú yì yún hé  
 故学，是学一切智智不<sup>32</sup>？’，善现，于意云何？

sè zhēn rú jìn lí miè duàn fǒu shòu xiǎng xíng shí zhēn  
 色真如尽、离、灭、断不？受、想、行、识真

<sup>32</sup> 大正藏：不者；永乐北藏及龙藏：不

rú jìn lí miè duàn fǒu rú shì nǎi zhì pú sà mó hē sà xíng zhēn  
如尽、离、灭、断不？如是乃至菩萨摩诃萨行真  
rú jìn lí miè duàn fǒu fó wú shàng zhèng děng pú tí zhēn rú  
如尽、离、灭、断不？佛无上正等菩提真如  
jìn lí miè duàn fǒu  
尽、离、灭、断不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn fú yě shàn shì  
善现对曰：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú zhēn rú rú shì xué  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨于真如如是学，  
shì xué yī qiè zhì zhì shàn xiàn dāng zhī zhēn rú wú jìn wú lí  
是学一切智智。善现当知！真如无尽、无离、  
wú miè wú duàn bù kě zuò zhèng ruò pú sà mó hē sà yú zhēn rú  
无灭、无断，不可作证。若菩萨摩诃萨于真如  
rú shì xué shì xué yī qiè zhì zhì  
如是学，是学一切智智。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，是  
xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shì xué nèi kōng  
学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，是学内空  
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shì xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shì xué  
乃至无性自性空，是学真如乃至不思議界，是学  
kǔ jí miè dào shèng dì shì xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào  
苦、集、灭、道圣谛，是学四念住乃至八圣道  
zhī shì xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng shì xué bā jiě  
支，是学四静虑、四无量、四无色定，是学八解  
tuō nǎi zhì shí biàn chù shì xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
脱乃至十遍处，是学空、无相、无愿解脱门，  
shì xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì shì xué yī qiē tuó luó ní mén sān  
是学极喜地乃至法云地，是学一切陀罗尼门、三  
mó dì mén shì xué wǔ yǎn liù shén tōng shì xué rú lái shí lì nǎi zhì  
摩地门，是学五眼、六神通，是学如来十力乃至  
shí bā fó bú gòng fǎ shì xué wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng shì  
十八佛不共法，是学无忘失法、恒住舍性，是  
xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì xué yī qiè pú sà  
学一切智、道相智、一切相智，是学一切菩萨  
mó hē sà xíng shì xué zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn  
摩诃萨行，是学诸佛无上正等菩提。善现，

ruò pú sà mó hē sà xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì zhū fó wú shàng  
若菩萨摩诃萨学布施波罗蜜多乃至诸佛无上

zhèngděng pú tí dāng zhī shì xué yī qiè zhì zhì  
正等菩提，当知是学一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhì  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，至

yī qiè xué jiū jìng bǐ àn yī qiè tiān mó jí zhū wàidào suǒ bù néng fú  
一切学究竟彼岸，一切天魔及诸外道所不能伏，

jí zhì pú sà bú tuì zhuǎn dì xíng zì zǔ fù yī qiè rú lái yīng  
疾至菩萨不退转地，行自祖父一切如来、应、

zhèngděng jué suǒ yīng xíng chù yú néng hù fǎ wú dào suí zhuǎn néng zuò  
正等觉所应行处，于能护法无倒随转，能作

lí àn suǒ yīng zuò fǎ shàn néng chéng shú yī qiè yǒu qíng qiǎo néng yán  
离暗所应作法，善能成熟一切有情，巧能严

jìng zì fó guó tǔ míng wéi shàn xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě  
净自佛国土，名为善学大慈、大悲、大喜、大舍

jí yú wú liàng wú biān fó fǎ shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì  
及余无量无边佛法。善现，若菩萨摩诃萨如是

xué shí shì xué sān zhuǎn shí èr xíng xiàng wú shàng fǎ lún shì xué ān chǔ  
学时，是学三转十二行相无上法轮，是学安处

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhòng yú wú yú yī bō niè pán jiè lìng bō niè  
百千俱胝那庾多众于无余依般涅槃界令般涅

pán shì xué bù duàn fó zhǒng miào xíng shì xué zhū fó kāi gān lù mén  
槃，是学不断佛种妙行，是学诸佛开甘露门，

shì xué ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zhù sān shèng fǎ shì xué shì  
是学安立无量无数无边有情住三乘法，是学示

xiàn yī qiè yǒu qíng jiū jìng jì miè zhēn wú wéi jiè shì wéi xiū xué yī qiè  
现一切有情究竟寂灭真无为界，是为修学一切

zhì zhì rú shì xué zhě xià liè yǒu qíng suǒ bù néng xué shàn xiàn ruò  
智智，如是学者下劣有情所不能学。善现，若

pú sà mó hē sà yù shàn bá jì yī qiè yǒu qíng shēng sǐ dà kǔ yīng rú  
菩萨摩诃萨欲善拔济一切有情生死大苦，应如

shì xué  
是学。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí jué  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，决

dìng bú duò dì yù pángshēng yǎn mó guǐ jiè jué dìng bù shēng biān  
定不堕地狱、傍生、剎魔鬼界，决定不生边

dì dá xù miè lì chēzhōng jué dìng bù shēngzhān tú luó jiā  
地、达絮、蔑隶车中，决定不生旃荼<sup>33</sup>罗家、  
bǔ jiē suō jiā jí yú zhǒngzhǒng pín qióng xià jiàn bú lǜ yí jiā  
补羯娑家，及余种种种贫穷、下贱、不律仪家，  
zhōng bù mánglóng yīn yǎ luán bì gēn zhī cánquē bèi lǚ diān  
终不盲聋、瘖哑、挛臂、根支残缺、背偻、癩  
xián yōng jū jiè lài zhì lòu è chuāng bù cháng bù duǎn  
癩、痈疽、疥癬、痔瘻、恶疮，不长不短，  
yì bù lí hēi jí wú zhǒngzhǒng huì è chuāngbìng  
亦不黧黑，及无种种秽恶疮病。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shēng  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，生  
shēngcháng dé juànshǔ yuánmǎn xíngmào duānyán yán cí wēi sù  
生常得眷属圆满，形貌端严，言词威肃，  
zhòngrén ài jìng suǒshēng zhī chù lí hài shēngmìng nǎi zhì xié jiàn zhōng  
众人爱敬，所生之处离害生命乃至邪见，终  
bú shèshòu xū wàng xié fǎ bù yǐ xié fǎ ér zì huómìng yì bù shè  
不摄受虚妄邪法，不以邪法而自活命，亦不摄  
shòu pò jiè è jiàn bàng fǎ yǒuqíng yǐ wéi qīnyǒu  
受破戒、恶见、谤法有情以为亲友。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhōng  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，终  
bù shēng yú dān lè shǎo huì chángshòutiānchù suǒ yǐ zhě hé shì pú  
不生于耽乐少慧长寿天处。所以者何？是菩  
sà mó hē sà chéng jiù fāngbiànshànqiǎo shì lì yóu cǐ fāngbiànshàn  
萨摩诃萨成就方便善巧势力，由此方便善  
qiǎo lì gù suī néngshuò rù jìng lǜ wú liàng jí wú sè dìng ér bù  
巧力故，虽能数入静虑、无量及无色定，而不  
suí bǐ shì lì shòushēng shènsēn bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù  
随彼势力受生。甚深般若波罗蜜多所摄受故，  
chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yú zhū dìngzhōng suī cháng huò dé rù  
成就如是方便善巧，于诸定中虽常获得入  
chū zì zài ér bù suí bǐ zhū dìng shì lì shēngchángshòutiān fèi xiū pú  
出自在，而不随彼诸定势力生长寿天，废修菩  
sà shūshèngmiào xíng  
萨殊胜妙行。

<sup>33</sup> 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶



fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，于  
fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà  
佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大  
xǐ dà shě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng wú liàng wú biān zhū fó miào  
喜、大舍及十八佛不共法等无量无边诸佛妙  
fǎ jiē dé qīng jìng yóu qīng jìng gù bú duò shēng wén dú jué děng  
法，皆得清净。由清净故，不堕声闻、独觉等  
dì。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法  
běn xìng qīng jìng zhū pú sà mó hē sà yún hé fù yú zhū fó miào fǎ ér  
本性清净，诸菩萨摩诃萨云何复于诸佛妙法而  
dé qīng jìng  
得清净？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū fǎ  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸法  
běn lái zì xìng qīng jìng shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ běn xìng jìng  
本来自性清净。是菩萨摩诃萨于一切法本性净  
zhōng jīng qín xiū xué shēn bō rě bō luó mì duō rú shí tōng dá  
中，精勤修学甚深般若波罗蜜多，如实通达，  
wú mò wú zhì yuǎn lí yī qiè fán nǎo rǎn zhuó gù shuō pú sà fù dé  
无没无滞，远离一切烦恼染著，故说菩萨复得  
qīng jìng  
清净。

fù cì shànxiàn suī yī qiè fǎ běn xìng qīng jìng yú fū yì  
“复次，善现，虽一切法本性清净，愚夫异  
shēng bù zhī jiàn jué shì pú sà mó hē sà wèi yù lìng bǐ zhī jiàn  
生不知、见、觉，是菩萨摩诃萨为欲令彼知、见、  
jué gù xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān  
觉故，修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，安  
zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì  
住内空乃至无性自性空，安住真如乃至不思议  
jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi  
界，安住苦、集、灭、道圣谛，修行四念住乃  
zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng  
至八圣道支，修行四静虑、四无量、四无色定，

xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù xiū xíngkōng wú xiàng wú yuàn  
修行八解脱乃至十遍处，修行空、无相、无愿  
jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng wǔ yǎn liù  
解脱门，修行极喜地乃至法云地，修行五眼、六  
shéntōng xiū xíng fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú  
神通，修行佛十力乃至十八佛不共法，修行无  
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó  
忘失法、恒住舍性，修行一切陀罗尼门、三摩  
dì mén xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú  
地门，修行一切智、道相智、一切相智。是菩  
sà mó hē sà yú yī qiè fǎ běnxìng qīng jìng rú shì xué shí yú fó shí  
萨摩诃萨于一切法本性清净如是学时，于佛十  
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē  
力乃至十八佛不共法，及余无量无边佛法，皆  
dé qīng jìng bú duò shēng wén dú jué děng dì yú zhū yǒu qíng xīn xíng  
得清净，不堕声闻、独觉等地。于诸有情心行  
chā bié jiē néng tōng dá zhì jí bǐ àn shàn qiǎo fāng biàn lìng zhū yǒu qíng  
差别，皆能通达至极彼岸，善巧方便令诸有情  
zhèng yī qiè fǎ běnxìng qīng jìng zhèng dé jiū jìng ān lè niè pán  
证一切法本性清净，证得究竟安乐涅槃。

shàn xiàn dāng zhī pì rú dà dì shǎo chù chū shēng jīn yín děng  
“善现当知！譬如大地少处出生金银等

bǎo duō chù chū shēng shā shí wǎ lì zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì  
宝，多处出生沙石瓦砾，诸有情类亦复如是，  
shǎo fēn néng xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō wèi zhù dà shèng zhū pú  
少分能学甚深般若波罗蜜多，谓住大乘诸菩  
sà zhòng duō xué shēng wén dú jué dì fǎ wèi qiú zì lì zhōng xià  
萨众，多学声闻、独觉地法，谓求自利中下  
shèng zhě  
乘者。

shàn xiàn dāng zhī pì rú rén qù shǎo fēn néng xiū zhuàn lún  
“善现当知！譬如人趣少分能修转轮

wáng yè duō fēn shòu xíng xiǎo guó wáng yè zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì  
王业，多分受行小国王业，诸有情类亦复如是，  
shǎo fēn néng xiū yī qiè zhì zhì dào duō fēn shòu xíng shēng wén dú jué  
少分能修一切智智道，多分受行声闻、独觉  
dào  
道。

shànxiàndāng zhī qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí zhū pú  
“善现当知！求趣无上正等菩提诸菩

sà zhòng shǎozhèng wú shàngzhèngděng pú tí duōduòshēngwén jí  
萨众，少证无上正等菩提，多堕声闻及  
dú jué dì  
独觉地。

shànxiàndāng zhī zhù pú sà shèng bǔ tè qié luó ruò bù yuǎn  
“善现当知！住菩萨乘补特伽罗，若不远

lí shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo dìngnéng qù rù bú  
离甚深般若波罗蜜多方便善巧，定能趣入不  
tuì zhuǎn dì ruò yǒuyuǎn lí shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn  
退转地。若有远离甚深般若波罗蜜多方便善

qiǎo dìng yú wú shàngzhèngděng pú tí dāngyǒu tuì zhuǎn shì gù pú  
巧，定于无上正等菩提当有退转。是故菩

sà mó hē sà zhòng yù dé pú sà bú tuì zhuǎn dì yù rù pú sà bú  
萨摩诃萨众欲得菩萨不退转地，欲入菩萨不

tuì zhuǎnshù dāng qín xiū xuéshènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn  
退转数，当勤修学甚深般若波罗蜜多方便善

qiǎo wú dé zàn fèi  
巧无得暂废。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xuéshènsēn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是修学甚

shēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo zhōng bù fā qǐ qiāntān  
深般若波罗蜜多方便善巧，终不发起悭贪、

pò jiè fèn huì xiè dài sǎndòng è huì jù xíng zhī xīn yì bù  
破戒、忿恚、懈怠、散动、恶慧俱行之心，亦不

fā qǐ tān yù chēn huì yú chī jiāomàn jù xíng zhī xīn yì bù fā  
发起贪欲、瞋恚、愚痴、憍慢俱行之心，亦不发

qǐ fàng yì miù wù jí yú guò shī jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó  
起放逸、谬误及余过失俱行之心，亦不发起执著

sè shòu xiǎng xíng shí jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó  
色、受、想、行、识俱行之心，亦不发起执著

yǎnchù nǎi zhì yì chù jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó sè chù nǎi  
眼处乃至意处俱行之心，亦不发起执著色处乃

zhì fǎ chù jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó yǎn jiè nǎi zhì yì jiè  
至法处俱行之心，亦不发起执著眼界乃至眼界

jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jù xíng zhī  
俱行之心，亦不发起执著色界乃至法界俱行之

xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jù xíng zhī xīn  
心，亦不发起执著眼识界乃至意识界俱行之心，  
yì bù fā qǐ zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù jù xíng zhī xīn yì bù fā  
亦不发起执著眼触乃至意触俱行之心，亦不发  
qǐ zhí zhuó yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ  
起执著眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所  
shēng zhū shòu jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó dì jiè nǎi zhì shí jiè  
生诸受俱行之心，亦不发起执著地界乃至识界  
jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jù xíng zhī  
俱行之心，亦不发起执著无明乃至老死俱行之  
xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó  
心，亦不发起执著布施波罗蜜多乃至般若波罗  
mì duō jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì  
蜜多俱行之心，亦不发起执著内空乃至无性自  
xìng kōng jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó zhēn rú nǎi zhì bù sī yì  
性空俱行之心，亦不发起执著真如乃至不思议  
jiè jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó kǔ jí miè dào shèng  
界俱行之心，亦不发起执著苦、集、灭、道圣  
dì jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó sì jìng lù sì wú liàng sì  
谛俱行之心，亦不发起执著四静虑、四无量、四  
wú sè dìng jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó bā jiě tuō nǎi zhì shí  
无色定俱行之心，亦不发起执著八解脱乃至十  
biàn chù jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó sì niàn zhù nǎi zhì bā  
遍处俱行之心，亦不发起执著四念住乃至八  
shèng dào zhī jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó kōng wú xiàng wú  
圣道支俱行之心，亦不发起执著空、无相、无  
yuàn jiě tuō mén jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó jìng guān dì nǎi  
愿解脱门俱行之心，亦不发起执著净观地乃  
zhì rú lái dì jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó jí xǐ dì nǎi zhì  
至如来地俱行之心，亦不发起执著极喜地乃至  
fǎ yún dì jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó wǔ yǎn liù shén tōng  
法云地俱行之心，亦不发起执著五眼、六神通  
jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó  
俱行之心，亦不发起执著如来十力乃至十八佛  
bù gòng fǎ jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó sān shí èr xiàng bā  
不共法俱行之心，亦不发起执著三十二相、八  
shí suí hǎo jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó wú wàng shī fǎ héng  
十随好俱行之心，亦不发起执著无忘失法、恒

zhù shě xìng jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó tuó luó ní mén sān mó  
住舍性俱行之心，亦不发起执著陀罗尼门、三摩

dì mén jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó yī qiè zhì dào xiàng zhì  
地门俱行之心，亦不发起执著一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó yù liú guǒ nǎi zhì  
一切相智俱行之心，亦不发起执著预流果乃至

dú jué pú tí jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó yī qiè pú sà mó  
独觉菩提俱行之心，亦不发起执著一切菩萨摩

hē sà xíng jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí zhuó zhū fó wú shàng zhèng  
诃萨行俱行之心，亦不发起执著诸佛无上正

děng pú tí jù xíng zhī xīn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà xíng  
等菩提俱行之心。所以者何？是菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bú jiàn yǒu fǎ shì kě dé zhě  
深般若波罗蜜多方便善巧，不见有法是可得者，

wú suǒ dé gù bù qǐ zhí zhuó sè děng zhū fǎ jù xíng zhī xīn  
无所得故，不起执著色等诸法俱行之心。

大般若波罗蜜多经卷第四百五十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí liù  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn tóng xìng pǐn dì liù shí èr zhī èr  
第二分同性品第六十二之二

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xué shèn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是修学甚  
shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo wēi dé lì gù shè chí yī qiè  
深般若波罗蜜多方便善巧威德力故，摄持一切  
bō luó mì duō zēng zhǎng yī qiè bō luó mì duō dǎo yǐn yī qiè bō luó  
波罗蜜多，增长一切波罗蜜多，导引一切波罗  
mì duō hé yǐ gù shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhōng  
蜜多。何以故？善现，甚深般若波罗蜜多中，  
hán cáng yī qiè bō luó mì duō gù shàn xiàn pì rú sà jiā yē jiàn biàn  
含藏一切波罗蜜多故。善现，譬如萨迦耶见遍  
néng hán cáng liù shí èr jiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú  
能含藏六十二见，甚深般若波罗蜜多亦复如  
shì hán cáng yī qiè bō luó mì duō shàn xiàn pì rú yī qiè sǐ zhě  
是，含藏一切波罗蜜多。善现，譬如一切死者  
mìng gēn miè gù zhū gēn suí miè shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú  
命根灭故诸根随灭，甚深般若波罗蜜多亦复如  
shì bù shī děng wǔ bō luó mì duō xī jiē suí cóng<sup>34</sup> ruò wú bō rě bō  
是，布施等五波罗蜜多悉皆随从<sup>34</sup>，若无般若波  
luó mì duō yì wú yī qiè bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú  
罗蜜多，亦无一切波罗蜜多。是故，善现，若菩  
sà mó hē sà yù zhì yī qiè bō luó mì duō jiū jìng bǐ àn yīng xué rú shì  
萨摩诃萨欲至一切波罗蜜多究竟彼岸，应学如是  
shēn shēn bō rě bō luó mì duō  
甚深般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì shèn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能学如是甚

<sup>34</sup> 大正藏：从；永乐北藏：从；龙藏：彼；校勘：从

shēn bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng zuì zūn zuì shèng hé yǐ gù  
深般若波罗蜜多，于诸有情最尊最胜。何以故？

shì pú sà mó hē sà yǐ néng xiū xué zuì shàng chù gù  
是菩萨摩诃萨已能修学最上处故。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé yú cǐ sān qiān dà qiān  
“复次，善现，于意云何？于此三千大千

shì jiè zhū yǒu qíng lèi nìng wéi duō fǒu  
世界诸有情类宁为多不？”

shàn xiàn duì yuē shàn bù zhōu zhōng zhū yǒu qíng lèi shàng duō wú  
善现对曰：“瞻部洲中诸有情类尚多无

shù hé kuàng sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi nìng bù wéi duō  
数，何况三千大千世界诸有情类宁不为多！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shàn xiàn  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现，

jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rén  
假使三千大千世界诸有情类，非前非后皆得人

shēn dé rén shēn yǐ fēi qián fēi hòu jiē fā wú shàng zhèng děng jué xīn  
身，得人身已，非前非后皆发无上正等觉心，

xiū zhū pú sà mó hē sà xíng xiū xíng mǎn yǐ fēi qián fēi hòu jiē zhèng  
修诸菩萨摩诃萨行，修行满已，非前非后皆证

wú shàng zhèng děng pú tí yǒu pú sà mó hē sà jìn qí shòu liàng néng  
无上正等菩提。有菩萨摩诃萨尽其寿量，能

yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò  
以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、

bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng fáng shè wò jù yǐn  
宝幢、幡盖、伎乐、灯明、房舍、卧具、饮

shí yī yào gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn cǐ zhū rú lái yīng  
食、医药，供养恭敬、尊重赞叹此诸如来、应、

zhèng děng jué yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán  
正等觉。于意云何？是菩萨摩诃萨由此因缘

dé fú duō fǒu  
得福多不？”

shàn xiàn duì yuē shèn duō shì zūn  
善现对曰：“甚多！世尊！”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng yú rú shì shèn shēn  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能于如是甚深

bō rě bō luó mì duō cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng  
般若波罗蜜多，常乐听闻、受持、读诵、究竟

tōng lì rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng shū xiě liú bù suǒ huò fú  
通利、如理思惟、依教修行、书写流布，所获福  
jù shènduō yú qián wú liàng bèi shù suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě  
聚甚多于前无量倍数。所以者何？甚深般若  
bō luó mì duō jù dà yì yòng néng lìng pú sà mó hē sà zhòng jí dé  
波罗蜜多具大义用，能令菩萨摩诃萨众疾得  
wú shàng zhèng děng pú tí  
无上正等菩提。

shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jū yī qiè yǒu qíng  
“是故，善现，若菩萨摩诃萨欲居一切有情  
shàng shǒu yù pǔ ráo yì yī qiè yǒu qíng wú jiù hù zhě wèi zuò jiù hù  
上首，欲普饶益一切有情，无救护者为作救护，  
wú guī yī zhě wèi zuò guī yī wú suǒ qù zhě wèi zuò suǒ qù wú yǎn mù  
无归依者为作归依，无所趣者为作所趣，无眼目  
zhě wèi zuò yǎn mù wú guāng míng zhě wèi zuò guāng míng shī zhèng lù zhě  
者为作眼目，无光明者为作光明，失正路者  
shì yǐ zhèng lù wèi niè pán zhě lìng dé niè pán dāng xué rú shì shēn shēn  
示以正路，未涅槃者令得涅槃，当学如是甚深  
bō rě bō luó mì duō  
般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng děng pú  
“善现，若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩  
tí yù xíng rú lái suǒ xíng jìng jiè yù yóu xì fó suǒ yóu xì chù yù  
提，欲行如来所行境界，欲游戏佛所游戏处，欲  
zuò rú lái dà shī zǐ hǒu yù jī zhū fó wú shàng fǎ gǔ yù kòu zhū fó  
作如来大师子吼，欲击诸佛无上法鼓，欲扣诸佛  
wú shàng fǎ zhōng yù chuī zhū fó wú shàng fǎ luó yù shēng zhū fó wú  
无上法钟，欲吹诸佛无上法螺，欲升诸佛无  
shàng fǎ zuò yù xuān zhū fó wú shàng fǎ yì yù jué yī qiè yǒu qíng yí  
上法座，欲宣诸佛无上法义，欲决一切有情疑  
wǎng yù rù zhū fó miào gān lù jiè yù shòu zhū fó wēi miào fǎ lè  
网，欲入诸佛妙甘露界，欲受诸佛微妙法乐，  
yù zhèng rú lái shū shèng gōng dé dāng xué rú shì shēn shēn bō rě bō  
欲证如来殊胜功德，当学如是甚深般若波  
luó mì duō  
罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì shēn shēn bō rě  
“善现，若菩萨摩诃萨能学如是甚深般若



bō luó mì duō wú yǒu yī qiè gōng dé shàngēn ér bù néngshè wú yǒu  
波罗蜜多，无有一切功德善根而不能摄，无有  
yī qiè gōng dé shàngēn ér bù néng dé suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō  
一切功德善根而不能得。所以者何？甚深般  
rě bō luó mì duō shì yī qiè zhǒng gōng dé shàngēn suǒ yī chù gù  
若波罗蜜多是一切种功德善根所依处故。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà néng xué  
具寿善现白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨能学  
rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō qǐ yú yī qiè shēngwén dú jué  
如是甚深般若波罗蜜多，岂于一切声闻、独觉  
gōng dé shàngēn néngshè néng dé  
功德善根能摄、能得？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà yì yú yī qiè shēngwén  
佛告善现：“是菩萨摩诃萨亦于一切声闻、  
dú jué gōng dé shàngēn néngshè néng dé rán yú qí zhōng wú zhù wú  
独觉功德善根能摄、能得，然于其中无住无  
zhuó yǐ shèng zhì jiànzhèngguānchá yǐ chāoguòshēngwén jí dú jué  
著。以胜智见正观察已，超过声闻及独觉  
dì qù rù pú sà zhèngxìng lí shēng gù cǐ pú sà mó hē sà zhòng  
地，趣入菩萨正性离生故，此菩萨摩诃萨众，  
wú yǒu yī qiè gōng dé shàngēn ér bù shè dé shànxiàn ruò pú sà mó  
无有一切功德善根而不摄得。善现，若菩萨摩  
hē sà néng xué rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō zé wéi lín jìn yī  
诃萨能学如是甚深般若波罗蜜多，则为邻近一  
qiè zhì zhì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
切智智，速证无上正等菩提。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì shēnshēn bō rě  
“善现，若菩萨摩诃萨能学如是甚深般若  
bō luó mì duō zé wéi yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngzhēn  
波罗蜜多，则为一切世间天、人、阿素洛等真  
shí fú tián chāozhū shì jiānshāmén fàn zhì shēngwén dú jué fú  
实福田，超诸世间沙门、梵志、声闻、独觉福  
tián zhī shàng jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì suí suǒshēngchù bù shě  
田之上，疾能证得一切智智，随所生处不舍  
bō rě bō luó mì duō bù lí bō rě bō luó mì duō chángxíng bō rě  
般若波罗蜜多，不离般若波罗蜜多，常行般若  
bō luó mì duō  
波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xuéshēnshēn bō rě  
“善现，若菩萨摩诃萨能如是学甚深般若  
bō luó mì duō dāng zhī yī yú yī qiè zhì zhì dé bú tuì zhuǎn yú yī  
波罗蜜多，当知已于一切智智得不退转，于一  
qiè fǎ néngzhèngjué zhī yuǎn lí shēngwén jí dú jué dì lín jìn wú  
切法能正觉知，远离声闻及独觉地，邻近无  
shàngzhèngděng pú tí  
上正等菩提。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn cǐ shì bō  
“善现，若菩萨摩诃萨作如是念：‘此是般  
rě bō luó mì duō cǐ shì xiū shí cǐ shì xiū chù wǒ néng xiū cǐ shèn  
若波罗蜜多，此是修时，此是修处，我能修此甚  
shēn bō rě bō luó mì duō wǒ yóu rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
深般若波罗蜜多，我由如是甚深般若波罗蜜多  
qì shě rú shì suǒyīngshě fǎ dìngdāngzhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú  
弃舍如是所应舍法，定当证得一切智智！’是菩  
sà mó hē sà fēi xíng bō rě bō luó mì duō yì yú bō rě bō luó mì  
萨摩诃萨非行般若波罗蜜多，亦于般若波罗蜜  
duō bù néng jiě liǎo hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì duō bú zuò  
多不能解了。何以故？甚深般若波罗蜜多不作  
shì niàn wǒ shì bō rě bō luó mì duō cǐ shì xiū shí cǐ shì xiū  
是念：‘我是般若波罗蜜多，此是修时，此是修  
chù cǐ shì xiū zhě cǐ shì bō rě bō luó mì duōsuǒyuǎn lí fǎ cǐ  
处，此是修者，此是般若波罗蜜多所远离法，此  
shì bō rě bō luó mì duōsuǒzhàoliǎo fǎ cǐ shì bō rě bō luó mì duō  
是般若波罗蜜多所照了法，此是般若波罗蜜多  
suǒzhèng wú shàngzhèngděng pú tí ruò rú shì zhī shì xíng bō rě bō  
所证无上正等菩提。’若如是知是行般若波  
luó mì duō  
罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn cǐ fēi bō  
“善现，若菩萨摩诃萨作如是念：‘此非般  
rě bō luó mì duō cǐ fēi xiū shí cǐ fēi xiū chù cǐ fēi xiū zhě  
若波罗蜜多，此非修时，此非修处，此非修者，  
fēi yóu bō rě bō luó mì duōyuǎn lí yī qiè suǒyīngshě fǎ fēi yóu bō  
非由般若波罗蜜多远离一切所应舍法，非由般  
rě bō luó mì duōdìngnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé yǐ  
若波罗蜜多定能证得一切智智。所以者何？以

yī qiè fǎ jiē zhùzhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú  
一切法皆住真如、法界、法性、不虚妄性、不  
biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì  
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、  
xū kōng jiè bù sī yì jiè cǐ zhōng yī qiè jiē wú chā bié shàn  
虚空界、不思議界，此中一切皆无差别。’善  
xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shì xíng bō rě bō luó mì  
现，若菩萨摩诃萨能如是行，是行般若波罗蜜  
duō 多。”

dì èr fēn wú fēn bié pǐn dì liù shí sān  
第二分无分别品第六十三

ěr shí tiān dì shì qiè zuò shì niàn ruò pú sà mó hē sà xiū  
尔时，天帝释窃作是念：“若菩萨摩诃萨修  
xíng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ān zhù nèi kōng  
行般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，安住内空  
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù  
乃至无性自性空，安住真如乃至不思議界，安住  
kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào  
苦、集、灭、道圣谛，修行四念住乃至八圣道  
zhī xiū xíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě  
支，修行四静虑、四无量、四无色定，修行八解  
tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
脱乃至十遍处，修行空、无相、无愿解脱门，  
xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān  
修行极喜地乃至法云地，修行一切陀罗尼门、三  
mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén tōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì  
摩地门，修行五眼、六神通，修行如来十力乃至  
shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū  
十八佛不共法，修行无忘失法、恒住舍性，修  
xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng pú sà mó hē  
行一切智、道相智、一切相智，修行菩萨摩诃  
sà xíng xiū xíng wú shàng zhèng děng pú tí shàng chāo yī qiè yǒu qíng zhī  
萨行，修行无上正等菩提，尚超一切有情之  
shàng kuàng dé wú shàng zhèng děng pú tí  
上，况得无上正等菩提！

ruò zhū yǒu qíng wén shuō yī qiè zhì zhì míng zì xīn shēng xìn jiě  
“若诸有情闻说一切智智名字心生信解，  
shàng wéi huò dé rén zhōng shàn lì jí dé shì jiān zuì shèng shòu mìng kuàng  
尚为获得人中善利及得世间最胜寿命，况  
fā wú shàng zhèng děng jué xīn huò cháng tīng wén rú shì bō rě bō luó  
发无上正等觉心，或常听闻如是般若波罗  
mì duō shēn shēn jīng diǎn ruò zhū yǒu qíng néng fā wú shàng zhèng děng jué  
蜜多甚深经典！若诸有情能发无上正等觉  
xīn tīng wén bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn zhū yú yǒu qíng jiē  
心，听闻般若波罗蜜多甚深经典，诸余有情皆  
yīng yuàn yào suǒ huò gōng dé shì jiān tiān rén ā sù luò děng bù néng  
应愿乐，所获功德世间天、人、阿素洛等不能  
jí gù”  
及故。”

shí tiān dì shì zuò shì niàn yǐ jí qǔ tiān shàng wēi miào xiāng<sup>35</sup>  
时，天帝释作是念已，即取天上微妙香<sup>35</sup>  
huā fèng sǎn rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng  
华，奉散如来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众。  
jì sǎn huā yǐ zuò shì yuàn yán ruò pú sà shèng zhū shàn nán zǐ  
既散华已，作是愿言：“若菩萨乘诸善男子、  
shàn nǚ rén děng qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wǒ suǒ jí gōng  
善女人等求趣无上正等菩提，以我所集功  
dé shàngēn lìng bǐ suǒ qiú wú shàng fó fǎ yī qiè zhì zhì sù dé yuán  
德善根，令彼所求无上佛法一切智智速得圆  
mǎn yǐ wǒ suǒ jí gōng dé shàngēn lìng bǐ suǒ qiú zì rán rén fǎ  
满。以我所集功德善根，令彼所求自然人法、  
zhēn wú lòu fǎ sù dé yuán mǎn yǐ wǒ suǒ jí gōng dé shàngēn lìng bǐ  
真无漏法速得圆满。以我所集功德善根，令彼  
yī qiè suǒ yù wén fǎ jiē sù yuán mǎn yǐ wǒ suǒ jí gōng dé shàngēn  
一切所欲闻法皆速圆满。以我所集功德善根，  
ruò qiú shēng wén dú jué shèng zhě yì lìng suǒ yuàn jí dé mǎn zú  
若求声闻、独觉乘者亦令所愿疾得满足。”

zuò shì yuàn yǐ jí bó fó yán shì zūn ruò pú sà shèng zhū  
作是愿已，即白佛言：“世尊！若菩萨乘诸  
shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ fā wú shàng zhèng děng jué xīn wǒ  
善男子、善女人等已发无上正等觉心，我

<sup>35</sup> 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

zhōng bù shēng yī niàn yì yì lìng qí tuì zhuǎn dà pú tí xīn wǒ yì  
终不生一念异意，令其退转大菩提心。我亦  
bù shēng yī niàn yì yì lìng zhū pú sà mó hē sà zhòngyàn lí wú shàng  
不生一念异意，令诸菩萨摩诃萨众厌离无上  
zhèngděng pú tí tuì zhùshēngwén dú jué děng dì  
正等菩提，退住声闻、独觉等地。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà yǐ yú wú shàngzhèngděng pú  
“世尊！若菩萨摩诃萨已于无上正等菩

tí xīn shēng yù yào wǒ yuàn bǐ xīn bèi fù zēng jìn jí zhèng wú shàng  
提心生欲乐，我愿彼心倍复增进，疾证无上  
zhèngděng pú tí yuàn bǐ pú sà mó hē sà zhòngjiànshēng sǐ zhōng  
正等菩提。愿彼菩萨摩诃萨众见生死中

zhǒngzhǒng kǔ yǐ wèi yù lì lè shì jiāntiān rén ā sù luò děng fā  
种种苦已，为欲利乐世间天、人、阿素洛等发  
qǐ zhǒngzhǒngjiān gù dà yuàn wǒ jì zì dù shēng sǐ dà hǎi yì  
起种种坚固大愿：‘我既自度生死大海，亦

dāngjīng qín dù wèi dù zhě wǒ jì zì jiě shēng sǐ xì fù yì dāngjīng  
当精勤度未度者。我既自解生死系缚，亦当精  
qín jiě wèi jiě zhě wǒ yú zhǒngzhǒngshēng sǐ bù wèi jì zì ān wěn  
勤解未解者。我于种种生死怖畏既自安隐，

yì dāngjīng qín ān wèi ān zhě wǒ jì zì zhèng jiū jìng niè pán yì dāng  
亦当精勤安未安者。我既自证究竟涅槃，亦当  
jīng qín lìng wèizhèngzhě jiē tóngzhèng dé  
精勤令未证者皆同证得。’

shì zūn ruò shànánán zǐ shàn nǚ rén děng yú chū fā xīn  
“世尊！若善男子、善女人等，于初发心

pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn qǐ suí xǐ xīn dé jǐ xǔ fú yú  
菩萨摩诃萨功德善根起随喜心，得几许福？于  
jiǔ fā xīn pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn qǐ suí xǐ xīn dé jǐ xǔ  
久发心菩萨摩诃萨功德善根起随喜心，得几许

fú yú bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn qǐ suí xǐ  
福？于不退转地菩萨摩诃萨功德善根起随喜  
xīn dé jǐ xǔ fú yú yī shēngsuǒ xì pú sà mó hē sà gōng dé shàn  
心，得几许福？于一生所系菩萨摩诃萨功德善

gēn qǐ suí xǐ xīn dé jǐ xǔ fú  
根起随喜心，得几许福？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā sì dà zhōu jiè  
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，四大洲界

kě zhī liǎngshù cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suí xǐ jù xīn suǒ  
可知两数，此善男子、善女人等，随喜俱心所

shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā nǎi zhì sānqiān dà qiān shì jiè  
生福德不可知量。憍尸迦，乃至三千大千世界

kě zhī liǎngshù cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suí xǐ jù xīn suǒ  
可知两数，此善男子、善女人等，随喜俱心所

shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè  
生福德不可知量。憍尸迦，假使三千大千世界

wéi yī dà hǎi yǒu qǔ yī máo xī wéi bǎi fēn chí yī fēn duān zhān dà  
为一大海，有取一毛析为百分，持一分端沾大

hǎishuǐ kě zhī dī shù cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suí xǐ jù  
海水可知滴<sup>36</sup>数，此善男子、善女人等，随喜俱

xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng  
心所生福德不可知量。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shì zūn ruò zhū yǒu qíng yú pú  
时，天帝释复白佛言：“世尊！若诸有情于菩

sà mó hē sà gōng dé shàngēn bù suí xǐ zhě dāng zhī jiē shì mó suǒ mèi  
萨摩诃萨功德善根不随喜者，当知皆是魔所魅

zhuó shì zūn ruò zhū yǒu qíng yú pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn bù  
著。世尊！若诸有情于菩萨摩诃萨功德善根不

suí xǐ zhě dāng zhī jiē shì è mó péng dǎng shì zūn ruò zhū yǒu qíng  
随喜者，当知皆是恶魔朋党。世尊！若诸有情

yú pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn bù suí xǐ zhě dāng zhī jiē cóng  
于菩萨摩诃萨功德善根不随喜者，当知皆从

mó jiè zhōng mò lái shēng shì jiān suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà  
魔界中没来生是间。所以者何？若菩萨摩诃萨

qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng ruò zhū  
求趣无上正等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，若诸

yǒu qíng yú bǐ pú sà mó hē sà zhòng gōng dé shàngēn suí xǐ huí xiàng  
有情于彼菩萨摩诃萨众功德善根随喜回向，

jiē néng pò huài yī qiè mó jūn gōng diàn juàn shǔ shì zūn ruò zhū  
皆能破坏一切魔军、宫殿、眷属。世尊！若诸

yǒu qíng shēn xīn jìng ài fó fǎ sēng bǎo suí suǒ shēng chù cháng yù  
有情深心敬爱佛、法、僧宝，随所生处常欲

jiàn fó cháng yù wén fǎ cháng yù yù sēng yú zhū pú sà mó hē  
见佛，常欲闻法，常欲遇僧，于诸菩萨摩诃

<sup>36</sup> 大正藏：滴；永乐北藏及龙藏：滴

sà zhòngōng dé shàngēnyīngshēng suí xǐ jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú  
萨众功德善根应生随喜。既随喜已，回向无  
shàngzhèngděng pú tí ér bù yīngshēng èr wú èr xiǎng ruò néng  
上正等菩提，而不应生二、无二想。若能  
rú shì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí lì lè yǒuqíng pò mó  
如是，疾证无上正等菩提，利乐有情，破魔  
jūn zhòng  
军众。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ  
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所  
shuō jiāo shī jiā ruò zhū yǒuqíng yú pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn  
说。憍尸迦，若诸有情于菩萨摩诃萨功德善根  
shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì zhū yǒuqíng sù  
深心随喜，回向无上正等菩提，是诸有情速  
néng yuán mǎn zhū pú sà xíng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí ruò  
能圆满诸菩萨行，疾证无上正等菩提。若  
zhū yǒuqíng yú pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn shēn xīn suí xǐ huí  
诸有情于菩萨摩诃萨功德善根深心随喜，回  
xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì zhū yǒuqíng jù dà wēi lì cháng  
向无上正等菩提，是诸有情具大威力，常  
néng fèng shì yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jí shàn zhī shí héng  
能奉事一切如来、应、正等觉及善知识，恒  
wén bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīngdiǎn shàn zhī yì qù jiāo shī jiā  
闻般若波罗蜜多甚深经典，善知义趣。憍尸迦，  
shì zhū yǒuqíng chéng jiù rú shì suí xǐ huí xiàng gōng dé shàngēn suí suǒ  
是诸有情成就如是随喜回向功德善根，随所  
shēng chù cháng wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng gòng yǎng  
生处，常为一切世间天、人、阿素洛等供养  
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn bù dǔ è sè bù wén è shēng bù xiù  
恭敬、尊重赞叹，不睹恶色，不闻恶声，不嗅  
è xiāng bù cháng è wèi bù jué è chù bù sī è fǎ cháng  
恶香，不尝恶味，不觉恶触，不思恶法，常  
bù yuǎn lí zhū fó shì zūn cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn zhū  
不远离诸佛世尊，从一佛国趣一佛国，亲近诸  
fó zhòng zhū shàngēn chéng shú yǒuqíng yán jìng fó tǔ hé yǐ gù  
佛种诸善根，成熟有情、严净佛土。何以故？

jiāo shī jiā shì zhū yǒuqíng néng yú wú shù zuì chū fā xīn pú  
“憍尸迦，是诸有情能于无数最初发心菩

sà mó hē sà gōng dé shàngēnshēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèng  
萨摩诃萨功德善根深心随喜，回向无上正

děng pú tí néng yú wú shù yǐ zhù chū dì nǎi zhì shí dì pú sà mó hē  
等菩提。能于无数已住初地乃至十地菩萨摩诃

sà gōng dé shàngēnshēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí  
萨功德善根深心随喜，回向无上正等菩提。

néng yú wú shù yī shēng suǒ xì pú sà mó hē sà gōng dé shàngēnshēn  
能于无数一生所系菩萨摩诃萨功德善根深

xīn suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yóu cǐ yīn yuán shì  
心随喜，回向无上正等菩提。由此因缘，是

zhū yǒu qíng shàngēnzēng jìn sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí jì  
诸有情善根增进，速证无上正等菩提。既

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn wèi lái rú shí lì lè wú liàng  
证无上正等菩提，能尽未来如实利乐无量

wú shù wú biānyǒu qíng lìng zhù wú yú bō niè pán jiè yǐ shì gù jiāo  
无数无边有情，令住无余般涅槃界。以是故，憍

shī jiā zhù pú sà shèngzhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú chū fā  
尸迦，住菩萨乘诸善男子、善女人等，于初发

xīn pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn yú jiǔ fā xīn pú sà mó hē sà  
心菩萨摩诃萨功德善根，于久发心菩萨摩诃萨

gōng dé shàngēn yú bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn  
功德善根，于不退转地菩萨摩诃萨功德善根，

yú yī shēng suǒ xì pú sà mó hē sà gōng dé shàngēn jiē yīng suí xǐ  
于一生所系菩萨摩诃萨功德善根，皆应随喜，

huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yú shēng suí xǐ jí huí xiàng shí  
回向无上正等菩提。于生随喜及回向时，

bù yīng zhí zhuó jí xīn lí xīn suí xǐ huí xiàng bù yīng zhí zhuó jí xīn  
不应执著即心、离心随喜回向，不应执著即心

xiū xíng lí xīn xiū xíng ruò néng rú shì wú suǒ zhí zhuó suí xǐ huí xiàng  
修行、离心修行。若能如是无所执著，随喜回向

xiū zhū pú sà mó hē sà xíng sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng  
修诸菩萨摩诃萨行，速证无上正等菩提，能

jìn wèi lái lì yì ān lè zhū yǒu qíng zhòng jiē lìng ān zhù jiū jìng niè  
尽未来利益安乐诸有情众，皆令安住究竟涅

pán  
槃。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō  
尔时具寿善现白佛言：“世尊！如佛所说，



zhū fǎ rú huàn nǎi zhì zhū fǎ rú biànhuà shì yún hé pú sà mó hē sà  
诸法如幻乃至诸法如变化事，云何菩萨摩诃萨

yǐ rú huàn xīn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
以如幻心能证无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn pú sà mó hē sà  
佛告善现：“于意云何？汝见菩萨摩诃萨

děng rú huàn xīn fǒu  
等如幻心不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ bú jiàn huàn yì bú  
善现对曰：“不也！世尊！我不见幻，亦不

jiàn yǒu rú huàn zhī xīn  
见有如幻之心。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò chù wú huàn wú rú huàn  
佛告善现：“于意云何？若处无幻、无如幻

xīn rǔ jiàn yǒu shì xīn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí fǒu  
心，汝见有是心能证无上正等菩提不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiàn yǒu chù wú  
善现对曰：“不也！世尊！我都不见有处无

huàn wú rú huàn xīn gèng yǒu shì xīn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
幻、无如幻心，更有是心能证无上正等菩  
提。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò chù lí huàn lí rú huàn  
佛告善现：“于意云何？若处离幻、离如幻

xīn rǔ jiàn yǒu shì fǎ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí fǒu  
心，汝见有是法能证无上正等菩提不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiàn yǒu chù lí  
善现对曰：“不也！世尊！我都不见有处离

huàn lí rú huàn xīn gèng yǒu shì fǎ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
幻、离如幻心，更有是法能证无上正等菩  
提！

shì zūn wǒ dōu bú jiàn jí lí xīn fǎ shuō hé děng fǎ  
“世尊！我都不见即、离心法，说何等法

shì yǒu shì wú yǐ yī qiè fǎ bì jìng yuǎn lí gù ruò yī qiè fǎ bì jìng  
是有是无，以一切法毕竟远离故。若一切法毕竟

yuǎn lí zhě bù kě shī shè cǐ fǎ shì yǒu cǐ fǎ shì wú ruò fǎ bù  
远离者，不可施設此法是有、此法是无。若法不

kě shī shè yǒu wú zé bù kě shuō néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
可施设有无，则不可说能证无上正等菩提，  
fēi wú suǒ yǒu fǎ néng zhèng pú tí gù suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ  
非无所有法能证菩提故。所以者何？以一切法  
jiē wú suǒ yǒu xìng bù kě dé wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng hé  
皆无所有，性不可得，无生无灭、无染无净。何  
yǐ gù  
以故？

shì zūn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō  
“世尊！般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多  
bì jìng yuǎn lí gù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bì jìng yuǎn lí  
毕竟远离故，内空乃至无性自性空毕竟远离  
gù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bì jìng yuǎn lí gù kǔ jí miè  
故，真如乃至不思議界毕竟远离故，苦、集、灭、  
dào shèng dì bì jìng yuǎn lí gù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bì  
道圣谛毕竟远离故，四念住乃至八圣道支毕  
jìng yuǎn lí gù sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng bì jìng yuǎn  
竟远离故，四静虑、四无量、四无色定毕竟远  
lí gù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bì jìng yuǎn lí gù kōng wú  
离故，八解脱乃至十遍处毕竟远离故，空、无  
xiàng wú yuàn jiě tuō mén bì jìng yuǎn lí gù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún  
相、无愿解脱门毕竟远离故，极喜地乃至法云  
dì bì jìng yuǎn lí gù yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén bì jìng  
地毕竟远离故，一切陀罗尼门、三摩地门毕竟  
yuǎn lí gù wǔ yǎn liù shéntōng bì jìng yuǎn lí gù rú lái shí lì  
远离故，五眼、六神通毕竟远离故，如来十力  
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bì jìng yuǎn lí gù wú wàng shī fǎ héng  
乃至十八佛不共法毕竟远离故，无忘失法、恒  
zhù shě xìng bì jìng yuǎn lí gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng  
住舍性毕竟远离故，一切智、道相智、一切相  
zhì bì jìng yuǎn lí gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng bì jìng yuǎn lí gù  
智毕竟远离故，一切菩萨摩诃萨行毕竟远离故，  
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bì jìng yuǎn lí gù yī qiè zhì zhì bì  
诸佛无上正等菩提毕竟远离故，一切智智毕  
jìng yuǎn lí gù  
竟远离故。

shì zūn ruò fǎ bì jìng yuǎn lí shì fǎ bù yīng xiū yì bù  
“世尊！若法毕竟远离，是法不应修，亦不

yīngqiǎn yì fù bù yīngyǒusuǒ yīn fā shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
应遣，亦复不应有所引发，甚深般若波罗蜜多  
yì bì jìngyuǎn lí gù yú fǎ bù yīngyǒusuǒ yīn fā  
亦毕竟远离故，于法不应有所引发。

shì zūn shēnshēn bō rě bō luó mì duō jì bì jìngyuǎn lí  
“世尊！甚深般若波罗蜜多既毕竟远离，  
yún hé kě shuō zhū pú sà mó hē sà yī shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
云何可说诸菩萨摩诃萨依甚深般若波罗蜜多  
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí  
证得无上正等菩提？诸佛无上正等菩提  
yì bì jìngyuǎn lí yún hé yuǎn lí fǎ néng zhèngyuǎn lí fǎ shì gù  
亦毕竟远离，云何远离法能证远离法？是故  
bō rě bō luó mì duō yīng bù kě shuō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú  
般若波罗蜜多应不可说证得无上正等菩  
tí”  
提。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì rú  
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！如  
rǔ suǒ shuō suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
汝所说。所以者何？善现，甚深般若波罗蜜多  
nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bì jìngyuǎn lí rú shì nǎi zhì yī qiè pú  
乃至布施波罗蜜多毕竟远离，如是乃至一切菩  
sà mó hē sà xíng bì jìngyuǎn lí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bì  
萨摩诃萨行毕竟远离，诸佛无上正等菩提毕  
jìngyuǎn lí yī qiè zhì zhì yì bì jìngyuǎn lí shàn xiàn yǐ shēnshēn  
竟远离，一切智智亦毕竟远离。善现，以甚深  
bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bì jìngyuǎn lí kě  
般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多毕竟远离，可  
shuō pú sà mó hē sà zhèng dé bì jìngyuǎn lí wú shàngzhèngděng pú tí  
说菩萨摩诃萨证得毕竟远离无上正等菩提。  
rú shì nǎi zhì yī yī qiè zhì zhì bì jìngyuǎn lí kě shuō pú sà mó hē  
如是乃至以一切智智毕竟远离，可说菩萨摩诃  
sà zhèng dé bì jìngyuǎn lí wú shàngzhèngděng pú tí shàn xiàn ruò  
萨证得毕竟远离无上正等菩提。善现，若  
shēnshēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō fēi bì jìng  
甚深般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多非毕竟  
yuǎn lí yīng fēi bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō rú  
远离，应非般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，如

shì nǎi zhì ruò yī qiè zhì zhì fēi bì jìng yuǎn lí yīng fēi yī qiè zhì zhì  
是乃至若一切智智非毕竟远离，应非一切智智。

shànxiàn yǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō  
善现，以甚深般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多

bì jìng yuǎn lí dé míng bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì  
毕竟远离，得名般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜

duō rú shì nǎi zhì yī yī qiè zhì zhì bì jìng yuǎn lí dé míng yī qiè  
多，如是乃至以一切智智毕竟远离，得名一切

zhì zhì shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà fēi bù yī zhǐ shēnshēn  
智智。是故，善现，诸菩萨摩诃萨非不依止甚深

bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn  
般若波罗蜜多，证得无上正等菩提。善现，

sūi fēi yuǎn lí fǎ néng zhèng yuǎn lí fǎ ér zhèng wú shàngzhèngděng  
虽非远离法能证远离法，而证无上正等

pú tí fēi bù yī zhǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì gù pú sà mó  
菩提，非不依止甚深般若波罗蜜多。是故菩萨摩

hē sà zhòng yù dé wú shàngzhèngděng pú tí chángyīngjīng qín xiū xué  
诃萨众欲得无上正等菩提，常应精勤修学

rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
如是甚深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà suǒ xíng  
具寿善现白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨所行

fǎ yì bìngwéishēnshēn  
法义并为甚深。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà suǒ  
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨所

xíng fǎ yì bìngwéishēnshēnánjiànnánjué fēi suǒ xún sī chāoxún sī  
行法义，并为甚深难见难觉，非所寻思超寻思

jìng wēi mì zhì zhě zì nèi suǒ zhèng bù kě xuānshuō shànxiàndāng zhī  
境，微密智者自内所证不可宣说。善现当知！

zhū pú sà mó hē sà néng wéi nán shì suī xíng rú shì shēnshēn fǎ yì  
诸菩萨摩诃萨能为难事，虽行如是甚深法义，

ér yú shēngwén dú jué dì fǎ néng bù zuò zhèng  
而于声闻、独觉地法能不作证。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě  
具寿善现复白佛言：“如我解佛所说义者，

zhū pú sà mó hē sà suǒ zuò wú nán bù yīngshuō bǐ néng wéi nán shì  
诸菩萨摩诃萨所作无难，不应说彼能为难事。

suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà suǒzhèng fǎ yì dōu bù kě dé  
所以者何？诸菩萨摩诃萨所证法义都不可得，  
néngzhèng bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé zhèng fǎ zhèngzhě  
能证般若波罗蜜多亦不可得，证法、证者、  
zhèngchù zhèng shí yì bù kě dé  
证处、证时亦不可得。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ jì bù kě dé  
“世尊！诸菩萨摩诃萨观一切法既不可得，  
yǒu hé fǎ yì kě wéi suǒzhèng yǒu hé bō rě bō luó mì duō kě wéi  
有何法义可为所证？有何般若波罗蜜多可为  
néngzhèng fù yǒu hé děng ér kě shī shèzhèng fǎ zhèngzhě zhèng  
能证？复有何等而可施設证法、证者、证  
chù zhèng shí jì ěr yún hé kě zhí yóu cǐ zhèng dé wú shàngzhèng  
处、证时？既尔，云何可执由此证得无上正  
děng pú tí wú shàngzhèngděng pú tí shàng bù kě zhèng kuàngzhèng  
等菩提？无上正等菩提尚不可证，况证  
shēngwén dú jué dì fǎ shì zūn ruò rú shì xíng shì míng pú sà wú  
声闻、独觉地法！世尊！若如是行是名菩萨无  
suǒ dé xíng ruò pú sà mó hē sà néng xíng rú shì wú suǒ dé xíng yú yī  
所得行，若菩萨摩诃萨能行如是无所得行，于一  
qiè fǎ wú zhàng wú ài  
切法无障无碍<sup>37</sup>。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà wénshuō cǐ yǔ qí xīn bù jīng  
“世尊！若菩萨摩诃萨闻说此语，其心不惊、  
bù kǒng bú bù bù yōu bù huǐ bù chén bú mò shì xíng  
不恐、不怖、不忧、不悔、不沉、不没，是行  
bō rě bō luó mì duō shì zūn shì pú sà mó hē sà rú shì xíng shí  
般若波罗蜜多。世尊！是菩萨摩诃萨如是行时，  
bú jiàn zhū xiàng bú jiàn wǒ xíng bú jiàn bù xíng bú jiàn bō rě bō luó  
不见诸相，不见我行，不见不行，不见般若波罗  
mì duō shì wǒ suǒ xíng bú jiàn wú shàngzhèngděng pú tí shì wǒ suǒ zhèng  
蜜多是我所行，不见无上正等菩提是我所证，  
yì fù bú jiànzhèng shí chùděng  
亦复不见证时、处等。

shì zūn shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō  
“世尊！是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多

<sup>37</sup> 大正藏：暗；永乐北藏及龙藏：碍

bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàng  
不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上  
zhèngděng pú tí  
正等菩提。’

shì zūn pì rú xū kōng bú zuò shì niàn wǒ qù bǐ fǎ  
“世尊！譬如虚空，不作是念：‘我去彼法  
ruò yuǎn ruò jìn hé yǐ gù xū kōng wú dòng yì wú chā bié wú fēn  
若远若近。’何以故？虚空无动亦无差别，无分  
bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì  
别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是行深般若波罗蜜  
duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn  
多，不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近  
wú shàng zhèngděng pú tí hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì  
无上正等菩提。’何以故？甚深般若波罗蜜  
duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
多于一切法无分别故。

shì zūn pì rú huàn shì bú zuò shì niàn huàn zhì huàn  
“世尊，譬如幻士，不作是念：‘幻质、幻  
shī guānzhòng qù wǒ ruò yuǎn ruò jìn hé yǐ gù suǒ huàn zhī shì  
师、观众去我若远若近。’何以故？所幻之士  
wú fēn bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō  
无分别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是行深般若波  
luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì  
罗蜜多，不作是念：‘我远声闻、独觉等地，  
wǒ jìn wú shàng zhèngděng pú tí hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō  
我近无上正等菩提。’何以故？甚深般若波  
luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn pì rú yǐngxiàng bú zuò shì niàn wǒ qù běn zhì  
“世尊！譬如影像，不作是念：‘我去本质  
jí wǒ suǒ yī ruò yuǎn ruò jìn hé yǐ gù suǒ xiànyǐngxiàng wú fēn  
及我所依若远若近。’何以故？所现影像无分  
bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì  
别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗蜜  
duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú  
多不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无  
shàng zhèngděng pú tí hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
上正等菩提。’何以故？甚深般若波罗蜜多

yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
于一切法无分别故。

shì zūn xíngshēn bō rě bō luó mì duōzhū pú sà mó hē sà  
“世尊！行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨

wú ài wú zēng hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì duōruò ài ruò  
无爱无憎。何以故？甚深般若波罗蜜多若爱若

zēng jí jìng zì xìng bù kě dé gù  
憎及境自性不可得故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué yú yī qiè fǎ  
“世尊！如诸如来、应、正等觉于一切法

wú ài wú zēng xíngshēn bō rě bō luó mì duōzhū pú sà mó hē sà yì  
无爱无憎，行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦

fù rú shì yú yī qiè fǎ wú ài wú zēng hé yǐ gù zhū fó pú sà  
复如是，于一切法无爱无憎。何以故？诸佛菩萨

shēnshēn bō rě bō luó mì duō ài zēng duàn gù  
甚深般若波罗蜜多爱憎断故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué yī qiè fēn bié  
“世尊！如诸如来、应、正等觉一切分别、

zhǒngzhǒng fēn bié zhōubiàn fēn bié jiē bì jìng duàn xíngshēn bō rě bō  
种种分别、周遍分别皆毕竟断，行深般若波

luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì yī qiè fēn bié zhǒng  
罗蜜多，诸菩萨摩诃萨亦复如是，一切分别、种

zhǒng fēn bié zhōubiàn fēn bié jiē bì jìng duàn hé yǐ gù zhū fó pú  
种分别、周遍分别皆毕竟断。何以故？诸佛菩

sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
萨甚深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué bú zuò shì niàn  
“世尊！如诸如来、应、正等觉不作是念：

wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú  
‘我远声闻、独觉等地，我近无上正等菩

tí xíngshēn bō rě bō luó mì duōzhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì  
提。’行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦复如是，

bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàng  
不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上

zhèngděng pú tí hé yǐ gù zhū fó pú sà shēnshēn bō rě bō luó  
正等菩提。’何以故？诸佛菩萨甚深般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
蜜多于一切法无分别故。

shì zūn rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ biàn huà zhě  
“世尊！如诸如来、应、正等觉所变化者，

bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēng wén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàng  
不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上

zhèngděng pú tí hé yǐ gù yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué  
正等菩提。’何以故？一切如来、应、正等觉

jí suǒ biàn huà wú fēn bié gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà  
及所变化无分别故。行深般若波罗蜜多诸菩萨

mó hē sà yì fù rú shì bú zuò shì niàn wǒ yuǎn shēng wén dú  
摩诃萨亦复如是，不作是念：‘我远声闻、独

jué děng dì wǒ jìn wú shàng zhèngděng pú tí hé yǐ gù shèn  
觉等地，我近无上正等菩提。’何以故？甚

shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù  
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn rú zhū fó děng yù yǒu suǒ zuò huà zuò huà zhě lìng zuò  
“世尊！如诸佛等欲有所作，化作化者令作

bǐ shì ér suǒ huà zhě bú zuò shì niàn wǒ néng zào zuò rú shì shì yè  
彼事，而所化者不作是念：‘我能造作如是事业。’

hé yǐ gù zhū suǒ huà zhě yú suǒ zuò yè wú fēn bié gù shèn shēn bō  
何以故？诸所化者于所作业无分别故。甚深般

rě bō luó mì duō yì fù rú shì yǒu suǒ wéi gù ér qín xiū xí jì xiū  
若波罗蜜多亦复如是，有所为故而勤修习，既修

xí yǐ suī néng chéng bàn suǒ zuò shì yè ér yú suǒ zuò wú suǒ fēn bié  
习已虽能成办所作事业，而于所作无所分别。

hé yǐ gù shèn shēn bō rě bō luó mì duō fǎ ěr yú fǎ wú fēn bié gù  
何以故？甚深般若波罗蜜多法尔于法无分别故。

shì zūn rú qiǎo gōng jiàng huò bǐ dì zǐ yǒu suǒ wéi gù zào zhū  
“世尊！如巧工匠或彼弟子有所为故造诸

jī guān huò nǚ huò nán huò xiàng mǎ děng cǐ zhū jī guān suī  
机关，或女、或男、或象、马等，此诸机关虽

yǒu suǒ zuò ér yú bǐ shì wú suǒ fēn bié hé yǐ gù jī guān fǎ ěr  
有所作，而于彼事无所分别。何以故？机关法尔

wú fēn bié gù shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yǒu suǒ wéi  
无分别故。甚深般若波罗蜜多亦复如是，有所为

gù ér chéng lì zhī jì chéng lì yǐ suī néng chéng bàn suǒ zuò suǒ  
故而成立之，既成立已，虽能成办所作所

shuō ér yú qí zhōng dōu wú fēn bié hé yǐ gù shèn shēn bō rě bō  
说，而于其中都无分别。何以故？甚深般若波



luó mì duō fǎ ěr yú fǎ wú fēn bié gù  
罗蜜多法尔于法无分别故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wéidàn bō rě bō luó mì duō  
时，舍利子问善现言：“为但般若波罗蜜多  
wú fēn bié wéi jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó  
无分别，为静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗  
mì duō yì wú fēn bié  
蜜多亦无分别？”

shànxiàn dá yán fēi dàn bō rě bō luó mì duō wú fēn bié jìng  
善现答言：“非但般若波罗蜜多无分别，静  
lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō yì wú fēn bié  
虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多亦无分别。”

shè lì zǐ yán wéidàn liù bō luó mì duō wú fēn bié wéi sè  
舍利子言：“为但六波罗蜜多无分别，为色、  
shòu xiǎng xíng shí yì wú fēn bié wéiyǎnchù nǎi zhì yì chù yì  
受、想、行、识亦无分别，为眼处乃至意处亦  
wú fēn bié wéi sè chù nǎi zhì fǎ chù yì wú fēn bié wéiyǎn jiè nǎi zhì  
无分别，为色处乃至法处亦无分别，为眼界乃至  
yì jiè yì wú fēn bié wéi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì wú fēn bié wéiyǎn  
眼界亦无分别，为色界乃至法界亦无分别，为眼  
shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì wú fēn bié wéiyǎnchù nǎi zhì yì chù yì wú  
识界乃至意识界亦无分别，为眼触乃至意触亦无  
fēn bié wéiyǎnchù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ  
分别，为眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所  
shēngzhū shòu yì wú fēn bié wéi dì jiè nǎi zhì shí jiè yì wú fēn bié  
生诸受亦无分别，为地界乃至识界亦无分别，  
wéi wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì wú fēn bié wéi nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì  
为无明乃至老死亦无分别，为内空乃至无性自  
xìngkōng yì wú fēn bié wéizhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì wú fēn bié  
性空亦无分别，为真如乃至不思議界亦无分别，  
wéi kǔ jí miè dào shèng dì yì wú fēn bié wéi sì jìng lù  
为苦、集、灭、道圣谛亦无分别，为四静虑、  
sì wú liàng sì wú sè dìng yì wú fēn bié wéi bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn  
四无量、四无色定亦无分别，为八解脱乃至十遍  
chù yì wú fēn bié wéi sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì wú fēn bié  
处亦无分别，为四念住乃至八圣道支亦无分别，  
wéikōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì wú fēn bié wéi jìng guān dì  
为空、无相、无愿解脱门亦无分别，为净观地

nǎi zhì rú lái dì yì wú fēn bié wéi jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì wú  
乃至如来地亦无分别，为极喜地乃至法云地亦无  
fēn bié wéi yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì wú fēn bié wéi  
分别，为一切陀罗尼门、三摩地门亦无分别，为  
wǔ yǎn liù shéntōng yì wú fēn bié wéi rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó  
五眼、六神通亦无分别，为如来十力乃至十八佛  
bú gòng fǎ yì wú fēn bié wéi wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì wú  
不共法亦无分别，为无忘失法、恒住舍性亦无  
fēn bié wéi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì wú fēn bié  
分别，为一切智、道相智、一切相智亦无分别，  
wéi yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì wú fēn bié wéi yī qiè pú sà mó  
为预流果乃至独觉菩提亦无分别，为一切菩萨摩  
hē sà xíng yì wú fēn bié wéi zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì wú  
诃萨行亦无分别，为诸佛无上正等菩提亦无  
fēn bié wéi yǒu wéi jiè yì wú fēn bié wéi wú wéi jiè yì wú fēn bié  
分别，为有为界亦无分别，为无为界亦无分别？”

shàn xiàn dá yán fēi dàn liù bō luó mì duō wú fēn bié sè yì  
善现答言：“非但六波罗蜜多无分别，色亦  
wú fēn bié shòu xiǎng xíng shí yì wú fēn bié nǎi zhì yǒu wéi jiè  
无分别，受、想、行、识亦无分别，乃至有为界  
yì wú fēn bié wú wéi jiè yì wú fēn bié  
亦无分别，无为界亦无分别。”

shè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ jiē wú fēn bié yún hé fēn bié wǔ  
舍利子言：“若一切法皆无分别，云何分别五  
qù chā bié wèi shì dì yù shì páng shēng shì guǐ jiè shì rén  
趣差别，谓是地狱、是傍生、是鬼界、是人、  
shì tiān yún hé fēn bié shèng zhě chā bié wèi shì yù liú shì yī lái  
是天？云何分别圣者差别，谓是预流、是一来、  
shì bù huán shì ā luó hàn shì dú jué shì pú sà shì rú lái  
是不还、是阿罗汉、是独觉、是菩萨、是如来？”

shàn xiàn dá yán yǒu qíng diān dǎo fán nǎo yīn yuán fā qǐ zhǒng  
善现答言：“有情颠倒烦恼因缘，发起种  
zhǒng shēn yǔ yì yè yóu cǐ gǎn dé yù wéi gēn běn yè yì shú guǒ  
种身、语、意业，由此感得欲为根本业异熟果，  
yī cǐ shī shè dì yù páng shēng guǐ jiè rén tiān wǔ qù chā bié  
依此施設地狱、傍生、鬼界、人、天五趣差别。  
yòu suǒ wèn yán ‘yún hé fēn bié shèng chā bié’ zhě shè lì zǐ  
又所问言‘云何分别圣差别？’者，舍利子，

wú fēn bié gù shī shè yù liú jí yù liú guǒ wú fēn bié gù shī shè  
无分别故，**施**设**预**流及**预**流**果**；**无**分别故，**施**设  
yī lái jí yī lái guǒ wú fēn bié gù shī shè bù huán jí bù huán guǒ  
一**来**及一**来****果**；**无**分别故，**施**设**不**还及**不**还**果**；  
wú fēn bié gù shī shè ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ wú fēn bié gù  
无分别故，**施**设**阿**罗**汉**及**阿**罗**汉****果**；**无**分别故，  
shī shè dú jué jí dú jué pú tí wú fēn bié gù shī shè pú sà mó hē  
**施**设**独**觉及**独**觉**菩**提；**无**分别故，**施**设**菩**萨**摩**诃  
sà jí pú sà mó hē sà xíng wú fēn bié gù shī shè rú lái yīng  
**萨**及**菩**萨**摩**诃**萨****行**；**无**分别故，**施**设**如**来、**应**、  
zhèngděng jué jí bǐ wú shàng zhèngděng pú tí  
**正**等**觉**及**彼****无**上**正**等**菩**提。

shè lì zǐ guò qù rú lái yīng zhèngděng jué yóu wú fēn  
“**舍**利子，**过**去**如**来、**应**、**正**等**觉**由**无**分

bié fēn bié duàn gù kě shī shè yǒuzhǒngzhǒngchābié wèi lái rú lái  
**别**、**分**别**断**故，**可**施**设**有**种**种**差**别；**未**来**如**来、  
yīng zhèngděng jué yì wú fēn bié fēn bié duàn gù kě shī shè yǒuzhǒng  
**应**、**正**等**觉**亦**无**分**别**、**分**别**断**故，**可**施**设**有**种**  
zhǒngchābié xiàn zài shí fāng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng  
**种**差**别**；**现**在**十**方**诸**佛**世**界**一**切**如**来、**应**、**正**  
děng jué xiàn shuō fǎ zhě yì wú fēn bié fēn bié duàn gù kě shī shè yǒu  
**等**觉**现**说**法**者亦**无**分**别**、**分**别**断**故，**可**施**设**有  
zhǒngzhǒngchābié shè lì zǐ yóu shì yīn yuán dāng zhī zhū fǎ jiē  
**种**种**差**别。**舍**利子，**由**是**因**缘，**当**知**诸**法**皆**  
wú fēn bié yóu wú fēn bié zhēn rú fǎ jiè guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì  
**无**分**别**，**由**无**分**别**真**如、**法**界**广**说**乃**至**不**思**议**  
jiè wéi dìng liàng gù  
**界**为**定**量**故**。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yīng xíng rú shì wú suǒ fēn bié  
“**舍**利子，**诸**菩**萨**摩**诃**萨**应**行**如**是**无**所**分**别

shènshēn bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà néng xíng rú shì wú  
**甚**深**般**若**波**罗**蜜**多。**若**菩**萨**摩**诃**萨**能**行**如**是**无**  
suǒ fēn bié shènshēn bō rě bō luó mì duō biànnéngzhèng dé wú suǒ fēn  
**所**分**别**甚**深**般**若**波**罗**蜜**多**，**便**能**证**得**无**所**分**  
bié wēi miào wú shàng zhèngděng pú tí jué yī qiè fǎ wú fēn bié xìng  
**别**微**妙**无**上**正**等**菩**提**，**觉**一**切**法**无**分**别**性，  
jìn wèi lái jì lì lè yǒu qíng  
**尽**未**来**际**利**乐**有**情。”

dì èr fēnjiān fēi jiānpǐn dì liù shí sì zhī yī  
第二分坚非坚品第六十四之一

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà xiū xíng  
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō wéixíngjiān fǎ wéixíng fēi jiān fǎ  
般若波罗蜜多，为行坚法？为行非坚法？”

shànxiàn dá yán zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì  
善现答言：“诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜

duō xíng fēi jiān fǎ bù xíngjiān fǎ hé yǐ gù shè lì zǐ bō  
多，行非坚法，不行坚法。何以故？舍利子，般

rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō fēi jiān fǎ gù nèi kōng  
若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多非坚法故，内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fēi jiān fǎ gù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè  
乃至无性自性空非坚法故，真如乃至不思議界

fēi jiān fǎ gù kǔ jí miè dào shèng dì fēi jiān fǎ gù sì  
非坚法故，苦、集、灭、道圣谛非坚法故，四

niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi jiān fǎ gù sì jìng lǜ sì wú liàng  
念住乃至八圣道支非坚法故，四静虑、四无量、

sì wú sè dìng fēi jiān fǎ gù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù fēi jiān fǎ  
四无色定非坚法故，八解脱乃至十遍处非坚法

gù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi jiān fǎ gù jí xǐ dì  
故，空、无相、无愿解脱门非坚法故，极喜地

nǎi zhì fǎ yún dì fēi jiān fǎ gù yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén  
乃至法云地非坚法故，一切陀罗尼门、三摩地门

fēi jiān fǎ gù wǔ yǎn liù shéntōng fēi jiān fǎ gù rú lái shí lì nǎi  
非坚法故，五眼、六神通非坚法故，如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ fēi jiān fǎ gù wú wàng shī fǎ héng zhù shě  
至十八佛不共法非坚法故，无忘失法、恒住舍

xìng fēi jiān fǎ gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi jiān  
性非坚法故，一切智、道相智、一切相智非坚

fǎ gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng fēi jiān fǎ gù zhū fó wú shàng  
法故，一切菩萨摩诃萨行非坚法故，诸佛无上

zhèng děng pú tí fēi jiān fǎ gù yī qiè zhì zhì fēi jiān fǎ gù suǒ yǐ  
正等菩提非坚法故，一切智智非坚法故。所以

zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yú  
者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于

shēn bō rě bō luó mì duōshàng bú jiànyǒu fēi jiān kě dé kuàngjiànyǒu  
深般若波罗蜜多尚不见有非坚可得，况见有  
jiān kě dé rú shì nǎi zhì xíng yī qiè zhì zhì shí yú yī qiè zhì zhì shàng  
坚可得！如是乃至行一切智智时，于一切智智尚  
bú jiànyǒu fēi jiān kě dé kuàngjiànyǒujiān kě dé  
不见有非坚可得，况见有坚可得！”

shí yǒu wú liàng yù sè jiè tiān xián zuò shì niàn zhù pú sà  
时，有无量欲、色界天咸作是念：“住菩萨  
shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng fā wú shàng zhèng děng jué  
乘诸善男子、善女人等能发无上正等觉  
xīn rú shēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō yì xíng bú zhèng shí jì píng  
心，如深般若波罗蜜多所说义行，不证实实际平  
děng fǎ xìng bú duòshēngwén jí dú jué dì yóu cǐ yīn yuán shì shàn  
等法性，不堕声闻及独觉地，由此因缘，是善  
nán zǐ shàn nǚ rén děng shèn wéi xī yǒu néng wéi nán shì yīng dāng  
男子、善女人等甚为希有，能为难事，应当  
jìng lǐ  
敬礼。”

ěr shí shàn xiàn zhī bǐ zhū tiān xīn zhī suǒ niàn biàngào bǐ yuē  
尔时，善现知彼诸天心之所念，便告彼曰：  
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bú zhèng shí jì píng děng fǎ xìng  
“是善男子、善女人等不证实实际平等法性，  
bú duòshēngwén jí dú jué dì fēi shèn xī yǒu yì wèi wéi nán ruò  
不堕声闻及独觉地，非甚希有，亦未为难。若  
pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng jiē bù kě dé ér fā wú  
菩萨摩诃萨知一切法及诸有情皆不可得，而发无  
shàng zhèng děng jué xīn pī jīng jìn jiǎ shì dù wú liàng wú biānyǒu qíng  
上正等觉心，被精进甲，誓度无量无边有情，  
lìng rù wú yú bō niè pán jiè shì pú sà mó hē sà nǎi shèn xī yǒu  
令入无余般涅槃界，是菩萨摩诃萨乃甚希有，  
néng wéi nán shì  
能为难事。

zhū tiān dāng zhī ruò pú sà mó hē sà suī zhī yǒu qíng dōu wú  
“诸天当知！若菩萨摩诃萨虽知有情都无  
suǒ yǒu ér fā wú shàng zhèng děng jué xīn pī jīng jìn jiǎ wèi yù tiáo fú  
所有，而发无上正等觉心，被精进甲为欲调伏  
zhū yǒu qíng lèi rú yǒu wèi yù tiáo fú xū kōng suǒ yǐ zhě hé xū  
诸有情类，如有为欲调伏虚空。所以者何？虚

kōng lí gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì lí xū kōng kōng gù dāng  
空离故，当知一切有情亦离；虚空空故，当  
zhī yī qiè yǒu qíng yì kōng xū kōng fēi jiān shí gù dāng zhī yī qiè yǒu  
知一切有情亦空；虚空非坚实故，当知一切有  
qíng yì fēi jiān shí xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì  
情亦非坚实；虚空无所有故，当知一切有情亦  
wú suǒ yǒu yóu cǐ yīn yuán shì pú sà mó hē sà nǎi shèn xī yǒu néng  
无所有。由此因缘，是菩萨摩诃萨乃甚希有，能  
wéi nán shì  
为难事。

zhū tiān dāng zhī shì pú sà mó hē sà pī dà bēi jiǎ wèi yù  
“诸天当知！是菩萨摩诃萨被大悲甲，为欲  
tiáo fú yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng dōu wú suǒ yǒu rú yǒu pī jiǎ yǔ  
调伏一切有情，而诸有情都无所有，如有被甲与  
xū kōng zhàn  
虚空战。

zhū tiān dāng zhī shì pú sà mó hē sà pī dà bēi jiǎ wèi yù  
“诸天当知！是菩萨摩诃萨被大悲甲，为欲  
lì lè yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng jí dà bēi jiǎ jù bù kě dé suǒ  
利乐一切有情，而诸有情及大悲甲俱不可得。所  
yǐ zhě hé yǒu qíng lí gù cǐ dà bēi jiǎ dāng zhī yì lí yǒu qíng  
以者何？有情离故，此大悲甲当知亦离；有情  
kōng gù cǐ dà bēi jiǎ dāng zhī yì kōng yǒu qíng fēi jiān shí gù cǐ  
空故，此大悲甲当知亦空；有情非坚实故，此  
dà bēi jiǎ dāng zhī yì fēi jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu gù cǐ dà bēi jiǎ  
大悲甲当知亦非坚实；有情无所有故，此大悲甲  
dāng zhī yì wú suǒ yǒu  
当知亦无所有。

zhū tiān dāng zhī shì pú sà mó hē sà tiáo fú lì lè zhū yǒu  
“诸天当知！是菩萨摩诃萨调伏利乐诸有  
qíng shì yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǒu qíng lí kōng fēi jiān shí  
情事亦不可得。所以者何？有情离、空、非坚实、  
wú suǒ yǒu gù cǐ tiáo fú lì lè shì dāng zhī yì lí kōng fēi jiān  
无所有故，此调伏利乐事当知亦离、空、非坚  
shí wú suǒ yǒu  
实、无所有。

zhū tiān dāng zhī shì pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu suǒ yǐ  
“诸天当知！是菩萨摩诃萨亦无所有。所以

zhě hé yǒuqíng lí kōng fēi jiān shí wú suǒyǒu gù dāng zhī  
者何？有情离、空、非坚实、无所有故，当知

pú sà yì lí kōng fēi jiān shí wú suǒyǒu  
菩萨亦离、空、非坚实、无所有。

zhūtiāndāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shì qí xīn  
“诸天当知！若菩萨摩诃萨闻如是事，其心

bù jīng bù kǒng bú bù bù yōu bù huǐ bù chén bú mò  
不惊、不恐、不怖、不忧、不悔、不沉、不没，

dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō  
当知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多。

suǒ yǐ zhě hé zhū sè lí jí yǒuqíng lí shòu xiǎng  
“所以者何？诸色离即有情离，受、想、

xíng shí lí jí yǒuqíng lí yǎnchù nǎi zhì yì chù lí jí yǒuqíng lí  
行、识离即有情离，眼处乃至意处离即有情离，

sè chù nǎi zhì fǎ chù lí jí yǒuqíng lí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè lí jí  
色处乃至法处离即有情离，眼界乃至意界离即

yǒuqíng lí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè lí jí yǒuqíng lí yǎn shí jiè nǎi zhì  
有情离，色界乃至法界离即有情离，眼识界乃至

yì shí jiè lí jí yǒuqíng lí yǎnchù nǎi zhì yì chù lí jí yǒuqíng lí  
意识界离即有情离，眼触乃至意触离即有情离，

yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu  
眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受

lí jí yǒuqíng lí dì jiè nǎi zhì shí jiè lí jí yǒuqíng lí yīn yuán nǎi  
离即有情离，地界乃至识界离即有情离，因缘乃

zhì zēngshàng yuán lí jí yǒuqíng lí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ lí jí yǒu  
至增上缘离即有情离，无明乃至老死离即有

qíng lí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí jí yǒu  
情离，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离即有

qíng lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng lí jí yǒuqíng lí zhēn rú  
情离，内空乃至无性自性空离即有情离，真如

nǎi zhì bù sī yì jiè lí jí yǒuqíng lí kǔ jí miè dào shèng  
乃至不思議界离即有情离，苦、集、灭、道圣

dì lí jí yǒuqíng lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī lí jí yǒuqíng  
谛离即有情离，四念住乃至八圣道支离即有情

lí sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng lí jí yǒuqíng lí bā  
离，四静虑、四无量、四无色定离即有情离，八

jiě tuō nǎi zhì shí biànchù lí jí yǒuqíng lí kōng wú xiàng wú yuàn  
解脱乃至十遍处离即有情离，空、无相、无愿

jiě tuō mén lí jí yǒu qíng lí jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì lí jí yǒu  
解脱门离即有情离，净观地乃至如来地离即有  
qíng lí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì lí jí yǒu qíng lí yī qiè tuó luó  
情离，极喜地乃至法云地离即有情离，一切陀罗  
ní mén sān mó dì mén lí jí yǒu qíng lí wǔ yǎn liù shéntōng lí  
尼门、三摩地门离即有情离，五眼、六神通离  
jí yǒu qíng lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ lí jí yǒu  
即有情离，如来十力乃至十八佛不共法离即有  
qíng lí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo lí jí yǒu qíng lí  
情离，三十二大士相、八十随好离即有情离，  
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng lí jí yǒu qíng lí yī qiè zhì dào  
无忘失法、恒住舍性离即有情离，一切智、道  
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lí jí yǒu qíng lí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué  
相智、一切相智离即有情离，预流果乃至独觉  
pú tí lí jí yǒu qíng lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng lí jí yǒu qíng  
菩提离即有情离，一切菩萨摩诃萨行离即有情  
lí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí lí jí yǒu qíng lí yī qiè zhì zhì  
离，诸佛无上正等菩提离即有情离，一切智智  
lí jí yǒu qíng lí  
离即有情离。

大般若波罗蜜多经卷第四百五十六



dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí qī  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn jiān fēi jiān pǐn dì liù shí sì zhī èr  
第二分坚非坚品第六十四之二

zhū tiān dāng zhī zhū sè lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì  
“诸天当知！诸色离即布施波罗蜜多乃至  
bō rě bō luó mì duō lí shòu xiǎng xíng shí lí jí bù shī bō  
般若波罗蜜多离，受、想、行、识离即布施波  
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū sè lí  
罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸色离  
jí yī qiè zhì zhì lí shòu xiǎng xíng shí lí jí yī qiè zhì zhì lí  
即一切智智离，受、想、行、识离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū yǎn chù lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸眼处离即布施波罗蜜多乃  
zhì bō rě bō luó mì duō lí ěr bí shé shēn yì chù lí jí  
至般若波罗蜜多离，耳、鼻、舌、身、意处离即  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至  
zhū yǎn chù lí jí yī qiè zhì zhì lí ěr bí shé shēn yì chù  
诸眼处离即一切智智离，耳、鼻、舌、身、意处  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū sè chù lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸色处离即布施波罗蜜多乃  
zhì bō rě bō luó mì duō lí shēng xiāng wèi chù fǎ chù lí  
至般若波罗蜜多离，声、香、味、触、法处离  
jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi  
即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃  
zhì zhū sè chù lí jí yī qiè zhì zhì lí shēng xiāng wèi chù  
至诸色处离即一切智智离，声、香、味、触、  
fǎ chù lí jí yī qiè zhì zhì lí  
法处离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū yǎn jiè lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸眼界离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí ěr bí shé shēn yì jiè lí jí  
至般若波罗蜜多离，耳、鼻、舌、身、意界离即

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至

zhū yǎn jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí ěr bí shé shēn yì jiè  
诸眼界离即一切智智离，耳、鼻、舌、身、意界

lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū sè jiè lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸色界离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí shēng xiāng wèi chù fǎ jiè lí  
至般若波罗蜜多离，声、香、味、触、法界离

jí bù shī bō luó mì duō lí nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì  
即布施波罗蜜多离<sup>38</sup>乃至般若波罗蜜多离，如是

nǎi zhì zhū sè jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí shēng xiāng wèi chù  
乃至诸色界离即一切智智离，声、香、味、触、

fǎ jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí  
法界离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū yǎn shí jiè lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸眼识界离即布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí ěr bí shé shēn yì shí jiè  
乃至般若波罗蜜多离，耳、鼻、舌、身、意识界

lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì  
离即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是

nǎi zhì zhū yǎn shí jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí ěr bí shé shēn  
乃至诸眼识界离即一切智智离，耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí  
意识界离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū yǎn chù lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸眼触离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí ěr bí shé shēn yì chù lí jí  
至般若波罗蜜多离，耳、鼻、舌、身、意触离即

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至

<sup>38</sup> 大正藏：多；永乐北藏及龙藏：多离

zhūyǎnchù lí jí yī qiè zhì zhì lí ěr bí shé shēn yì chù  
诸眼触离即一切智智离，耳、鼻、舌、身、意触  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhūyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí  
“诸天当知！诸眼触为缘所生诸受离即

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí ěr bí shé  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，耳、鼻、舌、  
shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
身、意触为缘所生诸受离即布施波罗蜜多乃  
zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhūyǎnchùwéiyuánsuǒshēng  
至般若波罗蜜多离，如是乃至诸眼触为缘所生  
zhūshòu lí jí yī qiè zhì zhì lí ěr bí shé shēn yì chùwéi  
诸受离即一切智智离，耳、鼻、舌、身、意触为  
yuánsuǒshēngzhūshòu lí jí yī qiè zhì zhì lí  
缘所生诸受离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū dì jiè lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸地界离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè lí jí  
至般若波罗蜜多离，水、火、风、空、识界离即  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至  
zhū dì jiè lí jí yī qiè zhì zhì lí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè  
诸地界离即一切智智离，水、火、风、空、识界  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū yīn yuán lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸因缘离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēng  
至般若波罗蜜多离，等无间缘、所缘缘、增  
shàngyuán lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí  
上缘离即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，  
rú shì nǎi zhì zhū yīn yuán lí jí yī qiè zhì zhì lí děng wú jiànyuán  
如是乃至诸因缘离即一切智智离，等无间缘、  
suǒyuányuán zēngshàngyuán lí jí yī qiè zhì zhì lí  
所缘缘、增上缘离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū wú míng lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸无明离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí xíng nǎi zhì lǎo sǐ lí jí bù shī bō luó mì  
至般若波罗蜜多离，行乃至老死离即布施波罗蜜  
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū wú míng lí jí  
多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸无明离即  
yī qiè zhì zhì lí xíng nǎi zhì lǎo sǐ lí jí yī qiè zhì zhì lí  
一切智智离，行乃至老死离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū bù shī bō luó mì duō lí jí nèi kōng nǎi  
“诸天当知！诸布施波罗蜜多离即内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng lí jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō  
至无性自性空离，净戒、安忍、精进、静虑、般  
rě bō luó mì duō lí jí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng lí rú shì  
若波罗蜜多离即内空乃至无性自性空离，如是  
nǎi zhì zhū bù shī bō luó mì duō lí jí yī qiè zhì zhì lí jìng jiè ān  
乃至诸布施波罗蜜多离即一切智智离，净戒、安  
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō lí jí yī qiè zhì zhì lí  
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū nèi kōng lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸内空离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng lí jí  
至般若波罗蜜多离，外空乃至无性自性空离即  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至  
zhū nèi kōng lí jí yī qiè zhì zhì lí wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng  
诸内空离即一切智智离，外空乃至无性自性空  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū zhēn rú lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸真如离即布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō lí fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè lí jí bù shī  
至般若波罗蜜多离，法界乃至不思議界离即布施  
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū zhēn  
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸真  
rú lí jí yī qiè zhì zhì lí fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè lí jí yī qiè  
如离即一切智智离，法界乃至不思議界离即一切  
zhì zhì lí  
智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū kǔ shèng dì lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸苦圣谛离即布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí jí miè dào shèng dì lí jí bù  
乃至般若波罗蜜多离，集、灭、道圣谛离即布  
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū  
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸  
kǔ shèng dì lí jí yī qiè zhì zhì lí jí miè dào shèng dì lí jí  
苦圣谛离即一切智智离，集、灭、道圣谛离即  
yī qiè zhì zhì lí  
一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū sì niàn zhù lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸四念住离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī  
乃至般若波罗蜜多离，四正断乃至八圣道支  
lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì  
离即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是  
nǎi zhì zhū sì niàn zhù lí jí yī qiè zhì zhì lí sì zhèng duàn nǎi zhì bā  
乃至诸四念住离即一切智智离，四正断乃至八  
shèng dào zhī lí jí yī qiè zhì zhì lí  
圣道支离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū sì jìng lù lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸四静虑离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí sì wú liàng sì wú sè dìng lí jí bù  
乃至般若波罗蜜多离，四无量、四无色定离即布  
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū  
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸  
sì jìng lù lí jí yī qiè zhì zhì lí sì wú liàng sì wú sè dìng lí jí  
四静虑离即一切智智离，四无量、四无色定离即  
yī qiè zhì zhì lí  
一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū bā jiě tuō lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸八解脱离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí  
乃至般若波罗蜜多离，八胜处、九次第定、十  
biàn chù lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí  
遍处离即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，  
rú shì nǎi zhì zhū bā jiě tuō lí jí yī qiè zhì zhì lí bā shèng chù jiǔ  
如是乃至诸八解脱离即一切智智离，八胜处、九  
cì dì dìng shí biàn chù lí jí yī qiè zhì zhì lí  
次第定、十遍处离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhūkōng jiě tuōmén lí jí bù shī bō luó mì  
“诸天当知！诸空解脱门离即布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén lí  
多乃至般若波罗蜜多离，无相、无愿解脱门离

jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi  
即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃

zhì zhūkōng jiě tuōmén lí jí yī qiè zhì zhì lí wú xiàng wú yuàn jiě  
至诸空解脱门离即一切智智离，无相、无愿解

tuōmén lí jí yī qiè zhì zhì lí  
脱门离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū jìngguān dì lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸净观地离即布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí zhǒngxìng dì nǎi zhì rú lái dì lí  
乃至般若波罗蜜多离，种性<sup>39</sup>地乃至如来地离

jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi  
即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃

zhì zhū jìngguān dì lí jí yī qiè zhì zhì lí zhǒngxìng dì nǎi zhì rú  
至诸净观地离即一切智智离，种性<sup>40</sup>地乃至如

lái dì lí jí yī qiè zhì zhì lí  
来地离即一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū jí xǐ dì lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸极喜地离即布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì lí jí bù  
乃至般若波罗蜜多离，离垢地乃至法云地离即布

shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū  
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸

jí xǐ dì lí jí yī qiè zhì zhì lí lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì lí jí  
极喜地离即一切智智离，离垢地乃至法云地离即

yī qiè zhì zhì lí  
一切智智离。

zhūtiāndāng zhī zhū tuóluó ní mén lí jí bù shī bō luó mì  
“诸天当知！诸陀罗尼门离即布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí sān mó dì mén lí jí bù shī bō  
多乃至般若波罗蜜多离，三摩地门离即布施波

luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū tuó luó  
罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸陀罗

<sup>39</sup> 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

<sup>40</sup> 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

ní mén lí jí yī qiè zhì zhì lí sān mó dì mén lí jí yī qiè zhì zhì lí  
尼门离即一切智智离，三摩地门离即一切智智  
离。

zhū tiān dāng zhī zhū wǔ yǎn lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi  
“诸天当知！诸五眼离即布施波罗蜜多乃  
zhì bō rě bō luó mì duō lí liù shéntōng lí jí bù shī bō luó mì duō  
至般若波罗蜜多离，六神通离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū wǔ yǎn lí jí yī qiè  
乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸五眼离即一切  
zhì zhì lí liù shéntōng lí jí yī qiè zhì zhì lí  
智智离，六神通离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū rú lái shí lì lí jí bù shī bō luó mì  
“诸天当知！诸如来十力离即布施波罗蜜  
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó  
多乃至般若波罗蜜多离，四无所畏乃至十八佛  
bú gòng fǎ lí jí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí  
不共法离即布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，  
rú shì nǎi zhì zhū rú lái shí lì lí jí yī qiè zhì zhì lí sì wú suǒ wèi  
如是乃至诸如来十力离即一切智智离，四无所畏  
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ lí jí yī qiè zhì zhì lí  
乃至十八佛不共法离即一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū sān shí èr dà shì xiàng lí jí bù shī bō  
“诸天当知！诸三十二大士相离即布施波  
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí bā shí suí hǎo lí jí bù  
罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，八十随好离即布  
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū  
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸  
sān shí èr dà shì xiàng lí jí yī qiè zhì zhì lí bā shí suí hǎo lí jí  
三十二大士相离即一切智智离，八十随好离即  
yī qiè zhì zhì lí  
一切智智离。

zhū tiān dāng zhī zhū wú wàng shī fǎ lí jí bù shī bō luó mì  
“诸天当知！诸无忘失法离即布施波罗蜜  
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí héng zhù shě xìng lí jí bù shī bō  
多乃至般若波罗蜜多离，恒住舍性离即布施波  
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū wú wàng  
罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸无忘

shī fǎ lí jí yī qiè zhì zhì lí héngzhù shěxìng lí jí yī qiè zhì zhì lí  
失法离即一切智智离，恒住舍性离即一切智智  
离。

zhū tiāndāng zhī zhū yī qiè zhì lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸一切智离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí dàoxiàng zhì yī qièxiàng zhì lí jí  
乃至般若波罗蜜多离，道相智、一切相智离即  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至  
zhū yī qiè zhì lí jí yī qiè zhì zhì lí dàoxiàng zhì yī qièxiàng zhì  
诸一切智离即一切智智离，道相智、一切相智  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhū tiāndāng zhī zhū yù liú guǒ lí jí bù shī bō luó mì duō  
“诸天当知！诸预流果离即布施波罗蜜多  
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí yī lái guǒ nǎi zhì dú jué pú tí lí jí  
乃至般若波罗蜜多离，一来果乃至独觉菩提离即  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至  
zhū yù liú guǒ lí jí yī qiè zhì zhì lí yī lái guǒ nǎi zhì dú jué pú tí  
诸预流果离即一切智智离，一来果乃至独觉菩提  
lí jí yī qiè zhì zhì lí  
离即一切智智离。

zhū tiāndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng lí jí bù shī bō  
“诸天当知！诸菩萨摩诃萨行离即布施波  
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū pú sà  
罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸菩萨  
mó hē sà xíng lí jí yī qiè zhì zhì lí  
摩诃萨行离即一切智智离。

zhū tiāndāng zhī zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí lí jí bù  
“诸天当知！诸佛无上正等菩提离即布  
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí rú shì nǎi zhì zhū  
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸  
fó wú shàngzhèngděng pú tí lí jí yī qiè zhì zhì lí  
佛无上正等菩提离即一切智智离。

zhū tiāndāng zhī zhū yī qiè zhì zhì lí jí bù shī bō luó mì  
“诸天当知！诸一切智智离即布施波罗蜜



duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí      rú shì nǎi zhì zhū yī qiè zhì zhì  
多乃至般若波罗蜜多离，如是乃至诸一切智智  
lí jí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí lí  
离即诸佛无上正等菩提离。

zhū tiān dāng zhī      ruò pú sà mó hē sà wén shuō zhū fǎ wú bù  
“诸天当知！若菩萨摩诃萨闻说诸法无不  
yuǎn lí      qí xīn bù jīng      bù kǒng      bú bù      bù yōu      bù huǐ      bù  
远离，其心不惊、不恐、不怖、不忧、不悔、不  
chén      bú mò      dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì  
沉、不没，当知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜  
duō。”

ěr shí      shì zūn gào shàn xiàn yán      hé yīn yuán gù      zhū pú sà  
尔时，世尊告善现言：“何因缘故，诸菩萨  
mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō bù chén      bú mò  
摩诃萨于深般若波罗蜜多不沉、不没？”

jù shòu shàn xiàn bó yán      shì zūn      yǐ yī qiè fǎ jiē fēi yǒu gù  
具寿善现白言：“世尊！以一切法皆非有故、  
jiē yuǎn lí gù      jiē jì jìng gù      wú suǒ yǒu gù      wú shēng miè gù  
皆远离故、皆寂静故、无所有故、无生灭故，  
zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō bù chén      bú mò  
诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多不沉、不没。

shì zūn      yóu rú shì děng zhǒng zhǒng yīn yuán      zhū pú sà mó  
“世尊！由如是等种种因缘，诸菩萨摩  
hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō bù chén      bú mò      suǒ yǐ zhě hé  
诃萨于深般若波罗蜜多不沉、不没。所以者何？  
zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ      ruò néng chén mò      ruò suǒ chén mò  
诸菩萨摩诃萨于一切法，若能沉没、若所沉没、  
ruò chén mò shí      ruò chén mò chù      ruò chén mò zhě      yóu cǐ chén mò jiē  
若沉没时、若沉没处、若沉没者，由此沉没皆  
bù kě dé      yǐ yī qiè fǎ bù kě dé gù  
不可得，以一切法不可得故。

shì zūn      ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shuō      qí xīn bù jīng  
“世尊！若菩萨摩诃萨闻如是说，其心不惊、  
bù kǒng      bú bù      bù yōu      bù huǐ      bù chén      bú mò      dāng zhī  
不恐、不怖、不忧、不悔、不沉、不没，当知  
shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō      hé yǐ gù      shì  
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多。何以故？是

pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ jiē bù kě dé bù kě shī shè shì  
菩萨摩诃萨观一切法皆不可得、不可施设，是  
néng chén mò shì suǒ chén mò shì chén mò shí shì chén mò chù  
能沉没、是所沉没、是沉没时、是沉没处、  
shì chén mò zhě yóu cǐ chén mò yǐ shì yīn yuán zhū pú sà mó hē sà  
是沉没者由此沉没。以是因缘，诸菩萨摩诃萨  
wén rú shì shuō qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù bù yōu bù  
闻如是说，其心不惊、不恐、不怖、不忧、不  
huǐ bù chén bú mò  
悔、不沉、不没。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn shēn bō rě  
“世尊！若菩萨摩诃萨能如是行甚深般若  
bō luó mì duō zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng zhū zhòng shēng zhǔ héng  
波罗蜜多，诸天帝释、大梵天王、诸众生主恒  
gòng lǐ jìng  
共礼敬。”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn shēn  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能如是行甚深  
bō rě bō luó mì duō fēi dàn héng wéi zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng  
般若波罗蜜多，非但恒为诸天帝释、大梵天王、  
zhū zhòng shēng zhǔ gòng suǒ lǐ jìng shì pú sà mó hē sà yì wéi guò cǐ  
诸众生主共所礼敬，是菩萨摩诃萨亦为过此  
jí guāng jìng tiān ruò biàn jìng tiān ruò guǎng guǒ tiān ruò jìng jū tiān jí  
极光净天、若遍净天、若广果天、若净居天及  
yú tiān zhòng héng gòng lǐ jìng shì pú sà mó hē sà yì wéi shí fāng wú  
余天众恒共礼敬。是菩萨摩诃萨亦为十方无  
liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué xiàn  
量、无数、无边世界一切如来、应、正等觉现  
shuō fǎ zhě héng gòng hù niàn  
说法者恒共护念。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn  
“善现当知！是菩萨摩诃萨能如是行甚  
shēn bō rě bō luó mì duō gù zé lìng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō  
深般若波罗蜜多故，则令布施波罗蜜多乃至般  
rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn yì lìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng  
若波罗蜜多速得圆满，亦令内空乃至无性自性  
kōng sù dé yuán mǎn yì lìng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè sù dé yuán  
空速得圆满，亦令真如乃至不思議界速得圆

mǎn yì lìng kǔ jí miè dào shèng dì sù dé yuánmǎn yì lìng  
满，亦令苦、集、灭、道圣谛速得圆满，亦令  
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sù dé yuánmǎn yì lìng sì jìng lǜ  
四念住乃至八圣道支速得圆满，亦令四静虑、  
sì wú liàng sì wú sè dìng sù dé yuánmǎn yì lìng bā jiě tuō nǎi zhì  
四无量、四无色定速得圆满，亦令八解脱乃至  
shí biàn chù sù dé yuánmǎn yì lìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō  
十遍处速得圆满，亦令空、无相、无愿解脱  
mén sù dé yuánmǎn yì lìng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì sù dé yuán  
门速得圆满，亦令极喜地乃至法云地速得圆  
mǎn yì lìng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén sù dé yuánmǎn  
满，亦令一切陀罗尼门、三摩地门速得圆满，  
yì lìng wǔ yǎn liù shéntōng sù dé yuánmǎn yì lìng rú lái shí lì nǎi  
亦令五眼、六神通速得圆满，亦令如来十力乃  
zhì shí bā fó bú gòng fǎ sù dé yuánmǎn yì lìng wú wàng shī fǎ héng  
至十八佛不共法速得圆满，亦令无忘失法、恒  
zhù shě xìng sù dé yuánmǎn yì lìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè  
住舍性速得圆满，亦令一切智、道相智、一切  
xiàng zhì sù dé yuánmǎn yì lìng yī qiè pú sà mó hē sà xíng sù dé  
相智速得圆满，亦令一切菩萨摩诃萨行速得  
yuánmǎn yì lìng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí sù dé yuánmǎn yì  
圆满，亦令诸佛无上正等菩提速得圆满，亦  
lìng yī qiè zhì zhì sù dé yuánmǎn  
令一切智智速得圆满。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn  
“善现当知！若菩萨摩诃萨能如是行甚  
shēn bō rě bō luó mì duō cháng wéi rú lái yīng zhèng děng jué jí  
深般若波罗蜜多，常为如来、应、正等觉及  
zhū pú sà mó hē sà zhòng gòng suǒ hù niàn sù néng yuánmǎn yī qiè  
诸菩萨摩诃萨众共所护念，速能圆满一切  
gōng dé shì pú sà mó hē sà dāng zhī xíng fó suǒ yīng xíng chù yì zhèng  
功德，是菩萨摩诃萨当知行佛所应行处，亦正  
xiū xíng fó suǒ xíng xíng gù cǐ pú sà rú fó shì zūn  
修行佛所行行故，此菩萨如佛世尊。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà qí xīn jiān gù jiǎ  
“善现当知！是菩萨摩诃萨其心坚固，假  
shǐ shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē wéi è mó  
使十方殑伽沙等诸佛世界一切有情皆为恶魔，

yī yī è mó gè fù huàzuò ěr xǔ è mó cǐ zhū è mó jiē yǒu wú  
一一 恶魔各复化作尔许恶魔，此诸恶魔皆有无  
liàng wú biānshén lì shì zhū è mó jìn qí shén lì bù néngzhàng ài shì  
量无边神力，是诸恶魔尽其神力不能障碍是  
pú sà mó hē sà lìng bù néngxíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō bú  
菩萨摩诃萨，令不能行甚深般若波罗蜜多，不  
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà  
证无上正等菩提。所以者何？是菩萨摩诃萨  
yǐ dé bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo dá yī qiè fǎ bù kě dé  
已得般若波罗蜜多方便善巧，达一切法不可得  
gù  
故。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù èr fǎ yī qiè è  
“善现，若菩萨摩诃萨成就二法，一切恶  
mó bù néngzhàng ài lìng bù néngxíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō  
魔不能障碍，令不能行甚深般若波罗蜜多，  
bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yún hé wéi èr yī guānzhū fǎ  
不证无上正等菩提。云何为二？一、观诸法  
jiē bì jìngkōng èr bú qì shě yī qiè yǒuqíng  
皆毕竟空。二、不舍弃一切有情。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù èr fǎ yī qiè è  
“善现，若菩萨摩诃萨成就二法，一切恶  
mó bù néngzhàng ài lìng bù néngxíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō  
魔不能障碍，令不能行甚深般若波罗蜜多，  
bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yún hé wéi èr yī rú suǒshuō  
不证无上正等菩提。云何为二？一、如所说  
xī jiē néngzuò èr wéizhū fó chángsuǒ hù niàn  
悉皆能作。二、为诸佛常所护念。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíngshēnshēn bō rě  
“善现，若菩萨摩诃萨能如是行甚深般若  
bō luó mì duō zhū tiānshénděngcháng lái lǐ jìng qīn jìn gòngyǎng  
波罗蜜多，诸天神等常来礼敬，亲近供养、  
qǐngwènquàn fā zuò rú shì yán shàn zāi dà shì yù zhèng wú  
请问劝发，作如是言：‘善哉！大士！欲证无  
shàngzhèngděng pú tí dāng qín zhùkōng wú xiàng wú yuàn suǒ  
上正等菩提，当勤住空、无相、无愿。所  
yǐ zhě hé dà shì ruò pú sà mó hē sà jīng qín zhùkōng wú xiàng  
以者何？大士！若菩萨摩诃萨精勤住空、无相、

wú yuàn yī qiè yǒu qíng wú yī hù zhēn éng zuò yī hù wú guī yī zhě  
无愿，一切有情无依怙者能作依怙，无归依者  
néng zuò guī yī wú jiù hù zhēn éng zuò jiù hù wú tóu qù zhēn éng zuò  
能作归依，无救护者能作救护，无投趣者能作  
tóu qù wú zhōu zǔ zhēn éng zuò zhōu zǔ wú shè zhái zhēn éng zuò shè zhái  
投趣，无洲渚者能作洲渚，无舍宅者能作舍宅，  
yǔ àn míng zhēn éng zuò guāng míng yǔ lóng máng zhēn éng zuò ěr mù hé  
与暗冥者能作光明，与聋盲者能作耳目。何  
yǐ gù dà shì rú shì zhù kōng wú xiàng wú yuàn jí wéi ān zhù  
以故？大士！如是住空、无相、无愿即为安住  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō ruò néng ān zhù shèn shēn bō rě bō luó  
甚深般若波罗蜜多，若能安住甚深般若波罗  
mì duō jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
蜜多，疾证无上正等菩提。’

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhù shèn shēn bō rě  
“善现，若菩萨摩诃萨能如是住甚深般若  
bō luó mì duō biàn wéi shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè xiàn  
波罗蜜多，便为十方无量、无数、无边世界现  
zài rú lái yīng zhèng děng jué chū dà zhòng zhōng shuō zhèng fǎ shí  
在如来、应、正等觉处大众中说正法时，  
zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn shì pú sà mó hē sà míng zì zhǒng  
自然欢喜称扬赞叹是菩萨摩诃萨名字、种  
xìng jí zhū gōng dé suǒ wèi ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō wēi  
姓及诸功德，所谓安住甚深般若波罗蜜多微  
miào gōng dé  
妙功德。

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ jīn zhě wèi zhòng xuān shuō shèn shēn  
“善现当知！如我今者为众宣说甚深  
bō rě bō luó mì duō yú dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn  
般若波罗蜜多，于大众前自然欢喜称扬赞  
tàn bǎo chuáng pú sà mó hē sà dǐng jì pú sà mó hē sà děng zhū pú  
叹宝幢菩萨摩诃萨、顶髻菩萨摩诃萨等诸菩  
sà mó hē sà jí yú xiàn zài<sup>41</sup> bú dòng fó suǒ jìng xiū fàn xíng ān  
萨摩诃萨，及余现在<sup>41</sup>不动佛所，净修梵行、安  
zhù bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū  
住般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨名字、种姓及诸

<sup>41</sup> 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：在

gōng dé suǒ wèi ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào gōng dé  
功德，所谓安住甚深般若波罗蜜多微妙功德。

xiàn zài dōng fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng  
现在东方殑伽沙等诸佛世界一切如来、应、正

děng jué wèi zhòng xuān shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō yú bǐ yì  
等觉，为众宣说甚深般若波罗蜜多，于彼亦

yǒu zhū pú sà mó hē sà jìng xiū fàn xíng ān zhù bō rě bō luó mì duō  
有诸菩萨摩诃萨净修梵行，安住般若波罗蜜多。

bǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué gè yú zhòng qián zì rán huān xǐ  
彼诸如来、应、正等觉各于众前，自然欢喜

chēng yáng zàn tàn bǐ pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé  
称扬赞叹彼菩萨摩诃萨名字、种姓及诸功德，

suǒ wèi ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào gōng dé nán xī  
所谓安住甚深般若波罗蜜多微妙功德。南西

běi fāng sì wéi shàng xià jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng  
北方四维上下殑伽沙等诸佛世界一切如来、应、

zhèng děng jué wèi zhòng xuān shuō shèn shēn bō rě bō luó mì duō yú bǐ  
正等觉，为众宣说甚深般若波罗蜜多，于彼

yì yǒu zhū pú sà mó hē sà jìng xiū fàn xíng ān zhù bō rě bō luó mì duō  
亦有诸菩萨摩诃萨净修梵行，安住般若波罗蜜多。

bǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué gè yú zhòng qián zì rán huān xǐ  
彼诸如来、应、正等觉各于众前，自然欢喜

chēng yáng zàn tàn bǐ pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé  
称扬赞叹彼菩萨摩诃萨名字、种姓及诸功德，

suǒ wèi ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào gōng dé  
所谓安住甚深般若波罗蜜多微妙功德。

shàn xiàn dāng zhī yǒu pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū xíng  
“善现当知！有菩萨摩诃萨从初发心修行

bō rě bō luó mì duō jiàn cì yuán mǎn dà pú tí dào jiàn cì yuán mǎn  
般若波罗蜜多，渐次圆满大菩提道，渐次圆满

shèn shēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì dāng dé yī qiè zhì zhì yì wéi  
甚深般若波罗蜜多，乃至当得一切智智，亦为

shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué  
十方殑伽沙等诸佛世界一切如来、应、正等觉

shuō zhèng fǎ shí yú dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn shì  
说正法时，于大众前自然欢喜称扬赞叹是

pú sà mó hē sà míng zì zhǒngxìng jí zhūgōng dé suǒ wéi<sup>42</sup> xiū xíng  
菩萨摩诃萨名字、种姓及诸功德，所为<sup>42</sup>修行

shēnshēn bō rě bō luó mì duōwēimiào gōng dé hé yǐ gù shànxiàn  
甚深般若波罗蜜多微妙功德。何以故？善现，

shì pú sà mó hē sà néng wéi nán shì bú duàn fó zhǒng ráo yì yǒu  
是菩萨摩诃萨能为难事，不断佛种，饶益有

qíng  
情。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn hé děng pú sà  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！何等菩萨

mó hē sà wéi zhū rú lái yīng zhèngděng jué shuō zhèng fǎ shí zài  
摩诃萨为诸如来、应、正等觉说正法时，在

dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒngxìng jí zhū  
大众前自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及诸

gōng dé wéi bú tuì zhuǎn tuì zhuǎn wèi yé  
功德，为不退转、退转位耶？”

fó gào shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà zhù bú tuì zhuǎn wèi xiū  
佛告善现：“有菩萨摩诃萨住不退转位修

xíng bō rě bō luó mì duō wéi zhū rú lái yīng zhèngděng jué shuō zhèng  
行般若波罗蜜多，为诸如来、应、正等觉说正

fǎ shí zài<sup>43</sup> dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì  
法时，在<sup>43</sup>大众前自然欢喜称扬赞叹名字、

zhǒngxìng jí zhūgōng dé fù yǒu pú sà mó hē sà suī wèi shòu jì ér xíng  
种姓及诸功德。复有菩萨摩诃萨虽未受记而行

bō rě bō luó mì duō yì wéi rú lái yīng zhèngděng jué shuō zhèng  
般若波罗蜜多，亦为如来、应、正等觉说正

fǎ shí zài dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì  
法时，在大众前自然欢喜称扬赞叹名字、

zhǒngxìng jí zhūgōng dé  
种姓及诸功德。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán cǐ suǒ shuō zhě shì hé pú  
尔时，善现复白佛言：“此所说者是何菩

sà  
萨？”

fó gào shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà suí bú dòng fó wéi pú  
佛告善现：“有菩萨摩诃萨随不动佛为菩

<sup>42</sup> 大正藏：谓；永乐北藏及龙藏：为

<sup>43</sup> 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：在

sà shí suǒxíng ér xué yǐ dé ān zhù bú tuì zhuǎn dì shì pú sà mó hē  
萨时所行而学，已得安住不退转地，是菩萨摩诃  
sà wéizhū rú lái yīng zhèngděngjué shuōzhèng fǎ shí zài dà zhòng  
萨为诸如来、应、正等觉说正法时，在大众  
qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé  
前自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及诸功德。  
fù yǒu pú sà mó hē sà suí bǎo chuáng pú sà mó hē sà dǐng jì pú  
复有菩萨摩诃萨随宝幢菩萨摩诃萨、顶髻菩  
sà mó hē sà děng suǒxíng ér xué shì pú sà mó hē sà suī wèi shòu jì  
萨摩诃萨等所行而学，是菩萨摩诃萨虽未受记  
ér qín jīng jìn xíng shēn bō rě bō luó mì duō yì wéi rú lái yīng zhèng  
而勤精进行深般若波罗蜜多，亦为如来、应、正  
děng jué shuōzhèng fǎ shí zài dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng  
等觉说正法时，在大众前自然欢喜称扬  
zàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé  
赞叹名字、种姓及诸功德。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó  
“复次，善现，有菩萨摩诃萨行深般若波罗  
mì duō yú yī qiè fǎ wú shēng xìng zhōng suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé  
蜜多，于一切法无生性中虽深信解而未证得  
wú shēng fǎ rěn yú shēn bō rě bō luó mì duō suī shēn xìn jiě ér yì wèi  
无生法忍，于深般若波罗蜜多虽深信解而亦未  
dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ bì jìng kōng xìng suī shēn xìn jiě ér yì  
得无生法忍，于一切法毕竟空性虽深信解而亦  
wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē jì jìng xìng suī shēn xìn jiě ér  
未得无生法忍，于一切法皆寂静性虽深信解而  
yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē yuǎn lí xìng suī shēn xìn jiě  
亦未得无生法忍，于一切法皆远离性虽深信解  
ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē xū wàng xìng suī shēn  
而亦未得无生法忍，于一切法皆虚妄性虽深  
xìn jiě ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē shì kōng xìng suī  
信解而亦未得无生法忍，于一切法皆是空性虽  
shēn xìn jiě ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ wú suǒ yǒu xìng  
深信解而亦未得无生法忍，于一切法无所有性  
suī shēn xìn jiě ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ bú zì zài  
虽深信解而亦未得无生法忍，于一切法不自在  
xìng suī shēn xìn jiě ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ bù jiān  
性虽深信解而亦未得无生法忍，于一切法不坚



shí xìng suī shēn xìn jiě ér yì wèi dé wú shēng fǎ rěn  
实性虽深信解而亦未得无生法忍。

shànxiàn rú shì děng pú sà mó hē sà yì wéi rú lái yīng  
“善现，如是等菩萨摩诃萨亦为如来、应、  
zhèngděng jué shuō zhèng fǎ shí zài dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng  
正等觉说正法时，在大众前自然欢喜称  
yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé shànxiàn ruò pú sà  
扬赞叹名字、种姓及诸功德。善现，若菩萨  
mó hē sà wéi zhū rú lái yīng zhèngděng jué shuō zhèng fǎ shí zài  
摩诃萨为诸如来、应、正等觉说正法时，在  
dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū  
大众前自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及诸  
gōng dé shì pú sà mó hē sà chāo zhū shēng wén dú jué děng dì  
功德，是菩萨摩诃萨超诸声闻、独觉等地，  
dìng dé wú shàng zhèngděng pú tí shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíng  
定得无上正等菩提。善现，若菩萨摩诃萨行  
shēn bō rě bō luó mì duō wéi zhū rú lái yīng zhèngděng jué shuō zhèng  
深般若波罗蜜多，为诸如来、应、正等觉说正  
fǎ shí zài dà zhòng qián zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì  
法时，在大众前自然欢喜称扬赞叹名字、  
zhǒng xìng jí zhū gōng dé shì pú sà mó hē sà dìng dāng ān zhù bú tuì  
种姓及诸功德，是菩萨摩诃萨定当安住不退  
zhuǎn dì zhù shì dì yǐ sù zhèng wú shàng zhèngděng pú tí  
转地，住是地已，速证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ  
“复次，善现，若菩萨乘诸善男子、善女  
rén děng wén shuō rú shì shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù  
人等，闻说如是甚深般若波罗蜜多，所有义趣  
wú yí wú huò bù mí bú mèn dàn zuò shì niàn rú fó suǒ shuō shēn  
无疑无惑、不迷不闷，但作是念：‘如佛所说甚  
shēn bō rě bō luó mì duō qí lǐ bì rán dìng wú diān dǎo shì shàn nán  
深般若波罗蜜多，其理必然定无颠倒。’是善男  
zǐ shàn nǚ rén děng yóu wén bō rě bō luó mì duō shēn shēng jìng xìn  
子、善女人等，由闻般若波罗蜜多深生净信，  
jiàn cì dāng yú bú dòng fó suǒ jí zhū pú sà mó hē sà suǒ guǎng wén  
渐次当于不动佛所及诸菩萨摩诃萨所，广闻  
bō rě bō luó mì duō yú qí yì qù shēn shēng xìn jiě jì xìn jiě yǐ  
般若波罗蜜多，于其义趣深生信解。既信解已，

dāng dé zhù yú bú tuì zhuǎn dì zhù shì dì yǐ jí zhèng wú shàng  
当得住于不退转地，住是地已，疾证无上  
zhèngděng pú tí  
正等菩提。

shànxiàn shì pú sà shèngzhūshànnán zǐ shàn nǚ rénděng  
“善现，是菩萨乘诸善男子、善女人等，  
dàn wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú yí wú huò bù mí  
但闻如是甚深般若波罗蜜多，无疑无惑、不迷  
bú miù shēnshēng xìn jiě bù shēng fěi bàng shàng huò wú liàng wēi miào  
不谬、深生信解、不生诽谤，尚获无量微妙  
shàngēn kuàngnéngshòu chí dú sòng tōng lì yī zhēn rú lǐ xì  
善根，况能受持、读诵、通利，依真如理系  
niàn sī wéi ān zhù zhēn rú jīng qín xiū xué shì shànnán zǐ shàn nǚ  
念思惟，安住真如精勤修学！是善男子、善女  
rén děng sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng zhèngděng  
人等速当安住不退转地，疾证无上正等  
pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng  
菩提，转妙法轮度有情众。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū fǎ shí xìng  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸法实性  
jìng bù kě dé yún hé kě shuō zhū pú sà mó hē sà ān zhù zhēn rú jīng  
竟不可得，云何可说诸菩萨摩诃萨安住真如精  
qín xiū xué sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng zhèng  
勤修学，速当安住不退转地，疾证无上正  
děng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng  
等菩提，转妙法轮度有情众？”

fó gào shànxiàn rú fó suǒ huà ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng  
佛告善现：“如佛所化安住真如修菩萨行，  
sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí  
速当安住不退转地，疾证无上正等菩提，  
zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì  
转妙法轮度有情众。诸菩萨摩诃萨亦复如是，  
ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí  
安住真如修菩萨行，速当安住不退转地，疾  
zhèng wú shàng zhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng  
证无上正等菩提，转妙法轮度有情众。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú lái suǒ huà dōu wú suǒ yǒu  
具寿善现复白佛言：“如来所化都无所有，

fǎ lí zhēn rú yì bù kě dé shéizhùzhēn rú xiū pú sà xíng shéidāng  
法离真如亦不可得，谁住真如修菩萨行？谁当  
ān zhù bú tuì zhuǎn dì shéizhèng wú shàngzhèngděng pú tí shéi  
安住不退转地？谁证无上正等菩提？谁  
zhuàn fǎ lún shuō hé děng fǎ dù hé děngzhòng shì zūn zhēn rú  
转法轮、说何等法、度何等众？世尊！真如  
shàng bù kě dé hé kuàng dé yǒu ān zhùzhēn rú xiū pú sà xíng sù  
尚不可得，何况得有安住真如修菩萨行，速  
dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuàn  
当安住不退转地，疾证无上正等菩提，转  
miào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng cǐ ruò shí yǒu bì wú shì chù  
妙法轮度有情众！此若实有，必无是处。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō rú lái  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。如来  
suǒhuàdōu wú suǒyǒu fǎ lí zhēn rú yì bù kě dé shéizhùzhēn rú xiū  
所化都无所有，法离真如亦不可得，谁住真如修  
pú sà xíng shéidāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì shéizhèng wú shàng  
菩萨行？谁当安住不退转地？谁证无上  
zhèngděng pú tí shéizhuàn fǎ lún shuō hé děng fǎ dù hé děng  
正等菩提？谁转法轮、说何等法、度何等  
zhòng shànxiàn zhēn rú shàng bù kě dé hé kuàng dé yǒu ān zhùzhēn  
众？善现，真如尚不可得，何况得有安住真  
rú xiū pú sà xíng sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng  
如修菩萨行，速当安住不退转地，疾证无上  
zhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng cǐ ruò shí yǒu  
正等菩提，转妙法轮度有情众！此若实有，  
bì wú shì chù suǒ yǐ zhě hé shànxiàn zhū fó chū shì ruò bù chū shì  
必无是处。所以者何？善现，诸佛出世若不出世，  
zhū fǎ fǎ ěr bù lí zhēn rú guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè shànxiàn  
诸法法尔不离真如，广说乃至不思議界。善现，  
jué dìng wú yǒu ān zhùzhēn rú xiū pú sà xíng guǎngshuō nǎi zhì dù yǒu  
决定无有安住真如修菩萨行，广说乃至度有  
qíngzhòng hé yǐ gù shànxiàn zhū fǎ zhēn rú wú shēng wú miè  
情众。何以故？善现，诸法真如无生无灭，  
yì wú zhù yì shǎofēn kě dé shànxiàn ruò fǎ wú shēng wú miè yì  
亦无住异少分可得。善现，若法无生无灭，亦  
wú zhù yì shǎofēn kě dé shéizhù qí zhōng xiū pú sà xíng shéidāng  
无住异少分可得，谁住其中修菩萨行？谁当

ān zhù bú tuì zhuǎn dì shéizhèng wú shàngzhèngděng pú tí shéi  
安住不退转地？谁证无上正等菩提？谁  
zhuàn fǎ lún shuō hé děng fǎ dù hé děngzhòng cǐ zhōng yī qiè  
转法轮、说何等法、度何等众？此中一切  
dōu wú suǒ yǒu cǐ ruò shí yǒu dìng wú shì chù dàn yī shì sù jiǎ shī  
都无所有，此若实有，定无是处。但依世俗假施  
shè yǒu  
设有。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó  
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō zuì jí shèns hēnnán xìn nán jiě zhū pú sà mó hē sà xíngshēn  
蜜多，最极甚深难信难解，诸菩萨摩诃萨行深  
bō rě bō luó mì duō suī zhī zhū fǎ jiē bù kě dé ér qiú wú shàng  
般若波罗蜜多，虽知诸法皆不可得，而求无上  
zhèngděng pú tí yù wèi yǒuqíng xuān shuō zhèng fǎ shèn wéi nán shì hé  
正等菩提，欲为有情宣说正法甚为难事！何  
yǐ gù shì zūn jué dìng wú yǒu ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng zhèng  
以故？世尊！决定无有安住真如修菩萨行、证  
dé wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū yǒuqíng shuō zhèng fǎ shì ér zhū  
得无上正等菩提、为诸有情说正法事，而诸  
pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ dōu wú  
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观一切法都无  
suǒ yǒu yú shēn fǎ xìng qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù wú yí  
所有，于深法性其心不惊、不恐、不怖、无疑、  
wú zhì bù chén bú mò yì bù mí mèn rú shì děng shì shèn wéi xī  
无滞、不沉、不没亦不迷闷，如是等事甚为希  
yǒu  
有！”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán jiāo shī jiā rú rǔ suǒ shuō  
尔时，善现语帝释言：“憍尸迦，如汝所说。

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ dōu  
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观一切法都  
wú suǒ yǒu yú shēn fǎ xìng qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù wú yí  
无所有，于深法性其心不惊、不恐、不怖、无疑、  
wú zhì bù chén bú mò yì bù mí mèn rú shì děng shì shèn wéi xī yǒu  
无滞、不沉、不没亦不迷闷，如是等事甚希有  
zhě jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō  
者。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，

guān yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng yú cǐ kōngzhōng dōu wú suǒ yǒu shéi kě  
观一切法本性皆空，于此空中都无所有，谁可  
jīng kǒng nǎi zhì mí mèn shì gù pú sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō  
惊恐乃至迷闷！是故菩萨行深般若波罗蜜多，  
yú shēn fǎ xìng qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù wú yí wú zhì  
于深法性其心不惊、不恐、不怖、无疑、无滞、  
bù chén bú mò bù mí bú mèn wèi wéi xī yǒu  
不沉、不没、不迷、不闷，未为希有。”

shí tiān dì shì bó shànxiànyán dà dé suǒshuō yī qiè yī kōng  
时，天帝释白善现言：“大德所说一切依空，  
shì gù suǒyáncháng wú guà ài pì rú yǐ jiànǎngshè xū kōng ruò yuǎn  
是故所言常无罣碍。譬如以箭仰射虚空，若远  
ruò jìn jù wú guà ài dà dé suǒshuō yì fù rú shì shéinéng yú zhōng  
若近俱无罣碍，大德所说亦复如是，谁能于中  
ér gǎnkàng duì  
而敢抗对！”

## dì èr fēn shí yǔ pǐn dì liù shí wǔ zhī yī 第二分实语品第六十五之一

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn wǒ rú shì shuō  
尔时，天帝释白佛言：“世尊！我如是说、  
rú shì zàn rú shì jì wéishùn shì zūn shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ  
如是赞、如是记，为顺世尊实语、法语，于法、  
suí fǎ wéizhèng jì fǒu  
随法为正记不？”

shí fó gàoyán jiāo shī jiā rǔ rú shì shuō rú shì zàn  
时，佛告言：“憍尸迦，汝如是说、如是赞、  
rú shì jì liàngshùn shì zūn shí yǔ fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ chéng  
如是记，谅顺世尊实语、法语，于法、随法诚  
wéizhèng jì  
为正记。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán xī yǒu shì zūn dà dé shàn  
时，天帝释复白佛言：“希有！世尊！大德善  
xiànzhū yǒu suǒshuō yī qiè yī kōng wú xiàng wú yuàn yì yī sì  
现诸有所说，一切依空、无相、无愿，亦依四  
niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì yī sì jìng lǜ sì wú liàng sì  
念住乃至八圣道支，亦依四静虑、四无量、四

wú sè dìng yì yī bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì yī kǔ jí  
无色定，亦依八解脱乃至十遍处，亦依苦、集、  
miè dào shèng dì yì yī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó  
灭、道圣谛，亦依布施波罗蜜多乃至般若波罗  
mì duō yì yī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì yī zhēn rú nǎi  
蜜多，亦依内空乃至无性自性空，亦依真如乃  
zhì bù sī yì jiè yì yī pú sà mó hē sà dì yì yī yī qiè tuó luó  
至不思議界，亦依菩萨摩诃萨地，亦依一切陀罗  
ní mén sān mó dì mén yì yī wǔ yǎn liù shéntōng yì yī rú  
尼门、三摩地门，亦依五眼、六神通，亦依如  
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì yī wú wàng shī fǎ héng  
来十力乃至十八佛不共法，亦依无忘失法、恒  
zhù shě xìng yì yī yī qiè zhì dào xiàng zhì yì yī qiè xiàng zhì yì  
住舍性，亦依一切智、道相智、一切相智，亦  
yì yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì yī zhū fó wú shàng zhèng děng pú  
依一切菩萨摩诃萨行，亦依诸佛无上正等菩  
tí”  
提。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā jù shòu shàn xiàn  
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，具寿善现

zhù zhū fǎ kōng guān bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō  
住诸法空，观布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多  
shàng bù kě dé kuàng yǒu xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō  
尚不可得，况有行布施波罗蜜多乃至般若波  
luó mì duō zhě kě dé guān sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī shàng bù  
罗蜜多者可得！观四念住乃至八圣道支尚不  
kě dé kuàng yǒu xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zhě kě dé  
可得，况有修四念住乃至八圣道支者可得！

guān sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng shàng bù kě dé kuàng  
观四静虑、四无量、四无色定尚不可得，况  
yǒu xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zhě kě dé guān bā  
有修四静虑、四无量、四无色定者可得！观八  
jiě tuō nǎi zhì shí biànchù shàng bù kě dé kuàng yǒu xiū bā jiě tuō nǎi  
解脱乃至十遍处尚不可得，况有修八解脱乃  
zhì shí biànchù zhě kě dé guān kǔ jí miè dào shèng dì shàng  
至十遍处者可得！观苦、集、灭、道圣谛尚  
bù kě dé kuàng yǒu zhù kǔ jí miè dào shèng dì zhě kě dé  
不可得，况有住苦、集、灭、道圣谛者可得！

guān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shàng bù kě dé kuàng yǒu zhù nèi  
观内空乃至无性自性空尚不可得，况有住内  
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhě kě dé guān zhēn rú nǎi zhì bù sī yì  
空乃至无性自性空者可得！观真如乃至不思議  
jiè shàng bù kě dé kuàng yǒu zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhě kě  
界尚不可得，况有住真如乃至不思議界者可  
dé guān kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shàng bù kě dé kuàng  
得！观空、无相、无愿解脱门尚不可得，况  
yǒu xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zhě kě dé guān jí xǐ dì  
有修空、无相、无愿解脱门者可得！观极喜地  
nǎi zhì fǎ yún dì shàng bù kě dé kuàng yǒu xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ  
乃至法云地尚不可得，况有修极喜地乃至法  
yún dì zhě kě dé guān yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén shàng bù  
云地者可得！观一切陀罗尼门、三摩地门尚不  
kě dé kuàng yǒu xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zhě kě dé  
可得，况有修一切陀罗尼门、三摩地门者可得！  
guān wǔ yǎn liù shéntōng shàng bù kě dé kuàng yǒu yīn fā wǔ yǎn  
观五眼、六神通尚不可得，况有引发五眼、  
liù shéntōng zhě kě dé guān rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ  
六神通者可得！观如来十力乃至十八佛不共法  
shàng bù kě dé kuàng yǒu yīn fā rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú  
尚不可得，况有引发如来十力乃至十八佛不  
gòng fǎ zhě kě dé guān wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng shàng bù kě  
共法者可得！观无忘失法、恒住舍性尚不可  
dé kuàng yǒu yīn fā wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zhě kě dé guān  
得，况有引发无忘失法、恒住舍性者可得！观  
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shàng bù kě dé kuàng yǒu  
一切智、道相智、一切相智尚不可得，况有  
yīn fā yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhě kě dé guān yī  
引发一切智、道相智、一切相智者可得！观一  
qiè pú sà mó hē sà xíng shàng bù kě dé kuàng yǒu néng xíng yī qiè pú  
切菩萨摩诃萨行尚不可得，况有能行一切菩  
sà mó hē sà xíng zhě kě dé guān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí  
萨摩诃萨行者可得！观诸佛无上正等菩提  
shàng bù kě dé kuàng yǒu néng zhèng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí  
尚不可得，况有能证诸佛无上正等菩提  
zhě kě dé guān yī qiè zhì zhì shàng bù kě dé kuàng yǒu néng dé yī  
者可得！观一切智智尚不可得，况有能得一

qiè zhì zhì zhě kě dé guānzhèng fǎ lún shàng bù kě dé kuàngyǒunéng  
切智智者可得！观正法轮尚不可得，况有能

zhuànzhèng fǎ lún zhě kě dé guānsān shí èr dà shì xiàng bā shí suí  
转正法轮者可得！观三十二大士相、八十随

hǎoshàng bù kě dé kuàngyǒu yǐ cǐ xiàng hǎozhuāngyánshēnzhě kě dé  
好尚不可得，况有以此相好庄严身者可得！

guān wú shēng wú miè fǎ shàng bù kě dé kuàngyǒunéngzhèng wú shēng  
观无生无灭法尚不可得，况有能证无生

wú miè fǎ zhě kě dé hé yǐ gù  
无灭法者可得！何以故？

jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú yī qiè fǎ zhù yuǎn lí zhù  
“憍尸迦，具寿善现于一切法住远离住，

zhù jì jìng zhù zhù wú suǒ yǒuzhù zhù wú suǒ dé zhù zhù kōngzhù  
住寂静住，住无所有住，住无所得住，住空住，

zhù wú xiàngzhù zhù wú yuànzhù jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú yī  
住无相住，住无愿住。憍尸迦，具寿善现于一

qiè fǎ zhù rú shì děng wú liàngshèngzhù  
切法，住如是等无量胜住。

jiāo shī jiā shànxiàn suǒ zhù wú liàngshèngzhù bǐ zhū pú sà  
“憍尸迦，善现所住无量胜住，比诸菩萨

mó hē sà zhòngsuǒ zhù bō rě bō luó mì duōshèngshēnxíngzhù bǎi fēn bù  
摩诃萨众所住般若波罗蜜多甚深行住，百分不

jí yī qiānfēn bù jí yī bǎi qiānfēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní  
及一，千分不及一，百千分不及一，乃至邬波尼

shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù jiāo shī jiā chú rú lái zhù  
杀昙分亦不及一。何以故？憍尸迦，除如来住，

shì zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ zhù bō rě bō luó mì duōshèngshēnxíng  
是诸菩萨摩诃萨众所住般若波罗蜜多甚深行

zhù yú zhū shēng wén dú jué děngzhù wéi zuì wéishèng wéi zūn wéi  
住，于诸声闻、独觉等住，为最为胜、为尊为

gāo wéimiào wéi wēimiào wéishàng wéi wú shàng wú děng wú děngděng  
高、为妙为微妙、为上为无上、无等无等等。

yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yù zhù yī qiè yǒu qíng  
以是故，憍尸迦，若菩萨摩诃萨欲住一切有情

shàngzhě yīngzhù bō rě bō luó mì duōshèngshēnxíngzhù hé yǐ gù  
上者，应住般若波罗蜜多甚深行住。何以故？

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà zhù cǐ zhù zhōng chāozhūshēngwén  
憍尸迦，诸菩萨摩诃萨住此住中，超诸声闻、



dú jué děng dì zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng néng sù yuán mǎn  
独觉等地，证入菩萨正性离生，能速圆满  
yī qiè fó fǎ yǒng duàn fán nǎo xí qì xiāng xù néng jí zhèng dé yī  
一切佛法，永断烦恼习气相续，能疾证得一  
qiè zhì zhì dé míng rú lái yīng zhèng děng jué néng cháng lì lè  
切智智，得名如来、应、正等觉，能常利乐  
yī qiè yǒu qíng  
一切有情。”

ěr shí zhòng zhōng yǒu wú liàng wú shù sān shí sān tiān wén fó suǒ  
尔时，众中有无量无数三十三天，闻佛所  
shuō yǒng yuè huān xǐ gè qǔ tiān shàng wēi miào xiāng huā fèng sǎn rú lái  
说踊跃欢喜，各取天上微妙香华，奉散如来  
jí bì chū zhòng shì shí zhòng nèi liù bǎi bì chū cóng zuò ér qǐ dǐng lǐ  
及苾刍众。是时，众内六百苾刍从座而起顶礼  
fó zú piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì qū gōng gōng jìng hé zhǎng xiàng  
佛足，偏覆左肩右膝著地，曲躬恭敬合掌向  
fó zhān yǎng zūn yán mù bú zàn shě fó shén lì gù gè yú zhǎng zhōng  
佛，瞻仰尊颜目不暂舍。佛神力故，各于掌中  
wēi miào xiāng huā zì rán yíng mǎn shì bì chū zhòng huān xǐ yǒng yuè dé  
微妙香华自然盈满，是苾刍众欢喜踊跃得  
wèi céng yǒu gè chí cǐ huā ér sǎn fó shàng jí zhū pú sà jì sǎn huā  
未曾有，各持此华而散佛上及诸菩萨。既散华  
yǐ xián fā yuàn yán wǒ děng yòng sī shèng shàng ēn lì yuàn cháng ān  
已咸发愿言：“我等用斯胜善根力，愿常安  
zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù shēng wén dú jué suǒ  
住甚深般若波罗蜜多微妙行住，声闻、独觉所  
bù néng zhù sù qù wú shàng zhèng děng pú tí chāo zhū shēng wén  
不能住，速趣无上正等菩提，超诸声闻、  
dú jué děng dì  
独觉等地。”

ěr shí shì zūn zhī bì chū zhòng zēng shàng yì yào qù dà pú tí  
尔时，世尊知苾刍众增上意乐趣大菩提  
dìng bú tuì zhuǎn jí biàn wēi xiào rú fó cháng fǎ cóng qí miàn mén  
定不退转，即便微笑如佛常法，从其面门  
fàng zhǒng zhǒng guāng qīng huáng chì bái hóng zǐ bì lǜ jīn yín pō zhī  
放种种光，青黄赤白红紫碧绿金银颇胝，  
biàn zhào sān qiān dà qiān shì jiè qí guāng jiàn shè huán rào fó shēn jīng  
遍照三千大千世界，其光渐摄还绕佛身，经

sān zā yǐ cóngdǐngshàng rù  
三匝已从顶上入。

ěr shí qìng xǐ jì dǔ sī ruì huān xǐ yǒngyuè jí cóngzuò qǐ  
尔时，庆喜既睹斯瑞欢喜踊跃，即从座起

lǐ fó hé zhǎng bái yán shì zūn hé yīn hé yuánxiàn cǐ wēixiào zhū  
礼佛合掌白言：“世尊！何因何缘现此微笑？诸

fó xiàxiào fēi wú yīn yuán wéi yuàn rú lái āi mǐn wèishuō  
佛现笑非无因缘，惟<sup>44</sup>愿如来哀愍为说。”

fó gàoqìng xǐ shì bì chūzhòng yú wèi lái shì xīng yù jié zhōng  
佛告庆喜：“是苾刍众于未来世星喻劫中，

dāng dé zuò fó tóng hào sàn huā rú lái yīng zhèngděng jué míng  
当得作佛，同号散华如来、应、正等觉、明

xíng yuán mǎn shàn shì shì jiān jiě wú shàng zhàng fū tiáo yù shì  
行圆满、善逝、世间解、无上丈夫、调御士、

tiān rén shī fó bó qié fàn bǐ fó shòuliàng suǒ jū guó tǔ bì  
天人师、佛、薄伽梵，彼佛寿量、所居国土、苾

chū dì zǐ yī qiè jiē tóng shì zhū rú lái yīng zhèngděng jué chū  
刍弟子一切皆同。是诸如来、应、正等觉，初

shēng chū jiā jí chéng fó hòu suí suǒ zài chù ruò zhòu ruò yè cháng yǔ  
生出家及成佛后，随所在处若昼若夜，常雨

wǔ sè wēimiào xiāng<sup>45</sup> huā yǐ shì yīn yuán gù wǒ wēixiào shì gù  
五色微妙香<sup>45</sup>华。以是因缘故我微笑。是故，

qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé ān zhù zuì shèng zhù zhě dāng xíng  
庆喜，若菩萨摩诃萨欲得安住最胜住者，当行

bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù dé ān zhù rú lái zhù zhě  
般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲得安住如来住者，

dāng xíng bō rě bō luó mì duō  
当行般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jīng qín  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，精勤

xiū xué shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng  
修学甚深般若波罗蜜多，是善男子、善女人等，

xiān shì huò cóng rén zhōng mò yǐ huán shēng cǐ chù huò cóng dǔ shǐ duō  
先世或从人中没已还生此处，或从睹史多

tiān shàng mò lái shēng rén zhōng bǐ yú xiān shì huò zài rén jiān huò jū tiān  
天上没来生人中，彼于先世或在人间或居天

<sup>44</sup> 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

<sup>45</sup> 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

shàng yóucéngguǎngwénshènshēn bō rě bō luó mì duō gù yú jīn shì  
上，由曾广闻甚深般若波罗蜜多故，于今世  
néng qín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō qìng xǐ dāng zhī rú lái  
能勤修学甚深般若波罗蜜多。庆喜当知！如来  
xiànjiàn ruò shànán zǐ shàn nǚ rén děng néng qín xiū xuéshènshēn bō rě  
现见若善男子、善女人等能勤修学甚深般若  
bō luó mì duō yú shēn mìng cái wú suǒ gù zhě dìng shì pú sà  
波罗蜜多，于身、命、财无所顾者，定是菩萨  
mó hē sà yě  
摩诃萨也。

大般若波罗蜜多经卷第四百五十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí bā  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn shí yǔ pǐn dì liù shí wǔ zhī èr  
第二分实语品第六十五之二

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài yào  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，爱乐

tīng wén rú shì suǒ shuō shēn bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí  
听闻如是所说甚深般若波罗蜜多，闻已受持、

dú sòng tōng lì jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi wèi pú sà shèng  
读诵、通利、精勤修学、如理思惟，为菩萨乘

zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xuān shuō kāi shì jiào jiè jiào shòu  
诸善男子、善女人等宣说、开示、教诫教授，

dāng zhī bǐ rén céng yú guò qù qīn cóng zhū fó wén shuō rú shì shēn  
当知彼人曾于过去，亲从诸佛闻说如是甚深

bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng tōng lì jīng qín  
般若波罗蜜多，闻已受持、读诵、通利、精勤

xiū xué rú lǐ sī wéi yì céng wèi tā xuān shuō kāi shì jiào jiè jiào shòu  
修学、如理思惟，亦曾为他宣说开示教诫教授。

qìng xǐ dāng zhī shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng céng  
“庆喜当知！是善男子、善女人等，曾

yú guò qù wú liàng fó suǒ zhòng zhū shàn gēn gù yú jīn shēng néng bàn sī  
于过去无量佛所种诸善根故，于今生能办斯

shì shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yīng zuò shì niàn wǒ xiān bù  
事。是善男子、善女人等应作是念：‘我先不

cóng shēng wén dú jué wén shuō rú shì shēn bō rě bō luó mì duō  
从声闻、独觉闻说如是甚深般若波罗蜜多，

dìng cóng rú lái yīng zhèng děng jué wén shuō rú shì shēn bō rě bō  
定从如来、应、正等觉闻说如是甚深般若波

luó mì duō wǒ xiān bù yú shēng wén dú jué zhòng zhū shàn gēn dìng  
罗蜜多。我先不于声闻、独觉种诸善根，定

yú rú lái yīng zhèng děng jué zhòng zhū shàn gēn yóu shì yīn yuán jīn  
于如来、应、正等觉种诸善根。由是因缘今

dé wén cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō ài yào shòu chí dú sòng  
得闻此甚深般若波罗蜜多，爱乐受持、读诵、  
tōng lì jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō néng wú  
通利、精勤修学、如理思惟、广为他说，能无  
yàn juàn  
厌倦。

qīng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài yào  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，爱乐

tīng wén shēnshēn bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng tōng  
听闻甚深般若波罗蜜多，闻已受持、读诵、通  
lì jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi ruò yì ruò wén ruò fǎ  
利、精勤修学、如理思惟，若义、若文、若法、  
ruò yì ruò pí nài yē jiē néng tōng dá shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén  
若意、若毗奈耶皆能通达，是善男子、善女人  
děng zé wéi xiàn jiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué  
等，则为现见一切如来、应、正等觉。

qīng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén shuō  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，闻说

bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì qù shēng jìng xìn jiě bù huǐ bú bàng  
般若波罗蜜多甚深义趣，生净信解，不毁不谤  
bù kě jǔ huài shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yǐ céng gòng yǎng wú  
不可沮坏，是善男子、善女人等已曾供养无  
liàng zhū fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn zhí duō shàn gēn yì  
量诸佛，于诸佛所发弘誓愿，植<sup>46</sup>多善根，亦  
wéi wú liàng zhēn shàn zhī shí zhī suǒ shè shòu  
为无量真善知识之所摄受。

qīng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，能

yú rú lái yīng zhèng děng jué shèng fú tián suǒ zhòng zhū shàn gēn suī  
于如来、应、正等觉胜福田所种诸善根，虽  
dìng dāng dé huò shēng wén guǒ huò dú jué guǒ huò rú lái guǒ ér zhèng  
定当得或声闻果、或独觉果、或如来果，而证  
wú shàng zhèng děng pú tí yào yú bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì qù  
无上正等菩提，要于般若波罗蜜多甚深义趣  
shàn dá wú ài xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì  
善达无碍，修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

<sup>46</sup> 大正藏：植；永乐北藏及龙藏：殖

duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì  
多，安住内空乃至无性自性空，安住真如乃至  
bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng sì  
不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，修行四  
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lù sì wú liàng sì  
念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无量、四  
wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng wú xiàng  
无色定，修行八解脱乃至十遍处，修行空、无相、  
wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng yī qiè  
无愿解脱门，修行极喜地乃至法云地，修行一切  
tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén tōng xiū  
陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神通，修  
xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ  
行如来十力乃至十八佛不共法，修行无忘失法、  
héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
恒住舍性，修行一切智、道相智、一切相智，  
lìng dé yuán mǎn  
令得圆满。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng yú bō rě bō luó  
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨能于般若波罗

mì duō shēn shēn yì qù shàn dá wú ài xiū xíng bù shī jìng jiè ān  
蜜多甚深义趣善达无碍，修行布施、净戒、安  
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō lìng dé yuán mǎn rú shì  
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多令得圆满，如是  
nǎi zhì xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lìng dé yuán mǎn  
乃至修行一切智、道相智、一切相智令得圆满，  
shì pú sà mó hē sà ruò zhù shēng wén huò dú jué dì bú zhèng wú shàng  
是菩萨摩诃萨若住声闻或独觉地不证无上  
zhèng děng pú tí wú yǒu shì chù shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù  
正等菩提，无有是处。是故菩萨摩诃萨众欲  
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn  
证无上正等菩提，应于般若波罗蜜多甚深  
yì qù shàn dá wú ài xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn  
义趣善达无碍，修行布施、净戒、安忍、精进、  
jìng lù bō rě bō luó mì duō lìng sù yuán mǎn rú shì nǎi zhì xiū xíng yī  
静虑、般若波罗蜜多令速圆满，如是乃至修行一  
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lìng sù yuán mǎn shì gù qìng  
切智、道相智、一切相智令速圆满。是故，庆

xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō fù zhǔ yú rǔ yīngzhèngshòu chí  
喜，我以般若波罗蜜多付嘱于汝，应正受持、  
dú sòng tōng lì wú lìng wàng shī  
读诵、通利、无令忘失。

qìng xǐ dāng zhī chú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng  
“庆喜当知！除此般若波罗蜜多甚深经

diǎn shòu chí suǒ yú wǒ suǒshuō fǎ shè yǒuwàng shī qí zuì shàngqīng  
典，受持所余我所说法，设有忘失其罪尚轻，

ruò yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn bú shànshòu chí xià zhì  
若于般若波罗蜜多甚深经典，不善受持，下至

yī jù yǒusuǒwàng shī qí zuì shènzhòng qìng xǐ dāng zhī ruò yú  
一句有所忘失，其罪甚重。庆喜当知！若于

bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn xià zhì yī jù néngshànshòu chí  
般若波罗蜜多甚深经典，下至一句能善受持

bú wàng shī zhě huò fú wú liàng ruò yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn  
不忘失者，获福无量。若于般若波罗蜜多甚深

jīng diǎn bú shànshòu chí xià zhì yī jù yǒuwàng shī zhě suǒhuòzhòng  
经典不善受持，下至一句有忘失者，所获重

zuì liàngtóngqián fú shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō  
罪量同前福。是故，庆喜，我以般若波罗蜜多

shēnshēn jīng diǎn yīn qín fù rǔ dāngzhèngshòu chí dú sòng tōng lì  
甚深经典殷勤付汝，当正受持、读诵、通利、

rú lǐ sī wéi guǎngwèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng tīngshòuzhě jiū  
如理思惟、广为他说、分别开示，令听受者究

jìng jiě liǎowén yì yì qù fù néngwèi tā rú lǐ yǎnshuō  
竟解了文义意趣，复能为他如理演说。

qìng xǐ dāng zhī ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，于此

bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn shòu chí dú sòng jiū jìng tōng  
般若波罗蜜多甚深经典，受持、读诵、究竟通

lì rú lǐ sī wéi guǎngwèi tā shuō zé wéishòu chí shè qǔ guò qù  
利、如理思惟、广为他说，则为受持摄取过去、

wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué suǒzhèng wú shàng  
未来、现在一切如来、应、正等觉所证无上

zhèngděng pú tí  
正等菩提。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng qǐ yīn<sup>47</sup>  
“庆喜当知！若善男子、善女人等起殷<sup>47</sup>

jìng xīn xiàn yú wǒ suǒ yù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā fán tú sǎn  
净心，现于我所欲以种种上妙华鬘、涂散

děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng  
等香、衣服、瓔珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯

míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú yàn juàn zhě dāng yú bō  
明，供养恭敬、尊重赞叹无厌倦者，当于般

rě bō luó mì duō shēn jīng diǎn zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng  
若波罗蜜多甚深经典，至心听闻、受持、读诵、

jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō huò fù shū xiě zhòng  
究竟通利、如理思惟、广为他说，或复书写众

bǎo zhuāng yán cháng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā fán tú sǎn děng  
宝庄严，常以种种上妙华鬘、涂散等

xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng  
香、衣服、瓔珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明，

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú dé xiè dài  
供养恭敬、尊重赞叹无得懈怠。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，供

yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shēn jīng rě bō luó mì duō zé wéi  
养恭敬、尊重赞叹甚深般若波罗蜜多，则为

gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yú wǒ yì wéi gòng yǎng gōng jìng  
供养恭敬、尊重赞叹于我，亦为供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn xiàn zài shí fāng shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng  
尊重赞叹现在十方世界一切如来、应、正等

jué xiàn shuō fǎ zhě jí wéi gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn guò qù  
觉现说法者，及为供养恭敬、尊重赞叹过去

wèi lái zhū fó  
未来诸佛。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén shuō  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，闻说

rú shì shēn jīng rě bō luó mì duō qǐ jìng xīn xīn gōng jìng ài yào  
如是甚深般若波罗蜜多，起净信心恭敬爱乐，

jí yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué  
即于过去、未来、现在一切如来、应、正等觉

<sup>47</sup> 大正藏：殷；永乐北藏及龙藏：殷



suǒzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yǐ jìng xìn xīn gōngjìng ài yào  
所证无上正等菩提，以净信心恭敬爱乐。

qìng xǐ ruò rǔ gōngjìng ài yào yú wǒ bù shě yú wǒ yì  
“庆喜，若汝恭敬爱乐于我、不舍于我，亦

dāngyǒng lì bèi jiā gōngjìng ài yào bù shěshēn bō rě bō luó mì  
当勇励倍加恭敬、爱乐、不舍甚深般若波罗蜜

duō xià zhì yī jù wù lìng wàng shī  
多，下至一句勿令忘失。

qìng xǐ wǒ shuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō fù zhǔ  
“庆喜，我说如是甚深般若波罗蜜多付嘱

yīn yuán suī yǒu wú liàng jǔ yào ér yán rú wǒ jì shì rǔ děng dà  
因缘，虽有无量，举要而言，如我既是汝等大

shī shēnshēn bō rě bō luó mì duōdāng zhī yì shì rǔ děng dà shī rǔ  
师，甚深般若波罗蜜多当知亦是汝等大师，汝

děngtiān rén jìngzhòng yú wǒ yì dāngjìngzhòngshēnshēn bō rě bō luó  
等天、人敬重于我，亦当敬重甚深般若波罗

mì duō shì gù qìng xǐ wǒ yǐ wú liàng fāngbiàn shànqiǎo fù rǔ bō  
蜜多。是故，庆喜，我以无量方便善巧付汝般

rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎn rǔ dāngshòu chí wù lìng wàng shī  
若波罗蜜多甚深经典，汝当受持勿令忘失，

wǒ jīn yǐ cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō duì zhūtiān rén ā sù  
我今以此甚深般若波罗蜜多，对诸天、人、阿素

luò děng wú liàng dà zhòng fù zhǔ yú rǔ  
洛等无量大众付嘱于汝。

qìng xǐ wǒ jīn chéngyángào rǔ zhūyǒu jìng xìn yù bù shě  
“庆喜，我今诚言告汝，诸有净信欲不舍

fó yù bù shě fǎ yù bù shěsēng fù yù bù shěguò qù wèi lái、  
佛、欲不舍法、欲不舍僧，复欲不舍过去、未来、

xiànzài zhū fó suǒzhèng wú shàngzhèngděng pú tí bì yīng bù shěshēn  
现在诸佛所证无上正等菩提，必应不舍甚

shēn bō rě bō luó mì duō rú shì míngwéi wǒ děng zhū fó jiào jiè jiào  
深般若波罗蜜多，如是名为我等诸佛教诫教

shòuzhū dì zǐ fǎ  
授诸弟子法。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài yào  
“庆喜当知！若善男子、善女人等，爱乐

tīngwénshēnshēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng  
听闻甚深般若波罗蜜多，受持、读诵、究竟通

lì rú lǐ sī wéi yǐ wú liàng mén guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì  
利、如理思惟，以无量门广为他说，分别开示、  
shī shè ān lì lìng qí jiě liǎo jīng qín xiū xué shì shàn nán zǐ shàn nǚ  
施設安立，令其解了精勤修学，是善男子、善女  
rén děng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn yuán mǎn yī qiè  
人等速证无上正等菩提，能近圆满一切  
zhì zhì hé yǐ gù qīng xǐ yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué  
智智。何以故？庆喜，一切如来、应、正等觉，  
suǒ dé wú shàng zhèng děng pú tí jiē yī rú shì shèn shēn bō rě bō luó  
所得无上正等菩提，皆依如是甚深般若波罗  
mì duō ér dé shēng gù  
蜜多而得生故。

qīng xǐ dāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yī rú shì  
“庆喜当知！过去未来现在诸佛，皆依如是  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō chū shēng wú shàng zhèng děng pú tí shì  
甚深般若波罗蜜多出生无上正等菩提。是  
gù qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng děng pú tí  
故，庆喜，若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，  
dāng qín jīng jìn xiū xué rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù  
当勤精进修学如是甚深般若波罗蜜多。何以故？  
qīng xǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ  
庆喜，甚深般若波罗蜜多是诸菩萨摩诃萨母，  
shēng zhū pú sà mó hē sà gù  
生诸菩萨摩诃萨故。

qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà jīng qín xiū xué bù shī  
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨精勤修学布施、  
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō sù zhèng  
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，速证  
wú shàng zhèng děng pú tí shì gù qīng xǐ wǒ yǐ cǐ liù bō luó mì  
无上正等菩提。是故，庆喜，我以此六波罗蜜  
duō gèng fù zhǔ rǔ dāng zhèng shòu chí wù lìng wàng shī suǒ yǐ zhě hé  
多更付嘱汝，当正受持勿令忘失。所以者何？  
rú shì liù zhǒng bō luó mì duō shì zhū rú lái yīng zhèng děng jué wú  
如是六种波罗蜜多，是诸如来、应、正等觉无  
jìn fǎ zàng yī qiè fó fǎ cóng cǐ shēng gù  
尽法藏，一切佛法从此生故。

qīng xǐ dāng zhī xiàn zài guò qù wèi lái zhū fó suǒ shuō fǎ yào  
“庆喜当知！现在过去未来诸佛所说法要，

jiē shì liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng zhī suǒ liú chū qìng xǐ  
皆是六种波罗蜜多无尽法藏之所流出。庆喜

dāng zhī xiàn zài guò qù wèi lái zhū fó jiē yī liù zhǒng bō luó mì duō  
当知！现在过去未来诸佛，皆依六种波罗蜜多

wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí qìng  
无尽法藏精勤修学，证得无上正等菩提。庆

xǐ dāng zhī xiàn zài guò qù wèi lái zhū fó shēng wén sēng zhòng  
喜当知！现在过去未来诸佛、声闻、僧众，

jiē yī liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué yú wú yú  
皆依六种波罗蜜多无尽法藏精勤修学，于无余

yī miào niè pán jiè ér bō niè pán  
依妙涅槃界而般涅槃。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ rǔ děng wèi shēng wén chéng bǔ tè  
“复次，庆喜，假使汝等为声闻乘补特

qié luó shuō shēng wén fǎ yóu cǐ fǎ gù sān qiān dà qiān shì jiè yǒu qíng  
伽罗说声闻法，由此法故三千大千世界有情

yī qiè jiē zhèng ā luó hàn guǒ yóu wèi wèi wǒ zuò fó dì zǐ suǒ yīng zuò  
一切皆证阿罗汉果，犹未为我作佛弟子所应作

shì rǔ děng ruò néng wèi pú sà shèng bǔ tè qié luó xuān shuō yī jù shèn  
事。汝等若能为菩萨乘补特伽罗宣说一句甚

shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ jí míng wèi wǒ zuò fó dì zǐ  
深般若波罗蜜多相应之法，即名为我作佛弟子

suǒ yīng zuò shì wǒ yú cǐ shì shēn shēng suí xǐ shèng yú rǔ děng jiào  
所应作事，我于此事深生随喜，胜于汝等教

huà sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē lìng zhèng dé ā luó hàn guǒ  
化三千大千世界一切有情皆令证得阿罗汉果。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng  
“复次，庆喜，假使三千大千世界一切有情，

yóu tā jiào lì fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn jù shí zhèng dé ā luó hàn  
由他教力非前非后皆得人身，俱时证得阿罗汉

guǒ shì zhū ā luó hàn suǒ yǒu shū shèng shī xìng fú yè shì jiè xìng fú yè  
果，是诸阿罗汉所有殊胜施性福业事、戒性福业

shì xiū xìng fú yè shì yú yì yún hé bǐ fú yè shì nìng wéi duō  
事、修性福业事。于意云何？彼福业事宁为多

fǒu  
不？”

qìng xǐ bái yán shènduō shì zūn bǐ fú yè shì wú liàng wú  
庆喜白言：“甚多！世尊！彼福业事无量无

shù  
数。”

fó gàoqìng xǐ ruò yǒushēngwén dì zǐ néngwèi pú sà mó hē  
佛告庆喜：“若有声闻弟子能为菩萨摩诃  
sà xuānshuō bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ jīng yī rì yè suǒhuò  
萨宣说般若波罗蜜多相应之法，经一日夜所获  
fú jù shènduō yú bǐ qìng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì  
福聚甚多于彼。庆喜当知！置一日夜但经一日，  
fù zhì yī rì dàn jīng bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī  
复置一日但经半日，复置半日但经一时，复置一  
shí dàn jīng shí qǐng fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng  
时但经食顷，复置食顷但经须臾，复置须臾但经  
é ěr fù zhì é ěr dàn shùn xī jiān shì shēngwén rén néngwèi pú sà  
俄尔，复置俄尔但瞬息间，是声闻人能为菩萨  
mó hē sà zhòng xuānshuō bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ suǒhuò  
摩诃萨众，宣说般若波罗蜜多相应之法，所获  
fú jù shènduō yú qián hé yǐ gù cǐ shēngwén rén suǒhuò fú jù  
福聚甚多于前。何以故？此声闻人所获福聚，  
chāoguò yī qiè shēngwén dú jué zhū gōng dé gù  
超过一切声闻、独觉诸功德故。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèishēngwénshèng bǔ  
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨为声闻乘补  
tè qié luó xuānshuō zhǒngzhǒng shēngwén chéng fǎ jiǎ shǐ sānqiān dà  
特伽罗，宣说种种声闻乘法，假使三千大  
qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng yóu cǐ fǎ gù xī jiē zhèng dé ā luó hàn guǒ  
千世界一切有情由此法故，悉皆证得阿罗汉果，  
jiē jù zhǒngzhǒng shū shèng gōng dé yú yì yún hé shì pú sà mó hē  
皆具种种殊胜功德，于意云何？是菩萨摩诃  
sà yóu cǐ yīn yuán suǒhuò fú jù nìngwéi duō fǒu  
萨由此因缘所获福聚宁为多不？”

qìng xǐ bó yán shènduō shì zūn shì pú sà mó hē sà suǒ  
庆喜白言：“甚多！世尊！是菩萨摩诃萨所  
huò fú jù wú liàng wú biān  
获福聚无量无边。”

fó gàoqìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèishēngwénshèng huò  
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨为声闻乘、或  
dú jué chéng huò wú shàng shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xuān  
独觉乘、或无上乘诸善男子、善女人等，宣

shuō bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ jīng yī rì yè suǒ huò fú jù  
说般若波罗蜜多相应之法，经一日夜所获福聚  
shènduō yú qián qīng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì fù  
甚多于前。庆喜当知！置一日夜但经一日，复  
zhì yī rì dàn jīng bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī shí  
置一日但经半日，复置半日但经一时，复置一时  
dàn jīng shí qǐng fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng é  
但经食顷，复置食顷但经须臾，复置须臾但经俄  
ěr fù zhì é ěr dàn shùn xī jiān shì pú sà mó hē sà néng wéi sān  
尔，复置俄尔但瞬息间，是菩萨摩诃萨能为三  
shèng zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xuān shuō bō rě bō luó mì duō  
乘诸善男子、善女人等，宣说般若波罗蜜多  
xiāngyìng zhī fǎ suǒ huò fú jù shènduō yú qián wú liàng wú shù hé yǐ  
相应之法，所获福聚甚多于前无量无数。何以  
gù shèng shēn bō rě bō luó mì duō xiāngyìng fǎ shī chāo guò yī qiè  
故？甚深般若波罗蜜多相应法施，超过一切  
shēng wén dú jué xiāngyìng fǎ shī jí bǐ èr shèng zhū gōng dé gù suǒ  
声闻、独觉相应法施及彼二乘诸功德故。所  
yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zì qiú wú shàng zhèng děng pú tí  
以者何？是菩萨摩诃萨自求无上正等菩提，  
yì yǐ dà shèng xiāngyìng zhī fǎ shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ tā zhū yǒu  
亦以大乘相应之法示现教导赞励庆喜他诸有  
qíng lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn  
情，令于无上正等菩提得不退转。

qīng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà zì xiū bù shī bō luó  
“庆喜当知！是菩萨摩诃萨自修布施波罗  
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì jiào tā xiū bù shī bō luó mì  
蜜多乃至般若波罗蜜多，亦教他修布施波罗蜜  
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào  
多乃至般若波罗蜜多；自修四念住乃至八圣道  
zhī yì jiào tā xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zì zhù nèi kōng  
支，亦教他修四念住乃至八圣道支；自住内空  
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì jiào tā zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng  
乃至无性自性空，亦教他住内空乃至无性自性  
kōng zì zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì jiào tā zhù zhēn rú nǎi  
空；自住真如乃至不思議界，亦教他住真如乃  
zhì bù sī yì jiè zì zhù kǔ jí miè dào shèng dì yì jiào  
至不思議界；自住苦、集、灭、道圣谛，亦教

tā zhù kǔ jí miè dào shèng dì zì xiū sì jìng lǜ sì wú  
他住苦、集、灭、道圣谛；自修四静虑、四无  
liàng sì wú sè dìng yì jiào tā xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú  
量、四无色定，亦教他修四静虑、四无量、四无  
sè dìng zì xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì jiào tā xiū bā jiě tuō  
色定；自修八解脱乃至十遍处，亦教他修八解脱  
nǎi zhì shí biànchù zì xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì  
乃至十遍处；自修空、无相、无愿解脱门，亦  
jiào tā xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xiū pú sà dì  
教他修空、无相、无愿解脱门；自修菩萨地，  
yì jiào tā xiū pú sà dì zì xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén  
亦教他修菩萨地；自修一切陀罗尼门、三摩地门，  
yì jiào tā xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xiū wǔ yǎn  
亦教他修一切陀罗尼门、三摩地门；自修五眼、  
liù shéntōng yì jiào tā xiū wǔ yǎn liù shéntōng zì xiū rú lái shí  
六神通，亦教他修五眼、六神通；自修如来十  
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì jiào tā xiū rú lái shí lì nǎi zhì  
力乃至十八佛不共法，亦教他修如来十力乃至  
shí bā fó bú gòng fǎ zì xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo  
十八佛不共法；自修三十二大士相、八十随好，  
yì jiào tā xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zì xiū wú wàng  
亦教他修三十二大士相、八十随好；自修无忘  
shī fǎ héngzhù shěxìng yì jiào tā xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shě  
失法、恒住舍性，亦教他修无忘失法、恒住舍  
xìng zì xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì jiào tā  
性；自修一切智、道相智、一切相智，亦教他  
xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xiū yī qiè pú sà  
修一切智、道相智、一切相智；自修一切菩萨  
mó hē sà xíng yì jiào tā xiū yī qiè pú sà mó hē sà xíng zì xiū zhū  
摩诃萨行，亦教他修一切菩萨摩诃萨行；自修诸  
fó wú shàng zhèng děng pú tí yì jiào tā xiū zhū fó wú shàng zhèng děng  
佛无上正等菩提，亦教他修诸佛无上正等  
pú tí zì xiū yī qiè zhì zhì yì jiào tā xiū yī qiè zhì zhì yóu shì  
菩提；自修一切智智，亦教他修一切智智。由是  
yīn yuán shàng gēn zēng zhǎng ruò yú wú shàng zhèng děng pú tí yǒu tuì  
因缘善根增长，若于无上正等菩提有退  
zhuǎnzhě wú yǒu shì chù  
转者，无有是处。”

ěr shí rú lái sì zhòng wéi rào zàn shuō bō rě bō luó mì duō  
尔时，如来四众围绕，赞说般若波罗蜜多  
fù zhǔ qīng xǐ lìng<sup>48</sup> shòu chí yǐ fù yú yī qiè tiān lóng yào chā  
付嘱庆喜，令<sup>48</sup>受持已，复于一切天、龙、药叉  
guǎng shuō nǎi zhì rén fēi rén děng dà zhòng huì qián xiàn shén tōng lì lìng  
广说乃至人非人等大众会前现神通力，令  
zhòng jiē jiàn bú dòng rú lái shēng wén pú sà qián hòu wéi rào wéi  
众皆见不动如来，声闻、菩萨前后围绕，为  
rú hǎi zhòng xuān shuō miào fǎ jí jiàn bǐ tǔ yán jìng zhī xiàng qí shēng  
如海众宣说妙法，及见彼土严净之相。其声  
wén sēng jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú fù fán nǎo dé zhēn zì zài  
闻僧皆阿罗汉，诸漏已尽无复烦恼，得真自在  
xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo huì mǎ yì rú dà lóng yǐ  
心善解脱、慧善解脱，如调慧马亦如大龙，已  
zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn dài dé jǐ lì jìn zhū yǒu  
作所作已办所办，弃诸重担速得己利，尽诸有  
jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì yī jiū jìng qí pú sà sēng yī  
结正知解脱，至心自在第一究竟。其菩萨僧一  
qiè jiē shì zhòng wàng suǒ shí dé tuó luó ní huò wú ài biàn gōng dé zhì  
切皆是众望所识，得陀罗尼获无碍辩，功德智  
huì yóu rú dà hǎi yú shì shì zūn shè shén tōng lì lìng cǐ zhòng huì  
慧犹如大海。于是，世尊摄神通力，令此众会  
tiān lóng yào chā guǎng shuō nǎi zhì rén fēi rén děng bú fù jiàn bǐ bú  
天、龙、药叉广说乃至人非人等，不复见彼不  
dòng rú lái shēng wén pú sà jí yú dà zhòng bìng bǐ fó tǔ yán  
动如来、声闻、菩萨及余大众，并彼佛土严  
jìng zhī xiàng bǐ fó zhòng huì jí yán jìng tǔ jiē fēi cǐ tǔ yǎng ēn suǒ  
净之相。彼佛众会及严净土，皆非此土眼根所  
duì suǒ yǐ zhě hé fó shè shén lì yú bǐ yuǎn jìng wú jiàn yuán gù  
对。所以者何？佛摄神力，于彼远境无见缘故。

ěr shí fó gào jù shòu qīng xǐ bú dòng rú lái yīng zhèng  
尔时，佛告具寿庆喜：“不动如来、应、正  
děng jué guó tǔ zhòng huì rǔ gèng jiàn fǒu  
等觉国土众会，汝更见不？”

qīng xǐ duì yuē wǒ bú fù jiàn bǐ shì fēi cǐ yǎn suǒ xíng gù  
庆喜对曰：“我不复见，彼事非此眼所行故。”

<sup>48</sup> 大正藏：令；永乐北藏：令；龙藏：今；校勘：令

fó gàoqìng xǐ      rú bǐ rú lái zhòng huì guó tǔ      fēi cǐ tǔ yǎn  
佛告庆喜：“如彼如来众会国土，非此土眼

suǒ xíng jìng jiè      dāng zhī zhū fǎ yì fù rú shì      fēi yǎngēnděngsuǒ xíng  
所行境界，当知诸法亦复如是，非眼根等所行

jìng jiè      fǎ bù xíng fǎ      fǎ bù jiàn fǎ      fǎ bù zhī fǎ      fǎ bù zhèng  
境界，法不行法、法不见法、法不知法、法不证

fǎ  
法。

qìng xǐ dāng zhī      yī qiè fǎ xìng wú néng xíng zhě      wú néng jiàn  
“庆喜当知！一切法性无能行者，无能见

zhě      wú néng zhī zhě      wú néng zhèng zhě      wú dòng      wú zuò      suǒ yǐ  
者，无能知者，无能证者，无动、无作。所以

zhě hé      yǐ yī qiè fǎ jiē rú xū kōng      wú yǒu zuò yòng      néng qǔ  
者何？以一切法皆如虚空，无有作用，能取、

suǒ qǔ xìng yuǎn lí gù      yǐ yī qiè fǎ bù kě sī yì      néng      suǒ sī  
所取性远离故。以一切法不可思议，能、所思

yì xìng yuǎn lí gù      yǐ yī qiè fǎ jiē rú huàn děng      zhòng yuán hé hé  
议性远离故。以一切法皆如幻等，众缘和合

xiāng sì yǒu gù      yǐ yī qiè fǎ wú zuò      shòu zhě      wàng xiàn sì yǒu wú  
相似有故。以一切法无作、受者，妄现似有无

jiān shí gù      qìng xǐ dāng zhī      ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng néng  
坚实故。庆喜当知！若菩萨摩诃萨能如是行能

rú shì jiàn      néng rú shì zhī      néng rú shì zhèng      shì xíng bō rě bō luó  
如是见，能如是知，能如是证，是行般若波罗

mì duō      yì bù zhí zhuó cǐ zhū fǎ xiàng      qìng xǐ dāng zhī      ruò pú sà  
蜜多，亦不执著此诸法相。庆喜当知！若菩萨

mó hē sà rú shì xué shí      shì xué bō rě bō luó mì duō  
摩诃萨如是学时，是学般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī      ruò pú sà mó hē sà yù dé yī qiè bō luó  
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨欲得一切波罗

mì duō sù jí yuán mǎn      yīng xué bō rě bō luó mì duō      suǒ yǐ zhě hé  
蜜多速疾圆满，应学般若波罗蜜多。所以者何？

rú shì xué zhě<sup>49</sup>      yú zhū xué zhōng wéi zuì wéi shèng      wéi zūn wéi gāo      wéi  
如是学者<sup>49</sup>，于诸学中为最为胜、为尊为高、为

miào wéi wēi miào      wéi shàng wéi wú shàng      wú děng wú děng děng      lì  
妙为微妙、为上为无上、无等等，利

<sup>49</sup> 大正藏：者；永乐北藏及龙藏：若；校勘：者



yì ān lè yī qiè yǒu qíng wú yī hù zhě wèi zuò yī hù wú guī yī zhě  
益安乐一切有情，无依怙者为作依怙，无归依者  
wèi zuò guī yī wú tóu qù zhě wèi zuò tóu qù wú shè zhái zhě wèi zuò shè  
为作归依，无投趣者为作投趣，无舍宅者为作舍  
zhái wú jiù hù zhě wèi zuò jiù hù zhū fó shì zūn kāi xǔ chēng zàn  
宅，无救护者为作救护，诸佛世尊开许称赞，  
xiū xué bō rě bō luó mì duō  
修学般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī ruò zhū pú sà mó hē sà zhòng jí zhū rú lái  
“庆喜当知！若诸菩萨摩诃萨众及诸如来、  
yīng zhèngděng jué zhù cǐ xué zhōng néng yǐ yòu shǒu ruò yòu zú zhǐ  
应、正等觉住此学中，能以右手若右足指，  
jǔ qǔ sān qiān dà qiān shì jiè zhì zhì tā fāng huò huán běn chù qí  
举取三千大千世界，掷置他方，或还本处，其  
zhōng yǒu qíng bù zhī bù jué wú sǔn wú bù suǒ yǐ zhě hé shèn shēn  
中有情不知不觉、无损无怖。所以者何？甚深  
bō rě bō luó mì duō gōng dé wēi lì bù sī yì gù  
般若波罗蜜多功德威力不思議故。

qìng xǐ dāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jí zhū pú sà  
“庆喜当知！过去未来现在诸佛及诸菩萨  
mó hē sà zhòng xué cǐ bō rě bō luó mì duō yú zhū wú wéi jí sān shì  
摩诃萨众，学此般若波罗蜜多，于诸无为及三世  
fǎ xī jiē huò dé wú ài zhì jiàn shì gù qìng xǐ wǒ shuō xué cǐ  
法，悉皆获得无碍智见。是故，庆喜，我说学此  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō yú zhū xué zhōng wéi zuì wéi shèng wéi zūn  
甚深般若波罗蜜多，于诸学中为最为胜、为尊  
wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng  
为高、为妙为微妙、为上为无上、无等无等  
děng  
等。

qìng xǐ dāng zhī zhū yǒu yù qǔ shèn shēn bō rě bō luó mì duō  
“庆喜当知！诸有欲取甚深般若波罗蜜多  
liàng biān jì zhě rú yú chī zhě yù qǔ xū kōng liàng jí biān jì hé  
量、边际者，如愚痴者欲取虚空量及边际。何  
yǐ gù shèn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé wú liàng wú biān jì  
以故？甚深般若波罗蜜多功德无量、无边际  
gù  
故。

qìng xǐ dāng zhī wǒ zhōng bù shuō shēn hēn bō rě bō luó mì  
“庆喜当知！我终不说甚深般若波罗蜜

duō gōng dé shèng lì rú míng shēn děng yǒu liàng biān jì suǒ yǐ zhě hé  
多功德胜利如名身等有量、边际。所以者何？

yī qiè míng shēn jù shēn wén shēn shì yǒu liàng fǎ shēn hēn bō rě  
一切名身、句身、文身是有量法，甚深般若

bō luó mì duō gōng dé shèng lì fēi yǒu liàng fǎ fēi zhū míng shēn jù  
波罗蜜多功德胜利非有量法，非诸名身、句

shēn wén shēn néng liáng bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì yì fēi  
身、文身能量般若波罗蜜多功德胜利，亦非

bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì shì bǐ suǒ liáng  
般若波罗蜜多功德胜利是彼所量。”

ěr shí qìng xǐ bō yán shì zūn hé yīn yuán gù shēn hēn  
尔时，庆喜白言：“世尊！何因缘故，甚深

bō rě bō luó mì duō shuō wéi wú liáng  
般若波罗蜜多说为无量？”

fó gào qìng xǐ shēn hēn bō rě bō luó mì duō xìng wú jìn gù  
佛告庆喜：“甚深般若波罗蜜多，性无尽故

shuō wéi wú liáng xìng yuǎn lí gù shuō wéi wú liáng xìng jì jìng gù shuō wéi  
说为无量，性远离故说为无量，性寂静故说为

wú liáng rú shí jì gù shuō wéi wú liáng rú xū kōng gù shuō wéi wú liáng  
无量，如实际故说为无量，如虚空故说为无量。

qìng xǐ dāng zhī yī qiè guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn jiē xué bō  
庆喜当知！一切过去未来现在诸佛世尊皆学般

rě bō luó mì duō jiū jìng yuán mǎn zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí  
若波罗蜜多，究竟圆满证得无上正等菩提，

wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì ér cǐ bō rě bō luó mì duō cháng wú  
为诸有情宣说开示，而此般若波罗蜜多常无

yǒu jìn suǒ yǐ zhě hé shēn hēn bō rě bō luó mì duō pì rú xū kōng  
有尽。所以者何？甚深般若波罗蜜多譬如虚空

bù kě jìn gù zhū yǒu yù jìn shēn hēn bō rě bō luó mì duō zé wéi yù  
不可尽故。诸有欲尽甚深般若波罗蜜多，则为欲

jìn xū kōng biān jì  
尽虚空边际。

qìng xǐ dāng zhī shēn hēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī  
“庆喜当知！甚深般若波罗蜜多乃至布施

bō luó mì duō fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn nèi kōng nǎi zhì  
波罗蜜多非已尽、非今尽、非当尽，内空乃至

wú xìng zì xìngkōng fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn zhēn rú nǎi  
无性自性空非已尽、非今尽、非当尽，真如乃  
zhì bù sī yì jiè fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn kǔ jí  
至不思議界非已尽、非今尽、非当尽，苦、集、  
miè dào shèng dì fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn sì niàn zhù  
灭、道圣谛非已尽、非今尽、非当尽，四念住  
nǎi zhì bā shèng dào zhī fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn sì jìng  
乃至八圣道支非已尽、非今尽、非当尽，四静  
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng  
虑、四无量、四无色定非已尽、非今尽、非当  
jìn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn  
尽，八解脱乃至十遍处非已尽、非今尽、非当尽，  
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng  
空、无相、无愿解脱门非已尽、非今尽、非当  
jìn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn  
尽，极喜地乃至法云地非已尽、非今尽、非当尽，  
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng  
一切陀罗尼门、三摩地门非已尽、非今尽、非当  
jìn wǔ yǎn liù shéntōng fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn  
尽，五眼、六神通非已尽、非今尽、非当尽，  
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ fēi yǐ jìn fēi jīn jìn fēi  
如来十力乃至十八佛不共法非已尽、非今尽、非  
dāng jìn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo fēi yǐ jìn fēi jīn  
当尽，三十二大士相、八十随好非已尽、非今  
jìn fēi dāng jìn wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng fēi yǐ jìn fēi  
尽、非当尽，无忘失法、恒住舍性非已尽、非  
jīn jìn fēi dāng jìn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi  
今尽、非当尽，一切智、道相智、一切相智非  
yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn yī qiè pú sà mó hē sà xíng fēi yǐ  
已尽、非今尽、非当尽，一切菩萨摩诃萨行非已  
jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí fēi  
尽、非今尽、非当尽，诸佛无上正等菩提非  
yǐ jìn fēi jīn jìn fēi dāng jìn yī qiè zhì zhì fēi yǐ jìn fēi jīn  
已尽、非今尽、非当尽，一切智智非已尽、非今  
jìn fēi dāng jìn suǒ yǐ zhě hé rú shì děng fǎ wú shēng wú miè  
尽、非当尽。所以者何？如是等法无生、无灭、  
yì wú zhù yì rú hé kě dé shī shè yǒu jìn  
亦无住异，如何可得施设有尽！”

ěr shí shì zūn cóng miàn mén chū guǎng cháng shé xiàng biàn fù miàn  
尔时，世尊从面门出广长舌相遍覆面

lún xiàn shé xiàng yǐ huán cóng kǒu rù gào qìng xǐ yuē yú yì  
轮，现舌相已，还从口入。告庆喜曰：“于意

yún hé shì jiān ruò yǒu rú shì shé xiàng suǒ fā yǔ yán yǒu xū wàng  
云何？世间若有如是舌相，所发语言有虚妄

fǒu  
不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn  
庆喜对曰：“不也！世尊！”

fó gào qìng xǐ rǔ cóng jīn qù yīng wèi sì zhòng guǎng shuō rú  
佛告庆喜：“汝从今去，应为四众广说如

shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō fēn bié kāi shì shī shè ān lì lìng  
是甚深般若波罗蜜多，分别开示、施設安立、令

qí yì jiě qìng xǐ dāng zhī rú shì bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng  
其易解。庆喜当知！如是般若波罗蜜多甚深经

zhōng guǎng shuō yī qiè pú tí fēn fǎ jí zhū fǎ xiàng shì gù yī qiè  
中，广说一切菩提分法及诸法相，是故一切

qiú shēng wén shèng bǔ tè qié luó qiú dú jué shèng bǔ tè qié luó qiú  
求声闻乘补特伽罗、求独觉乘补特伽罗、求

wú shàng shèng bǔ tè qié luó jiē yīng yī cǐ shèn shēn bō rě bō luó mì  
无上乘补特伽罗，皆应依此甚深般若波罗蜜

duō suǒ shuō fǎ mén cháng qín xiū xué wù shēng yàn juàn ruò néng rú shì  
多所说法门，常勤修学勿生厌倦。若能如是

cháng qín xiū xué sù dāng zhèng dé zì suǒ qiú chù  
常勤修学，速当证得自所求处。

fù cì qìng xǐ shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì néng wù  
“复次，庆喜，甚深般若波罗蜜多是能悟

rù yī qiè fǎ xiàng shì néng wù rù yī qiè wén zì shì néng wù rù tuó  
入一切法相，是能悟入一切文字，是能悟入陀

luó ní mén zhū pú sà mó hē sà yīng yú rú shì tuó luó ní mén cháng  
罗尼门，诸菩萨摩诃萨应于如是陀罗尼门常

qín xiū xué ruò pú sà mó hē sà shòu chí rú shì tuó luó ní mén sù  
勤修学。若菩萨摩诃萨受持如是陀罗尼门，速

néng zhèng dé yī qiè biàn cái zhū wú ài jiě qìng xǐ dāng zhī rú shì bō  
能证得一切辩才诸无碍解。庆喜当知！如是般

rě bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn nǎi shì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó  
若波罗蜜多甚深经典，乃是过去未来现在诸佛

shì zūn wú jìn fǎ zàng shì gù wǒ jīn fēn míng gào rǔ ruò yǒu yú cǐ  
世尊无尽法藏。是故我今分明告汝，若有于此  
shèn shēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú  
甚深般若波罗蜜多受持、读诵、究竟通利、如  
lǐ sī wéi zé wéi shòu chí yī qiè guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó wú shàng  
理思惟，则为受持一切过去未来现在诸佛无上  
zhèng děng pú tí qīng xǐ dāng zhī wǒ shuō rú shì shèn shēn bō rě bō  
正等菩提。庆喜当知！我说如是甚深般若波  
luó mì duō shì néng yóu qù pú tí dào zhě zhī jiān gù zú yì shì yī qiè  
罗蜜多，是能游趣菩提道者之坚固足，亦是一切  
wú shàng fó fǎ dà tuó luó ní rǔ děng ruò néng shòu chí rú shì shèn shēn  
无上佛法大陀罗尼，汝等若能受持如是甚深  
bō rě bō luó mì duō tuó luó ní zhě zé wéi zǒng chí yī qiè fó fǎ lìng  
般若波罗蜜多陀罗尼者，则为总持一切佛法令  
bú wàng shī yǔ zhū yǒu qíng jìn wèi lái jì zuò dà ráo yì  
不忘失，与诸有情尽未来际作大饶益。”

## dì èr fēn wú jìn pǐn dì liù shí liù 第二分无尽品第六十六

ěr shí jù shòu shàn xiàn zuò rú shì niàn rú shì bō rě bō luó  
尔时，具寿善现作如是念：“如是般若波罗  
mì duō zuì wéi shèn shēn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì zuì shèn  
蜜多最为甚深，诸佛无上正等菩提亦最甚  
shēn wǒ dāng wèn fó èr shèn shēn yì zuò shì niàn yǐ jí bó fó  
深，我当问佛二甚深义。”作是念已，即白佛  
yán shì zūn shèn shēn bō rě bō luó mì duō jí fó wú shàng zhèng děng  
言：“世尊！甚深般若波罗蜜多即佛无上正等  
pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí shēn bō rě bō luó mì duō  
菩提，诸佛无上正等菩提即深般若波罗蜜多，  
rú shì bō rě bō luó mì duō jí fó wú shàng zhèng děng pú tí jù zuì  
如是般若波罗蜜多及佛无上正等菩提，俱最  
shèn shēn bù kě jìn gù hé yuán cǐ èr shuō wéi wú jìn  
甚深不可尽故，何缘此二说为无尽？”

fó gào shàn xiàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō jí fó wú shàng  
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多及佛无上  
zhèng děng pú tí jiē rú xū kōng bù kě jìn gù shuō wéi wú jìn  
正等菩提，皆如虚空不可尽故，说为无尽。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yīng yǐn  
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨应引

fā bō rě bō luó mì duō  
发般若波罗蜜多？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān sè wú jìn gù  
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨应观色无尽故，

yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng xíng shí wú jìn  
引发般若波罗蜜多；应观受、想、行、识无尽

gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎnchù nǎi zhì yì chù jiē wú  
故，引发般若波罗蜜多；应观眼处乃至意处皆无

jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē  
尽故，引发般若波罗蜜多；应观色处乃至法处皆

wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn jiè nǎi zhì yì jiè  
无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼界乃至意识界

jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān sè jiè nǎi zhì fǎ  
皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观色界乃至法

jiè jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn shí jiè nǎi  
界皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼识界乃

zhì yì shí jiè jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǎn  
至意识界皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观眼

chù nǎi zhì yì chù jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān  
触乃至意触皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观

yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu  
眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受

jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān dì jiè nǎi zhì shí  
皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观地界乃至识

jiè jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yīn yuán nǎi  
界皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观因缘乃

zhì zēngshàng yuán jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān  
至增上缘皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观

wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīng  
无明乃至老死皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应

guān bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē wú jìn gù  
观布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多皆无尽故，

yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng  
引发般若波罗蜜多；应观内空乃至无性自性空

jiē wú jìn gù yǐn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānzhēn rú nǎi zhì  
皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观真如乃至

bù sī yì jiè jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān kǔ  
不 思 议 界 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 苦 、  
jí miè dào shèng dì jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō  
集 、 灭 、 道 圣 谛 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ；  
yīngguān sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jiē wú jìn gù yīn fā bō  
应 观 四 念 住 乃 至 八 圣 道 支 皆 无 尽 故 ， 引 发 般  
rě bō luó mì duō yīngguān sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng  
若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 四 静 虑 、 四 无 量 、 四 无 色 定  
jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān bā jiě tuō nǎi zhì  
皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 八 解 脱 乃 至  
shí biàn chù jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān kōng  
十 遍 处 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 空 、  
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì  
无 相 、 无 愿 解 脱 门 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜  
duō yīngguān jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì jiē wú jìn gù yīn fā bō  
多 ； 应 观 净 观 地 乃 至 如 来 地 皆 无 尽 故 ， 引 发 般  
rě bō luó mì duō yīngguān jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē wú jìn gù  
若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 极 喜 地 乃 至 法 云 地 皆 无 尽 故 ，  
yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè tuó luó ní mén sān mó  
引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 一 切 陀 罗 尼 门 、 三 摩  
dì mén jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān wǔ yǎn  
地 门 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 五 眼 、  
liù shén tōng jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān rú  
六 神 通 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 如  
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē wú jìn gù yīn fā bō rě  
来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若  
bō luó mì duō yīngguān sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo jiē wú  
波 罗 蜜 多 ； 应 观 三 十 二 大 士 相 、 八 十 随 好 皆 无  
jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān wú wàng shī fǎ héng  
尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 无 忘 失 法 、 恒  
zhù shě xìng jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè  
住 舍 性 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 一 切  
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō  
智 、 道 相 智 、 一 切 相 智 皆 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波  
luó mì duō yīngguān yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jiē wú jìn gù yīn  
罗 蜜 多 ； 应 观 预 流 果 乃 至 独 觉 菩 提 皆 无 尽 故 ， 引  
fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà xíng jiē wú  
发 般 若 波 罗 蜜 多 ； 应 观 一 切 菩 萨 摩 诃 萨 行 皆 无

jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānzhū fó wú shàngzhèng  
尽故，引发般若波罗蜜多；应观诸佛无上正

děng pú tí jiē wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yī  
等菩提皆无尽故，引发般若波罗蜜多；应观一

qiè zhì zhì yì wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō  
切智智亦无尽故，引发般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān sè rú xū  
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观色如虚

kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng  
空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观受、想、

xíng shí rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shì  
行、识如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；如是

nǎi zhì yīngguān yī qiè zhì zhì rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō  
乃至应观一切智智如虚空无尽故，引发般若波

luó mì duō  
罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān wú míngyuán  
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观无明缘

xíng rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng  
行如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观行

yuán shí rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān  
缘识如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观

shí yuánmíng sè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō  
识缘名色如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；

yīngguānmíng sè yuán liù chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō  
应观名色缘六处如虚空无尽故，引发般若波

luó mì duō yīngguān liù chùyuánchù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō  
罗蜜多；应观六处缘触如虚空无尽故，引发般

rě bō luó mì duō yīngguānchùyuánshòu rú xū kōng wú jìn gù yīn fā  
若波罗蜜多；应观触缘受如虚空无尽故，引发

bō rě bō luó mì duō yīngguānshòuyuán ài rú xū kōng wú jìn gù yīn  
般若波罗蜜多；应观受缘爱如虚空无尽故，引

fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ài yuán qǔ rú xū kōng wú jìn gù  
发般若波罗蜜多；应观爱缘取如虚空无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān qǔ yuányǒu rú xū kōng wú jìn gù  
引发般若波罗蜜多；应观取缘有如虚空无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānyǒuyuánshēng rú xū kōng wú jìn  
引发般若波罗蜜多；应观有缘生如虚空无尽



gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānshēngyuánlǎo sǐ chóutàn  
故，引发般若波罗蜜多；应观生缘老死愁叹

kǔ yōunǎo rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō  
苦烦恼如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì yīn fā bō rě bō  
“善现，诸菩萨摩诃萨应如是引发般若波

luó mì duō shànxiàn zhū pú sà mó hē sà rú shì guānchá shí èr yuán  
罗蜜多。善现，诸菩萨摩诃萨如是观察十二缘

qǐ yuǎn lí èr biān shì zhū pú sà mó hē sà zhòng bú gòngmiào guān  
起，远离二边，是诸菩萨摩诃萨众不共妙观。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà pú tí shù xià zuò jīn gāng zuò rú shí  
善现，诸菩萨摩诃萨菩提树下坐金刚座，如实

guānchá shí èr yuán qǐ pì rú xū kōng bù kě jìn gù biànnéngzhèng  
观察十二缘起，譬如虚空不可尽故，便能证

dé yī qiè zhì zhì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ rú xū kōng wú jìn  
得一切智智。善现，若菩萨摩诃萨以如虚空无尽

xíngzhù yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shí guānchá shí èr yuán qǐ  
行住引发般若波罗蜜多，如实观察十二缘起，

bú duòshēngwén jí dú jué dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
不堕声闻及独觉地，疾证无上正等菩提。

shànxiàn zhù pú sà shèng bǔ tè qié luó ruò yú wú shàng  
“善现，住菩萨乘补特伽罗，若于无上

zhèngděng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē xī bù yī yīn fā bō rě bō luó  
正等菩提有退转者，皆悉不依引发般若波罗

mì duōshànqiǎozuò yì yóu bǐ bù liǎo yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng  
蜜多善巧作意。由彼不了：云何菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō néng yǐ rú xū kōng wú jìn xíngzhù yīn fā bō rě  
般若波罗蜜多，能以如虚空无尽行住引发般若

bō luó mì duō rú shí guānchá shí èr yuán qǐ shànxiàn zhù pú sà  
波罗蜜多，如实观察十二缘起？善现，住菩萨

shèngzhūshànán zǐ shàn nǚ rén děng ruò yú wú shàngzhèngděng pú  
乘诸善男子、善女人等，若于无上正等菩

tí ér yǒu tuì zhuǎn jiē yóuyuǎn lí yīn fā bō rě bō luó mì duōfāng  
提而有退转，皆由远离引发般若波罗蜜多方

biànshànqiǎo ruò pú sà mó hē sà néng yú wú shàngzhèngděng pú tí  
便善巧。若菩萨摩诃萨能于无上正等菩提

dé bú tuì zhuǎn yī qiè jiē yī yīn fā bō rě bō luó mì duōfāngbiàn  
得不退转，一切皆依引发般若波罗蜜多方便

shànqiǎo shì pú sà mó hē sà yóu yī rú shì fāngbiànrú shànqiǎo xiū xíng  
善巧。是菩萨摩诃萨由依如是方便善巧修行  
bō rě bō luó mì duō yǐ rú xū kōng wú jìn xíngzhù yīn fā bō rě bō  
般若波罗蜜多，以如虚空无尽行住引发般若波  
luó mì duō rú shí guānchá shí èr yuán qǐ shì pú sà mó hē sà yóu  
罗蜜多，如实观察十二缘起，是菩萨摩诃萨由  
cǐ yīn yuán sù néng yuánmǎnshēnshēn bō rě bō luó mì duō  
此因缘，速能圆满甚深般若波罗蜜多。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà rú shì guānchá yuán qǐ fǎ shí  
“善现，诸菩萨摩诃萨如是观察缘起法时，  
bú jiànyǒu fǎ wú yīn ér shēng bú jiànyǒu fǎ wú yīn ér miè bú jiànyǒu  
不见有法无因而生，不见有法无因而灭，不见有  
fǎ xìngxiàngchángzhù bù shēng bú miè bú jiànyǒu fǎ yǒu wǒ yǒuqíng  
法性相常住、不生不灭，不见有法有我、有情  
guǎngshuō nǎi zhī zhě jiànzhě bú jiànyǒu fǎ ruò cháng ruò wú cháng  
广说乃至知者、见者，不见有法若常若无常、  
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò  
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若  
bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shànxiàn zhū pú sà mó hē  
不寂静、若远离若不远离。善现，诸菩萨摩诃  
sà yīngdāng rú shì guānchá yuán qǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō  
萨应当如是观察缘起，修行般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò shí pú sà mó hē sà rú shí guānchá yuán qǐ fǎ  
“善现，若时菩萨摩诃萨如实观察缘起法  
mén xiū xíng bō rě bō luó mì duō shì shí pú sà mó hē sà bú jiàn sè  
门修行般若波罗蜜多，是时菩萨摩诃萨不见色  
ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò  
若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若  
bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí yì  
不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离，亦  
bú jiànshòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ  
不见受、想、行、识若常若无常、若乐若苦、  
ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò  
若我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若  
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí rú shì nǎi zhī yì bú jiàn yī qiè zhì zhì ruò  
远离若不远离，如是乃至亦不见一切智智若  
cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú  
常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不

jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí  
净、若寂静若不寂静、若远离若不远离。

shànxiàn ruò shí pú sà mó hē sà rú shì xiū xíngshēn bō  
“善现，若时菩萨摩诃萨如是修行甚深般  
rě bō luó mì duō shì shí pú sà mó hē sà suī xíng bō rě bō luó mì  
若波罗蜜多，是时菩萨摩诃萨虽行般若波罗蜜  
duō ér bú jiànyǒusuǒ xíng bō rě bō luó mì duō yì fù bú jiànyǒu fǎ  
多，而不见有所行般若波罗蜜多，亦复不见有法  
néngjiàn suǒ xíng bō rě bō luó mì duō yì bú jiànyǒu rú shì bú jiàn suī  
能见所行般若波罗蜜多，亦不见有如是不见。虽  
xíngjìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō ér  
行静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多，而  
bú jiànyǒusuǒ xíngjìng lù nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yì fù bú jiànyǒu  
不见有所行静虑乃至布施波罗蜜多，亦复不见有  
fǎ néngjiàn suǒ xíngjìng lù nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yì bú jiànyǒu  
法能见所行静虑乃至布施波罗蜜多，亦不见有  
rú shì bú jiàn rú shì nǎi zhì suī xiū yī qiè zhì zhì ér bú jiànyǒu suǒ  
如是不见。如是乃至虽修一切智智，而不见有所  
xiū yī qiè zhì zhì yì fù bú jiànyǒu fǎ néngjiàn suǒ xiū yī qiè zhì zhì  
修一切智智，亦复不见有法能见所修一切智智，  
yì bú jiànyǒu rú shì bú jiàn yì fù bú jiànyǒu fǎ néngduàn yī qiè fán  
亦不见有如是不见，亦复不见有法能断一切烦  
nǎo xí qì xiāng xù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yǐ  
恼习气相续。善现，诸菩萨摩诃萨于一切法以  
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīng xíng bō rě bō luó mì duō shànxiàn  
无所得而为方便，应行般若波罗蜜多。善现，  
ruò shí pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn  
若时菩萨摩诃萨于一切法，以无所得而为方便  
xiū xíng bō rě bō luó mì duō shì shí è mó shēng dà chóu kǔ fán yuān  
修行般若波罗蜜多，是时恶魔生大愁苦，烦冤  
tú dú rú jiàn rù xīn pì rú yǒurén fù mǔ cù sàng shēn xīn chǔ tòng  
荼毒如箭入心。譬如有人父母卒丧，身心楚痛，  
è mó yì ěr  
恶魔亦尔。”

yú shì shànxiàn bó yán shì zūn wéi yī è mó jiàn zhū pú sà  
于是善现白言：“世尊！为一恶魔见诸菩萨  
mó hē sà zhòng yú yī qiè fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xíng bō  
摩诃萨众于一切法，以无所得而为方便修行般

rě bō luó mì duō shēng dà chóu kǔ fányuān tú dú rú jiàn rù xīn  
若波罗蜜多，生大愁苦，烦冤荼毒如箭入心？

wéibiànsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jiē yì rú shì  
为遍三千大千世界一切恶魔皆亦如是？”

fó gàoshànxiàn biànmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó  
佛告善现：“遍满三千大千世界一切恶魔

jiē yì rú shì gè yú běnzuò bù néng zì ān shànxiàn zhū pú sà  
皆亦如是，各于本座不能自安。善现，诸菩萨

mó hē sà yīngcháng ān zhùshēnshēn bō rě bō luó mì duō wēimiào xíngzhù  
摩诃萨应常安住甚深般若波罗蜜多微妙行住，

ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhù shì jiāntiān rén ā sù luò děng  
若菩萨摩诃萨能如是住，世间天、人、阿素洛等

sì qiú qí duǎnzhōng bù néng dé yì fù bù néng nǎo luàn zhàng ài shì  
伺求其短终不能得，亦复不能恼乱障碍。是

gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng děng pú tí  
故，善现，若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，

dāng qín ān zhùshēnshēn bō rě bō luó mì duō wēimiào xíngzhù  
当勤安住甚深般若波罗蜜多微妙行住。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néngzhèng ān zhùshēnshēn bō  
“善现，若菩萨摩诃萨能正安住甚深般

rě bō luó mì duō wēimiào xíngzhù zé néng xiū mǎn bù shī jìng jiè  
若波罗蜜多微妙行住，则能修满布施、净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē  
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，若菩萨摩诃

sà néngzhèng xiū xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō biànnéng jù zú xiū  
萨能正修行甚深般若波罗蜜多，便能具足修

mǎn yī qiè bō luó mì duō  
满一切波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà néng  
具寿善现白言：“世尊！云何菩萨摩诃萨能

zhèng xiū xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō biànnéng xiū mǎn bù shī  
正修行甚深般若波罗蜜多，便能修满布施、

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō  
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà wú dào xiū xíngshēnshēn  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨无倒修行甚深

bō rě bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìng zhī xīn ér xíng bù  
般若波罗蜜多时，以一切智智相应之心而行布

shī fù chí rú shì bù shī gōng dé yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī  
施，复持如是布施功德，与诸有情同共回向一  
qiè zhì zhì shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng zhèng xiū xíng shèn  
切智智。善现，是为菩萨摩诃萨能正修行甚  
shēn bō rě bō luó mì duō xiū mǎn bù shī bō luó mì duō ruò pú sà mó  
深般若波罗蜜多，修满布施波罗蜜多。若菩萨摩  
hē sà wú dào xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ yī qiè zhì  
诃萨无倒修行甚深般若波罗蜜多时，以一切智  
zhì xiāng yìng zhī xīn ér xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě  
智相应之心而行净戒、安忍、精进、静虑、般若，  
fù chí rú shì jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě gōng dé  
复持如是净戒、安忍、精进、静虑、般若功德，  
yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì shàn xiàn shì wéi pú sà  
与诸有情同共回向一切智智。善现，是为菩萨  
mó hē sà néng zhèng xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō xiū mǎn jìng  
摩诃萨能正修行甚深般若波罗蜜多，修满净  
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō rú shì  
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。如是，  
shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà néng zhèng xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó  
善现，诸菩萨摩诃萨能正修行甚深般若波罗  
mì duō biàn néng xiū mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng  
蜜多，便能修满布施、净戒、安忍、精进、静  
lù bō rě bō luó mì duō  
虑、般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第四百五十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi wǔ shí jiǔ  
大般若波罗蜜多经卷第四百五十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn xiāng shè pǐn dì liù shí qī  
第二分相摄品第六十七

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō shè qǔ jìng jiè ān rěn jīng jìn  
摩诃萨安住布施波罗蜜多摄取净戒、安忍、精进、  
jìng lù bō rě bō luó mì duō  
静虑、般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú tān zhuó wú qiān  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨以无贪著、无慳

lìn xīn xiū xíng bù shī chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī  
吝心修行布施，持此布施与诸有情同共回向一

qiè zhì zhì yú zhū yǒu qíng zhù cí shēn yè yǔ yè yì yè lí zhū  
切智智，于诸有情住慈身业、语业、意业，离诸

zuì fàn shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō  
罪犯。善现，是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多

shè qǔ jìng jiè bō luó mì duō  
摄取净戒波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú tān zhuó wú qiān lìn  
“善现，若菩萨摩诃萨以无贪著、无慳吝

xīn xiū xíng bù shī chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè  
心修行布施，持此布施与诸有情同共回向一切

zhì zhì ruò yǒu shòu zhě yú è yǒu qíng fēi lǐ huǐ mà xián hài líng rǔ  
智智，若有受者余恶有情非理毁骂、嫌害、凌辱，

pú sà yú bǐ bù shēng biàn yì chēn fèn hài xīn shēn yǔ jiā bào wéi  
菩萨于彼不生变异瞋忿害心、身、语加报，唯

qǐ lián mǐn cí bēi zhī xīn yǐ shàn ài yán cán kuì xùn xiè shàn xiàn  
起怜悯慈悲之心，以善爱言惭愧逊谢。善现，

shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō shè qǔ ān rěn bō  
是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多摄取安忍波

luó mì duō  
罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú tānzhuó wú qiān lìn  
“善现，若菩萨摩诃萨以无贪著、无悭吝  
xīn xiū xíng bù shī chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒuqíng tóngòng huí xiàng yī qiè  
心修行布施，持此布施与诸有情同共回向一切  
zhì zhì shè yǒu shòu zhě yú è yǒuqíng fēi lǐ huǐ mà xián hài líng  
智智，设有受者余恶有情，非理毁骂、嫌害、凌  
rǔ pú sà ěr shí biàn zuò shì niàn zhū yǒu zào zuò rú shì lèi yè  
辱，菩萨尔时便作是念：‘诸有造作如是类业，  
huán zì gǎn dé rú shì lèi guǒ wǒ jīn bù yīng jì bǐ suǒ zuò fèi xiū zì  
还自感得如是类果，我今不应计彼所作，废修自  
yè fù zuò shì niàn wǒ yīng yú bǐ jí yú yǒuqíng shě xīn shī xīn  
业。’复作是念：‘我应于彼及余有情，舍心施心  
bèi gèng zēng zhǎng wú suǒ gù xī zuò shì niàn yǐ fā qǐ zēng shàng  
倍更增长，无所顾惜。’作是念已，发起增上  
shēn xīn jīng jìn cháng xíng huì shě shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà  
身心精进，常行惠舍。善现，是为菩萨摩诃萨  
ān zhù bù shī bō luó mì duō shè qǔ jīng jìn bō luó mì duō  
安住布施波罗蜜多摄取精进波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú tānzhuó wú qiān lìn  
“善现，若菩萨摩诃萨以无贪著、无悭吝  
xīn xiū xíng bù shī chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒuqíng tóngòng huí xiàng yī qiè  
心修行布施，持此布施与诸有情同共回向一切  
zhì zhì yú zhū shòu zhě jí yú jìng jiè xīn wú sǎn luàn bù qiú zhū yù sān  
智智，于诸受者及余境界心无散乱，不求诸欲三  
jiè èr shèng wéi qiú fó guǒ shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān  
界二乘，唯求佛果。善现，是为菩萨摩诃萨安  
zhù bù shī bō luó mì duō shè qǔ jìng lǜ bō luó mì duō  
住布施波罗蜜多摄取静虑波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú tānzhuó wú qiān lìn  
“善现，若菩萨摩诃萨以无贪著、无悭吝  
xīn xiū xíng bù shī chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒuqíng tóngòng huí xiàng yī qiè  
心修行布施，持此布施与诸有情同共回向一切  
zhì zhì guān zhū shòu zhě shī zhě shī wù jiē rú huàn shì bú jiàn  
智智，观诸受者、施者、施物皆如幻事，不见  
cǐ shī yú zhū yǒuqíng yǒu yì yǒu sǔn dá yī qiè fǎ shèng yì kōng gù  
此施于诸有情有益有损，达一切法胜义空故。

shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duōshè qǔ  
善现，是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多摄取  
bō rě bō luó mì duō  
般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē  
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃  
sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duōshè qǔ bù shī ān rěn jīng jìn jìng  
萨安住净戒波罗蜜多摄取布施、安忍、精进、静  
lǜ bō rě bō luó mì duō  
虑、般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜  
duō zào shēn yǔ xīn sānzhǒng fú yè yóu sī fú yè lí duànshēng  
多，造身、语、心三种福业，由斯福业离断生  
mìng nǎi zhì xié jiàn bù qiú shēngwén dú jué shèngděng wéi qiú wú  
命乃至邪见，不求声闻、独觉乘等，唯求无  
shàngzhèngděng pú tí pú sà ěr shí ān zhù jìng jiè guǎngxíng bù shī  
上正等菩提。菩萨尔时安住净戒，广行布施  
suí zhū yǒuqíngsuǒ xū zhī wù jìn jiē shī yǔ fù chí rú shì bù shī shàn  
随诸有情所须之物尽皆施与，复持如是布施善  
gēn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì zhì bù qiú shēngwén  
根，与诸有情同共回向一切智智，不求声闻、  
dú jué děngguǒ shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō  
独觉等果。善现，是为菩萨摩诃萨安住净戒波  
luó mì duōshè qǔ bù shī bō luó mì duō  
罗蜜多摄取布施波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，  
ruò zhū yǒuqíng jìng lái fēn gē pú sà zhī tǐ gè qǔ chí qù pú sà yú  
若诸有情竞来分割菩萨支体，各取持去，菩萨于  
bǐ bù shēng yī niàn fèn hèn zhī xīn dàn zuò shì niàn wǒ jīn huò dé  
彼不生一念忿恨之心，但作是念：‘我今获得  
guǎng dà shàn lì wèi shě chòu huì wēi cuì zhī shēn dé fó qīngjìng jīn  
广大善利，谓舍臭秽危脆之身，得佛清净金  
gāng zhī shēn shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó  
刚之身。’善现，是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗  
mì duōshè qǔ ān rěn bō luó mì duō  
蜜多摄取安忍波罗蜜多。



shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，

shēn xīn jīng jìn héng wú jiàn duàn zhuó dà bēi jiǎ fā hóng shì yán yī  
身心精进恒无间断，著大悲甲发弘誓言：‘一

qiè yǒu qíng chén nì kě wèi bào è nán chū shēng sǐ kǔ hǎi wǒ dāng bá  
切有情沉溺可畏暴恶难出生死苦海，我当拔

zhì bù sǐ jiè zhōng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè  
置不死界中。’善现，是为菩萨摩诃萨安住净戒

bō luó mì duō shè qǔ jīng jìn bō luó mì duō  
波罗蜜多摄取精进波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，

sūi rù sì jìng lǜ huò sì wú liàng sì wú sè dìng huò miè jìn dìng ér  
虽入四静虑或四无量、四无色定、或灭尽定，而

bú duò shēng wén dú jué děng dì yì bú zhèng shí jì suí běn yuàn  
不堕声闻、独觉等地，亦不证实际，随本愿

lì zuò shì niàn yán yī qiè yǒu qíng chén nì kě wèi bào è nán chū shēng  
力作是念言：‘一切有情沉溺可畏暴恶难出生

sǐ kǔ hǎi wǒ jīn jì zhù qīng jìng shī luó fāng biàn yǐn fā qīng jìng jìng lǜ  
死苦海，我今既住清净尸罗，方便引发清净静虑，

dìng dāng bá zhì bù sǐ jiè zhōng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà  
定当拔置不死界中。’善现，是为菩萨摩诃萨

ān zhù jìng jiè bō luó mì duō shè qǔ jìng lǜ bō luó mì duō  
安住净戒波罗蜜多摄取静虑波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，

bú jiàn yǒu fǎ ruò shàn ruò fēi shàn ruò yǒu jì ruò wú jì ruò yǒu lòu ruò  
不见有法若善若非善、若有记若无记、若有漏若

wú lòu ruò shì jiān ruò chū shì jiān ruò yǒu wéi ruò wú wéi ruò duò yǒu  
无漏、若世间若出世间、若有为若无为、若堕有

shù ruò duò wú shù ruò duò yǒu xiàng ruò duò wú xiàng wéi guān zhū fǎ bù  
数若堕无数、若堕有相若堕无相，唯观诸法不

lí zhēn rú guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè cǐ zhēn rú děng yì bù  
离真如，广说乃至不思議界，此真如等亦不

kě dé yóu cǐ bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bú duò shēng  
可得，由此般若波罗蜜多方便善巧，不堕声

wén dú jué děng dì wéi qiú wú shàng zhèng děng pú tí shànxiàn  
闻、独觉等地，唯求无上正等菩提。善现，

shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō shè qǔ bō rě bō  
是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多摄取般若波  
luó mì duō  
罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē  
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃  
sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō shè qǔ bù shī jìng jiè jīng jìn jìng  
萨安住安忍波罗蜜多摄取布施、净戒、精进、静  
lǜ bō rě bō luó mì duō  
虑、般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜  
duō cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuòmiào pú tí zuò yú qí zhōngjiān shè  
多，从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间设  
yǒuzhǒngzhǒngyǒuqíng zhī lèi fēi lǐ huǐ mà xiánhài líng rǔ nǎi  
有种种有情之类，非理毁骂、嫌害、凌辱，乃  
zhì fēn gē zhī jié chí qù pú sà ěr shí dōu wú chēnhèn dànzuò shì  
至分割支节持去，菩萨尔时都无瞋恨，但作是  
niàn cǐ zhūyǒuqíngshēn kě liánmǐn fánǎo guǐ bìng rǎoluànshēn xīn bù  
念：‘此诸有情深可怜愍，烦恼鬼病扰乱身心不  
dé zì zài wú yī wú hù pín kǔ suǒ bī wǒ dāng shī bǐ suí yì suǒ xū  
得自在，无依无护贫苦所逼，我当施彼随意所须  
yǐn shí yī fú jí yú zhǒngzhǒngcáibǎo zī jù lìng wú kuì fá  
饮食、衣服及余种种财宝、资具，令无匮乏。’

fù chí rú shì bù shī shàngēn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhūyǒu  
复持如是布施善根，以无所得而为方便，与诸有  
qíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huíxiàng shí wú èr xīn zhuǎn  
情同共回向一切智智，于回向时无二心转，  
wèishéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà  
谓谁回向？何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨  
ān zhù ān rěn bō luó mì duō shè qǔ bù shī bō luó mì duō  
安住安忍波罗蜜多摄取布施波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，  
cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuòmiào pú tí zuò yú qí zhōngjiān shè jí  
从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间，设极  
wèi jiù zì mìng yīn yuán yú zhūyǒuqíngzhōng bù sǔn hài nǎi zhì bù qǐ  
为救自命因缘，于诸有情终不损害，乃至不起

zhū è xié jiàn pú sà rú shì xiū jìng jiè shí bù qiú shēng wén dú  
诸恶邪见。菩萨如是修净戒时，不求声闻、独  
jué dēng dì fù chí rú shì jìng jiè shàngēn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng  
觉等地，复持如是净戒善根，以无所得而为方  
biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú  
便，与诸有情同共回向一切智智，于回向时无  
èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn xiàn shì wéi  
二心转，谓谁回向？何所回向？善现，是为  
pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō shè qǔ jìng jiè bō luó mì  
菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多摄取净戒波罗蜜  
duō  
多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，

fā qǐ yǒng měng zēng shàng jīng jìn cháng zuò shì niàn ruò yī yǒu qíng  
发起勇猛增上精进，常作是念：‘若一有情

zài yī yú shàn nà wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú liàng yú shàn nà wài  
在一踰缮那外，或十、或百乃至无量踰缮那外，

huò zài yī shì jiè wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú liàng zhū shì jiè wài  
或在一世界外，或十、或百乃至无量诸世界外，

yīng kě dù zhě wǒ bì dāng wǎng fāng biàn jiào huà lìng qí shòu chí huò bā  
应可度者我必当往方便教化，令其受持或八

xué chù huò wǔ huò shí huò jù xué chù huò lìng ān zhù jìng guān  
学处、或五、或十、或具学处，或令安住净观、

zhǒng xìng<sup>50</sup> dì bā yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ  
种性<sup>50</sup>、第八、预流、一来、不还、阿罗汉果、

dú jué pú tí huò lìng ān zhù zhū pú sà dì nǎi zhì wú shàng zhèng děng  
独觉菩提，或令安住诸菩萨地，乃至无上正等

pú tí shàng bù cí láo kuàng wèi jiào huà wú liàng wú shù wú biān yǒu  
菩提，尚不辞劳，况为教化无量无数无边有

qíng jiē lìng huò dé lì yì ān lè ér dāng xiè juàn fù chí rú shì jīng  
情，皆令获得利益安乐而当懈怠！’复持如是精

jìn shàngēn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí  
进善根，以无所得而为方便，与诸有情同共回

xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng  
向一切智智，于回向时无二心转，谓谁回向？

<sup>50</sup> 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

hé suǒ huí xiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō  
何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨安住安忍波  
luó mì duōshè qǔ jīng jìn bō luó mì duō  
罗蜜多摄取精进波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，  
shè xīn bú luàn lí yù è bú shàn fǎ yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ  
摄心不乱、离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜  
lè rù chūjìng lǜ guǎngshuō nǎi zhì rù mièxiǎngshòudìng shì zhū dìng  
乐，入初静虑，广说乃至入灭想受定，是诸定  
zhōng suí suǒshēng qǐ xīn xīn suǒ fǎ jí zhūshàngēn yī qiè hé jí yǐ  
中随所生起心、心所法及诸善根一切合集，以  
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì  
无所得而为方便，与诸有情同共回向一切智  
zhì yú huíxiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huíxiàng hé suǒ huí  
智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所回  
xiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō  
向？善现，是为菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多  
shè qǔ jìng lǜ bō luó mì duō  
摄取静虑波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，  
yú zhū fǎ zhōngzhùxún fǎ guān suī yǐ yuǎn lí xíngxiàng huò yǐ jì jìng  
于诸法中住循法观，虽以远离行相，或以寂静  
xíngxiàng huò yǐ wú jìn xíngxiàng huò yǐ yǒngmièxíngxiàngguān yī qiè  
行相，或以无尽行相、或以永灭行相观一切  
fǎ ér yú jì jìngnéng bú zuòzhèng nǎi zhì néngzuòmào pú tí zuò  
法，而于寂静能不作证，乃至能坐妙菩提座，  
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí cóng cǐ zuò qǐ zhuànmiào fǎ lún  
证得无上正等菩提，从此座起转妙法轮，  
lì yì ān lè zhūyǒuqíngzhòng fù chí rú shì miào huìshàngēn yǐ wú  
利益安乐诸有情众。复持如是妙慧善根，以无  
suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì zhì  
所得而为方便，与诸有情同共回向一切智智，  
yú huíxiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huíxiàng hé suǒ huí xiàng  
于回向时无二心转，谓谁回向？何所回向？  
shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duōshè qǔ  
善现，是为菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多摄取

bō rě bō luó mì duō  
般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē  
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃

sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō shè qǔ bù shī jìng jiè ān rěn jìng  
萨安住精进波罗蜜多摄取布施、净戒、安忍、静  
lù bō rě bō luó mì duō  
虑、般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜

duō shēn xīn jīng jìn céng wú xiè dài qiú zhū shàn fǎ yì wú yàn juàn  
多，身心精进曾无懈怠<sup>51</sup>，求诸善法亦无厌倦，

měi zuò shì niàn wǒ bì yīng dé yī qiè zhì zhì bù yīng bù dé shì  
每作是念：‘我必应得一切智智，不应不得。’是

pú sà mó hē sà wèi yù lì lè yī qiè yǒu qíng cháng fā shì yuàn  
菩萨摩诃萨为欲利乐一切有情，常发誓愿：

ruò yī yǒu qíng zài yī yú shàn nà wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú  
‘若一有情在一踰缮那外，或十、或百乃至无

liàng yú shàn nà wài huò zài yī shì jiè wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú  
量踰缮那外；或在一世界外，或十、或百乃至无

liàng zhū shì jiè wài yīng kě dù zhě wǒ bì dāng wǎng fāng biàn jiào huà huò  
量诸世界外，应可度者我必当往方便教化，或

lìng zhù shēng wén shèng huò lìng zhù dú jué shèng huò lìng zhù wú shàng  
令住声闻乘，或令住独觉乘，或令住无上

shèng huò lìng shòu xíng shí shàn yè dào rú shì jiē yǐ fǎ shī cái shī  
乘，或令受行十善业道。如是皆以法施、财施

ér chōng zú zhī fāng biàn yǐn shè fù chí rú shì bù shī shàng gēn  
而充足之，方便引摄。’复持如是布施善根，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè  
以无所得而为方便，与诸有情同共回向一切

zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí  
智智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所回

xiàng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
向？善现，是为菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多

shè qǔ bù shī bō luó mì duō  
摄取布施波罗蜜多。

<sup>51</sup> 大正藏：息；永乐北藏及龙藏：怠

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，  
cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò zì lí hài shēng mìng yì  
从初发心乃至安坐妙菩提座，自离害生命，亦  
quàn tā lí hài shēng mìng wú dào chēng yáng lí hài shēng mìng fǎ huān  
劝他离害生命，无倒称扬离害生命法，欢  
xǐ zàn tàn lí hài shēng mìng zhě rú shì nǎi zhì zì lí xié jiàn yì quàn  
喜赞叹离害生命者；如是乃至自离邪见，亦劝  
tā lí xié jiàn wú dào chēng yáng lí xié jiàn fǎ huān xǐ zàn tàn lí xié  
他离邪见，无倒称扬离邪见法，欢喜赞叹离邪  
jiàn zhě shì pú sà mó hē sà chí cǐ jìng jiè bō luó mì duō bù qiú sān  
见者。是菩萨摩诃萨持此净戒波罗蜜多，不求三  
jiè jí èr shèng guǒ yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng  
界及二乘果，以无所得而为方便，与诸有情同  
gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi  
共回向一切智智，于回向时无二心转，谓谁  
huí xiàng hé suǒ huí xiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù  
回向？何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨安住  
jīng jìn bō luó mì duō shè qǔ jìng jiè bō luó mì duō  
精进波罗蜜多摄取净戒波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，  
cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōng jiān rén fēi  
从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间人非  
rén děng jìng lái nǎo chù huò fù zhuó cì duàn gē zhī jié suí yì chí  
人等竞来恼触，或复斫刺、断割支节，随意持  
qù pú sà ěr shí bú zuò shì niàn shéi zhuó cì wǒ shéi duàn gē wǒ  
去，菩萨尔时不作是念：‘谁斫刺我？谁断割我？  
shéi fù chí qù dàn zuò shì niàn wǒ jīn huò dé guǎng dà shàn lì  
谁复持去？’但作是念：‘我今获得广大善利，  
bǐ zhū yǒu qíng wéi yì wǒ gù lái gē jié wǒ shēn fēn zhī jié rán wǒ běn  
彼诸有情为益我故，来割截我身支节，然我本  
wéi yī qiè yǒu qíng ér shòu cǐ shēn bǐ lái zì qǔ jǐ suǒ yǒu wù ér  
为一切有情而受此身，彼来自取己所有物而  
chéng wǒ shì pú sà rú shì shěn dì sī wéi zhū fǎ shí xiàng ér xiū ān  
成我事。’菩萨如是审谛思惟诸法实相而修安  
rěn chí cǐ ān rěn bō luó mì duō bù qiú shēng wén dú jué děng dì  
忍，持此安忍波罗蜜多，不求声闻、独觉等地，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè  
以无所得而为方便，与诸有情同共回向一切  
zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí  
智智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所回  
xiàng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
向？善现，是为菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多  
shè qǔ ān rěn bō luó mì duō  
摄取安忍波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，  
qín xiū zhū dìng wèi lí yù è bú shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng  
勤修诸定，谓离欲恶不善法，有寻有伺，离生  
xǐ lè rù chū jìng lù guǎng shuō nǎi zhì rù dì sì jìng lù yú zhū  
喜乐，入初静虑，广说乃至入第四静虑；于诸  
yǒu qíng qǐ yǔ lè xiǎng zuò yì rù cí wú liàng guǎng shuō nǎi zhì rù shě  
有情起与乐想，作意入慈无量，广说乃至入舍  
wú liàng yú zhū sè zhōng qǐ yàn cū xiǎng zuò yì rù kōng wú biān chù  
无量；于诸色中起厌粗想，作意入空无边处  
dìng guǎng shuō nǎi zhì rù miè xiǎng shòu dìng shì pú sà mó hē sà suī  
定，广说乃至入灭想受定。是菩萨摩诃萨虽  
xiū rú shì jìng lù wú liàng wú sè miè dìng ér bú shè qǔ bǐ yì  
修如是静虑、无量、无色、灭定，而不摄取彼异  
shú guǒ dàn suí yǒu qíng yīng kě shòu huà zuò lì lè chù ér yú zhōng shēng  
熟果，但随有情应可受化，作利乐处而于中生。

jì shēng bǐ yǐ yòng sì shè shì ér shè qǔ zhī fāng biàn ān lì lìng yú  
既生彼已，用四摄事而摄取之，方便安立令于  
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué shì pú sà mó hē sà  
布施乃至般若波罗蜜多精勤修学。是菩萨摩诃萨  
yī zhū jìng lù qǐ shèng shéng tōng cóng yī fó guó wǎng yī fó guó qīn  
依诸静虑起胜神通，从一佛国往一佛国，亲  
jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn qǐng wèn shēn shēn zhū fǎ xìng xiàng jīng qín  
近供养诸佛世尊，请问甚深诸法性相，精勤  
yīn fā shū shèng shàngēn chí cǐ shàngēn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn  
引发殊胜善根。持此善根以无所得而为方便，  
yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr  
与诸有情同共回向一切智智，于回向时无二  
xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn xiàn shì wéi pú  
心转，谓谁回向？何所回向？善现，是为菩

sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō shè qǔ jìng lǜ bō luó mì duō  
萨摩诃萨安住精进波罗蜜多摄取静虑波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，

bú jiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò míng ruò  
不见布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多若名、若

shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò  
事、若性、若相，不见四念住乃至八圣道支若

míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì  
名、若事、若性、若相，不见内空乃至无性自

xìng kōng ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn zhēn rú nǎi zhì  
性空若名、若事、若性、若相，不见真如乃至

bù sī yì jiè ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn kǔ  
不思议界若名、若事、若性、若相，不见苦、

jí miè dào shèng dì ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú  
集、灭、道圣谛若名、若事、若性、若相，不

jiàn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò míng ruò shì ruò xìng  
见四静虑、四无量、四无色定若名、若事、若性、

ruò xiàng bú jiàn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò míng ruò shì ruò  
若相，不见八解脱乃至十遍处若名、若事、若

xìng ruò xiàng bú jiàn jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì ruò míng ruò shì  
性、若相，不见净观地乃至如来地若名、若事、

ruò xìng ruò xiàng bú jiàn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò míng ruò  
若性、若相，不见极喜地乃至法云地若名、若

shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén  
事、若性、若相，不见一切陀罗尼门、三摩地门

ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn wǔ yǎn liù shén tōng  
若名、若事、若性、若相，不见五眼、六神通

ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn rú lái shí lì nǎi zhì  
若名、若事、若性、若相，不见如来十力乃至

shí bā fó bú gòng fǎ ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn  
十八佛不共法若名、若事、若性、若相，不见

sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ruò míng ruò shì ruò xìng  
三十二大士相、八十随好若名、若事、若性、

ruò xiàng bú jiàn wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ruò míng ruò shì  
若相，不见无忘失法、恒住舍性若名、若事、

ruò xìng ruò xiàng bú jiàn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
若性、若相，不见一切智、道相智、一切相智



ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn yù liú guǒ nǎi zhì dú  
若名、若事、若性、若相，不见预流果乃至独  
jué pú tí ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn yī qiè pú  
觉菩提若名、若事、若性、若相，不见一切菩  
sà mó hē sà xíng ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng bú jiàn zhū  
萨摩诃萨行若名、若事、若性、若相，不见诸  
fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng  
佛无上正等菩提若名、若事、若性、若相，  
bú jiàn yī qiè zhì zhì ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng rú shì  
不见一切智智若名、若事、若性、若相，如是  
nǎi zhì bú jiàn yī qiè fǎ ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng yú  
乃至不见一切法若名、若事、若性、若相，于  
zhū fǎ zhōng bù qǐ xiǎng niàn wú suǒ zhí zhuó rú shuō néng zuò fù  
诸法中不起想念，无所执著，如说能作。复  
yǐ rú shì suǒ jí shàn gēn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu  
以如是所集善根，以无所得而为方便，与诸有  
qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn  
情同共回向一切智智，于回向时无二心转，  
wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà  
谓谁回向？何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨  
ān zhù jīng jìn bō luó mì duō shè qǔ bō rě bō luó mì duō  
安住精进波罗蜜多摄取般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē  
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃

sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō shè qǔ bù shī jìng jiè ān rěn jīng  
萨安住静虑波罗蜜多摄取布施、净戒、安忍、精  
jìn bō rě bō luó mì duō  
进、般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜

duō yú zhū yǒu qíng zhù cái fǎ shī wèi lí yù è bú shàn fǎ yǒu  
多，于诸有情住财、法施，谓离欲恶不善法，有

xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lǜ guǎng shuō nǎi zhì rù dì  
寻有伺，离生喜乐，入初静虑，广说乃至入第

sì jìng lǜ yú zhū yǒu qíng qǐ yǔ lè xiǎng zuò yì rù cí wú liàng  
四静虑；于诸有情起与乐想，作意入慈无量，

guǎng shuō nǎi zhì rù shě wú liàng yú zhū sè zhōng qǐ yàn cū xiǎng zuò  
广说乃至入舍无量；于诸色中起厌粗想，作

yì rù kōng wú biān chù dìng guǎng shuō nǎi zhì rù miè xiǎng shòu dìng shì  
意入空无边处定，广说乃至入灭想受定。是  
pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō yǐ wú luàn xīn wèi zhū  
菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，以无乱心，为诸  
yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ xíng cái fǎ shī shì pú sà mó hē sà cháng  
有情宣说正法，行财、法施。是菩萨摩诃萨常  
zì xíng cái fǎ shī yì cháng quàn tā xíng cái fǎ shī cháng wú  
自行财、法施，亦常劝他行财、法施，常无  
dào chēng yáng xíng cái fǎ shī fǎ cháng huān xǐ zàn tàn xíng cái fǎ  
倒称扬行财法、施法，常欢喜赞叹行财、法  
shī zhě chí cǐ shàn gēn bù qiú shēng wén dú jué děng dì dàn wú  
施者。持此善根，不求声闻、独觉等地，但无  
suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì  
所得而为方便，与诸有情同共回向一切智智，  
yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng  
于回向时无二心转，谓谁回向？何所回向？  
shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō shè qǔ  
善现，是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多摄取  
bù shī bō luó mì duō  
布施波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，

shòu chí jìng jiè cháng bù fā qǐ tān jù xíng xīn chēn jù xíng xīn chí  
受持净戒，常不发起贪俱行心、瞋俱行心、痴  
jù xíng xīn hài jù xíng xīn qiǎn jù xíng xīn jí jù xíng xīn jí huǐ jìng  
俱行心、害俱行心、悭俱行心、嫉俱行心及毁净  
jiè jù xíng zhī xīn dàn cháng fā qǐ yī qiè zhì zhì jù xíng zuò yì fù  
戒俱行之心，但常发起一切智智俱行作意。复  
chí rú shì jìng jiè shàn gēn bù qiú shēng wén dú jué děng dì dàn wú  
持如是净戒善根，不求声闻、独觉等地，但无  
suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì  
所得而为方便，与诸有情同共回向一切智智，  
yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng  
于回向时无二心转，谓谁回向？何所回向？  
shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō shè qǔ  
善现，是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多摄取  
jìng jiè bō luó mì duō  
净戒波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，

xiū xíng ān rěn guān sè rú jù mò guānshòu rú fú pào guānxiǎng  
修行安忍，观色如聚沫，观受如浮泡，观想

rú yángyàn guānxíng rú bā jiāo guān shí rú huàn shì zuò shì guān  
如阳焰，观行如芭蕉，观识如幻事。作是观

shí yú wǔ qǔ yùn bù jiān shí xiǎng héngxiàn zài qián fù zuò shì niàn  
时，于五取蕴不坚实想，恒现在前，复作是念：

zhū fǎ jiē kōng fēi wǒ wǒ suǒ shéinéng gē jié shéishòu gē jié  
‘诸法皆空非我、我所，谁能割截？谁受割截？

shéinéng huǐ mà shéishòu huǐ mà shéi fù yú zhōng fā qǐ chēnhèn  
谁能毁骂？谁受毁骂？谁复于中发起瞋恨？

sè shì shéi sè shòu shì shéishòu xiǎng shì shéixiǎng xíng shì shéixíng  
色是谁色？受是谁受？想是谁想？行是谁行？

shí shì shéi shí rú shì pú sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō shěn  
识是谁识？’如是菩萨安住静虑波罗蜜多，审

guān fǎ shí néng jù ān rěn fù chí rú shì suǒ jí shàngēn yǐ wú suǒ  
观法时能具安忍，复持如是所集善根，以无所

dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú  
得而为方便，与诸有情同共回向一切智智，于

huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn  
回向时无二心转，谓谁回向？何所回向？善

xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō shè qǔ ān  
现，是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多摄取安

rěn bō luó mì duō  
忍波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，

fā qín jīng jìn lí yù è bú shàn fǎ yǒuxún yǒu sì lí shēng xǐ  
发勤精进，离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜

lè rù chū jìng lù jù zú zhù xún sì jì jìng zhù nèi děng jìng xīn  
乐，入初静虑具足住；寻伺寂静，住内等净，心

yī qù xìng wú xún wú sì dìngshēng xǐ lè rù dì èr jìng lù jù  
一趣性，无寻无伺，定生喜乐，入第二静虑具

zú zhù lí xǐ zhù shě jù niànzhèng zhī lǐngshēnshòu lè shèng  
足住；离喜住舍，具念正知，领身受乐，圣

zhě yú zhōng néng shuō néng shě jù niàn lè zhù rù dì sān jìng lù jù zú  
者于中能说能舍，具念乐住，入第三静虑具足

zhù duàn lè duàn kǔ xiān xǐ yōu mò bù kǔ bú lè shěniànqīng  
住；断乐断苦，先喜忧没，不苦不乐，舍念清  
jìng rù dì sì jìng lǜ jù zú zhù pú sà rú shì xiū yī qiè zhǒng jìng lǜ  
净，入第四静虑具足住。菩萨如是修一切种静虑、  
jiě tuō dēng chí dēng zhì yú zhōng jiē néng bù qǔ qí xiàng fā  
解脱、等持、等至，于中皆能不取其相，发  
qǐ zhǒng zhǒng shén jìng zhì tōng néng zuò wú biān dà shén biàn shì huò fù  
起种种神境智通，能作无边大神变事。或复  
fā qǐ tiān ěr zhì tōng míng liǎo qīng jìng guò rén tiān ěr néng rú shí wén  
发起天耳智通，明了清净过人天耳，能如实闻  
shí fāng shì jiè qíng fēi qíng lèi zhǒng zhǒng yīn shēng huò fù fā qǐ tā  
十方世界情、非情类种种音声。或复发起他  
xīn zhì tōng néng rú shí zhī shí fāng shì jiè tā yǒu qíng zhòng xīn xīn suǒ  
心智通，能如实知十方世界他有情众心、心所  
fǎ huò fù fā qǐ sù zhù zhì tōng rú shí niàn zhī shí fāng shì jiè wú  
法。或复发起宿住智通，如实念知十方世界无  
liàng yǒu qíng zhū sù zhù shì huò fù fā qǐ tiān yǎn zhì tōng míng liǎo qīng  
量有情诸宿住事。或复发起天眼智通，明了清  
jìng guò rén tiān yǎn néng rú shí jiàn shí fāng shì jiè yǒu qíng wú qíng zhǒng  
净过人天眼，能如实见十方世界有情、无情种  
zhǒng sè xiàng nǎi zhì yè guǒ jiē rú shí zhī shì pú sà mó hē sà ān  
种色像，乃至业果皆如实知。是菩萨摩诃萨安  
zhù cǐ wǔ shū shèng shén tōng cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn gòng  
住此五殊胜神通，从一佛国趣一佛国，亲近供  
yǎng zhū fó shì zūn qǐng wèn rú lái shēn shēn fǎ yì guǎng zhí wú liàng  
养诸佛世尊，请问如来甚深法义，广植无量  
wēi miào shàngēn chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ qín xiū zhǒng zhǒng  
微妙善根，成熟有情、严净佛土，勤修种种  
pú sà shèng xíng chí cǐ shàngēn bù qiú shēng wén dú jué dēng dì  
菩萨胜行。持此善根不求声闻、独觉等地，  
dàn wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè  
但无所得而为方便，与诸有情同共回向一切  
zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí  
智智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所回  
xiàng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō  
向？善现，是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多  
shè qǔ jīng jìn bō luó mì duō  
摄取精进波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，  
guān sè shòu xiǎng xíng shí bù kě dé guānyǎnchù nǎi zhì yì  
观色、受、想、行、识不可得，观眼处乃至意  
chù bù kě dé guān sè chù nǎi zhì fǎ chù bù kě dé guānyǎn jiè nǎi  
处不可得，观色处乃至法处不可得，观眼界乃  
zhì yì jiè bù kě dé guān sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù kě dé guānyǎn  
至眼界不可得，观色界乃至法界不可得，观眼  
shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù kě dé guānyǎnchù nǎi zhì yì chù bù kě  
识界乃至意识界不可得，观眼触乃至意触不可  
dé guānyǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ  
得，观眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所  
shēngzhūshòu bù kě dé guān dì jiè nǎi zhì shí jiè bù kě dé guān yīn  
生诸受不可得，观地界乃至识界不可得，观因  
yuán nǎi zhì zēngshàng yuán bù kě dé guān wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bù kě  
缘乃至增上缘不可得，观无明乃至老死不可  
dé guān bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù kě dé  
得，观布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多不可得，  
guān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù kě dé guān zhēn rú nǎi zhì  
观内空乃至无性自性空不可得，观真如乃至  
bù sī yì jiè bù kě dé guān kǔ jí miè dào shèng dì bù kě  
不思議界不可得，观苦、集、灭、道圣谛不可  
dé guān sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù kě dé guān sì jìng lù  
得，观四念住乃至八圣道支不可得，观四静虑、  
sì wú liàng sì wú sè dìng bù kě dé guān bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn  
四无量、四无色定不可得，观八解脱乃至十遍  
chù bù kě dé guān kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù kě dé  
处不可得，观空、无相、无愿解脱门不可得，  
guān jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bù kě dé guān jí xǐ dì nǎi zhì fǎ  
观净观地乃至如来地不可得，观极喜地乃至法  
yún dì bù kě dé guān yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén bù kě  
云地不可得，观一切陀罗尼门、三摩地门不可  
dé guān wǔ yǎn liù shéntōng bù kě dé guān rú lái shí lì nǎi zhì  
得，观五眼、六神通不可得，观如来十力乃至  
shí bā fó bú gòng fǎ bù kě dé guān sān shí èr dà shì xiàng bā shí  
十八佛不共法不可得，观三十二大士相、八十  
suí hǎo bù kě dé guān wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng bù kě dé  
随好不可得，观无忘失法、恒住舍性不可得，

guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù kě dé guān yù liú  
观一切智、道相智、一切相智不可得，观预流  
guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù kě dé guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng  
果乃至独觉菩提不可得，观一切菩萨摩诃萨行  
bù kě dé guān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bù kě dé guān yī  
不可得，观诸佛无上正等菩提不可得，观一  
qiè zhì zhì bù kě dé guān yǒu wéi jiè bù kě dé guān wú wéi jiè bù  
切智智不可得，观有为界不可得，观无为界不  
kě dé  
可得。

rú shì pú sà guān yī qiè fǎ bù kě dé gù wú zuò wú zuò  
“如是菩萨观一切法不可得故无作，无作  
gù wú zào wú zào gù wú shēng wú shēng gù wú miè wú miè gù wú  
故无造，无造故无生，无生故无灭，无灭故无  
qǔ wú qǔ gù bì jìng qīng jìng cháng zhù wú biàn suǒ yǐ zhě hé yǐ  
取，无取故毕竟清净常住无变。所以者何？以  
yī qiè fǎ ruò fó chū shì ruò bù chū shì ān zhù fǎ xìng fǎ jiè fǎ  
一切法若佛出世若不出世，安住法性、法界、法  
zhù wú shēng wú miè cháng wú biàn yì shì pú sà mó hē sà xīn cháng  
住，无生无灭常无变异。是菩萨摩诃萨心常  
wú luàn héng shí ān zhù yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì rú shí guān chá  
无乱，恒时安住一切智智相应作意，如实观察  
yī qiè fǎ xìng dōu wú suǒ yǒu fù chí rú shì suǒ jí shàn gēn yǐ wú suǒ  
一切法性都无所有。复持如是所集善根，以无所  
dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú  
得而为方便，与诸有情同共回向一切智智，于  
huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn  
回向时无二心转，谓谁回向？何所回向？善  
xiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō shè qǔ bō  
现，是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多摄取般  
rě bō luó mì duō  
若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē  
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃  
sà ān zhù bō rě bō luó mì duō shè qǔ bù shī jìng jiè ān rěn jīng  
萨安住般若波罗蜜多摄取布施、净戒、安忍、精  
jìn jìng lǜ bō luó mì duō  
进、静虑波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜

duō guān yī qiè fǎ kōng wú suǒ yǒu  
多，观一切法空无所有。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“世尊！云何菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，

guān yī qiè fǎ kōng wú suǒ yǒu  
观一切法空无所有？”

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“善现，诸菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，

guān nèi kōng nèi kōng xìng bù kě dé wài kōng wài kōng xìng bù kě dé nèi  
观内空内空性不可得，外空外空性不可得，内

wài kōng nèi wài kōng xìng bù kě dé kōng kōng kōng kōng xìng bù kě dé dà  
外空内外空性不可得，空空空空性不可得，大

kōng dà kōng xìng bù kě dé shèng yì kōng shèng yì kōng xìng bù kě dé  
空大空性不可得，胜义空胜义空性不可得，

yǒu wéi kōng yǒu wéi kōng xìng bù kě dé wú wéi kōng wú wéi kōng xìng bù kě  
有为空有为空性不可得，无为空无为空性不可

de bì jìng kōng bì jìng kōng xìng bù kě dé wú jì kōng wú jì kōng xìng  
得，毕竟空毕竟空性不可得，无际空无际空性

bù kě dé sàn wú sàn kōng sàn wú sàn kōng xìng bù kě dé běn xìng kōng  
不可得，散无散空散无散空性不可得，本性空

běn xìng kōng xìng bù kě dé zì gòng xiàng kōng zì gòng xiàng kōng xìng bù  
本性空性不可得，自共相空自共相空性不

kě dé yī qiè fǎ kōng yī qiè fǎ kōng xìng bù kě dé shì pú sà mó hē  
可得，一切法空一切法空性不可得。是菩萨摩诃

sà ān zhù rú shì shí sì kōng zhōng bù dé sè ruò kōng ruò bù kōng bù  
萨安住如是十四空中，不得色若空若不空，不

de shòu xiǎng xíng shí ruò kōng ruò bù kōng bù dé yǎn chù nǎi zhì  
得受、想、行、识若空若不空，不得眼处乃至

yì chù ruò kōng ruò bù kōng bù dé sè chù nǎi zhì fǎ chù ruò kōng ruò bù  
意处若空若不空，不得色处乃至法处若空若不

kōng bù dé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè ruò kōng ruò bù kōng bù dé sè jiè  
空，不得眼界乃至意识界若空若不空，不得色界

nǎi zhì fǎ jiè ruò kōng ruò bù kōng bù dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè  
乃至法界若空若不空，不得眼识界乃至意识界

ruò kōng ruò bù kōng bù dé yǎn chù nǎi zhì yì chù ruò kōng ruò bù kōng  
若空若不空，不得眼触乃至意触若空若不空，

bù dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng  
不得眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生

zhū shòu ruò kōng ruò bù kōng bù dé dì jiè nǎi zhì shí jiè ruò kōng ruò bù  
诸受若空若不空，不得地界乃至识界若空若不

kōng bù dé yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán ruò kōng ruò bù kōng bù dé  
空，不得因缘乃至增上缘若空若不空，不得

wú míng nǎi zhì lǎo sǐ ruò kōng ruò bù kōng bù dé bù shī bō luó mì duō  
无明乃至老死若空若不空，不得布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò kōng ruò bù kōng bù dé nèi kōng nǎi zhì  
乃至般若波罗蜜多若空若不空，不得内空乃至

wú xìng zì xìng kōng ruò kōng ruò bù kōng bù dé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì  
无性自性空若空若不空，不得真如乃至不思議

jiè ruò kōng ruò bù kōng bù dé kǔ jí miè dào shèng dì ruò kōng  
界若空若不空，不得苦、集、灭、道圣谛若空

ruò bù kōng bù dé sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò kōng ruò bù  
若不空，不得四念住乃至八圣道支若空若不

kōng bù dé sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò kōng ruò bù  
空，不得四静虑、四无量、四无色定若空若不

kōng bù dé bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò kōng ruò bù kōng bù dé  
空，不得八解脱乃至十遍处若空若不空，不得

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò kōng ruò bù kōng bù dé jìng  
空、无相、无愿解脱门若空若不空，不得净

guān dì nǎi zhì rú lái dì ruò kōng ruò bù kōng bù dé jí xǐ dì nǎi zhì  
观地乃至如来地若空若不空，不得极喜地乃至

fǎ yún dì ruò kōng ruò bù kōng bù dé yī qiè tuó luó ní mén sān mó  
法云地若空若不空，不得一切陀罗尼门、三摩

dì mén ruò kōng ruò bù kōng bù dé wǔ yǎn liù shéntōng ruò kōng ruò bù  
地门若空若不空，不得五眼、六神通若空若不

kōng bù dé rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò kōng ruò bù  
空，不得如来十力乃至十八佛不共法若空若不

kōng bù dé sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ruò kōng ruò bù kōng  
空，不得三十二大士相、八十随好若空若不空，

bù dé wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ruò kōng ruò bù kōng bù dé yī  
不得无忘失法、恒住舍性若空若不空，不得一

qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò kōng ruò bù kōng bù dé yù  
切智、道相智、一切相智若空若不空，不得预

liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí ruò kōng ruò bù kōng bù dé yī qiè pú sà  
流果乃至独觉菩提若空若不空，不得一切菩萨



mó hē sà xíng ruò kōng ruò bù kōng    bù dé zhū fó wú shàng zhèng děng pú  
摩诃萨行若空若不空，不得诸佛无上正等菩  
tí ruò kōng ruò bù kōng    bù dé yī qiè zhì zhì ruò kōng ruò bù kōng    bù  
提若空若不空，不得一切智智若空若不空，不  
dé yǒu wéi jiè ruò kōng ruò bù kōng    bù dé wú wéi jiè ruò kōng ruò bù kōng  
得有为界若空若不空，不得无为界若空若不空。  
shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō    yú zhū yǒu qíng suǒ  
是菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，于诸有情所  
yǒu bù shī ruò shí    ruò yǐn    jí yú zī jù jiē guān wéi kōng    ruò néng  
有布施若食、若饮，及余资具皆观为空。若能  
shī    ruò suǒ shī    ruò shī fú    ruò shī guǒ    rú shì yī qiè yì guān wéi  
施、若所施、若施福、若施果，如是一切亦观为  
kōng  
空。

pú sà ěr shí yóu zhù kōng guān    tān zhuó    qiān lìn wú róng dé  
“菩萨尔时由住空观，贪著、悭吝无容得

qǐ    suǒ yǐ zhě hé    shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō  
起。所以者何？是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，

cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò    rú shì fēn bié jiē bù dé  
从初发心乃至安坐妙菩提座，如是分别皆不得

qǐ    rú zhū rú lái    yīng    zhèng děng jué wú shí zàn qǐ zhuó xīn    qiān  
起。如诸如来、应、正等觉无时暂起著心、悭

xīn    cǐ pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō  
心，此菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗蜜多，

zhuó xīn    qiān xīn jiē yǒng bù qǐ    dāng zhī bō rě bō luó mì duō shì zhū  
著心、悭心皆永不起。当知般若波罗蜜多是诸

pú sà mó hē sà shī    néng lìng pú sà mó hē sà zhòng bù qǐ yī qiè  
菩萨摩诃萨师，能令菩萨摩诃萨众不起一切

wàng xiǎng fēn bié    suǒ xíng bù shī jiē wú rǎn zhuó    shì pú sà mó hē sà  
妄想分别，所行布施皆无染著。是菩萨摩诃萨

chí cǐ shàn gēn    yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn    yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng  
持此善根，以无所得而为方便，与诸有情同共

huí xiàng yī qiè zhì zhì    yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn    wèi shéi huí  
回向一切智智，于回向时无二心转，谓谁回

xiàng    hé suǒ huí xiàng    shàn xiàn    shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bō  
向？何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨安住般

rě bō luó mì duō shè qǔ bù shī bō luó mì duō  
若波罗蜜多摄取布施波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多  
shòu chí jìng jiè yī qiè shēngwén dú jué děng xīn wú róng dé qǐ suǒ  
受持净戒，一切声闻、独觉等心无容得起。所  
yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà guānzhū shēngwén dú jué děng dì  
以者何？是菩萨摩诃萨观诸声闻、独觉等地  
jiē bù kě dé huíxiàng bǐ xīn yì bù kě dé huíxiàng bǐ dì shēn yǔ  
皆不可得，回向彼心亦不可得，回向彼地身语  
lǜ yí yì bù kě dé shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
律仪亦不可得。是菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，  
cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōngjiān zì lí  
从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间自离  
duànshēngmìng yì quàn tā lí duànshēngmìng wú dào chēng yáng lí  
断生命，亦劝他离断生命，无倒称扬离  
duànshēngmìng fǎ huān xǐ zàn tàn lí duànshēngmìngzhě rú shì nǎi  
断生命法，欢喜赞叹离断生命者；如是乃  
zhì zì lí xié jiàn yì quàn tā lí xié jiàn wú dào chēng yáng lí xié jiàn  
至自离邪见，亦劝他离邪见，无倒称扬离邪见  
fǎ huān xǐ zàn tàn lí xié jiànzhě shì pú sà mó hē sà chí cǐ jìng jiè  
法，欢喜赞叹离邪见者。是菩萨摩诃萨持此净戒  
suǒshēngshàngēn bù qiú sān jiè jí èr shèng fǎ dàn wú suǒ dé ér wéi  
所生善根，不求三界及二乘法，但无所得而为  
fāngbiàn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huíxiàng yī qiè zhì zhì yú huíxiàng  
方便，与诸有情同共回向一切智智，于回向  
shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huíxiàng hé suǒ huíxiàng shànxiàn  
时无二心转，谓谁回向？何所回向？善现，  
shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō shè qǔ jìng jiè bō  
是为菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多摄取净戒波  
luó mì duō  
罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多  
qǐ suí shùn rěn dé cǐ rěn yǐ cháng zuò shì niàn yī qiè fǎ zhōng  
起随顺忍，得此忍已，常作是念：‘一切法中  
wú yǒu yī fǎ ruò qǐ ruò miè ruò shēng ruò lǎo ruò bìng ruò sǐ ruò  
无有一法若起若灭、若生若老、若病若死、若  
néng mà zhě ruò shòu mà zhě ruò néng bàng zhě ruò shòu bàng zhě  
能骂者、若受骂者、若能谤者、若受谤者、

ruò néng gē jié zhuó cì dǎ fù nǎo chù jiā hài ruò suǒ gē  
若能割截、斫刺、打缚、恼触、加害，若所割  
jié zhuó cì dǎ fù nǎo chù jiā hài rú shì yī qiè xìng xiàng  
截、斫刺、打缚、恼触、加害，如是一切性相  
jiē kōng bù yīng yú zhōng wàng xiǎng fēn bié shì pú sà mó hē sà dé  
皆空，不应于中妄想分别。’是菩萨摩诃萨得  
cǐ rěn gù cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōng  
此忍故，从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中  
jiān jiǎ shǐ yī qiè yǒu qíng zhī lèi jiē lái hē huǐ fěi bàng líng rǔ  
间假使一切有情之类，皆来诃毁、诽谤、凌辱，  
yǐ zhū dāo zhàng wǎ shí kuài děng sǔn hài dǎ zhì gē jié zhuó cì nǎi zhì  
以诸刀杖瓦石块等，损害打掷割截斫刺，乃至  
fēn jiě shēn zhū zhī jié ěr shí pú sà xīn wú biàn yì dàn zuò shì niàn  
分解身诸支节。尔时菩萨心无变异，但作是念：  
shēn kě guài zāi zhū fǎ xìng zhōng dōu wú hē huǐ fěi bàng líng rǔ  
‘深可怪哉！诸法性中 都无诃毁、诽谤、凌辱、  
jiā hài děng shì ér zhū yǒu qíng wàng xiǎng fēn bié zhí wéi shí yǒu fā qǐ  
加害等事，而诸有情妄想分别执为实有，发起  
zhǒng zhǒng fán nǎo è yè xiàn zài dāng lái shòu zhū jù kǔ shì pú sà  
种种烦恼恶业，现在当来受诸剧苦。’是菩萨  
mó hē sà chí cǐ shàn gēn yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ zhū yǒu  
摩诃萨持此善根，以无所得而为方便，与诸有  
qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn  
情同共回向一切智智，于回向时无二心转，  
wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà  
谓谁回向？何所回向？善现，是为菩萨摩诃萨  
ān zhù bō rě bō luó mì duō shè qǔ ān rěn bō luó mì duō  
安住般若波罗蜜多摄取安忍波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，  
wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ lìng zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì  
为诸有情宣说正法，令住布施波罗蜜多乃至  
bō rě bō luó mì duō huò lìng zhù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī  
般若波罗蜜多，或令住四念住乃至八圣道支，  
huò lìng dé yù liú guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ huò lìng dé dú jué pú tí  
或令得预流果乃至阿罗汉果，或令得独觉菩提，  
huò lìng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà suī wéi cǐ shì ér bú  
或令得一切智智。是菩萨摩诃萨虽为此事，而不

zhùyǒuwéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè fù chí rú shì suǒ jí shàngēn yǐ  
住有为界亦不住无为界，复持如是所集善根，以  
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíngtónggòng huí xiàng yī qiè zhì  
无所得而为方便，与诸有情同共回向一切智  
zhì yú huí xiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huí xiàng hé suǒ huí  
智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所回  
xiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
向？善现，是为菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多  
shè qǔ jīng jìn bō luó mì duō  
摄取精进波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō  
“善现，若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，  
chú fó děng chí yú yú yī qiè shēngwén dú jué pú sà děng chí  
除佛等持，于余一切声闻、独觉、菩萨等持，  
jiē néng zì zài suí yì rù chū shì pú sà mó hē sà ān zhù pú sà zì  
皆能自在随意入出。是菩萨摩诃萨安住菩萨自  
zài děng chí yú bā jiě tuō jiē néng zì zài shùn nì rù chū hé děng wéi  
在等持，于八解脱皆能自在顺逆入出。何等为  
bā yī zhě yǒu sè guānzhū sè jiě tuō èr zhě nèi wú sè xiǎng  
八？一者、有色观诸色解脱。二者、内无色想  
guānwàizhū sè jiě tuō sānzhě jìng shèng jiě shēnzuòzhèng jiě tuō  
观外诸色解脱。三者、净胜解身作证解脱。  
sì zhě chāo yī qiè sè xiǎngmièyǒu duì xiǎng bù sī wéizhǒngzhǒng  
四者、超一切色想灭有对想，不思惟种种  
xiǎng rù wú biānkōng kōng wú biānchù jiě tuō wǔ zhě chāo yī  
想，入无边空，空无边处解脱。五者、超一  
qiè kōng wú biānchù rù wú biān shí shí wú biānchù jiě tuō liù zhě  
切空无边处，入无边识，识无边处解脱。六者、  
chāo yī qiè shí wú biānchù rù wú shǎosuǒyǒu wú suǒyǒuchù jiě tuō  
超一切识无边处，入无少所有，无所有处解脱。  
qī zhě chāo yī qiè wú suǒyǒuchù rù fēi yǒuxiǎng fēi wú xiǎng  
七者、超一切无所有处，入非有想、非无想，  
fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù jiě tuō bā zhě chāo yī qiè fēi xiǎng fēi fēi  
非想非非想处解脱。八者、超一切非想、非非  
xiǎngchù rù mièxiǎngshòudìng mièxiǎngshòu jiě tuō shì pú sà mó  
想处，入灭想受定，灭想受解脱。是菩萨摩  
hē sà fù néng yú jiǔ cì dì dìng ruò nì ruòshùn zì zài rù chū hé  
诃萨复能于九次第定，若逆若顺自在入出。何

děngwéi jiǔ wèi sì jìng lù sì wú sè dìng mièxiǎngshòu dìng shì  
等为九？谓四静虑、四无色定、灭想受定，是  
míngwéi jiǔ shì pú sà mó hē sà yú bā jiě tuō jiǔ cì dì dìngshùn nì  
名为九。是菩萨摩诃萨于八解脱、九次第定顺逆  
rù chū shànchéngshú yǐ néng rù shī zǐ fèn xùnděng chí yún hé shī  
入出，善成熟已，能入师子奋迅等持。云何师  
zǐ fèn xùnděng chí shànxiàn wèi pú sà mó hē sà lí yù è bú shàn  
子奋迅等持？善现，谓菩萨摩诃萨离欲恶不善  
fǎ yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ lè rù chūjìng lù cì dì nǎi zhì  
法，有寻有伺，离生喜乐，入初静虑，次第乃至  
chāo yī qiè fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù rù mièxiǎngshòu dìng fù cóngmiè  
超一切非想非非想处，入灭想受定，复从灭  
xiǎngshòu dìng qǐ huán rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù dìng cì dì nǎi zhì  
想受定起，还入非想非非想处定，次第乃至  
rù chūjìng lù shì wéi shī zǐ fèn xùnděng chí  
入初静虑，是为师子奋迅等持。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yú cǐ shī zǐ fèn xùnděng chí  
“善现，是菩萨摩诃萨于此师子奋迅等持  
shànchéngshú yǐ fù rù pú sà chāoyuèděng chí yún hé pú sà chāo  
善成熟已，复入菩萨超越等持。云何菩萨超  
yuèděng chí shànxiàn wèi pú sà mó hē sà lí yù è bú shàn fǎ  
越等持？善现，谓菩萨摩诃萨离欲恶不善法，  
yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ lè rù chūjìng lù cóngchūjìng lù qǐ  
有寻有伺，离生喜乐，入初静虑，从初静虑起，  
cì dì nǎi zhì rù mièxiǎngshòu dìng cóngmièxiǎngshòu dìng qǐ rù chūjìng  
次第乃至入灭想受定，从灭想受定起入初静  
lù cóngchūjìng lù qǐ rù mièxiǎngshòu dìng cóngmièxiǎngshòu dìng qǐ  
虑，从初静虑起入灭想受定；从灭想受定起  
rù dì èr jìng lù cóng dì èr jìng lù qǐ rù mièxiǎngshòu dìng cóngmiè  
入第二静虑，从第二静虑起入灭想受定；从灭  
xiǎngshòu dìng qǐ rù dì sān jìng lù cóng dì sān jìng lù qǐ rù mièxiǎng  
想受定起入第三静虑，从第三静虑起入灭想  
shòu dìng cóngmièxiǎngshòu dìng qǐ rù dì sì jìng lù cóng dì sì jìng  
受定；从灭想受定起入第四静虑，从第四静  
lù qǐ rù mièxiǎngshòu dìng cóngmièxiǎngshòu dìng qǐ rù kōng wú biān  
虑起入灭想受定；从灭想受定起入空无边  
chù dìng cóngkōng wú biānchù dìng qǐ rù mièxiǎngshòu dìng cóngmièxiǎng  
处定，从空无边处定起入灭想受定；从灭想

shòudìng qǐ rù shí wú biānchùdìng cóng shí wú biānchùdìng qǐ rù miè  
受定起入识无边处定，从识无边处定起入灭

xiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ rù wú suǒyǒuchùdìng cóng wú  
想受定；从灭想受定起入无所有处定，从无

suǒyǒuchùdìng qǐ rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ rù fēi  
所有处定起入灭想受定；从灭想受定起入非

xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng cóng fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng qǐ rù miè  
想非非想处定，从非想非非想处定起入灭

xiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ fù rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù  
想受定；从灭想受定起复入非想非非想处

dìng cóng fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng qǐ duò bú dìng xīn cóng bú dìng  
定，从非想非非想处定起堕不定心；从不定

xīn huán rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ zhù bú dìng xīn  
心还入灭想受定，从灭想受定起住不定心；

cóng bú dìng xīn rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng cóng fēi xiǎng fēi fēi  
从不定心入非想非非想处定，从非想非非

xiǎngchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng xīn rù wú suǒyǒuchùdìng  
想处定起住不定心；从不定心入无所有处定，

cóng wú suǒyǒuchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng xīn rù shí wú  
从无所有处定起住不定心；从不定心入识无

biānchùdìng cóng shí wú biānchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng xīn  
边处定，从识无边处定起住不定心；从不定心

rù kōng wú biānchùdìng cóngkōng wú biānchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn  
入空无边处定，从空无边处定起住不定心；

cóng bú dìng xīn rù dì sì jìng lǜ cóng dì sì jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn  
从不定心入第四静虑，从第四静虑起住不定心；

cóng bú dìng xīn rù dì sān jìng lǜ cóng dì sān jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn  
从不定心入第三静虑，从第三静虑起住不定心；

cóng bú dìng xīn rù dì èr jìng lǜ cóng dì èr jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn  
从不定心入第二静虑，从第二静虑起住不定心；

cóng bú dìng xīn rù chūjìng lǜ cóngchūjìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn shì  
从不定心入初静虑，从初静虑起住不定心。是

wéi pú sà chāoyuèděng chí ruò pú sà mó hē sà ān zhù rú shì chāo  
为菩萨超越等持。若菩萨摩诃萨安住如是超

yuèděng chí dé yī qiè fǎ píngděng shí xìng fù chí rú shì suǒ jí shàn  
越等持，得一切法平等实性，复持如是所集善

gēn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒuqíng tóng gòng huí xiàng yī  
根，以无所得而为方便，与诸有情同共回向一

qiè zhì zhì yú huíxiàng shí wú èr xīn zhuǎn wèishéi huíxiàng hé suǒ  
切智智，于回向时无二心转，谓谁回向？何所  
huíxiàng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì  
回向？善现，是为菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜  
duōshè qǔ jìng lǜ bō luó mì duō  
多摄取静虑波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第四百五十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi liù shí  
**大般若波罗蜜多经卷第四百六十**

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì  
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn qiǎo biàn pǐn dì liù shí bā zhī yī  
**第二分巧便品第六十八之一**

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩  
hē sà chéng jiù rú shì qiǎo biàn lì zhě fā pú tí xīn yǐ jīng jǐ shí  
诃萨成就如是巧便力者，发菩提心已经几时？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà fā pú tí xīn yǐ jīng  
佛告善现：“是菩萨摩诃萨发菩提心，已经  
wú shù bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō jié  
无数百千俱胝那庾多劫。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà  
具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨  
chéng jiù rú shì qiǎo biàn lì zhě yǐ céng qīn jìn gòng yǎng jǐ fó  
成就如是巧便力者，已曾亲近供养几佛？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yǐ céng qīn jìn gòng yǎng  
佛告善现：“是菩萨摩诃萨已曾亲近供养  
jìng qié shā dēng zhū fó  
殄伽沙等诸佛。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà  
具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨  
chéng jiù rú shì qiǎo biàn lì zhě yǐ zhí hé dēng shū shèng shàn gēn  
成就如是巧便力者，已植何等殊胜善根？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà fā xīn yǐ lái wú yǒu  
佛告善现：“是菩萨摩诃萨发心已来，无有  
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō  
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多  
suǒ yīn shàn gēn ér bù yuán mǎn jīng qín xiū xué yóu cǐ yīn yuán chéng  
所引善根而不圆满精勤修学，由此因缘，成  
jiù rú shì qiǎo fāng biàn lì  
就如是巧方便力。”



jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà  
具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨

chéng jiù rú shì qiǎobiàn lì zhě shènwéi xī yǒu  
成就如是巧便力者，甚为希有！”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shì pú  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。是菩

sà mó hē sà shènwéi xī yǒu shànxiàndāng zhī rú rì yuè lún zhōuxíng  
萨摩诃萨甚为希有。善现当知！如日月轮周行

zhàochù sì dà zhōu jiè zuò zhū shì yè qí zhōngsuǒyǒu ruò qíng fēi qíng  
照触四大洲界作诸事业，其中所有若情非情，

suí bǐ guāngmíng shì lì ér zhuǎn gè chéng jǐ shì rú shì bō rě bō  
随彼光明势力而转，各成己事。如是般若波

luó mì duōzhàochù yú wǔ bō luó mì duō zuò zhū shì yè bù shī děng  
罗蜜多照触余五波罗蜜多，作诸事业，布施等

wǔ bō luó mì duō suí shùn bō rě bō luó mì duō shì lì ér zhuǎn gè  
五波罗蜜多，随顺般若波罗蜜多势力而转，各

chéng jǐ shì  
成己事。

shànxiàndāng zhī rú zhuǎn lún wáng ruò wú qī bǎo bù míng lún  
“善现当知！如转轮王若无七宝不名轮

wáng yào yǒu qī bǎo nǎi míng lún wáng bù shī děng wǔ bō luó mì duō  
王，要有七宝乃名轮王。布施等五波罗蜜多

yì fù rú shì ruò lí bō rě bō luó mì duō bù dé míng wéi bō luó mì  
亦复如是，若离般若波罗蜜多不得名为波罗蜜

duō bù lí bō rě bō luó mì duō nǎi dé míng wéi bō luó mì duō  
多，不离般若波罗蜜多乃得名为波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī rú yǒu nǚ rén duānyán jù fù ruò wú qiáng  
“善现当知！如有女人端严巨富，若无强

fū suǒshǒu hù zhě yì wéi è rén zhī suǒ líng rǔ ruò yǒu qiáng fū suǒ  
夫所守护者，易为恶人之所凌辱，若有强夫所

shǒu hù zhě bù wéi è rén zhī suǒ líng rǔ bù shī děng wǔ bō luó mì  
守护者，不为恶人之所凌辱。布施等五波罗蜜

duō yì fù rú shì ruò wú bō rě bō luó mì duō lì suǒ shè hù yì wéi  
多亦复如是，若无般若波罗蜜多力所摄护，易为

tiān mó jí bǐ juànshǔ zhī suǒ jǔ huài ruò yǒu bō rě bō luó mì duō lì  
天魔及彼眷属之所沮坏，若有般若波罗蜜多力

suǒ shè hù yī qiè tiān mó jí bǐ juànshǔ bù néng jǔ huài  
所摄护，一切天魔及彼眷属不能沮坏。

shànxiàndāng zhī rú yǒng jūn jiàngmiào xiānbīng fǎ shàn bèi  
“善现当知！如勇军将妙闲兵法，善备  
zhǒngzhǒngjiān gù kǎi zhàng lín guóyuàn dí suǒ bù néng hài bù shī  
种种坚固铠杖，邻国怨敌所不能害。布施  
děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì bù lí bō rě bō luó mì duō tiān  
等五波罗蜜多亦复如是，不离般若波罗蜜多，天  
mó juàn shǔ zēngshàngmàn rén nǎi zhì pú sà zhān tú<sup>52</sup> luó děng jiē bù  
魔眷属、增上慢人乃至菩萨旃荼<sup>52</sup>罗等皆不  
néng huài  
能坏。

shànxiàndāng zhī rú shàn bù zhōuzhūxiǎowángděng suí shí  
“善现当知！如瞻部洲诸小王等，随时  
cháo shì zhuàn lún shèngwáng yī bǐ lún wáng dé zhì shèngchù bù shī  
朝侍转轮圣王，依彼轮王得至胜处。布施  
děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì suí zhù bō rě bō luó mì duō yóu  
等五波罗蜜多亦复如是，随助般若波罗蜜多，由  
bǐ shì lì suǒ yǐn dǎo gù jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
彼势力所引导故，疾能证得一切智智。

shànxiàndāng zhī rú shàn bù zhōudōngfāngzhūshuǐ wú bù  
“善现当知！如瞻部洲东方诸水，无不  
jiē qù jìng qié dà hé suí jìng qié hé liú rù dà hǎi bù shī děng wǔ bō  
皆趣殄伽大河，随殄伽河流入大海。布施等五波  
luó mì duō yì fù rú shì wú bù jiē wéishēnshēn bō rě bō luó mì duō  
罗蜜多亦复如是，无不皆为甚深般若波罗蜜多  
zhī suǒ shè yǐn nǎi néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
之所摄引，乃能证得一切智智。

shànxiàndāng zhī rú rén yòushǒu néng zuò zhòng shì rú shì  
“善现当知！如人右手能作众事，如是  
bō rě bō luó mì duō néng yǐn yī qiè shū shèng shàn fǎ  
般若波罗蜜多能引一切殊胜善法。

shànxiàndāng zhī rú rén zuǒshǒu suǒ zuò bú biàn rú shì qián  
“善现当知！如人左手所作不便，如是前  
wǔ bō luó mì duō bù néng yǐn shēngzhū shèng shàn fǎ  
五波罗蜜多不能引生诸胜善法。

shànxiàndāng zhī pì rú zhòng liú suí qí dà xiǎo ruò rù dà  
“善现当知！譬如众流随其大小，若入大

<sup>52</sup> 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

hǎi tóng dé xián míng      rú shì qián wǔ bō luó mì duō yào rù bō rě bō luó  
海同得咸名。如是前五波罗蜜多要入般若波罗  
mì duō      nǎi dé míng wéi néng dào bǐ àn  
蜜多，乃得名为能到彼岸。

shàn xiàn dāng zhī      rú zhuàn lún wáng yù yǒu suǒ qù      sì jūn  
“善现当知！如转轮王欲有所趣，四军

dǎo cóng lún bǎo jū xiān      wáng jí sì jūn niàn yù yǐn shí lún jí wéi zhù  
导从轮宝居先，王及四军念欲饮食轮即为住，  
jì yǐn shí yǐ      wáng niàn yù xíng lún jí qián qù      qí lún qù zhù suí wáng  
既饮食已，王念欲行轮即前去，其轮去住随王  
yì yù      zhì suǒ qù fāng bú fù qián qù      rú shì qián wǔ bō luó mì duō yǔ  
意欲，至所趣方不复前去。如是前五波罗蜜多与  
zhū shàn fǎ      yù qù wú shàng zhèng děng pú tí      yào yīn bō rě bō luó  
诸善法，欲趣无上正等菩提，要因般若波罗  
mì duō yǐ wéi qián dǎo      jìn zhǐ jù suí bù xiāng shě lí      ruò zhì wú shàng  
蜜多以为前导，进止俱随不相舍离，若至无上  
zhèng děng pú tí gèng bù qián jìn  
正等菩提更不前进。

shàn xiàn dāng zhī      rú zhuàn lún wáng yù yǒu suǒ zhì      sì jūn  
“善现当知！如转轮王欲有所至，四军

qī bǎo qián hòu dǎo cóng      ěr shí lún bǎo suī zuì jū xiān      ér bù fēn bié  
七宝前后导从，尔时轮宝虽最居先，而不分别  
qián hòu zhī xiàng      rú shì qián wǔ bō luó mì duō yǔ zhū shàn fǎ      yù qù  
前后之相。如是前五波罗蜜多与诸善法，欲趣  
wú shàng zhèng děng pú tí      bì yǐ bō rě bō luó mì duō wéi qí qián dǎo  
无上正等菩提，必以般若波罗蜜多为其前导，  
rán cǐ bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn      wǒ yú qián wǔ bō luó mì  
然此般若波罗蜜多不作是念：‘我于前五波罗蜜  
duō zuì wéi qián dǎo      bǐ suí cóng wǒ      bù shī děng wǔ bō luó mì duō bú  
多最为前导，彼随从我。’布施等五波罗蜜多不  
zuò shì niàn      shèn shēn bō rě bō luó mì duō jū wǒ děng xiān      wǒ suí bǐ  
作是念：‘甚深般若波罗蜜多居我等先，我随彼  
gù<sup>53</sup>。’      suǒ yǐ zhě hé      rú shì liù zhǒng bō luó mì duō jí yī qiè fǎ  
故<sup>53</sup>。’所以者何？如是六种波罗蜜多及一切法

zì xìng jiē dùn      wú suǒ néng wéi      wú yǒu zhǔ zǎi      xū wàng bù shí  
自性皆钝，无所能为、无有主宰、虚妄不实、

<sup>53</sup> 大正藏：从彼；永乐北藏及龙藏：彼故

kōng wú suǒ yǒu bú zì zài xiàng pì rú yáng yàn guāng yǐng shuǐ yuè  
空无所有、不自在相，譬如阳焰、光影、水月、  
huàn shì mèng děng qí zhōng dōu wú fēn bié zuò yòng zhēn<sup>54</sup> shí zì tǐ  
幻事、梦等，其中都无分别作用真<sup>54</sup>实自体。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò yī qiè  
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！若一切

fǎ zì xìng jiē kōng wú shí xiàng yòng zhū pú sà mó hē sà yún hé xiū  
法自性皆空，无实相用，诸菩萨摩诃萨云何修

xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì  
行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
多，求证无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú cǐ liù zhǒng bō luó  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨于此六种波罗

mì duō zhèng xiū xíng shí cháng zuò shì niàn shì jiān yǒu qíng xīn héng diān  
蜜多正修行时，常作是念：‘世间有情心恒颠

dǎo chén nì shēng sǐ bù néng zì tuō wǒ ruò bù xiū qiǎo biàn shèng xíng  
倒，沉溺生死不能自脱，我若不修巧便胜行，

bù néng bá jì bǐ shēng sǐ kǔ wǒ dāng wèi bǐ zhū yǒu qíng lèi qín xiū  
不能拔济彼生死苦；我当为彼诸有情类，勤修

bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō qiǎo biàn shèng xíng qù zhèng wú shàng  
布施乃至般若波罗蜜多巧便胜行，趣证无上

zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ dà kǔ shì pú sà mó hē  
正等菩提，脱诸有情生死大苦。’是菩萨摩诃

sà zuò cǐ niàn yǐ wèi zhū yǒu qíng shě shī nèi wài yī qiè suǒ yǒu jì shě  
萨作此念已，为诸有情舍施内外一切所有。既舍

shī yǐ fù zuò shì niàn wǒ yú nèi wài dōu wú suǒ shě suǒ yǐ zhě  
施已，复作是念：‘我于内外都无所舍。所以者

hé cǐ nèi wài wù kōng wú zì xìng bù kě shě shī fēi wéi shǔ wǒ  
何？此内外物空无自性不可舍施，非唯属我。’

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guān chá xiū xíng bù shī bō luó mì duō jí  
是菩萨摩诃萨由此观察，修行布施波罗蜜多疾

dé yuán mǎn sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
得圆满，速证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng shēng sǐ dà kǔ gù zhōng  
“是菩萨摩诃萨为脱有情生死苦故，终

<sup>54</sup> 大正藏：真；永乐北藏：真；龙藏：其；校勘：真

bú fàn jiè suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà cháng zuò cǐ niàn  
不犯戒。所以者何？是菩萨摩诃萨常作此念：

wǒ wèi jiě tuō yī qiè yǒu qíng shēng sǐ kǔ gù qiú qù wú shàng zhèng  
‘我为解脱一切有情生死苦故，求趣无上正

děng pú tí jué dìng bù yīng duàn zhòng shēng mìng nǎi zhì xié jiàn yì dìng  
等菩提，决定不应断众生命乃至邪见，亦定

bù yīng qiú miào yù jìng qiú tiān fù lè qiú zuò dì shì mó fàn wáng  
不应求妙欲境，求天富乐，求作帝释、魔、梵王

děng yì dìng bù yīng qiú shēng wén dì huò dú jué dì wéi zì jiě tuō  
等，亦定不应求声闻地或独觉地唯自解脱。’

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guān chá xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō jí  
是菩萨摩诃萨由此观察，修行净戒波罗蜜多疾

dé yuán mǎn sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
得圆满，速证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng shēng sǐ kǔ gù zhōng  
“是菩萨摩诃萨为脱有情生死苦故，终

bù fā qǐ fèn huì děng xīn jiǎ shǐ héng zāo huǐ bàng líng rǔ xīn chǔ  
不发起忿恚等心，假使恒遭毁谤、凌辱、辛楚、

hē zé<sup>55</sup> tòng chè xīn suǐ zhōng bù fā qǐ yī niàn chēn hèn shè fù  
呵责<sup>55</sup>，痛彻心髓，终不发起一念瞋恨。设复

héng zāo dāo zhàng wǎ shí zhàng kuài děng wù chuí dǎ qí shēn gē jié  
恒遭刀杖、瓦石、杖块等物捶打其身，割截

zhuó cì fēn jiě zhī jié yì bù fā qǐ yī niàn è xīn suǒ yǐ zhě hé  
斫刺，分解支节，亦不发起一念恶心。所以者何？

shì pú sà mó hē sà guān chá yī qiè shēng rú gǔ xiǎng sè rú jù mò  
是菩萨摩诃萨观察一切声如谷响，色如聚沫，

bù yīng yú zhōng wàng qǐ chēn hèn huài zhū shàn pǐn shì pú sà mó hē  
不应于中妄起瞋恨，坏诸善品。是菩萨摩诃

sà yóu cǐ guān chá xiū xíng ān rěn bō luó mì duō jí dé yuán mǎn sù  
萨由此观察，修行安忍波罗蜜多疾得圆满，速

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí  
证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng shēng sǐ kǔ gù qín qiú  
“是菩萨摩诃萨为脱有情生死苦故，勤求

yī qiè shū shèng shàn fǎ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yú qí  
一切殊胜善法，乃至无上正等菩提，于其

<sup>55</sup> 大正藏：责；永乐北藏及龙藏：喷

zhōngjiāncháng wú xiè dài suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà héng  
中间常无懈怠。所以者何？是菩萨摩诃萨恒  
zuò shì niàn wǒ ruò xiè dài bù néng jì bá yī qiè yǒu qíng lìng qí  
作是念：‘我若懈怠，不能济拔一切有情，令其  
yuǎn lí shēng sǐ dà kǔ yì bù néng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà  
远离生死大苦，亦不能得一切智智。’是菩萨  
mó hē sà yóu cǐ guānchá xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō jí dé yuánmǎn  
摩诃萨由此观察，修行精进波罗蜜多疾得圆满，  
sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
速证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng shēng sǐ kǔ gù xiū zhū  
“是菩萨摩诃萨为脱有情生死苦故，修诸

shèngdìng nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí zhōng bù fā qǐ tān chēn  
胜定乃至无上正等菩提，终不发起贪、瞋、  
chī děng jù xíngluàn xīn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà cháng  
痴等俱行乱心。所以者何？是菩萨摩诃萨常  
zuò cǐ niàn wǒ ruò fā qǐ tān chēn chī děng jù xíngluàn xīn zé  
作此念：‘我若发起贪、瞋、痴等俱行乱心，则  
bù néng chéng lì lè tā shì yì bù néng zhèng suǒ qiú fó guǒ shì pú  
不能成利乐他事，亦不能证所求佛果。’是菩  
sà mó hē sà yóu cǐ guānchá xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō jí dé yuán  
萨摩诃萨由此观察，修行静虑波罗蜜多疾得圆  
mǎn sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí  
满，速证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng shēng sǐ kǔ gù bù lí  
“是菩萨摩诃萨为脱有情生死苦故，不离

bō rě bō luó mì duō nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí cháng qín xiū  
般若波罗蜜多，乃至无上正等菩提，常勤修  
xué shì chū shì jiān wēi miào shèng huì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó  
学世、出世间微妙胜慧。所以者何？是菩萨摩  
hē sà héng zuò shì niàn ruò lí bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng  
诃萨恒作是念：‘若离般若波罗蜜多，于诸有情  
bù néng chéng shú yì bù néng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē  
不能成熟，亦不能得一切智智。’是菩萨摩诃  
sà yóu cǐ guānchá xiū xíng bō rě bō luó mì duō jí dé yuánmǎn sù  
萨由此观察，修行般若波罗蜜多疾得圆满，速  
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shàn xiàn yóu cǐ yīn yuán suī yī  
证无上正等菩提。善现，由此因缘，虽一

qiè fǎ wú shí xiàngyòng zì xìng jiē kōng ér zhū pú sà mó hē sà zhòng  
切法无实相用，自性皆空，而诸菩萨摩诃萨众，  
qín xiū liù zhǒng bō luó mì duōcháng wú xiè juàn qiú zhèng wú shàngzhèng  
勤修六种波罗蜜多常无懈倦，求证无上正  
děng pú tí  
等菩提。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn ruò yī qiè  
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！若一切  
zhǒng bō luó mì duōxìng wú chābié jiē shì bō rě bō luó mì duōsuǒ shè  
种波罗蜜多性无差别，皆是般若波罗蜜多所摄  
shòu gù jiē yóu bō rě bō luó mì duō xiū chéngmǎn gù yīng hé wéi yī  
受故，皆由般若波罗蜜多修成满故，应合为一  
bō luó mì duō suǒ wèi bō rě bō luó mì duō yún hé kě shuō bō rě bō  
波罗蜜多，所谓般若波罗蜜多，云何可说般若波  
luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéishèng wéi zūn wéigāo  
罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、为尊为高、  
wéimiào wéi wēimiào wéishàng wéi wú shàng wú děng wú děngděng  
为妙为微妙、为上为无上、无等无等等？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō rú shì  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。如是  
liù zhǒng bō luó mì duōxìng wú chābié jiē shì bō rě bō luó mì duōsuǒ  
六种波罗蜜多性无差别，皆是般若波罗蜜多所  
shè chí gù ruò wú bō rě bō luó mì duō bù shī děng wǔ bù dé míng  
摄持故，若无般若波罗蜜多，布施等五不得名  
wéi bō luó mì duō yào yī bō rě bō luó mì duō bù shī děng wǔ nǎi dé  
为波罗蜜多，要依般若波罗蜜多，布施等五乃得  
míng wéi bō luó mì duō shì gù qián wǔ bō luó mì duō shè zài bō rě bō  
名为波罗蜜多。是故前五波罗蜜多摄在般若波  
luó mì duō yóu cǐ wéi yī bō luó mì duō suǒ wèi bō rě bō luó mì duō  
罗蜜多，由此唯一波罗蜜多，所谓般若波罗蜜多，  
shì gù yī qiè bō luó mì duōxìng wú chābié shànxiàn dāng zhī rú yǒu  
是故一切波罗蜜多性无差别。善现当知！如有  
qíng lèi suī yǒuzhǒngzhǒng sè shēnchābié ruò yǒu qīn jìn miào gāoshān  
情类，虽有种种色身差别，若有亲近妙高山  
wáng xiántóng yī sè rú shì qián wǔ bō luó mì duō suī yǒuzhǒngzhǒng  
王，咸同一色。如是前五波罗蜜多，虽有种种  
pǐn lèi chābié ér wéi bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù jiē yóu bō  
品类差别，而为般若波罗蜜多所摄受故，皆由般

rě bō luó mì duō xiū chéng mǎn gù jiē rù bō rě bō luó mì duō bù  
若波罗蜜多修成满故，皆入般若波罗蜜多，不  
kě shī shè chā bié míng xìng yòu bù shī děng bō luó mì duō yī zhǐ bō  
可施設差别名姓<sup>56</sup>。又布施等波罗蜜多依止般  
rě bō luó mì duō fāng dé qù rù yī qiè zhì zhì nǎi dé míng wéi dào bǐ  
若波罗蜜多，方得趣入一切智智，乃得名为到彼  
àn zhě shì gù liù zhǒng bō luó mì duō jiē tóng yī wèi xìng wú chā bié  
岸者，是故六种波罗蜜多皆同一味，性无差别，  
bù kě shī shè cǐ shì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō  
不可施設此是布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。  
suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō luó mì duō jiē tóng qù rù yī qiè  
所以者何？如是六种波罗蜜多皆同趣入一切  
zhì zhì néng dào bǐ àn xìng wú chā bié yóu shì yīn yuán bù shī  
智智，能到彼岸，性无差别，由是因缘，布施  
děng liù bù kě shī shè míng xìng yǒu yì  
等六不可施設名姓<sup>57</sup>有异。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán bō luó mì duō jí yī qiè fǎ  
具寿善现复白佛言：“波罗蜜多及一切法，  
ruò suí shí yì jiē wú cǐ bǐ shèng liè chā bié hé yuán gù shuō bō rě  
若随实义皆无此彼胜劣差别，何缘故说般若  
bō luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo  
波罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、为尊为高、  
wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng  
为妙为微妙、为上为无上、无等无等等？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò suí  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。若随  
shí yì bō luó mì duō jí yī qiè fǎ jiē wú cǐ bǐ shèng liè chā bié  
实义，波罗蜜多及一切法，皆无此彼胜劣差别，  
dàn yī shì sù yán shuō zuò yòng shuō yǒu cǐ bǐ shèng liè chā bié shī shè  
但依世俗言说作用，说有此彼胜劣差别。施設  
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wèi yù dù tuō zhū  
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，为欲度脱诸  
yǒu qíng lèi shì sù zuò yòng shēng lǎo bìng sǐ rán zhū yǒu qíng shēng lǎo bìng  
有情类世俗作用生老病死，然诸有情生老病  
sǐ jiē fēi shí yǒu dàn jiǎ shī shè suǒ yǐ zhě hé yǒu qíng wú gù dāng  
死皆非实有但假施設。所以者何？有情无故，当

<sup>56</sup> 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：姓

<sup>57</sup> 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：姓



zhī zhū fǎ yì wú suǒ yǒu shēnshēn bō rě bō luó mì duō dá yī qiè fǎ  
知诸法亦无所有，甚深般若波罗蜜多达一切法  
dōu wú suǒ yǒu néng bá yǒu qíng shì sù zuò yòng shēng lǎo bìng sǐ yóu sī  
都无所有，能拔有情世俗作用生老病死，由斯  
gù shuō bō rě bō luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng  
故说般若波罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、  
wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng  
为尊为高、为妙为微妙、为上为无上、无等  
wú děng děng shàn xiàn dāng zhī rú zhuàn lún wáng suǒ yǒu nǚ bǎo yú rén  
无等等。善现当知！如转轮王所有女宝于人  
zhōng nǚ wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi  
中女为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为  
shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng rú shì bō rě bō luó mì duō  
上为无上、无等无等等，如是般若波罗蜜多  
yú bù shī děng bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi  
于布施等波罗蜜多，为最为胜、为尊为高、为  
miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng wú děng wú děng děng  
妙为微妙、为上为无上、无等无等等。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn hé yuán shuò shuò zàn  
具寿善现复白佛言：“世尊！何缘数数赞

shuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú bù shī děng bō luó mì duō wéi  
说甚深般若波罗蜜多于布施等波罗蜜多，为  
zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú  
最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无  
shàng wú děng wú děng děng  
上、无等无等等？”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé  
佛告善现：“由此般若波罗蜜多，以无所得

ér wéi fāng biàn pǔ néng shè qǔ yī qiè shàn fǎ hé hé qù rù yī qiè  
而为方便，普能摄取一切善法，和合趣入一切  
zhì zhì ān zhù bú dòng gù wǒ shuò shuò zàn shuō bō rě bō luó mì  
智智，安住不动故，我数数赞说般若波罗蜜  
duō  
多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

yú zhū shàn fǎ yǒu qǔ shě fǒu  
于诸善法有取舍不？”

fó yán fú yě shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú fǎ dōu wú  
佛言：“不也！甚深般若波罗蜜多于法都无  
ruò qǔ ruò shě hé yǐ gù yī yī qiè fǎ jiē bù kě qǔ bù kě shě  
若取若舍。何以故？以一切法皆不可取不可舍  
gù  
故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多  
yú hé děng fǎ wú qǔ wú shě  
于何等法无取无舍？”

fó gàoshànxiàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú sè wú qǔ  
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多，于色无取  
wú shě yú shòu xiǎng xíng shí wú qǔ wú shě yú yǎnchù nǎi  
无舍，于受、想、行、识无取无舍，于眼处乃  
zhì yì chù wú qǔ wú shě yú sè chù nǎi zhì fǎ chù wú qǔ wú shě yú  
至意处无取无舍，于色处乃至法处无取无舍，于  
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú qǔ wú shě yú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú qǔ wú  
眼界乃至意界无取无舍，于色界乃至法界无取无  
shě yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú qǔ wú shě yú yǎnchù nǎi zhì  
舍，于眼识界乃至意识界无取无舍，于眼触乃至  
yì chù wú qǔ wú shě yú yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì  
意触无取无舍，于眼触为缘所生诸受乃至意  
chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú qǔ wú shě yú dì jiè nǎi zhì shí jiè wú  
触为缘所生诸受无取无舍，于地界乃至识界无  
qǔ wú shě yú yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán wú qǔ wú shě yú wú  
取无舍，于因缘乃至增上缘无取无舍，于无  
míng nǎi zhì lǎo sǐ wú qǔ wú shě yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō  
明乃至老死无取无舍，于布施波罗蜜多乃至般  
rě bō luó mì duō wú qǔ wú shě yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng  
若波罗蜜多无取无舍，于内空乃至无性自性空  
wú qǔ wú shě yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú qǔ wú shě yú kǔ  
无取无舍，于真如乃至不思議界无取无舍，于苦、  
jí miè dào shèng dì wú qǔ wú shě yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng  
集、灭、道圣谛无取无舍，于四念住乃至八圣  
dào zhī wú qǔ wú shě yú sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wú  
道支无取无舍，于四静虑、四无量、四无色定无  
qǔ wú shě yú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wú qǔ wú shě yú kōng  
取无舍，于八解脱乃至十遍处无取无舍，于空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú qǔ wú shě yú jìng guān dì nǎi zhì rú  
无相、无愿解脱门无取无舍，于净观地乃至如  
lái dì wú qǔ wú shě yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú qǔ wú shě  
来地无取无舍，于极喜地乃至法云地无取无舍，  
yú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú qǔ wú shě yú wǔ yǎn  
于一切陀罗尼门、三摩地门无取无舍，于五眼、  
liù shéntōng wú qǔ wú shě yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng  
六神通无取无舍，于如来十力乃至十八佛不共  
fǎ wú qǔ wú shě yú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo wú qǔ wú  
法无取无舍，于三十二大士相、八十随好无取无  
shě yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú qǔ wú shě yú yī qiè  
舍，于无忘失法、恒住舍性无取无舍，于一切  
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú qǔ wú shě yú yù liú guǒ nǎi  
智、道相智、一切相智无取无舍，于预流果乃  
zhì dú jué pú tí wú qǔ wú shě yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú qǔ  
至独觉菩提无取无舍，于一切菩萨摩诃萨行无取  
wú shě yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wú qǔ wú shě yú yī qiè  
无舍，于诸佛无上正等菩提无取无舍，于一切  
zhì zhì wú qǔ wú shě  
智智无取无舍。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多，  
yún hé yú sè wú qǔ wú shě nǎi zhì yú yī qiè zhì zhì wú qǔ wú shě  
云何于色无取无舍，乃至于一一切智智无取无舍？”

fó gào shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù sī wéi sè  
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多不思惟色，  
shì gù yú sè wú qǔ wú shě nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì shì gù  
是故于色无取无舍，乃至不思惟一切智智，是故  
yú yī qiè zhì zhì wú qǔ wú shě  
于一一切智智无取无舍。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“云何般若波罗蜜多  
bù sī wéi sè nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì  
不思惟色，乃至不思惟一切智智？”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè bù sī wéi  
佛告善现：“由此般若波罗蜜多于色不思惟  
yī qiè xiàng yì bù sī wéi yī qiè suǒ yuán shì gù bù sī wéi sè  
一切相，亦不思惟一切所缘，是故不思惟色，

nǎi zhì yú yī qiè zhì zhì bù sī wéi yī qiè xiàng yì bù sī wéi yī qiè  
乃至于一切智智不思惟一切相，亦不思惟一切  
suǒ yuán shì gù bù sī wéi yī qiè zhì zhì  
所缘，是故不思惟一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà bù sī wéi  
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨不思惟  
sè nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì yún hé zēng zhǎng suǒ zhòng shàn gēn  
色，乃至不思惟一切智智，云何增长所种善根？  
ruò bù zēng zhǎng suǒ zhòng shàn gēn yún hé yuán mǎn bō luó mì duō  
若不增长所种善根，云何圆满波罗蜜多？  
ruò bù yuán mǎn bō luó mì duō yún hé zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng  
若不圆满波罗蜜多，云何证得所求无上正  
děng pú tí  
等菩提？”

fó gào shàn xiàn ruò shí pú sà mó hē sà bù sī wéi sè nǎi  
佛告善现：“若时菩萨摩诃萨不思惟色，乃  
zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì shì shí pú sà mó hē sà biàn néng zēng  
至不思惟一切智智，是时菩萨摩诃萨便能增  
zhǎng suǒ zhòng shàn gēn suǒ zhòng shàn gēn dé zēng zhǎng gù biàn néng  
长所种善根。所种善根得增长故，便能  
yuán mǎn bō luó mì duō bō luó mì duō dé yuán mǎn gù biàn néng zhèng  
圆满波罗蜜多。波罗蜜多得圆满故，便能证  
dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí hé yǐ gù shàn xiàn zhū pú  
得所求无上正等菩提。何以故？善现，诸菩  
sà mó hē sà yào bù sī wéi sè nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì nǎi  
萨摩诃萨要不思惟色，乃至不思惟一切智智，乃  
néng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng  
能具足修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正等  
pú tí  
菩提。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yuán pú sà mó hē sà yào  
具寿善现复白佛言：“何缘菩萨摩诃萨要  
bù sī wéi sè nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì fāng néng jù zú xiū zhū  
不思惟色，乃至不思惟一切智智，方能具足修诸  
pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí  
菩萨摩诃萨行，证得无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ruò sī wéi sè nǎi zhì  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨若思惟色，乃至

sī wéi yī qiè zhì zhì zé yǒusuǒ dé yǒusuǒ dé gù biànzhuó yù jiè sè  
思惟一切智智则有所得，有所得故便著欲界、色  
wú sè jiè ruòzhuó yù jiè sè wú sè jiè bù néng jù zú xiū zhū pú  
无色界，若著欲界、色无色界，不能具足修诸菩  
sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí ruò pú sà mó  
萨摩诃萨行，证得无上正等菩提。若菩萨摩  
hē sà bù sī wéi sè nǎi zhì bù sī wéi yī qiè zhì zhì biàn wú suǒ dé  
诃萨不思惟色，乃至不思惟一切智智便无所得，  
wú suǒ dé gù zé bù zhuó yù jiè sè wú sè jiè ruò bù zhuó yù jiè  
无所得故则不著欲界、色无色界，若不著欲界、  
sè wú sè jiè nǎi néng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng  
色、无色界，乃能具足修诸菩萨摩诃萨行，证  
dé wú shàngzhèngděng pú tí shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē  
得无上正等菩提。是故，善现，若菩萨摩诃  
sà yù dé jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng yù jí zhèng dé suǒ qiú  
萨欲得具足修诸菩萨摩诃萨行，欲疾证得所求  
wú shàngzhèngděng pú tí dāng qín xiū xué shēn shēn bō rě bō luó mì  
无上正等菩提，当勤修学甚深般若波罗蜜  
duō bù yīng sī wéi zhí zhuó zhū fǎ  
多，不应思惟执著诸法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà jīng qín xiū  
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨精勤修  
xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō dāng yú hé zhù  
学甚深般若波罗蜜多，当于何住？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jīng qín xiū xué shēn shēn  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨精勤修学甚深  
bō rě bō luó mì duō bù yīng zhù sè nǎi zhì bù yīng zhù yī qiè zhì  
般若波罗蜜多，不应住色，乃至不应住一切智  
zhì  
智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yuán pú sà mó hē sà jīng  
具寿善现复白佛言：“何缘菩萨摩诃萨精  
qín xiū xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō bù yīng zhù sè nǎi zhì bù yīng  
勤修学甚深般若波罗蜜多，不应住色乃至不应  
zhù yī qiè zhì zhì  
住一切智智？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jīng qín xiū xué shēn shēn  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨精勤修学甚深

bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù bù yīngzhù sè nǎi  
般若波罗蜜多，于一切法无执著故，不应住色乃  
zhì bù yīngzhù yī qiè zhì zhì hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó hē  
至不应住一切智智。何以故？善现，是菩萨摩诃  
sà bú jiànyǒu fǎ kě yú qí zhōng ér qǐ zhí zhuó jí kě ān zhù shàn  
萨不见有法可于其中而起执著及可安住。善  
xiàn rú shì pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ zhuó jí wú ān zhù ér wéifāng  
现，如是菩萨摩诃萨以无所著及无安住而为方  
biàn jīng qín xiū xuéshēnshēn bō rě bō luó mì duō  
便，精勤修学甚深般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨作如是念：

ruò néng rú shì wú suǒ zhí zhuó wú suǒ ān zhù jīng jìn xiū xíngshēn  
‘若能如是无所执著、无所安住，精进修行甚

shēn bō rě bō luó mì duō shì xiū bō rě bō luó mì duō shì xíng bō rě  
深般若波罗蜜多，是修般若波罗蜜多，是行般若

bō luó mì duō wǒ néng rú shì wú suǒ zhí zhuó xiū shēn bō rě bō luó mì  
波罗蜜多。我能如是无所执著修深般若波罗蜜

duō wǒ néng rú shì wú suǒ zhí zhuó xíngshēn bō rě bō luó mì duō shì  
多。我能如是无所执著行深般若波罗蜜多，是

xíng bō rě bō luó mì duō shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu rú shì  
行般若波罗蜜多。’善现，是菩萨摩诃萨由如是

niàn qǔ xiàng zhí zhuó yuǎn lí bō rě bō luó mì duō ruò yuǎn lí bō rě  
念取相执著，远离般若波罗蜜多。若远离般若

bō luó mì duō zé yuǎn lí jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī  
波罗蜜多则远离静虑、精进、安忍、净戒、布施

bō luó mì duō yì yuǎn lí nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì yuǎn  
波罗蜜多，亦远离内空乃至无性自性空。亦远

lí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì yuǎn lí kǔ jí miè dào  
离真如乃至不思議界，亦远离苦、集、灭、道

shèng dì yì yuǎn lí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì yuǎn lí  
圣谛，亦远离四念住乃至八圣道支，亦远离

sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì yuǎn lí bā jiě tuō nǎi  
四静虑、四无量、四无色定，亦远离八解脱乃

zhì shí biànchù yì yuǎn lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén  
至十遍处，亦远离空、无相、无愿解脱门，

yì yuǎn lí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì yuǎn lí yī qiè tuó luó ní  
亦远离极喜地乃至法云地，亦远离一切陀罗尼

mén sān mó dì mén yì yuǎn lí wǔ yǎn liù shéntōng yì yuǎn lí  
门、三摩地门，亦远离五眼、六神通，亦远离  
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì yuǎn lí wú wàng shī fǎ  
如来十力乃至十八佛不共法，亦远离无忘失法、  
héng zhù shě xìng yì yuǎn lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì  
恒住舍性，亦远离一切智、道相智、一切相智，  
yì yuǎn lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì yuǎn lí zhū fó wú shàng  
亦远离一切菩萨摩诃萨行，亦远离诸佛无上  
zhèng děng pú tí yì yuǎn lí yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé shèn  
正等菩提，亦远离一切智智。所以者何？甚  
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí zhuó fēi shēn bō  
深般若波罗蜜多，于一切法无所执著，非深般  
rě bō luó mì duō yǒu zhí zhuó zhě jí zhí zhuó xìng hé yǐ gù shēn shēn  
若波罗蜜多有执著者及执著性。何以故？甚深  
bō rě bō luó mì duō dōu wú zì xìng kě yú zhū fǎ yǒu suǒ zhí zhuó shì  
般若波罗蜜多都无自性可于诸法有所执著。是  
gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí  
故，善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，  
qǐ rú shì xiǎng cǐ shì bō rě bō luó mì duō wǒ xíng bō rě bō luó  
起如是想：‘此是般若波罗蜜多，我行般若波罗  
mì duō zé pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yú yī  
蜜多。’则菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，于一  
qiè fǎ jí shēn bō rě bō luó mì duō jiē wú zhí zhuó fù cì shàn xiàn  
切法及深般若波罗蜜多皆无执著。复次，善现，  
ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí qǐ rú shì xiǎng  
若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，起如是想：  
cǐ shì bō rě bō luó mì duō wǒ xíng bō rě bō luó mì duō zé shì  
‘此是般若波罗蜜多，我行般若波罗蜜多，则是  
biàn xíng zhū fǎ shí xiàng shì pú sà mó hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng biàn  
遍行诸法实相。’是菩萨摩诃萨由起此想，便  
tuì bō rě bō luó mì duō ruò tuì bō rě bō luó mì duō zé tuì yī qiè  
退般若波罗蜜多，若退般若波罗蜜多，则退一切  
shū shèng bái fǎ hé yǐ gù shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì yī qiè  
殊胜白法。何以故？甚深般若波罗蜜多是一切  
zhǒng bái fǎ gēn běn ruò tuì bō rě bō luó mì duō zé shì tuì shī yī  
种白法根本，若退般若波罗蜜多，则是<sup>58</sup>退失一

<sup>58</sup> 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：是

qiè bái fǎ  
切白法。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨作如是念：

shèns hēn bō rě bō luó mì duō shè shòu bù shī jìng jiè ān rěn  
‘甚深般若波罗蜜多摄受布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō luó mì duō nǎi zhì shè shòu yī qiè zhì zhì shì  
精进、静虑波罗蜜多，乃至摄受一切智智。’是

pú sà mó hē sà tuì shī bō rě bō luó mì duō ruò tuì shī bō rě bō luó  
菩萨摩诃萨退失般若波罗蜜多，若退失般若波罗

mì duō zé bù néng shè shòu bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng  
蜜多，则不能摄受布施、净戒、安忍、精进、静

lù bō luó mì duō nǎi zhì bù néng shè shòu yī qiè zhì zhì hé yǐ gù  
虑波罗蜜多，乃至不能摄受一切智智。何以故？

shànxiàn fēi lí bō rě bō luó mì duō néng biàn shè shòu pú tí fēn fǎ  
善现，非离般若波罗蜜多能遍摄受菩提分法，

jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē  
及能证得一切智智。复次，善现，若菩萨摩诃

sà zuò rú shì niàn ān zhù bō rě bō luó mì duō biàn yú wú shàng  
萨作如是念：‘安住般若波罗蜜多，便于无上

zhèng děng pú tí dìng dé shòu jì shì pú sà mó hē sà zé tuì shī bō  
正等菩提定得受记。’是菩萨摩诃萨则退失般

rě bō luó mì duō ruò tuì shī bō rě bō luó mì duō zé yú wú shàng  
若波罗蜜多，若退失般若波罗蜜多，则于无上

zhèng děng pú tí bù dé shòu jì hé yǐ gù shànxiàn fēi lí bō rě  
正等菩提不得受记。何以故？善现，非离般若

bō luó mì duō kě yú wú shàng zhèng děng pú tí dé shòu jì gù  
波罗蜜多可于无上正等菩提得受记故。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨作如是念：

ān zhù bō rě bō luó mì duō zé néng yīn fā bù shī bō luó mì duō  
‘安住般若波罗蜜多，则能引发布施波罗蜜多

nǎi zhì jìng lù bō luó mì duō rú shì nǎi zhì néng yīn fā dà cí dà bēi  
乃至静虑波罗蜜多，如是乃至能引发大慈、大悲、

dà xǐ dà shě shì pú sà mó hē sà zé tuì shī bō rě bō luó mì duō  
大喜、大舍。’是菩萨摩诃萨则退失般若波罗蜜多，

ruò tuì shī bō rě bō luó mì duō zé bù néng yīn fā bù shī bō luó mì  
若退失般若波罗蜜多，则不能引发布施波罗蜜



duō nǎi zhì jìng lǜ bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù néng yǐn fā dà cí  
多乃至静虑波罗蜜多，如是乃至不能引发大慈、  
dà bēi dà xǐ dà shě hé yǐ gù shànxiàn fēi lí bō rě bō  
大悲、大喜、大舍。何以故？善现，非离般若波  
luó mì duō ér néng yǐn fā ān zhù shèng fǎ fù cì shànxiàn ruò  
罗蜜多，而能引发安住胜法。复次，善现，若  
pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn fó zhī zhū fǎ wú shè shòu xiàng zì  
菩萨摩訶萨作如是念：‘佛知诸法无摄受相，自  
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dé pú tí yǐ wèi zhū yǒu qíng xuān  
证无上正等菩提。得菩提已，为诸有情宣  
shuō kāi shì zhū fǎ shí xiàng shì pú sà mó hē sà zé wéi tuì shī shèn  
说开示诸法实相。’是菩萨摩訶萨则为退失甚  
shēn bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn rú lái yú fǎ wú  
深般若波罗蜜多。何以故？善现，如来于法无  
zhī wú jué wú shuō wú shì suǒ yǐ zhě hé zhū fǎ shí xìng bù  
知、无觉、无说、无示。所以者何？诸法实性不  
kě zhī jué bù kě shī shè yún hé dé yǒu zhī jué shuō shì yī qiè fǎ zhě  
可知觉、不可施設，云何得有知觉说示一切法者？  
ruò yán shí yǒu zhī jué shuō shì yī qiè fǎ zhě wú yǒu shì chù  
若言实有知觉说示一切法者，无有是处。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó  
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yún hé dāng dé yuǎn lí rú shì  
訶萨修行般若波罗蜜多，云何当得远离如是  
zhǒng zhǒng guò shī  
种种过失？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì  
佛告善现：“若菩萨摩訶萨修行般若波罗蜜  
duō zuò rú shì niàn yī qiè fǎ wú suǒ yǒu bù kě qǔ ruò fǎ  
多，作如是念：‘一切法无所有、不可取，若法  
wú suǒ yǒu bù kě qǔ zé wú yǒu néng xiàn děng jué zhě yì wú yǒu  
无所有、不可取，则无有能现等觉者，亦无有  
néng xuān shuō kāi shì ruò rú shì xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō lí  
能宣说开示。’若如是行，是行般若波罗蜜多离  
zhū guò shī ruò pú sà mó hē sà zhuó wú suǒ yǒu bù kě qǔ fǎ zé lí  
诸过失。若菩萨摩訶萨著无所有不可取法，则离  
bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn shēn bō rě bō luó  
般若波罗蜜多。何以故？善现，甚深般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí zhuó wú suǒ shè shòu ruò yú zhū fǎ  
蜜多，于一切法无所执著、无所摄受，若于诸法  
yǒu suǒ zhí zhuó yǒu suǒ shè shòu zé lí bō rě bō luó mì duō  
有所执著、有所摄受，则离般若波罗蜜多！”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“世尊！般若波罗蜜多

yú bō rě bō luó mì duō wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn lí nǎi zhì bù shī  
于般若波罗蜜多为远离、为不远离？乃至布施  
bō luó mì duō yú bù shī bō luó mì duō wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn lí  
波罗蜜多于布施波罗蜜多为远离、为不远离？

rú shì nǎi zhì yī qiè zhì zhì yú yī qiè zhì zhì wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn  
如是乃至一切智智于一一切智智为远离、为不

lí shì zūn ruò bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō shè  
离？世尊！若般若波罗蜜多于般若波罗蜜多设

yuǎn lí shè bù yuǎn lí yún hé pú sà mó hē sà néng wú zhí zhuó yǐn  
远离、设不远离，云何菩萨摩诃萨能无执著引

fā bō rě bō luó mì duō nǎi zhì ruò bù shī bō luó mì duō yú bù shī  
发般若波罗蜜多？乃至若布施波罗蜜多于布施

bō luó mì duō shè yuǎn lí shè bù yuǎn lí yún hé pú sà mó hē sà  
波罗蜜多设远离、设不远离，云何菩萨摩诃萨

néng wú zhí zhuó yǐn fā bù shī bō luó mì duō rú shì nǎi zhì ruò yī  
能无执著引发布施波罗蜜多？如是乃至若一

qiè zhì zhì yú yī qiè zhì zhì shè yuǎn lí shè bù yuǎn lí yún hé pú  
切智智于一一切智智设远离、设不远离，云何菩

sà mó hē sà néng wú zhí zhuó yǐn fā yī qiè zhì zhì  
萨摩诃萨能无执著引发一切智智？”

fó gào shàn xiàn bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō  
佛告善现：“般若波罗蜜多于般若波罗蜜多

fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí nǎi zhì yī qiè zhì zhì yú yī qiè zhì zhì  
非远离、非不远离，乃至一切智智于一一切智智

fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shì gù pú sà mó hē sà néng wú zhí zhuó  
非远离、非不远离。是故菩萨摩诃萨能无执著

yǐn fā bō rě bō luó mì duō nǎi zhì yǐn fā yī qiè zhì zhì hé yǐ gù  
引发般若波罗蜜多，乃至引发一切智智。何以故？

shàn xiàn fēi jí zì xìng fēi lí zì xìng ér néng ān zhù yǐn fā zì  
善现，非即自性，非离自性，而能安住引发自

xìng  
性。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó  
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗  
mì duō bù zhí zhuó sè wèi cǐ shì sè cǐ sè shǔ bǐ yì bù zhí  
蜜多，不执著色，谓此是色，此色属彼；亦不执  
zhuóshòu xiǎng xíng shí wèi cǐ shì shòu xiǎng xíng shí  
著受、想、行、识，谓此是受、想、行、识，  
cǐ shòu xiǎng xíng shí shǔ bǐ rú shì nǎi zhì bù zhí zhuó yī qiè  
此受、想、行、识属彼；如是乃至不执著一切  
zhì zhì wèi cǐ shì yī qiè zhì zhì cǐ yī qiè zhì zhì shǔ bǐ shànxiàn  
智智，谓此是一切智智，此一切智智属彼。善现，  
shì pú sà mó hē sà yú rú shì yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù biànnéng yǐn  
是菩萨摩诃萨于如是一切法无执著故，便能引  
fā bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì néng yǐn  
发般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，乃至能引  
fā yī qiè zhì zhì hé yǐ gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng  
发一切智智。何以故？善现，若菩萨摩诃萨修行  
bō rě bō luó mì duō yú zhū fǎ zhōng yǒu suǒ zhí zhuó wèi cǐ shì fǎ  
般若波罗蜜多，于诸法中有所执著，谓此是法，  
cǐ fǎ shǔ bǐ zé bù néng suí yì yǐn fā ān zhù shèng miào gōng dé fù  
此法属彼，则不能随意引发安住胜妙功德。复  
cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō bù  
次，善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，不  
guān sè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ  
观色若常若无常、若乐若苦、若我若无我、  
ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn  
若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远  
lí yì bù guānshòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng ruò  
离，亦不观受、想、行、识若常若无常、若  
lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú  
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不  
jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí nǎi zhì bù guān yī qiè zhì zhì ruò  
寂静、若远离若不远离，乃至不观一切智智若  
cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú  
常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不  
jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì pú  
净、若寂静若不寂静、若远离若不远离，是菩  
sà mó hē sà yú rú shì yī qiè fǎ bù guānchá gù biànnéng yǐn fā bō  
萨摩诃萨于如是一切法不观察故，便能引发般

rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō rú shì nǎi zhì néng yǐn  
若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，如是乃至能引  
fā yī qiè zhì zhì hé yǐ gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng  
发一切智智。何以故？善现，若菩萨摩诃萨修行  
bō rě bō luó mì duō yú zhū fǎ zhōng yǒu suǒ guān chá ruò cháng ruò wú  
般若波罗蜜多，于诸法中有所观察若常若无  
cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò  
常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若  
jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí zé bù néng suí yì  
寂静若不寂静、若远离若不远离，则不能随意  
yǐn fā ān zhù shèng miào gōng dé  
引发安住胜妙功德。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó  
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗  
mì duō zé wéi xiū xíng jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī  
蜜多，则为修行静虑、精进、安忍、净戒、布施  
bō luó mì duō yì wéi ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì wéi  
波罗蜜多，亦为安住内空乃至无性自性空，亦为  
ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì wéi ān zhù kǔ jí miè  
安住真如乃至不思議界，亦为安住苦、集、灭、  
dào shèng dì yì wéi xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì wéi  
道圣谛，亦为修行四念住乃至八圣道支，亦为  
xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì wéi xiū xíng bā jiě  
修行四静虑、四无量、四无色定，亦为修行八解  
tuō nǎi zhì shí biàn chù yì wéi xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō  
脱乃至十遍处，亦为修行空、无相、无愿解脱  
mén yì wéi xiū xíng pú sà shí dì yì wéi xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén  
门，亦为修行菩萨十地，亦为修行一切陀罗尼门、  
sān mó dì mén yì wéi xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng yì wéi xiū xíng rú  
三摩地门，亦为修行五眼、六神通，亦为修行如  
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì wéi xiū xíng wú wàng shī fǎ  
来十力乃至十八佛不共法，亦为修行无忘失法、  
héng zhù shě xìng yì wéi xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng  
恒住舍性，亦为修行一切智、道相智、一切相  
zhì yì wéi xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì wéi xiū xíng zhū fó  
智，亦为修行一切菩萨摩诃萨行，亦为修行诸佛  
wú shàng zhèng děng pú tí yì wéi xiū xíng yī qiè zhì zhì  
无上正等菩提，亦为修行一切智智。

fù cì shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ  
“复次，善现，甚深般若波罗蜜多，随所

xíngchù suǒyǒu yī qiè bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ  
行处，所有一切波罗蜜多，及余一切菩提分法，

jiē xī suí xíng shènsēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ zhì chù suǒyǒu  
皆悉随行；甚深般若波罗蜜多，随所至处，所有

yī qiè bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ jiē xī suí zhì  
一切波罗蜜多，及余一切菩提分法，皆悉随至。

shànxiàn rú zhuàn lún wáng suí suǒ xíngchù sì zhǒng yǒng jūn jiē xī suí  
善现，如转轮王随所行处，四种勇军皆悉随

xíng rú zhuàn lún wáng suí suǒ zhì chù sì zhǒng yǒng jūn jiē xī suí zhì  
行，如转轮王随所至处，四种勇军皆悉随至。

shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì suí yǒu suǒ xíng jí yǒu suǒ  
甚深般若波罗蜜多亦复如是，随有所行及有所

zhì suǒyǒu yī qiè bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ jiē xī suí  
至，所有一切波罗蜜多及余一切菩提分法皆悉随

xíng jiū jìng zhì yú yī qiè zhì zhì shànxiàn rú shàn yù zhě jià sì mǎ  
行，究竟至于一切智智。善现，如善御者驾驷马

chē lìng bì xiǎn lù xíng yú zhèngdào suí běn yì yù néng wǎng suǒ zhì  
车，令避险路行于正道，随本意欲能往所至。

shènsēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì shàn yù yī qiè bō luó mì  
甚深般若波罗蜜多亦复如是，善御一切波罗蜜

duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ lìng bì shēng sǐ niè pán xiǎn lù xíng  
多及余一切菩提分法，令避生死涅槃险路，行

yú zì lì lì tā zhèngdào zhì běn suǒ qiú yī qiè zhì zhì  
于自利利他正道，至本所求一切智智。”

jù shòu shànxiàn bó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà yún hé  
具寿善现白言：“世尊！诸菩萨摩诃萨云何

wéidào yún hé fēi dào  
为道？云何非道？”

fó gào shànxiàn zhū yì shēngdào ruò shēng wéndào ruò dú  
佛告善现：“诸异生道、若声闻道、若独

jué dào fēi zhū pú sà mó hē sà dào yī cǐ bù néng wǎng yī qiè zhì  
觉道，非诸菩萨摩诃萨道，依此不能往一切智

zhì gù shènsēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐn liù zhǒng bō luó mì duō  
智故；甚深般若波罗蜜多所引六种波罗蜜多，

shì zhū pú sà mó hē sà dào yī cǐ dìng néng wǎng yī qiè zhì zhì gù  
是诸菩萨摩诃萨道，依此定能往一切智智故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō  
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

chūxiàn shì jiānnéngbàn dà shì suǒ wèi shì xiànzhū pú sà mó hē sà dào  
出现世间能办大事，所谓示现诸菩萨摩诃萨道、

fēi dào xiàng lìng zhū pú sà mó hē sà zhòng zhī shì dào shì fēi dào  
非道相，令诸菩萨摩诃萨众知是道、是非道，

jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
疾能证得一切智智。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shènsēn  
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。甚深

bō rě bō luó mì duō chūxiàn shì jiānnéngbàn dà shì suǒ wèi shì xiànzhū  
般若波罗蜜多出现世间能办大事，所谓示现诸

pú sà mó hē sà dào fēi dào xiàng lìng zhū pú sà mó hē sà zhòng zhī  
菩萨摩诃萨道、非道相，令诸菩萨摩诃萨众知

shì dào shì fēi dào jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì fù cì shàn  
是道、是非道，疾能证得一切智智。复次，善

xiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō chūxiàn shì jiānnéngbàn dà shì suǒ  
现，甚深般若波罗蜜多出现世间能办大事，所

wèi dù tuō wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng lìng dé shū shèng lì yì ān lè  
谓度脱无量无数无边有情，令得殊胜利益安乐。

shànxiāndāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duō suī zuò wú biān lì lè  
善现当知！甚深般若波罗蜜多，虽作无边利乐

tā shì ér yú cǐ shì wú suǒ qǔ zhuó  
他事，而于此事无所取著。

fù cì shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō suī néng  
“复次，善现，甚深般若波罗蜜多，虽能

shì xiàn sè suǒ zuò shì ér yú cǐ shì wú suǒ qǔ zhuó suī néng shì xiàn  
示现色所作事，而于此事无所取著；虽能示现

shòu xiǎng xíng shí suǒ zuò shì ér yú cǐ shì wú suǒ qǔ zhuó  
受、想、行、识所作事，而于此事无所取著；

rú shì nǎi zhì suī néng shì xiàn yī qiè zhì zhì suǒ zuò shì ér yú cǐ shì  
如是乃至虽能示现一切智智所作事，而于此事

wú suǒ qǔ zhuó suī néng shì xiànshēngwén dú jué suǒ zuò shì ér yú  
无所取著；虽能示现声闻、独觉所作事，而于

cǐ shì wú suǒ qǔ zhuó shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duō suī  
此事无所取著。善现，甚深般若波罗蜜多，虽

néng yǐn dǎo yī qiè pú sà mó hē sà zhòng lìng qù wú shàngzhèngděng  
能引导一切菩萨摩诃萨众，令趣无上正等

pú tí yuǎn lí shēngwén dú jué dēng dì ér yú zhū fǎ wú shēng  
菩提，远离声闻、独觉等地，而于诸法无生  
wú miè yǐ fǎ zhù xìng wéi dìng liàng gù  
无灭，以法住性为定量故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò shēn shēn bō rě bō luó mì  
具寿善现复白佛言：“若甚深般若波罗蜜  
duō yú yī qiè fǎ wú shēng wú miè yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn  
多，于一切法无生无灭，云何菩萨摩诃萨行深  
bō rě bō luó mì duō shí wèi zhū yǒu qíng yīng xíng bù shī yīng chí jìng jiè  
般若波罗蜜多时，为诸有情应行布施，应持净戒，  
yīng qǐ ān rěn yīng qín jīng jìn yīng zhù jìng lù yīng xiū bō rě  
应起安忍，应勤精进，应住静虑，应修般若？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì  
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜  
duō shí yuán yī qiè zhì zhì wèi zhū yǒu qíng yīng xíng bù shī yīng chí jìng jiè  
多时，缘一切智智为诸有情应行布施，应持净戒，  
yīng qǐ ān rěn yīng qín jīng jìn yīng zhù jìng lù yīng xiū bō rě shàn  
应起安忍，应勤精进，应住静虑，应修般若。善  
xiàn shì pú sà mó hē sà chí cǐ shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí  
现，是菩萨摩诃萨持此善根，与诸有情同共回  
xiàng yī qiè zhì zhì rú shì huí xiàng yī qiè zhì zhì zé xiū liù zhǒng bō  
向一切智智，如是回向一切智智，则修六种波  
luó mì duō sù dé yuán mǎn yì xiū pú sà cí bēi xǐ shě sù dé  
罗蜜多速得圆满，亦修菩萨慈、悲、喜、舍速得  
yuán mǎn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò cháng bù yuǎn lí rú shì liù  
圆满，乃至安坐妙菩提座，常不远离如是六  
zhǒng bō luó mì duō ruò bù yuǎn lí rú shì liù zhǒng bō luó mì duō zé  
种波罗蜜多。若不远离如是六种波罗蜜多，则  
bù yuǎn lí yī qiè zhì zhì shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà  
不远离一切智智。是故，善现，若菩萨摩诃萨  
yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì dāng qín jīng jìn xiū xué liù zhǒng bō luó  
欲疾证得一切智智，当勤精进修学六种波罗  
mì duō dāng qín jīng jìn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō ruò pú sà mó  
蜜多，当勤精进修行六种波罗蜜多，若菩萨摩  
hē sà dāng qín jīng jìn xiū xué xiū xíng rú shì liù zhǒng bō luó mì duō  
诃萨当勤精进修学、修行如是六种波罗蜜多，  
yī qiè shàn gēn sù dé yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì  
一切善根速得圆满，疾能证得一切智智。是

gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng yǔ liù zhǒng bō luó mì duō  
故，善现，诸菩萨摩诃萨应与六种波罗蜜多  
chánggòngxiāngyìng wù xiāngshě lí  
常共相应，勿相舍离。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà néng  
具寿善现白言：“世尊！云何菩萨摩诃萨能  
yǔ liù zhǒng bō luó mì duō chánggòngxiāngyìng bù xiāngshě lí  
与六种波罗蜜多常共相应，不相舍离？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí guān sè fēi xiāng  
佛告善现：“若菩萨摩诃萨如实观色非相  
yìng fēi bù xiāngyìng rú shí guānshòu xiǎng xíng shí fēi xiāngyìng  
应非不相应，如实观受、想、行、识非相应  
fēi bù xiāngyìng nǎi zhì rú shí guān yī qiè zhì zhì fēi xiāngyìng fēi bù  
非不相应，乃至如实观一切智智非相应非不  
xiāngyìng shì pú sà mó hē sà néng yǔ liù zhǒng bō luó mì duō cháng  
相应，是菩萨摩诃萨能与六种波罗蜜多，常

gòngxiāngyìng bù xiāngshě lí fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē  
共相应，不相舍离。复次，善现，若菩萨摩诃  
sà héngzuò shì niàn wǒ bù yīngzhù sè yì bù yīngzhù fēi sè wǒ  
萨恒作是念：‘我不应住色，亦不应住非色，我

bù yīngzhùshòu xiǎng xíng shí yì bù yīngzhù fēi shòu xiǎng  
不应住受、想、行、识，亦不应住非受、想、  
xíng shí nǎi zhì wǒ bù yīngzhù yī qiè zhì zhì yì bù yīngzhù fēi yī  
行、识，乃至我不应住一切智智，亦不应住非一

qiè zhì zhì hé yǐ gù sè fēi néngzhù fēi suǒ zhù shòu xiǎng  
切智智。何以故？色非能住非所住，受、想、  
xíng shí yì fēi néngzhù fēi suǒ zhù rú shì nǎi zhì yī qiè zhì zhì fēi  
行、识亦非能住非所住，如是乃至一切智智非

néngzhù fēi suǒ zhù gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà néng yǔ liù  
能住非所住故。’善现，是菩萨摩诃萨能与六  
zhǒng bō luó mì duō chánggòngxiāngyìng bù xiāngshě lí shànxiàn  
种波罗蜜多常共相应，不相舍离。善现，

ruò pú sà mó hē sà néng yǐ rú shì wú zhù fāngbiàn xiū xíng liù zhǒng  
若菩萨摩诃萨能以如是无住方便，修行六种  
bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì  
波罗蜜多，是菩萨摩诃萨疾能证得一切智智。

shànxiàn pì rú yǒu rén yù shí ān mò luó guǒ huò bàn nà sā  
“善现，譬如有人欲食庵没罗果或半娜娑



guǒ xiān qǔ qí zǐ yú liángměitián ér zhòng zhí zhī suí shí gài guàn  
果，先取其子于良美田而种植之，随时溉灌，  
shǒu hù yíng lǐ jiàn cì shēngzhǎng yá jīng zhī yè shí jié hé hé biànyǒu  
守护营理，渐次生长芽茎枝叶，时节和合便有  
huāguǒ guǒchéngshú yǐ qǔ ér shí zhī rú shì shànxiàn ruò pú  
花果，果成熟已取而食之。如是，善现，若菩  
sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí xiānxué liù zhǒng bō luó  
萨摩诃萨欲得无上正等菩提，先学六种波罗  
mì duō fù yú yǒuqíng huò yǐ bù shī huò yǐ ài yǔ huò yǐ lì xíng  
蜜多，复于有情或以布施，或以爱语，或以利行，  
huò yǐ tóng shì ér shèshòu zhī jì shèshòu yǐ jiào lìng ān zhù bù shī  
或以同事而摄受之。既摄受已，教令安住布施、  
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jì ān  
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，既安  
zhù yǐ jiě tuō yī qiè shēnglǎo bìng sǐ zhèng dé chángzhù bì jìng ān  
住已，解脱一切生老病死，证得常住毕竟安  
lè pú sà rú shì dāng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ  
乐。菩萨如是当得无上正等菩提，转妙法  
lún dù wú liàngzhòng shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù  
轮，度无量众。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲  
yú zhū fǎ bú jiè tā yuán ér zì wù jiě yù néngchéngshú yī qiè yǒu  
于诸法不藉他缘而自悟解，欲能成熟一切有  
qíng yù yú fó tǔ néngshànyán jìng yù jí ān zuòmiào pú tí zuò  
情，欲于佛土能善严净，欲疾安坐妙菩提座，  
yù néngxiáng fú yī qiè mó jūn yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yù  
欲能降伏一切魔军，欲疾证得一切智智，欲  
zhuàn fǎ lún tuō yǒuqíngzhòng shēnglǎo bìng sǐ zhèng dé chángzhù bì  
转法轮，脱有情众生老病死，证得常住毕  
jìng ān lè yīngxué liù zhǒng bō luó mì duō yǐ sì shè shì fāngbiànshè  
竟安乐，应学六种波罗蜜多，以四摄事方便摄  
shòuzhū yǒuqíngzhòng jì shèshòu yǐ yīng lìng ān zhù bù shī jìng jiè  
受诸有情众，既摄受已，应令安住布施、净戒、  
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō pú sà rú shì qín  
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，菩萨如是勤  
xiū xué shí yīng yú bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué  
修学时，应于般若波罗蜜多常勤修学。”

bǔ quēzhēnyán  
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó  
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩  
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó  
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆  
hē  
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó  
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà  
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì  
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ  
愿以此功德 庄严佛净土

shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ  
上报四重恩 下济三途苦

ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn  
若有见闻者 悉发菩提心

jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó  
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō  
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì  
若波罗蜜

# 南无护法韦驮尊天菩萨



此咒置经书中可灭误跨之罪